T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

İŞ ŞARTLARINA AYKIRILIK SURETİYLE HAKSIZ REKABET

Alperen ŞAHİN

DANIŞMAN
Dr. Öğr. Üyesi Yaşar Can GÖKSOY

İZMİR– 2022

TEZ ONAY SAYFASI

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum "İş Şartlarına Aykırılık Suretiyle Haksız Rekabet" adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

29/03/2022

Alperen ŞAHİN

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

İş Şartlarına Aykırılık Suretiyle Haksız Rekabet

Alperen ŞAHİN

Dokuz Eylül Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Özel Hukuk Anabilim Dalı

Özel Hukuk Programı

İş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet hali (TTK md.55/1-e) rakiplerin uymakla yükümlü olduğu kanun ya da sözleşme hükümleri ile düzenlenmiş veya ticari örf ve âdet kurallarıyla belirlenmiş olan "iş şartı" koşullarına uygun davranılmaması sonucunda oluşur. Ne ilginçtir ki Türk hukukunda "iş şartı" kavramı mehaz 1986 tarihli İsviçre Haksız Rekabet kanunundan daha geniş olarak yorumlanmaktadır.

"İş Şartlarına Aykırılık Suretiyle Haksız Rekabet" başlıklı bu tez çalışmamızda ilk bölümde, haksız rekabetin tanımı ve unsurları üzerinde durulmuş ve özel haksız rekabet halleri incelenmiştir. İkinci bölümde, iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet hali ve "iş şartı" kavramının tanımı, kapsamı ile unsurları üzerinde durulmuştur. Ayrıca uygulamada sıklıkla rastlanılan "iş şartı" içeren düzenlemeler incelenmiştir. Bu inceleme yapılırken öğretide, Yargıtay kararlarında ve güncel davalarda sıkça değinilen örneklere yer verilmiştir. Öte yandan TTK md.55/1-e bendinin kapsamına ilişkin tartışmalı olan hususlarda çözüm önerileri getirilmeye çalışılmıştır. Son bölümde ise haksız rekabet neticesinde açılabilecek hukuk davaları, bu davaların tarafları ve usul hükümlerine değinilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İş şartı, iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet hali, kanun, sözleşme, ticari örf ve âdet, rakip

ABSTRACT

Master's Thesis

Unfair Competition by Violation of Business Terms

Alperen SAHIN

Dokuz Eylül University

Graduate School of Social Sciences

Department of Private Law

Private Law Program

The case of unfair competition by violation of business terms (Turkish Commercial Code article 55/1-e) occurs because of not complying with the "business terms" conditions regulated by the provisions of the law or contract that the competitors are obliged to comply with or determined by the commercial customary rules. Interestingly, in Turkish law, the concept of "work condition" is being interpreted more broadly than the Swiss Unfair Competition law of 1986, which was taken as a source.

In this thesis of mine titled "Unfair Competition by Violation of Business Conditions", in the first chapter, the definition and elements of unfair competition are emphasized and specific cases of unfair competition are examined. In the second part, the definition, scope and elements of the concept of unfair competition and the concept of "work condition" are emphasized. In addition, the regulations that include "work condition", which are frequently encountered in practice, are examined. During this review, examples that are frequently mentioned in the doctrine, Supreme Court decisions and current cases have been mentioned. On the other hand, it has been tried to propose solutions for the controversial issues regarding the scope of article 55/1-e of the Turkish Commercial Code. In the last part, the legal cases that can be brought as a result of unfair competition, the parties of these cases and the procedural provisions have been mentioned.

Keywords: Business condition, unfair competition by violation of business terms, law, contract, commercial customs and traditions, competitor

İŞ ŞARTLARINA AYKIRILIK SURETİYLE HAKSIZ REKABET
İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI ii
YEMİN METNİ iii
ÖZET iv
ABSTRACT v
İÇİNDEKİLER vii
KISALTMALAR xiv

GİRİŞ 1

BİRİNCİ BÖLÜM
HAKSIZ REKABET KAVRAMI, YASAL DÜZENLEMELERİ VE UNSURLARI

I. GENEL OLARAK HAKSIZ REKABET 4
II. TARİHSEL AÇIDAN HAKSIZ REKABET HÜKÜMLERİNİN GELİŞİMİ 6
A. Roma Hukukunda 6
B. Diğer Hukuk Sistemlerinde 7
1. Fransız Hukuku 7
2. İsviçre Hukuku 8
3. Alman Hukuku 9
4. İngiliz Hukuku 11
5. Avrupa Birliği Hukuku 11
III. HAKSIZ REKABET HÜKÜMLERİNİN KORUDUĞU MENFAAT 12
IV. HAKSIZ REKABETİN TANIMI VE DÜZENLENMESİ 15
A. Tanım 15
B. Düzenlenmesi 18
1. Rekabetin Anayasa'da Düzenlenmesi 18
2. 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda Düzenleme 20

a. Genel Düzenleme 20
b. İkili Düzenlemenin Eleştirisi 21
3. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Kapsamında 23
a. Haksız Rekabete İlişkin Genel Hükmün Kapsamı 23
b. TTK md.54 ile md.55 Arasındaki İlişki 25
c. TTK md.55'te Düzenlenen Haksız Rekabet Halleri 27
(1) Dürüstlük Kuralına Aykırı Reklamlar ve Satış Yöntemleri ile Diğer Hukuka Aykırı Davranışlar 27
(i) Kötüleme Suretiyle Haksız Rekabet Hali (TTK md.55/1-a.1) 28
(ii) Gerçek olmayan veya Yanıltıcı Açıklamalar Yaparak Kendini ya da Üçüncü Kişileri Rekabette Öne Geçirmek (TTK md.55/1-a.2) 29
(iii) Kendini Olduğundan Üstün Yetenekli Göstermek (TTK md.55/1-a.3) 30
(iv) Karıştırılmaya Yol Açmak suretiyle Haksız Rekabet Hali (TTK md.55/1-a.4) 31
(v) Karşılaştırma Yapılması Suretiyle Haksız Rekabet Hali (TTK md.55/1-a.5) 33
(vi) Tedarik Fiyatının Altında Satış Yapılması (TTK md.55/1-a.6) 34
(vii) Müşteriyi Ek Edimlerle Sunumun Gerçek Değeri Hakkında Yanıltmak (TTK md.55/1-a.7) 35
(viii) Saldırgan Satış Yöntemleri Kullanmak Suretiyle Haksız Rekabet Hali (TTK md.55/1-a.8) 36
(ix) Gizleme Yapılarak Haksız Rekabet Edilmesi (TTK md.55/1-a.9) 37
(x) Kamuya Yapılan İlanlarda Yeterli Açıklamada Bulunmamak (TTK md.55/1-a.10-11) ve Eksik veya Yanlış Bilgi İçeren Sözleşme Formülleri Kullanmak (TTK md.55/1-a.12) 38

(2) Sözleşmeyi İhlale veya Sona Erdirmeye Yöneltmek Suretiyle Haksız Rekabet (TTK md.55/1-b) 39
(i) Kendisi Bizzat Sözleşme Yapabilmek için Müşterileri Sözleşmeye Aykırı Davranmaya (TTK md.55/1-b.1) veya Sözleşmeyi Feshe Yönlendirmek (TTK md.55/1-b.4) 39
(ii) Başkalarının Yardımcılarının Görevlerini Kötüye Kullanmaya Sevk Etmek (TTK md.55/1-b.2) 40
(iii) Yardımcılara İşletmenin Sırlarını İfşa Ettirmek veya Ele Geçirmek Suretiyle Haksız Rekabet Hali (TTK md.55/1-b.3) 41
(3) İş Ürünlerinden Yetkisiz Yararlanmak Suretiyle Haksız Rekabet Hali (TTK md.55/1-c) 41
(4) Üretim ve İş Sırlarını Hukuka Aykırı İfşa Etmek Suretiyle Haksız Rekabet Hali (TTK md.55/1-d) 43
(5) Dürüstlük kuralına aykırı işlem şartları kullanmak Suretiyle Haksız Rekabet Hali (TTK md.55/1-f) 43
4. Haksız Rekabete İlişkin Özel Kanunlardaki Düzenlemeler 44
a. Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun Kapsamında Düzenleme 44
b. Fikri ve Sanat Eserleri Kanunu Kapsamında Düzenleme 46
c. İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Kanun 47
V. HAKSIZ REKABETİN DİĞER KURUMLARDAN FARKI 48
A. Rekabet Hukukundan Farkı 48
B. Rekabet Yasağından Farkı 50
VI. HAKSIZ REKABETE İLİŞKİN KABUL EDİLEN İLKELER 51
A. Rekabet İlişkisinin Bulunmasının Gerekmemesi 52
B. Failin Yarar Sağlamasının Gerekmemesi 52
C. Failin Kusurlu olmasının Gerekmemesi 53
D. Mağdurun Zarar Görmesinin Gerekmemesi 53
VII. HAKSIZ REKABETİN UNSURLARI 54
A. Ticari Uygulama veya Davranışın Olması 54

B. Ticari Uygulama veya Davranışın Aldatıcı veya Dürüstlük Kurallarına Başka Şekillerde Aykırı Olması 55
C. Rakipler Arasında ya da Tedarik Edenlerle Müşteriler Arasındaki İlişkilerin Etkilenmesi 56
D. İlliyet Bağının Bulunması 56

İKİNCİ BÖLÜM

İŞ ŞARTI KAVRAMININ HAKSIZ REKABET HUKUKU BAĞLAMINDA ELE ALINMASI, KAPSAMI, SINIRLARI VE DÜZENLENİŞİ

I. GENEL OLARAK 58
II. HÜKMÜN TANIMI VE TÜRK TİCARET KANUNUNDAKİ DÜZENLENİŞ BİÇİMİ 59
A. Tanımı ve Düzenlenişi 59
B. Kapsamı ve Amacı 60
1. Doktrinde İş Şartlarına Aykırılık Suretiyle Haksız Rekabet Halinin Kapsamının Yorumlanmasına İlişkin Görüşler 63
2. Öğretide ve Yargıtay Uygulamasında İş Şartlarına Aykırılık Kabul Edilen Örnekler 68
a. İş Şartlarına Aykırılık Olarak Kabul Edilen Haller 68
b. İş Şartlarına Aykırılık Olarak Kabul Edilmeyen Haller 70
C. Bendin Diğer Haksız Rekabet Halleri ile Karşılaştırması 72
1. TTK md.55/1-e Bendinin Haksız Rekabeti Düzenleyen Genel Hüküm ve Diğer Haksız Rekabet Halleri ile Farklı Yönleri 72
2. TTK md.55/1-e Bendinin Haksız Rekabeti Düzenleyen Genel Hüküm ve Diğer Haksız Rekabet Halleri ile Benzer Yönleri 74
III. İş Şartlarına Aykırılık Suretiyle Haksız Rekabet Halinin Unsurları 75
A. Rakipler Arasında Uygulanmakta Olan Bir Hukuki Düzenlemenin Varlığı 75
B. Taraflar Arasında Cari Olan Hukuki Düzenlemelerin İş Hayatına Dair Şart İçermesi 76
1. İş Şartı Kavramının Tanımı 76
2. İş Şartı İçeren Hükümlerin Tespiti 78

C. Taraflar Arasında Rakiplik İlişkisinin Bulunması 79
1. Rakip Kavramının Tanımı 79
2. İş Şartlarına Aykırılık Suretiyle Haksız Rekabet Halinde Rekabet İlişkisi 79
D. İktisadi Rekabetin İş Şartına Aykırı Davranılarak Kötüye Kullanılması 84
E. Zarar ve Zarar Tehlikesi 85
IV. UYGULAMADA EN ÇOK KARŞILAŞILAN VE İŞ ŞARTI İÇEREN HUKUKİ DÜZENLEMELERİN İNCELENMESİ 87
A. Kanuni Düzenlemeler 87
1. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile Tescile ve Odalara Kaydolma Zorunluluğuna İlişkin Hükümler 87
2. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu md.57 Kapsamında İnceleme 91
3. 4857 sayılı İş Kanunu 93
4. 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu 96
5. 3577 sayılı İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi Hakkında Kanun 97
6. Vergi Kanunları 99
a. Vergi Usul Kanunu 100
b. Kurumlar Vergisi Kanunu 102
c. Gelir Vergisi Kanunu 103
7. 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun 103
8. 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu 106
9. 1618 sayılı Seyahat Acentaları ve Seyahat Acentaları Birliği Kanunu 109
10. 5580 sayılı Özel Eğitim Kurumları Kanunu 110
11. 6585 sayılı Perakende Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun 113
B. İdari Düzenlemeler 114
1. Ticari Reklam ve Haksız Ticari Uygulama Yönetmeliği 114
2. İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik 114
3. Kozmetik Yönetmeliği 116
4. Türk Gıda Kodeksi Gıda Katkı Maddeleri Yönetmeliği 117
5. Sürücü Adayları ve Sürücülerde Aranacak Sağlık Şartları ile Muayenelerine Dair Yönetmelik 117

C. Sözleşme Hükümleri 118
1. Tek Satıcılık Sözleşmesi 119
a. Tanım ve Unsurları 119
b. Münhasır Satış Hakkının Üçüncü Kişilere Karşı İleri Sürülmesi 120
c. Kuvvetlendirilmiş Tekel Hakkı Klozuna Aykırılığın TTK md.55/1-e Kapsamında Değerlendirilmesi 122
2. Acentelik Sözleşmesi 123
a. Tanımı ve Unsurları 123
b. Acentenin Tekel Hakkının TTK md.55/1-e Kapsamında Değerlendirilmesi 125
3. Franchising Sözleşmesi 126
a. Tanımı 126
b. TTK md.55/1-e Kapsamında Değerlendirme 126
D. Meslek Dalında veya Çevrede Olağan Olan İş Şartları 127
1. Kapsamı ve Tanımı 127
2. TTK md.55/1-e uyarınca Haksız Rekabet Teşkil Edebilecek Meslek Kuralları 128
a. Fiyat Tarifeleri 128
b. İş Şartı Olarak Kabul Edilebilecek Diğer Ticari Örf ve Adet Kuralları 134

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
HAKSIZ REKABETE KARŞI HUKUKİ KORUMA VE USUL HÜKÜMLERİ

I. HUKUK DAVALARI 135
A. Tespit Davası (TTK md.56/1-a) 136
B. Men (Sona Erdirme ve Önleme) Davası (TTK md.56/1-b) 139
C. Eski Hale Getirme Davası (TTK md.56/1-c) 141
D. Tazminat Davaları 144
1. Maddi Tazminat Davası (TTK md.56/1-d) 144
2. Manevi Tazminat Davası (TTK md.56/1-e) 147

II. Davanın Tarafları 149
A. Davacılar 149
1. Haksız Rekabet Sonucunda Zarar Gören ya da Zarar Görme Tehlikesi ile Karşılaşan Kişiler 150
2. Müşteriler 152
3. Mesleki ve Ekonomik Birlikler 153
B. Davalılar 155
1. Haksız Rekabeti Gerçekleştiren Kişi 155
2. Adam Çalıştıran 156
3. Basın, Yayın, İletişim ve Bilişim Kuruluşları 157
III. Haksız Rekabet Davalarında Usul 158
A. Haksız Rekabet Davasında İspat 158
B. Görevli ve Yetkili Mahkeme 160
C. Zamanaşımı 162
D. Mahkeme Hükmü 163
1. Mahkeme Kararlarının Üçüncü Kişilere Etkisi 163
2. Hükmün İlanı 165
E. İhtiyati Tedbir 165

SONUÇ 167
KAYNAKÇA 176

KISALTMALAR

AT.	Avrupa Topluluğu
Ay.	1982 Anayasası
BATİDER	Bankacılık ve Ticaret Hukuku Dergisi
dpn.	Dipnot
eBK	818 sayılı Borçlar Kanunu
E.T.	Erişim Tarihi
E.	Esas
FSEK	5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu
HD	Hukuk Dairesi
HGK	Hukuk Genel Kurulu
ithHRÖHK	3577 sayılı İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi Hakkında Kanun
İK	4857 sayılı İş Kanunu
K.	Karar
md.	Madde
N.	Konu
RG.	Resmî Gazete
RKHK	4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun
s.	Sayfa
ss.	Sayfa Aralığı
SMK	6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu
SSGSSK	5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu
TTK	6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
TBK	6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TKHK	6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun
T.	Tarih
vd.	ve devamı
Yarg.	Yargıtay
YKD	Yargıtay Kararları Dergisi
yy.	Yüzyıl

GİRİŞ

Haksız rekabete ilişkin hükümler TTK md.54-63 arasında düzenlenmiştir. Bu hükümler 1986 tarihli İsviçre Haksız Rekabet Kanunu'ndan (Bundesgesetz gegen den unlauteren Wettwerb) alınmıştır. TTK md.54 hükmü ile genel haksız rekabet hali düzenlenmiş olup TTK md.55'te ise 6 kategori halinde özel haksız rekabet halleri öngörülmüştür. Özel olarak düzenlenen haksız rekabet hallerinden biri ise iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet (TTK md.55/1-e) halidir.

TTK md.54/1 uyarınca bütün katılanların menfaatine, dürüst ve bozulmamış rekabetin sağlanması haksız rekabetin amacı olarak belirtilmiştir. TTK md.54/2'de ise haksız rekabete ilişkin genel ilke düzenlenmiştir. Bu maddeye göre rakipler arasında veya tedarik edenlerle müşteriler arasındaki ilişkileri etkileyen aldatıcı veya dürüstlük kuralına diğer şekillerdeki aykırı davranışlar ile ticari uygulamalar haksız ve hukuka aykırıdır. Görüldüğü üzere haksız rekabetin oluşabilmesi için taraflar arasında rakiplik ilişkisinin bulunması, failin yarar sağlamış olması, kusurunun bulunması ya da mağdurun zarar görmüş olması gerekmez. TTK md.55/1-e'de düzenlenen iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet halinde ise özellikle ve açıkça "…rakiplere de yüklenmiş olan…" denilmek suretiyle taraflar arasında rekabet ilişkisinin bulunmasının gerektiği kabul edilmiştir. Bu yönüyle TTK md.55/1-e hükmü haksız rekabete ilişkin genel ilkeden ayrılmıştır.

TTK md.55/1-e bendinde düzenlenen haksız rekabet haline göre iş şartlarına uymamak; özellikle kanun veya sözleşmeyle, rakiplere de yüklenmiş olan veya bir meslek dalında veya çevrede olağan olan iş şartlarına uymamak dürüstlük kurallarına aykırı kabul edilmiştir. Bendin kapsamı uyarınca iş şartı içeren bir düzenlemeye aykırı davranan rakip işletme, diğerleri aleyhine haksız avantaj elde etmekte ve rekabette öne geçmektedir. Böyle bir durumda müşterileri, kredisi, meslekî itibarı, ticari faaliyetleri veya diğer ekonomik menfaatleri zarar gören veya tehlikeye maruz kalan *rakipler* faile karşı TTK md.56'da değinilen haksız rekabet davalarını açabilir.

İş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet halini düzenleyen TTK md.55/1-e bendinde "iş şartı" kavramı göze çarpmaktadır. Bu bent uyarınca haksız rekabetin oluşup oluşmadığının tespitinde "iş şartı" kavramının anlamının bilinmesi önemlidir. Mehaz 1986 tarihli İsviçre Haksız Rekabet Kanununda "iş şartı" kavramı

denilince iş mevzuatında düzenlenen hükümler düşünülmektedir. Oysaki Türk hukukunda "iş şartı" kavramı son derece geniş olarak kabul edilmiştir. Buna göre vergi, çevre ve gıda mevzuatında düzenlenen hükümlere aykırı davranılması sonucunda nihayetinde rakipler arasındaki iktisadi rekabet olumsuz etkilenmekte ise TTK md.55/1-e kapsamında haksız rekabet oluşmaktadır. Ayrıca Yargıtay uygulamasına göre TTK md.55/1-e bendinde geçen "kanun" teriminden yalnızca yasa değil, iş şartı içeren tüzük, yönetmelik veya idari işlemlerin tümü anlaşılmalıdır.

Kanun koyucu, TTK md.54 hükmü ile haksız rekabetin amaç ve ilke hükmünü düzenlemiş, TTK md.55'te ise 6 kategori halinde özel haksız rekabet hallerine değinmiştir. Hâkim önüne gelen uyuşmazlıkta davranışın öncelikle TTK md.55'e girip girmediğini tespit edecektir. Davranış eğer TTK md.55'e girmekte ise artık TTK md.54 uyarınca davranışın rakipler arasında veya tedarik edenlerle müşteriler arasındaki ilişkileri etkileyip etkilemediğine bakılmaksızın haksız rekabet oluştuğu kanaatine varılmalıdır. Ancak iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet halinde ise "iş şartı" kavramının tespitinin doğru yapılabilmesi için diğer bentlerin aksine hâkim somut norma aykırılığın rakipler arasında veya tedarik edenlerle müşteriler arasındaki ilişkileri etkileyip etkilemediği üzerinde de durmalıdır.

Bu çerçevede çalışmamız temel olarak üç bölüme ayrılmaktadır. Birinci bölümde, haksız rekabetin tanımı, kapsamı, unsurları, ilkeleri ve özel haksız rekabet halleri incelenmiştir. Ayrıca karşılaştırmalı hukuk açısında haksız rekabet hükümlerinin gelişimi üzerinde durulmuştur. Haksız rekabet hükümleri içeren TTK md.54-63 maddeleri dışında ayrıca özel haksız rekabet hükümleri içeren kanunlara da (TKHK, FSEK, ithHRÖHK, RKHK…) değinilmiştir.

İkinci bölümde, iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet hali ve "iş şartı" kavramının tanımı, unsurları ve kapsamı üzerinde durulmuştur. TTK md.55/1-e bendinin uygulanmasında karşılaşılan teorik tartışmalara güncel davalar ve Yargıtay kararları ışığında cevap aranmıştır. Ayrıca "iş şartı" içeren kanun, yönetmelik, tüzük maddelerine Yargıtay kararları ve öğretide yer alan örnekler çerçevesinde değinilmeye çalışılmıştır. Öte yandan yalnızca yazılı hukuk kuralları değil yazısız hukuk kurallarından olan ticari örf ve adetlere aykırılıkların da TTK md.55/1-e kapsamında haksız rekabete neden olabileceği üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda,

Yargıtay kararlarında sıklıkla değinilen fiyat tarifelerine aykırılıkların TTK md.55/1-e uyarınca haksız rekabet oluşturup oluşturmadığına cevap aranmıştır.

Üçüncü bölüm ve son bölümde ise haksız rekabete ilişkin davalara, bu davaların taraflarına ve usul hükümlerine değinilmiştir. Çalışmamız içerisinde öğretide yer alan görüşlere ve Yargıtay kararlarına mümkün olduğunca yer verilmeye çalışılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM
HAKSIZ REKABET KAVRAMI, YASAL DÜZENLEMELERİ VE UNSURLARI

I. GENEL OLARAK HAKSIZ REKABET

Türk ekonomisi liberal ekonomik sistemi benimsemiştir[1]. Liberal ekonomi modeli, bireylerin ve işletmelerin birbiriyle rekabet içerisinde olmasına dayanır[2]. Gerçekten de toplumu oluşturan bireyler, diğerlerine karşı öne geçebilmek ve daha iyi bir konuma gelebilmek için daima yarış içerisinde olmuşlardır[3]. Gerçekleşen yarış ve mücadele; piyasaya arz edilen ürünlerin kalitesini artırıcı, fiyatlarını düşürücü ve bu şekilde işletmelerin verimini artırıcı çeşitli ekonomik ve toplumsal gelişmelere yol açar[4]. Bu nedenle iktisadi rekabetin koruma altına alınması ve gelişmesi için Anayasa'nın 48. Maddesinde *"Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir. Özel teşebbüsler kurmak serbesttir. Devlet, özel teşebbüslerin milli ekonominin gereklerine ve sosyal amaçlara uygun yürümesini, güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayacak tedbirleri alır."* şeklinde vurgulanan serbest ticaret ilkesi ve rekabet özgürlüğü hakkı serbest piyasa ekonomilerinde bulunması gereken en temel iki hak olarak kabul edilmiştir[5]. Fakat rekabet hakkının sınırsız olarak kullanıldığı durumlarda dürüst ve bozulmamış rekabet düzeninin sağlıklı işlemesi mümkün değildir[6]. Her hakkın kullanılmasında olduğu gibi rekabet hakkının

---

[1] Yılmaz Aslan ve Mevci Ergün, **Ticaret Hukuku**, 5. Baskı, Ekin Yayınevi, İstanbul, 2010, s. 111.
[2] Ömer Teoman/ Hüseyin Ülgen/ Mehmet Helvacı/ Abuzer Kendigelen/ Arslan Kaya/ N. Füsun Nomer Ertan, **Ticari İşletme Hukuku**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2016, N. 1271.
[3] Turgut S. Erem, **Ticaret Hukuku Prensipleri-Ticari İşletme**, Cilt 1, 4. Baskı, İstanbul, 1971, s. 194.
[4] Sabih Arkan, **Ticari İşletme Hukuku**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 27. Baskı, Ankara, 2021, (Ticari İşletme), s. 345; Ernst Hirş, **Ticaret Hukuku Dersleri**, 3. Baskı, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul, 1948, s. 164.
[5] Oruç Hami Şener, **Ticari İşletme Hukuku**, Seçkin Yayınevi, 2. Baskı, Ankara, 2020, s. 588.
[6] Reha Poroy ve Hamdi Yasaman, **Ticari İşletme Hukuku**, 17. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2018, s. 335; Füsun Nomer Ertan, **Haksız Rekabet Hukuku**, İstanbul, 2016, (Haksız Rekabet), s. 2; Karakılıç Hasan, **Piyasa Ekonomisi Açısından Rekabet ve Haksız Rekabet Hukuku İlişkisi,** *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, Cilt: 32, Sayı: 3, Eylül 2016, ss.107-151, s 108, https://www.jurix.com.tr/article/5165, (19.03.2022).

kötüye kullanıldığı durumlar da hukuk düzeni tarafından korunmaz[7] ve TTK md.54 vd. uyarınca mağdur olan kişi faile karşı haksız rekabete ilişkin davaları açabilir[8].

Toplumu oluşturan bireylerin rekabet hakkına sahip olması toplumun iktisadi gelişmişlik düzeyi ile refahını artırdığından ve özü itibariyle benzer durumda olan bireyler ile işletmelerin diğerlerine oranla daha iyi konuma geçebilmesi amacına hizmet ettiğinden bu hakkın bazıları tarafından kötüye kullanılması her zaman ihtimal dahilindedir. Bir başka deyişle haksız rekabeti meydana getiren fiillerin nedeni diğerlerinden daha fazla kar elde etme hırsı ve kısa sürede zengin olma istediğidir. Fazla kar elde etme isteği ekonomik toplumu oluşturan bireyleri ahlak ve meslek kuralları ile rekabeti düzenleyen kanuni hükümlere aykırı davranarak haksız avantaj elde etmeye itebilir[9]. Bu gibi hallerde failin davranışı dürüstlük kurallarına aykırı ise rekabet hakkının kötüye kullanılması olarak kabul edilmektedir. Örneğin bir tacirin hiçbir kısıtlamaya tabi olmaksızın her yere reklam vermesi[10], istediği markayı ya da unvanı iltibasa meydan verecek şekilde kullanması veya kendi ürettiğine benzer bir ürün satan başka bir işletmeyi satışlarını artırmak için asılsızca kötülemesi hukuk düzenince korunmaz ve bu gibi fiiller haksız rekabet sayılır[11]. Taraflar arasında imzalanan sözleşmelere konulan hükümlerin ihlali de haksız rekabete vücut verebilir[12].

Karayalçın, haksız rekabetin özel hukuk alanında farklı şekillerde korunabileceğine işaret etmiştir. İlk olarak rekabet hakkı, Anayasa md.48'de kişiliğe bağlı ekonomik bir hak olarak düzenlendiğinden TMK md.23 ve md.24 kapsamında kişiliğin korunması hükümleri uyarınca korunabilir. İkinci olarak, haksız rekabeti meydana getiren fiil objektif iyi niyet kurallarına aykırılık (TMK madde 2) olarak da tezahür edebilir. Bu durumda TMK md.2'de yer alan dürüstlük kuralı uyarınca failin

---

[7] Büşra Pekhamarat Saraç, **Haksız Rekabet Halleri ve Sonuçları**, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Antalya, 2018, s. 3.

[8] Rıza Ayhan/ Hayrettin Çağlar/ Mehmet Özdamar, **Ticari İşletme Hukuku Genel Esaslar**, 13. Baskı, Yetkin Basımevi, Ankara, 2020, s. 360; Tamer İnal, **Ticari İşletme Hukuku**, 2. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2015, s. 525.

[9] Yaşar Karayalçın, **Ticaret Hukuku I. Giriş- Ticari İşletme**, 3. Baskı, Ankara, 1968, s.442; Murat Oruç, **Haksız Rekabette Maddi Tazminat Davası**, XII Levha Yayıncılık, İstanbul, 2009, s. 5.

[10] Füsun Nomer Ertan/ Hüseyin Ülgen/ Mehmet Helvacı/ Arslan Kaya, **Ticari İşletme Hukuku**, 6. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2019, (Nomer Ertan ve diğerleri), s. 547.

[11] Oğuz İmregün, **Ticaret Hukukunun Genel İlkeleri**, Yasa Yayınları, İstanbul, 1989, s. 107.

[12] Karayalçın, s. 443; örneğin iş görme, acentelik, işletmenin devri, kiralanması, kartel ve pazar anlaşmaları gibi sözleşmelere konulacak rekabeti sınırlayan hükümlerin ihlal edilmesi haksız rekabeti meydana getirebilir.

fiilinin haksız rekabet oluşturup oluşturmadığı değerlendirilebilir. Yazar, üçüncü olarak haksız fiil hükümlerine aykırılık suretiyle haksız rekabetin engellenebileceğine değinmiştir. Gerçekten de TBK md.49/2 uyarınca zarar verici fiili yasaklayan bir hukuk kuralı bulunmasa bile, ahlaka aykırı bir fiille başkasına kasten zarar veren de bu zararı gidermekle yükümlüdür[13].

Rekabet yalnızca gerçek kişiler arasında değil gerçek kişilerin oluşturduğu tüzel kişilerde veya tüzel kişi toplulukları arasında da oluşmaktadır[14].

II. TARİHSEL AÇIDAN HAKSIZ REKABET HÜKÜMLERİNİN GELİŞİMİ

Rekabet, iktisadi hayatı oluşturan bireylerin kaliteli malları üretmesine rağmen bu malları en ucuza satarak müşteri çevresini genişletmesi amacına hizmet ettiğinden insanlık tarihinden bu yana rekabet var olmuştur[15].

Rekabet kavramının tarihsel yönden gelişimi ise daha çok ticari hayatın ve sanayinin yaygınlaşmaya başladığı zamanlarda olmuştur[16]. Sanayileşmenin hızlanmaya başladığı 19. Yüzyılın ikinci yarısında ekonomik anlamda gelişme hızlanmış ve bunun doğal sonucu olarak da piyasa girişimcileri arasında rekabet artmıştır. İktisadi faaliyetlerin yoğunlaşması nedeniyle ABD'de 1891 yılında rekabeti sınırlayıcı anlaşma ve uygulamalar için hukuksal düzenlemeleri içeren "Sherman Act" yürürlüğe girmiştir. Modern dünyada rekabeti sınırlayan düzenlemelerin ilk kez bu yasada yer aldığı söylenir[17].

A. Roma Hukukunda

Ekonomi, Roma klasik hukuk döneminde genel olarak tarıma dayanan ve iş gücünün fazla olmadığı bir yapıdaydı. İhracat ise taşıma masraflarının fazla olması nedeniyle nadir yapılmaktaydı. İktisadi faaliyetler bu dönemde el işleri yapan küçük işletmelerden ibaretti. Piyasanın bu yapısı dikkate alındığında devletin serbest rekabet ortamına etkisi çok fazla değildi. Bu nedenle haksız rekabete ilişkin

[13] Karayalçın, s. 443.
[14] Teoman (Ülgen, Ticari İşletme Hukuku), N. 1270; Oruç, s. 4.
[15] İsmail Yılmaz Aslan, **Rekabet Hukuku**, 5. Baskı, Ekin Yayınevi, İstanbul, 2017, s. 17
[16] Engin Erdil, **Haksız Rekabet Hukuku**, 2. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2020, s. 30.
[17] Aslan, ss. 17-18.

hükümlerin Roma Hukukuna dayandırılabilmesi olanaklı değildir. Ancak yine de Roma Hukukunda haksız rekabete ilişkin düzenlemeler bulunmaktadır[18]. Bu düzenlemelere örnek olarak; bir köle sahibi "Actio Servi Corrupti" ismi verilen bir dava ile kötü niyetli üçüncü kişiden, kendisine ait kölenin ayartılması veya yoldan çıkartılması suretiyle kendisine ait meslek sırlarının, müşteri listesinin, belgelerinin ya da benzeri dokümanlarının çalınması durumunda kölede meydana gelecek değer kaybını ya da kendisine verilen zararı tazmin edebilmekteydi. "Actio Servi Corrupti" davası zarara uğrayan efendi tarafından köleyi ayartan faile karşı açılırdı[19]. Dava sonucunda kölesi ayartılan efendi, haksız rekabete girişen üçüncü kişiden uğramış olduğu kayıpları, mesleki zararını, kaybedilen ticari itibarını ve kar olanakları çerçevesinde dolaylı ve doğrudan zararını talep edebilmekteydi[20]. Köleyi haksız olarak kullanan üçüncü kişinin bu dava çerçevesinde rakip olması aranmaktaydı[21]. Bu dava ile korunan menfaat ve davranış dikkate alındığında "Actio Servi Corrupti" davası, TTK md.55/1-b.3'te "İşçileri, vekilleri veya diğer yardımcı kişileri, işverenlerinin veya müvekkillerinin üretim ve iş sırlarını ifşa etmeye veya ele geçirmeye yöneltmek" şeklinde düzenlenen haksız rekabet haline benzemektedir[22].

B. Diğer Hukuk Sistemlerinde

1. Fransız Hukuku

Fransız hukukunda iktisadi hayata ilişkin "Korporasyonlar devri"nde düzenlenen mesleki ve idari tedbirler ile ticari hayat denetim altına alınmış, haksız rekabeti önleme yönünde uygulamalar yapılarak işletmeler arasında meslek ahlakı korunmuştur. Zamanla korporasyonlar yozlaşmaları nedeniyle işlevlerini yerine getiremez hale gelmiş ve ticari işletmeler arasında haksız rekabet aşırı derecede artmaya başlamıştır[23]. Bunun sonucunda 1791 yılında "Le Chapalier" kanunu ile

[18] Gökçe Türkoğlu Özdemir, **Roma Haksız Rekabet Hukukuna İlişkin Olarak Actıo Servı Corruptı**, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 54(4), ss. 213-233, s. 214 vd. (https://www.jurix.com.tr/article/13452), (27.10.2021).
[19] Özdemir, s. 220.
[20] Özdemir, s. 227.
[21] Özdemir, s. 228.
[22] Erdil, s. 31.
[23] Karayalçın, s. 446.

yozlaşan korporasyonların işleyişine son verilmek zorunda kalınmış ve nihayetinde dernek, esnaf, lonca ve usta kuruluşlar lağvedilmiştir[24].

Öte yandan çalışma özgürlüğü düşüncesi, ilk olarak Fransız devlet adamı Turgot tarafından ortaya atılmıştır. Ancak bu düşünce Fransa'da ancak korporasyonların dağılması sonrasında uygulanabilmiş ve serbestçe çalışma, teşebbüs kurma, üretim yapma, pazarlama hürriyeti gibi haklar ancak bu tarihten sonra gelişebilmiştir[25].

Haksız rekabet kavramı ise ilk olarak Fransız mahkemesi içtihatlarında tanımlanmıştır[26]. Fransız yüksek mahkemesi kararlarında haksız rekabet kavramı dar olarak yorumlanmıştır. Yani haksız rekabet, aynı tür malları üreten rakip tacirler arasında salt müşteri çevresinin haksız davranışlar ile ele geçirilmesi olarak tanımlanmış ve bu nedenle haksız fiil hükümlerinden faydalanılarak haksız rekabet davası (action en concurrence deloyale) şeklinde özel bir dava türü ile koruma yoluna gidilmiştir. Bu dava dar yorumlanması nedeniyle ancak rakibe karşı başka bir rakip tarafından açılabilir ve mutlaka girişilen haksız rekabet fiili nedeniyle bir zarar oluşmalıdır[27]. Fransa'da ilerleyen zamanlarda rekabetin sınırlanması ve haksız rekabetin önlenmesi yönünde hukuki düzenlemeler yapılmaya çalışılmış ise de bu boşluğu Fransız içtihatları doldurmuştur[28].

2. İsviçre Hukuku

Fransız hukukunun etkisi altında kalan İsviçre'de haksız rekabet ilk olarak haksız fiil içerisinde değerlendirilmiştir. Bu kapsamda İsviçre Federal Mahkemesi

[24] Fahri Halil Örs, **Türk Hususi Hukukunda Haksız Rekabet (Hukuki Mahiyeti ve Rekabet Hakkının Himayesi)**, Ankara, 1958, s. 8.
[25] Çağlar Özel ve Sırrı Özdemir, **Türk Hukukunda Haksız Rekabete İlişkin Düzenlemeler,** *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,* Prof. Dr. Şeref Ertaş'a Armağan, Cilt:19, Özel sayı-2017 ss. 189-206, s. 191.
[26] Erdil, s. 31; Güzel Eryürek, **Fiyat Üzerinden Haksız Rekabet, Seçkin Yayınevi**, Ankara, 2021, s.25; Nomer Ertan (Haksız Rekabet), s. 4.
[27] Şirin Güven, **Haksız Rekabet Hukukunun Amacı ve Koruduğu Menfaatler,** Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2011, s. 10, https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12575/34016/%25C5%259Firin_g%25C3%25BCven_tez.pdf?sequence=1&isAllowed=y, (19.11.2021).
[28] Erdil, s. 31; Pekhamarat, s. 13; Karayalçın, s. 447.

başkasının müşteri kitlesini hukuka aykırı olarak ele geçirmek fiilini haksız rekabet olarak nitelendirmiştir[29].

İsviçre'de eBK md.48'e kaynaklık eden İsviçre Borçlar Kanunu'nun 48. Maddesi yürürlükten kaldırılarak 1943 tarihli Haksız Rekabeti Hakkında Federal Kanun (Bundesgesetz gegen den unlauteren Wettbewerb) kabul edilmiştir[30]. 1943 tarihli bu kanun haksız rekabeti ayrı bir şekilde düzenlemiş olup İsviçre yüksek mahkemesi, belirtilen kanun zamanında haksız rekabeti dar yorumlamış ve ancak aralarında güven ilişkisi bulunan rakipler yönünden haksız rekabetin var olabileceği şeklinde kararlar vermiştir[31]. Daha sonrasında 1986 tarihinde kabul edilen ve 01.03.1988 tarihinde yürürlüğe giren İsviçre Haksız Rekabet Kanunu (Bundesgesetz gegen den unlauteren Wettwerb) uyarınca bu düşünceden vazgeçilmiş ve haksız rekabete ilişkin hükümlerin yalnızca rakipleri değil ayrıca tüketiciler ile tüm piyasa katılanlarını korumayı amaç edindiğine işaret edilmiştir[32]. 1986 tarihli bu kanunda haksız rekabet halleri örnekseyici şekilde sayılmıştır[33]. Ayrıca 6102 sayılı TTK md.55'te düzenlenenlerden farklı olan haksız rekabet halleri de İsviçre Haksız Rekabet Kanununda düzenlenmiştir[34].

3. Alman Hukuku

Almanya'da haksız rekabet hukuku, İsviçre ve Fransız hukuklarından farklı olarak doğrudan haksız fiil düzenlemeleri içerisinde değil de rekabetin iktisadi yönünü ve topluma etkilerini dikkate alan özel bir haksız fiil türü olarak ele alınmıştır. Bu bağlamda, haksız rekabetin tanımına yer verilmeksizin sadece pratikte en çok karşılaşılan haksız rekabet eylemlerini (kötüleme, aldatıcı reklam, ticaret unvanının hileli kullanımı, ticaret sırlarının ifşası gibi) düzenleyen ve bu eylemlerden zarara uğrayanlara tazminat davası açma hakkı tanıyan 1896 tarihli Alman Haksız

[29] Güven, s. 11.
[30] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 552.
[31] Güven, s. 30.
[32] Arkan, Ticari İşletme, s. 352.
[33] Erdil, s. 32.
[34] TTK'dan farklı haksız rekabet halleri için bkz. Nomer Ertan, Haksız Rekabet, s. 68.

Rekabet Kanunu kabul edilmiştir[35]. Ancak kanun yalnızca rakiplerin menfaatlerini koruması nedeniyle uygulamada yetersiz kalmıştır[36].

1986 tarihli kanun uygulamaya cevap vermeyince 1909 tarihli Alman Haksız Rekabet Kanunu kabul edilmiş ve işbu kanun 2004 yılına kadar yürürlükte kalmıştır. Bu kanunun birinci paragrafında haksız rekabet, ticaret hayatında yapılan ahlak ve adaba aykırı fiil olarak geniş anlamda tanımlanmıştır[37]. Ayrıca 1909 tarihli Alman Haksız Rekabet Kanunu'nda haksız rekabet hükümlerinin topluluk hukukuyla uyumlaştırılması amacıyla 2008 yılında Avrupa Birliği'nin 2005/29/EC numaralı yönergesi ile kapsamlı değişiklikler yapılmıştır[38].

1909 tarihli Alman Haksız Rekabet Kanunu uyarınca Alman hukukunda rekabet, salt müşterilerin ele geçirilmesi olarak anlaşılmamış onun yerine kavramın daha geniş şekilde tanımlanması yoluna gidilmiştir. Buna göre haksız rekabete vücut veren davranış, bir kimsenin mallarının sürümünü diğerinin zararına artırmasına olanak sağlayan, müşterilerin ele geçirilmesinin yanı sıra mevcut müşterileri de korumayı içine alan ve failin rekabetteki durumunu kolaylaştıran *her türlü fiil* olarak tanımlanmıştır[39]. Ayrıca sadece haksız rekabet faili tacir ile aynı ya da benzer malları pazara süren rakip tacir değil mesleki birtakım menfaatlerin korunması amacıyla ticaret örgütlerine, tüketici birlikleri ile sanayi ve ticaret odalarında da haksız rekabete ilişkin davaları açma hakkı verilmiştir[40]. Görüleceği üzere 1909 tarihli Alman Haksız Rekabet Kanununda haksız rekabetin çerçevesi genişletilmiş olup haksız rekabet hükümlerinin amacının rakipleri, tüketicileri ve piyasaya katılan diğer ilgilileri korumanın yanında kamunun menfaatlerini de gözetmek olduğuna işaret edilmiştir[41].

Haksız rekabet hukukunun yanı sıra rekabeti sınırlayan diğer hükümlerin gelişimi incelendiğinde; Almanya'da teşebbüslerin artan kartelleşmelerine karşı 1923 yılında "Ekonomik Gücün Kötüye Kullanılması Hakkında Kanun" çıkartılarak hukuka aykırı ve rekabeti bozucu kartelleşmelerin önüne geçilmeye çalışılmıştır.

[35] Karayalçın, s. 447.
[36] Yaşar Can Göksoy, **Yeni Alman Haksız Rekabet Kanunu ve Haksız Rekabet Alanında Getirdiği Yenilikler**, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt:9, Sayı:2, 2007, ss.143-174, s. 143, https://dergipark.org.tr/tr/pub/deuhfd/issue/46845/587423, (27.10.2021).
[37] Güven, s. 12.
[38] Eryürek, s. 25.
[39] Güven, s. 13.
[40] Göksoy, s. 166.
[41] Erdil, s. 33; Göksoy, ss. 144-145; Poroy/Yasaman, s. 338.

Fakat ilerleyen yıllarda işbu kanunun da etkili olmaması sonucunda sosyal pazar ekonomisi görüşünden etkilenilerek 1958 tarihinde "Rekabet Sınırlamalarına Karşı Kanun" kabul edilmiştir[42].

4. İngiliz Hukuku

Kıta Avrupası hukuk sisteminden farklı olarak Anglosakson hukuk sisteminde doğrudan haksız rekabete ilişkin bir kavram bulunmamaktadır. Onun yerine çeşitli içtihatlar ile haksız rekabet fiilleri incelenmiştir[43]. Bu bakımdan haksız rekabet hükümleri "common law" hükümlerine tabidir[44]. Ayrıca kısmi bazı hukuki düzenlemeler bulunmaktadır. "Malicious Falsehood" davası ve "Passing off" davaları İngiliz hukukunda haksız rekabet denilince karşılaşılan dava türleridir[45].

5. Avrupa Birliği Hukuku

Avrupa Birliği Hukukunda, Avrupa Birliği Anlaşması md.101 ile md.106 arasında rekabete ilişkin düzenlemeler bulunmaktadır. Bu düzenlemelerin ortak amacı üye devletler arasındaki bütünleşmeyi artırarak tüketiciyi korumak, rekabet düzeninin bozulmasını engellemek ve adil rekabet ortamı oluşturmaktır[46].

Yanıltıcı ve gerçeğe aykırı reklamlar hakkında Avrupa Birliği tarafından AT/2005/29 sayılı 11.05.2005 tarihli "Haksız İş Uygulamalarına İlişkin Yönerge" yayınlanmıştır. Yönerge ile Avrupa Birliği iç pazarının kesintisiz şekilde işlemesi, tüketicilerin menfaatlerine zarar veren haksız ticari uygulamaların önlenmesi ve tüm üye devletlerin bu hususta hukuki ve idari mevzuatlarını uyumlaştırması için düzenlemeler yapılmıştır[47].

Tüm üye devletler Avrupa Birliği tarafından çıkartılan düzenlemelere topluluk kuralları çerçevesinde uymak ve bu hususta topluluk hukukunun rekabeti

[42] Aslan, s. 18.
[43] Nomer Ertan, Haksız Rekabet, s. 64.
[44] Karayalçın, s. 447.
[45] Erdil, s. 33.
[46] Poroy/Yasaman, s. 337.
[47] Pekhamarat, s. 14.

düzenleyen hükümleri uyarınca yasal mevzuatlarını uyumlu hale getirmek zorundadır[48].

III. HAKSIZ REKABET HÜKÜMLERİNİN KORUDUĞU MENFAAT

Rekabet hakkının dürüstlük kurallarının çizdiği sınırdan çıkılarak kötüye kullanılması durumunda yalnızca rakip teşebbüslere zarar verilmiş olmaz; ayrıca genel olarak toplumun refah seviyesinin yükselmesine de engel olunur. İşte bu nedenle çeşitli devletler haksız rekabeti önleyici ve yaptırıma bağlayıcı hükümler kabul etmiştir[49]. Türk hukukunda ise 6102 sayılı TTK 'da md.54-63 arasındaki haksız rekabete ilişkin düzenlemeler esas olarak 01.03.1988 tarihinde yürürlüğe giren "Haksız Rekabete İlişkin Federal Kanun (Bundesgesetz gegen den unlauteren Wettwerb)" hükümlerinden alınmıştır[50].

İsviçre Haksız Rekabete İlişkin Federal Kanun'un 1. maddesinden esinlenen TTK md.54/1 uyarınca haksız rekabetin amacı *"Haksız rekabete ilişkin bu Kısım hükümlerinin amacı, bütün katılanların menfaatine, dürüst ve bozulmamış rekabetin sağlanmasıdır."* şeklinde belirtilmiştir. Bu tanımdan hareketle haksız rekabete ilişkin hükümlerin uygulanma alanının genişletildiğinden bahsedilebilir[51]. Zira, haksız rekabet hükümlerinin ortaya çıkmaya başladığı 19. yy. sonlarında haksız rekabet hukukunun kapsamında yalnızca birbirine "rakip" olan tacirlerin menfaatlerine ilişkin uyuşmazlıklar bulunmaktaydı. Ancak modern hukuk anlayışında ilerleyen zamanlarda sanayileşmenin artması ve ekonomik hayatın iyice karmaşıklaşması nedeniyle haksız rekabet hükümlerinin yalnızca rakipleri korumayı amaç edindiği şeklindeki düşünce sistemi terk edilmeye başlanmış; bu yönüyle, haksız rekabetin sadece rakipleri değil tüketicileri ve kamuyu da korumayı amaç edindiği kabul

[48] Poroy/Yasaman, s. 337.
[49] Devletlerin kanun yapma tekniği açısından bkz. Karayalçın, s. 447; Poroy/Yasaman s. 336; yazarın belirttiği şekilde Fransa ve İngiltere *Medeni Kanunlarına*, Türkiye *Ticaret ve Borçlar Kanunu'na*, Almanya, Avusturya ve İsviçre gibi ilkeler ise çıkardıkları *özel kanunlarına* haksız rekabete ilişkin hükümler koymuşlardır.
[50] Arkan, Ticari İşletme, s. 352.
[51] 6762 sayılı TTK md.56 uyarınca haksız rekabet *"Haksız rekabet, aldatıcı hareket veya hüsnüniyet kaidelerine aykırı sair suretlerle iktisadi rekabetin her türlü suiistimalidir."* şeklinde tanımlanmıştır. Poroy/Yasaman s. 348; yazara göre 6102 sayılı TTK md.54/1 uyarınca haksız rekabetin kapsamı eTTK'ya göre genişlemiştir.

edilmiştir[52]. Gerçekten de TTK md.54'ün hükümet gerekçesinde haksız rekabet hükümleri ile ünlü üçlünün (ekonomi-kamu-tüketici) korunduğu belirtilmiştir[53]. Öğretide, TTK md.54/1'de düzenlenen genel haksız rekabet hükmüne gerek olup olmadığı tartışılmıştır. Bir görüşe göre TTK md.54'teki amaç maddesine gerek bulunmamaktadır. Zira Türk öğreti ve yargısının haksız rekabete ilişkin halleri dar yorumlamadığı belirtilmiştir[54]. Diğer görüşe göre ise TTK md.55'te düzenlenmeyen haksız rekabet hallerinde uygulamacılara yardımcı olmak için genel bir haksız rekabet halinin kanunda düzenlenmiş olması gerektiği savunulmaktadır. Zira hangi davranışların haksız rekabet hali oluşturduğunun tespitinde TTK md.54'teki haksız rekabetin amaç ve ilkelerini ortaya koyan genel bir maddeye ihtiyaç vardır[55].

Haksız rekabet hükümleri bütün katılanların menfaatine dürüst ve bozulmamış rekabetin sağlanmasına hizmet eder (TTK md.54/1). Bu şekilde dürüstlük ilkesine aykırı davranışlara karşı emek ilkesi uyarınca emeği korumaya çalışır[56]. Emek ilkesi ile belirtilmek istenen husus; herkesin ahlak kaidelerine, dürüstlük kuralına ve ticari örf ve âdet kurallarına uygun olarak rekabet etmesidir. Bu doğrultuda bireylerin kendi emeğine ve gayretine dayanmayan davranışlar ile başkasının emeğinden geçinerek haksız avantaj elde etmesinin hukuk düzenince korunmayacağına işaret edilir. Haksız rekabeti meydana getiren fiiller hukuken meşru olarak değerlendirilmez ve emek ilkesine aykırı bulunur[57]. Örneğin cirosu yüksek ve piyasada tanınan ürünleri satan bir işletmenin markasını ya da unvanını doğrudan kullanmasa da bu işletmenin markasına ya da unvanına benzer işaretlerin kullanılması suretiyle reklam yapılması durumunda işletmenin emeğinden ve

---

[52] Güven, s. 2; Serhan Dinç, **Türk Ticaret Kanunu'na göre Haksız Rekabet Halleri ve Buna İlişkin Davalar**, 2. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2020, ss. 16-18.

[53] TTK md.54 hükümet gerekçesinde *"...Rekabet hükümleri yukarıda vurgulanan "hukuka uygun/saf/dürüst" ve "bozulmamış" rekabeti tüm katılanların menfaatine sağlar. Tüm katılanlar ile rekabet hukukunun ünlü üçlüsü kastedilmiştir: Ekonomi, tüketici ve kamu. "Katılanlar" gibi çok geniş bir sözcüğün kullanılması ile rekabet kurallarının rakipler arası ilişkilere özgülenmesinin yolu kapatılmıştır..."* şeklinde belirtilmiştir.; Nomer Ertan ve diğerleri, s. 556; yazara göre gerekçede tüm katılanların ekonomi, tüketici ve kamu olarak gösterilmesi kafa karışıklığına neden olmaktadır. Gerekçe de ayrıca "rakip" ve "müşteri" kavramlarına da değinilmeliydi. Zira müşteri, tüketiciden daha geniş kapsamlıdır. Bu nedenle tüketici kavramı yerine müşteri kavramının kullanılması daha isabetli olurdu.

[54] Nomer Ertan, Haksız Rekabet, s. 82.

[55] Erdil, s. 56.

[56] Erdil, s. 55; İbrahim Bektaş, **Haksız Rekabet Hukukunda Dürüst ve Bozulmamış Rekabeti Sağlama Amacı (TTK m. 54) ve 'İşleyen Rekabet' Ölçütü**, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 34(3), ss. 277-310, ss. 281-282, https://jurix.com.tr/article/18842, (27.12.2021).

[57] Karayalçın, s. 455.

çabasından faydalanılarak rekabet edildiği sonucuna varılmaktadır. Bu tür rekabete "parazit rekabet" de denilmektedir[58].

Haksız rekabet hukukunu düzenleyen hükümlerin amacı rekabet özgürlüğünün sınırlarını çizerek bu sınırların aşılması durumunda başvurulabilecek hukuki yolların tespitini sağlamaktır[59]. Rekabet hakkının sınırlarının tespitinde TMK md.2'de düzenlenen dürüstlük ilkesinden yararlanılabilir. Bu yönüyle, rekabet ortamında failin dürüstlük kuralına aykırı davranışı ile menfaatleri etkilenen tüm katılanlar TTK md.56'da belirtilen haksız rekabete ilişkin davaları açabilir. Ancak hemen belirtelim ki rekabet hukukunda belirtilen dürüstlük kuralı ile TMK'da düzenlenen dürüstlük kuralı tam olarak örtüşmeyebilir[60].

Nomer'e göre haksız rekabet hükümleri iktisadi rekabeti korur. Bu husus kanun koyucunun düzenleme tekniğine bakılarak anlaşılabilir. Zira rekabetin anayasal temellerinin düzenlendiği maddeler (AY. md.48/2, 167), TTK md.54 vd. maddelerinde geçen "ticari uygulamalar", "müşteri", "tedarik eden", "ticari iş", "ticari işletme", "iş sırrı" gibi terimler haksız rekabetin iktisadi hayatı koruma yönüne işaret etmektedir[61]. TTK md.54 gerekçesinde ise yazarın düşüncesinin aksine

> *"Eski kanun "iktisadi rekabet" ten söz ederdi. Bu kavram hukukî olmadığı gibi, anlam ve içeriği de belirsizdi; karşıt kavramı olan "iktisadî olmayan (gayri iktisadî) rekabet" ile anlamlandırılmak yoluna gidince de kavramı yorumlamak iyice zorlaşıyordu. Ayrıca, iktisadî rekabet "rakipler arası rekabet"i akla getiriyordu. Yeni metin dürüst ve bozulmamış rekabet kavramı ile hukuken tanımlanabilir bir rekabeti vurgulamaktadır."*

şeklinde belirtilerek "iktisadi rekabet" kavramı yerine "dürüst ve bozulmamış rekabet" kavramının kullanılmasının daha hukuki olduğu beyan edilmiştir.

---

[58] Poroy/Yasaman, s. 350; Yarg. 11. HD. 25.01.1999 T., 1998/8306 E. ve 1999/95 K. sayılı ilamı

[59] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 547.

[60] TMK md.54/2 gerekçesi *"Buradaki, yani rekabet hukukundaki dürüstlük kuralları İsviçre öğretisinde belirtildiği gibi Türk Medenî Kanununun 2 inci maddesinin birinci fıkrası hükmündeki dürüst davranış kuralları ile tam örtüşmeyebilir. Çünkü Türk Medenî Kanununu 2 inci maddesi anlamında dürüstlük kuralları sözleşmesel veya önsözleşmesel temelde ve taraflar arasındaki ilişkide var olan güvenle ilgilidir. Rekabet hukukunda ise bu anlamda taraf mevcut olmayabilir. Çoğu kez bir haksız fiil konumu bile söz konusu olabilir."* şeklindedir.

[61] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 554; Çınar, s. 35; yazarda TTK kapsamında iktisadi rekabetin korunduğunu savunmuştur.

IV. HAKSIZ REKABETİN TANIMI VE DÜZENLENMESİ

A. Tanım

Haksız rekabetin tam bir tanımının verilmesi mümkün değildir. Öğretide haksız rekabeti; *DOMANİÇ/ULUSOY*,

> *"Haksız rekabet, aldatıcı hareket veya iyi niyet kurallarına aykırı başka şekillerde rekabetin kötüye kullanılması ve bu yüzden bir kimsenin ticari işletmesi veya diğer iktisadi çıkarlarının zarar görmesi veya böyle bir tehlikeye düşmesidir."*[62],

ÇINAR,

> *"Dürüstlük kurallarına aykırı şekilde başvurulan, kanuna ve geleneği göre kabul edilmesi mümkün olmayan, ekonomiye katılanlar arasındaki rekabet ortamını bozan hareket ve fiillerin tümüdür."*[63]

ÖRS,

> *"Rakipleri ezmek ve onları ekonomik faaliyet alanından uzaklaştırmak amacı ile iyi niyet kurallarına aykırı şekilde başvurulan, kanuna ve geleneğe göre kabul edilmesi mümkün olmayan hareket ve fiillerin tümüdür."*[64],

ERDİL,

> *"Dürüstlük kuralına aykırı olan ve rekabeti bozan davranışlar"*[65],

İNAL,

> *"Rekabet hakkı kötüye kullanıldığı takdirde, meydana gelen haksız rekabet hali, aldatıcı davranış ve eylemlerle, objektif iyi niyet kuralına aykırı surette sonuçlar yaratan her türlü fiillerle iktisadi rekabetin kötüye kullanılmasıdır."*[66],

İMREGÜN,

> *"İktisadi rekabetin iyiniyet kurallarına aykırı olan aldatıcı davranış ve başkaca suretle her türlü kötüye kullanılması"*[67]

şeklinde tanımlamıştır.

---

[62] Hayri Domaniç ve Erol Ulusoy, **Ticaret Hukukunun Genel Esasları**, 5. Baskı, İstanbul, 2007, s. 272.
[63] Çınar, s. 23.
[64] Örs, s. 13.
[65] Erdil, s. 57.
[66] İnal, ss. 526-527.
[67] İmregün, s. 110.

eTTK md.56'da haksız rekabet, *"Aldatıcı hareket veya hüsnüniyet kaidelerine aykırı sair suretlerle iktisadi rekabetin her türlü suiistimali"* şeklinde ifade edilmiştir.

TTK md.54/2 uyarınca haksız rekabet, *"Rakipler arasında veya tedarik edenlerle müşteriler arasındaki ilişkileri etkileyen aldatıcı veya dürüstlük kuralına diğer şekillerdeki aykırı davranışlar ile ticari uygulamalar haksız ve hukuka aykırıdır."* şeklinde belirtilmiştir.

Dürüst ve bozulmamış rekabet ortamında bireyler piyasada yer alan tüm katılanların dürüst davranacağına inanmaktadır. İşte bu güven ilişkisine ve dürüstlük kuralına aykırı davranışlar haksız rekabet olarak tanımlanmıştır[68]. Gerçekten de dürüstlük kuralı failin davranışının tespitinde önem taşımaktadır[69]. Ayrıca yalnızca dürüstlük kurallarına aykırı davranılması yetmez, ayrıca bu davranışın iktisadi rekabeti olumsuz etkileyip etkilemediğine bakılmalıdır[70]. Bu açıklamalardan hareketle *kanaatimizce*, dürüstlük kurallarına aykırı davranılması sonucunda ekonomik düzeni olumsuz etkileyen her türlü davranış ve fiil haksız rekabet olarak nitelendirilmelidir.

Haksız rekabet hükümleri ilk olarak 818 sayılı eski Borçlar Kanunu ve 865 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenmiştir. eBK md.48'de düzenlenen haksız rekabet tacir olmayanlar hakkında uygulanmakta iken 865 sayılı TTK'nın md.56-65 arasındaki hükümler tacirler arasında uygulanan haksız rekabeti düzenlemekteydi. Fakat modern hukuk sistemlerinde ilerleyen zamanlarda haksız rekabet hükümlerinin amacının sadece rakiplerin menfaatini korumak değil de tüketiciler ve hatta kamunun menfaatini de korumak olduğu anlaşılmıştır. Türk hukuk sistemi de bu akımdan etkilenerek 1956 tarihli ve 6762 sayılı TTK'da yalnızca rakipleri ilgilendiren rekabet hallerini değil ticari olsun veya olmasın her türlü haksız rekabet halini düzenlenmiştir[71]. Bu yönüyle, Borçlar Kanunu hükümleri ile Türk Ticaret Kanunu

---

[68] TTK md.54 gerekçesinde haksız rekabet *"Dürüst davranma kuralı ise artık haksız rekabetin tanınmasında (teşhisinde) belirleyicidir. Hukuka uygun ve bozulmamış rekabet ortamında (ortamın her zaman piyasa olması şart değildir) tüm katılanlar piyasanın tüm aktörlerinin dürüst davranış kurallarına göre hareket edeceğine güvenir ve güvenmek hakkını haizdir. Dürüstlük 16 kuralını ihlâl eden bu güvene aykırı hareket edilmiş olur. Bu da haksız rekabet oluşturur."* şeklinde ifade edilmiştir.

[69] Arkan, Ticari İşletme, s. 353.

[70] Bektaş, s. 295.

[71] Sami Karahan, **Ticari İşletme Hukuku**, 15. Baskı, Ekim, 2007, s. 199; Poroy/Yasaman, s. 343; 1956 yılında tasarıyı gözden geçiren komisyon, BK md.48'in yürürlükte kalıp kalmayacağını tartışmış ve sonucunda Ticaret Kanunu'ndaki haksız rekabete ilişkin hükümlerin ticari saha dışında uygulama

hükümleri arasında haksız rekabetin uygulanma alanı konusunda uyarlılık ortadan kalkmıştır[72]. Bu durum 1 Temmuz 2012 tarihinde yürürlüğe giren TTK'da da varlığını devam ettirmiştir[73].

Haksız rekabeti en geniş anlamda düzenleyen hükümler 6102 sayılı TTK'da (md.54-65) olmakla birlikte 6098 sayılı TBK md.57'de düzenleme bulunmaktadır. Bu düzenlemelerden ayrı olarak haksız rekabet alanına etki eden hükümleri barındıran 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK), 3577 sayılı İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi Kanun'u (ithHRÖK) gibi özel düzenlemeler bulunmaktadır. Ayrıca haksız rekabet alanını düzenleyen çeşitli yönetmelik ve tebliğlerde bulunmaktadır.

Haksız rekabet, bir yönüyle haksız fiil olarak da tanımlanabilir. Esasen haksız rekabet düzenlemelerin oluşturulmasından önce dürüst ve bozulmamış rekabet ortamını bozan fiiller haksız fiil içerisinde değerlendirilmekteydi[74]. Haksız fiil hükümleri TBK md.49 ve devamında düzenlenmiştir. TBK md.49'a göre kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür. Ayrıca zarar verici fiili yasaklayan bir hukuk kuralı bulunmasa bile, ahlaka aykırı bir fiille başkasına kasten zarar veren de bu zararı gidermekle yükümlüdür (TBK md.49/2). Haksız fiilin oluşabilmesi için failin kusurlu bir davranışı ile karşı tarafa zarar vermesi ya da zarar tehlikesinin oluşması aranır. Bu bakımdan, haksız rekabet hukukunda boşluk olduğu durumda TBK'nın haksız fiile ilişkin hükümleri olaya mümkün olduğu ölçüde uygulanabilir[75]. Haksız rekabet ise haksız fiilin özel bir görünümü olduğundan[76] faile karşı haksız rekabete ilişkin davaların açılabilmesi için kusur aranmaz. Sadece davacının maddi tazminat talep etmesi durumunda davalının kusuru aranır[77]. Ayrıca haksız rekabet davalarının açılabilmesi için mağdurun zarar görmüş olması gerekmez. Yalnızca zarar tehdidi altına olması yeterli kabul edilmiştir[78].

---

alanı bulamayacağı kanaatine varmıştır. Bu gerekçeyle eBK md.48 hükmünün yürürlükte kalması kararlaştırılmış; fakat kanunun 2. Fıkrasına *"Ticari işlere ait olan haksız rekabet hakkında Ticaret Kanunu hükümleri saklıdır."* hükmü eklenmiştir.

[72] Arkan, Ticari İşletme, s. 349.

[73] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 549.

[74] Oruç, s. 115; Karayalçın, s. 453; Domaniç/Ulusoy, s. 272.

[75] Karayalçın, s. 443.

[76] Çınar, s. 32.

[77] Aslan/Ergün, s. 112.

[78] Çınar, s. 33.

B. Düzenlenmesi

1. Rekabetin Anayasa'da Düzenlenmesi

1982 Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda rekabet etme hakkı açıkça düzenlenmiş değildir. Fakat getirilen bazı düzenlemeler ile bu hak dolaylı olarak düzenlenmiştir[79]. Anayasa md.5'te devletin görevleri arasında insanın maddî ve manevî varlığının gelişmesi için gerekli şartları sağlamak sayılmıştır. Türk ekonomi sisteminin rekabet ilkesine dayandığının en açık göstergesi olan Anayasa md.48 uyarınca ise *"Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir. Özel teşebbüsler kurmak serbesttir. Devlet, özel teşebbüslerin millî ekonominin gereklerine ve sosyal amaçlara uygun yürümesini, güvenlik ve kararlılık içinde çalışmasını sağlayacak tedbirleri alır."* Bireylerin dilediği alanda çalışma, sözleşme ve teşebbüs kurma hürriyetine sahip olması ticari hayatta rekabet etme hakkına sahip olmayı da beraberinde getirir. Tüm haklarda olduğu gibi rekabet hakkının da sınırsız olarak kullanılması söz konusu olamaz. Nihayetinde bu hakkın kötüye kullanılmaması ve bozulmamış rekabetin sağlanması için kanunlar öngörülmüş olup işbu kanunlar ile sınırlandırmalar yapılmış ve ticari hayatı düzenleyen çeşitli iş şartları oluşturulmuştur[80]. Gerçekten de gelişmiş ülkelerde yer alan ve dünya ekonomisinde büyük paya sahip olan bazı ticari kuruluşlar iktisadi rekabetin bazı olumsuz etkilerini bertaraf etmek ve kâr marjını artırmak için aralarında anlaşma yaparak piyasalarda tekelleşme ve kartelleşmeye neden olabilir. Bu gibi rekabet ihlali durumlarında yasa koyucular rekabet düzenini koruyucu çeşitli sınırlayıcı hükümler öngörmüştür[81]. Zira belirtilen durumları engellemek Anayasa md.167 uyarınca devletin görevleri arasındadır[82]. Anayasanın bu hükmü uyarınca hukukumuzda mal ve hizmet piyasalarında rekabeti bozucu, engelleyici veya kısıtlayıcı anlaşma, karar ve uygulamaları yasaklamak ve önlemek amacıyla 1994 tarihinde 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun kabul edilmiş ve bu kanun maddeleri

[79] Şener, s. 587.
[80] Karayalçın, s. 441.
[81] İmregün, s. 108; Karayalçın, ss. 445-446.
[82] Aslan, s. 22; Oruç, s. 23.

oluşturulurken büyük ölçüde Avrupa Ekonomik Topluluğu'nun kurucu antlaşmasının 85 ve 86. maddelerinden esinlenilmiştir[83].

Ülkemizde ekonomik sistem pazar ya da piyasa ekonomisi sistemidir. Piyasa ekonomisi genel olarak ekonominin merkezi bir karar biriminin yönlendirmesine bırakılmadığı, onun yerine piyasa dinamiklerine dayalı olarak yönlendirildiği bir ekonomik düzeni ifade etmektedir. Bir başka deyişle malların fiyatlarının oluşumu arz ve talep miktarının belirlenmesi, miktar, kalite ve diğer şartlara ilişkin bilgilerin elde edilmesi gibi temel ekonomik fonksiyonlar merkezi bir karar birimi yerine piyasalarda gerçekleşmektedir[84]. Piyasa ekonomisinin temelleri *Aslan*'a göre iki güvence ve bir sınırlamaya tabidir. Anayasa md.35'te düzenlenen mülkiyet hakkı ile md.48'de düzenlenen teşebbüs kurma hürriyeti bireylerin rahatça rekabet etmesine hizmet ederken bu hakların kötüye kullanılması durumunda ise ilgili hakların özüne dokunulmaksızın sınırlandırılması gerekir[85]. Zira rekabet etme hakkının sınırsız kullanılması ve böylelikle diğerlerinin kişisel hak ve özgürlüklerinin ihlal edilmesi söz konusu olamayacağına göre Ay. md.13 uyarınca bu husus yasaklanmıştır[86].

Rekabet hakkı, 1982 Anayasası'nda yalnızca iktisadi alanla değil ayrıca kişiliğe bağlı, dokunulmaz, devredilmez ve vazgeçilmez haklar ile de ilgilidir[87]. Anayasa md.17'de herkesin yaşama, maddi ve manevi varlığını geliştirme hakkına sahip olduğuna işaret edilmiştir. Bu yönüyle, iktisadi hayatta rekabet hakkının özüne dokunur şekilde sınırlandırılması veya bu hakkın tamamen ortadan kaldırılması kişinin maddi varlığını geliştirme hakkının ihlali anlamına gelecektir. Bu nedenle rekabetin bozulmasına engel olmak ve dürüstlük kurallarına uygun rekabeti sağlamak yalnız ekonominin işleyişini temin etmek olarak değil ayrıca bireylerin temel hak ve özgürlüklerini korumak için de devlete yüklenmiş bir görevdir[88].

[83] Arkan, Ticari İşletme, s. 347.
[84] 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun hükümet gerekçesinden.; Erdil, ss. 28-29.
[85] Aslan, s. 20.
[86] Aslan, s. 22.
[87] Karayalçın, s. 441; Erdil, s. 29.
[88] Karayalçın, s. 442.

2. 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu'nda Düzenleme

a. Genel Düzenleme

6098 sayılı TBK'nın md.57'de haksız rekabet gerçek olmayan haberlerin yayılması veya bu tür ilanların yapılması ya da dürüstlük kurallarına aykırı diğer davranışlarda bulunulması olarak tanımlanmıştır. Haksız rekabeti oluşturan bu fiiller nedeniyle müşterileri azalan ya da onları kaybetme tehlikesiyle karşılaşan kişi belirtilen davranışlara son verilmesini ya da kusurun bulunması durumunda zararın giderilmesini isteyebilir. TBK md.57, 818 sayılı eBK md.48'e benzemekle beraber eBK md.48/1 hükmünde yer alan "yanlış ilanlar" ibaresi değiştirilerek "gerçek olmayan haberlerin yayılması veya bu tür ilanların yapılması" şekline dönüştürülmüştür. Madde gerekçesinde bu farklılığın sebebi iletişim teknolojisinde meydana gelen gelişmeler olarak açıklanmıştır. Ayrıca kanun metninde yer alan "dürüstlük kurallarına aykırı diğer davranışlar" ibaresi ile gerçek olmayan haberlerin yapılması veya bu tür ilanların yapılması dışında kalan davranışlar kanun kapsamına alınarak uygulamada kolaylık sağlanmıştır[89]. Maddenin ikinci fıkrası ise aynen korunarak 6102 sayılı TBK md.57/2'ye alınmıştır.

TBK md.57'de düzenlenen dava, haksız rekabetin kesilmesine yönelik bir davadır. Bu dava ile haksız rekabeti oluşturan davranış olduğu yerde durmakta olup geçmiş ya da geleceğe etkili sonuçlar ortaya koymaz. Bu bakımdan TTK md.56'da düzenlenen haksız rekabetin men'i davası ile haksız rekabetin kesilmesi davası etkileri bakımından farklıdır[90]. TTK md.56 hükmüne göre açılan haksız rekabetin men'i davasının daha kuvvetli etkileri vardır. Zira aynı fiilin tekrar işlenmesi halinde haksız rekabetin kesilmesi davasında alınan karar cebri icraya konamaz iken haksız rekabetin men'i davasında aynı haksız rekabet fiili işlense dahi ilam cebri icraya verilerek haksız rekabete son verilmesi istenebilir[91].

Maddenin ikinci fıkrasına göre de ticari işlere ilişkin haksız rekabet hükümleri saklı tutulmuştur. Anlaşılacağı üzere bu kanun maddesi ancak ticari

[89] Özel/Özdemir, s. 195.
[90] Örs, s. 88.
[91] Örs, s. 90.

olmayan işlere uygulanan bir maddedir. Bu bakımdan kanunun içeriği dar tutulmuştur[92].

TBK md.57/1 hükmü uyarınca gerçek olmayan haberlerin yayılması veya bu tür ilanların yapılması ya da dürüstlük kurallarına aykırı diğer davranışlar sonucunda *müşterileri azalan* ya da *kaybedilmesi tehlikesi ile karşılaşan kimselerin* dava hakkına sahip olduğu hükme bağlandığından bu madde kapsamında diğer haksız rekabet hallerinin kaleme alındığı söylenemez. Örneğin itibarın kaybedilmesi durumunda TBK madde 57 uyarınca dava açılabilmesi mümkün gözükmemektedir[93]. Ayrıca maddede manevi tazminat davasına ilişkin bir düzenleme yapılmamıştır. Bu bakımdan TBK hükümlerinin TTK hükümlerine nazaran hukuki koruma bakımından yetersiz olduğu söylenebilir[94].

TBK md.57'de düzenlenen davayı açma yetkisi haksız rekabet sonucu hakkı doğrudan ihlal edilen rakiplerdir. Zira madde metninde TBK md.57 hükmünün amacı rakipleri korumaktır[95]. *Kanaatimizce* de kanun metninde müşterileri azalan ya da kaybetme tehlikesi ile karşılaşan kimselerin dava hakkı olduğundan bahsedildiği için TBK md.57 uyarınca rakiplerin menfaatlerinin korunduğunu söylemek gerekir.

b. İkili Düzenlemenin Eleştirisi

TBK md.57/2'de ticari işlere ilişkin haksız rekabet hükümlerinin saklı olduğu belirtilmiştir. Gerçekten de ticari olmayan işletmelere ilişkin haksız rekabet hallerinde TTK md.54 vd. maddelerin uygulanması mümkün olabilir mi? Bir başka deyişle, ticari olmayan haksız rekabet hallerine TBK md.57 hükmü, ticari işlerle ilgili haksız rekabet hallerine TTK md.54 vd. hükümleri mi uygulanmalıdır? Bu husus öğretide tartışmalıdır. İlk görüş, TBK md.57 hükmünün son derece gereksiz kaleme alınmış ve uygulama alanı olmayan bir hüküm olduğunu[96] savunurken ikinci

[92] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 549.
[93] Örs, s. 27.
[94] Oruç, s. 86.
[95] Özel/Özdemir, s. 192; Arkan, Ticari İşletme, s. 348.
[96] Erdil, s. 35; Poroy/Yasaman, s. 345; Nomer Ertan ve diğerleri s. 553; yazara göre haksız rekabet kurumunun tek bir özel kanunda düzenlenmesi daha isabetli olacaktır. Karayalçın s. 452; İmregün s. 109 yazar, eTTK md.56'da haksız rekabet için "iktisadi rekabetin her türlü suiistimali" şeklinde tanım yapıldığına göre iktisadi rekabetin her türlü sahasında tacir-tacir olmayan ayrımı yapılmaksızın TTK hükümlerinin uygulanmasının gerektiğine işaret etmiş; örnek olarak iki doktor ya da iki avukat arasında gerçekleşecek bir haksız rekabet durumunda da 818 sayılı BK md.48 hükmünün

görüş, ticari işlere ilişkin davranışların TTK md.54 vd. hükümleri, ticari olmayan mesleki faaliyetlerin ise TBK md.57 bağlamında değerlendirilmesi gerektiğini savunmaktadır[97]. Yargıtay'ın bir kararında da ikinci görüşten esinlenerek iki berber arasında gerçekleşen haksız rekabete TBK hükümlerinin uygulanması gerektiğine hükmedilmiştir[98]. Yine Yargıtay başka bir kararında ise eBK md.48 hükmü ile eTTK md.56 vd. hükümlerinin tacir olan ve olmayan şeklinde ayrıma tabi tutularak uygulanması gerektiğine hükmetmiştir[99]. Fakat Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 11.03.2021 tarihli kararında *"...Hem 6762 sayılı TTK'de hem de 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda (6102 sayılı TTK) haksız rekabet kuralları, ticari nitelik taşısın taşımasın tüm haksız rekabet hallerini kapsayacak şekilde ve son derece ayrıntılı olarak düzenlenmiştir..."* şeklinde karar vermiştir[100].

6762 sayılı TTK'nın tasarısı sırasında 818 sayılı BK md.48 hükmünün yürürlükte kalması gerekip gerekmeyeceği tartışılmıştır. Mehaz 1943 tarihli İsviçre kanununda ticari iş- ticari olmayan iş ayrımı yapılmadığından ve bütün haksız rekabet hallerinin tek bir kanunda düzenlenmiş olması karşısında eBK md.48 hükmünün yürürlükten kaldırılması teklif edilmiştir[101]. Fakat sonrasında komisyon ticari alanda oluşabilecek haksız rekabet hallerinin ticari olmayan diğer sahalarda da uygulama alanı bulamayacağını belirterek teklifi reddetmiş; onun yerine kanunun 2. fıkrasına *"Ticari işlere ait olan haksız rekabet hakkında Ticaret Kanunu Hükümleri saklıdır."* ibaresini eklemiştir[102].

---

uygulanmasının gereksizliğine işaret etmiştir.; Karahan, s. 200, Teoman (Ülgen, Ticari İşletme Hukuku), N. 1276; Arkan, s. 350; Eryürek, s. 34.

[97] Örs, ss. 24-25; yazara göre bu hükmün uygulama alanı son derece sınırlıdır. Zira ancak esnaf, avukat ve doktor gibi meslek grupları arasında TTK kapsamında olmayan ihlal alanları için TBK md.57 hükmü uygulanabilir. Domaniç/Ulusoy, s. 274; yazara göre eBK md.48 hükmü, korunan menfaatlerin doğum yerinin ticaret ya da esnaf işletmesi olmadığı hallere uygulanabilir.; Hirş, s. 166; İnal, s. 528; Çınar, s. 48; yazara göre kanun koyucu bilinçli bir şekilde eBK md.48 hükmünü TBK md.57 hükmü ile devam ettirmiştir. Bu yönüyle adi işlerde TBK md.57 hükmü uygulanmalıdır.

[98] Yarg. 11. HD. 15.05.1989 T. ve 2889/2929 sayılı kararı *"...Türk Ticaret Kanunu 56-65'inci maddelerinde haksız rekabeti düzenlemiş, ancak BK'nun 48'inci maddesini kaldırmamıştır. Bu suretle tacirler arasındaki haksız rekabette TTK hükümleri, tacir olmayanlar (iki berber gibi) arasındaki haksız rekabete ise BK'nun 48' inci maddesi uygulanacaktır."* (Online: https://www.kazanci.com.tr/ E.T.:24.10.2021)

[99] Karahan, s. 200; Yarg. 4.HD. 11.02.1972 T., 71/12331 E., 72/1080 K. sayılı kararı

[100] Yarg. HGK. 11.03.2021 T., 2017/11-2475 E. ve 2021/246 K. numaralı ilamı (Online: https://www.kazanci.com.tr/ E.T.:24.10.2021)

[101] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 552'den naklen 6762 sayılı TTK'ya ilişkin Türk Ticaret Kanunu Layihası ve Adliye Encümeni Mazbatası (1/150), TBMM Zabıt Ceridesi, C. XII, 1956, Devre: X, İçtima: 2, S. Sayısı: 198, s. 20.

[102] Karayalçın, s. 451; yazara göre 6762 sayılı yasanın mehazı olan İsviçre kanununda ticari ve ticari olmayan iş ayrımı bulunmamaktadır. Bu bakımdan eTTK hükümlerinin de ticari işletmelere ilişkin

TTK hükümlerinin TBK md.57 ve TKHK md.62 kapsamındaki davalara da kıyasen uygulanması gerekir. Keza hâlihazırda TTK hükümleri dürüst ve bozulmamış rekabetin sağlanması hususunda belirtilen kanunlardan daha ileri hükümler içermektedir[103].

Kanaatimizce, TTK md.54-65 hükümleri tacir olmayanlara da uygulanabilir. Zira, eskiden yalnızca rakiplerin menfaatlerini korunmaktayken günümüz hukukunda müşterilerin hatta kamunun menfaatini koruyan haksız rekabet hükümlerinin ticari veya adi işlere ilişkin haksız rekabet şeklinde bir ayrıma tabi tutulması doğru değildir. Çünkü adi işler ile ticari işlere ilişkin haksız rekabet ayrımı yapmak çoğu zaman zordur. Ayrıca haksız rekabet hükümlerinin TBK, TTK ve TKHK' da ayrı ayrı düzenlenmesinin de uygulamacılar yönünden anlaşılması zor olacağı kanaatindeyiz. Bu yönüyle haksız rekabet hükümlerinin ayrı bir kanunda düzenlenmesi gerektiği şeklindeki düşünceye[104] katılmaktayız.

3. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Kapsamında

a. Haksız Rekabete İlişkin Genel Hükmün Kapsamı

TTK md.54-63 hükümlerinin mehaz kanununun 1986 tarihli İsviçre Haksız Rekabet Kanunu olduğuna ve anılan kanunun 1. maddesinin de TTK 54/1 gibi haksız rekabet hükümlerinin amacının hukuka uygun ve bozulmamış rekabetin korunması olarak belirtildiğine değinmiştik. TTK md.54'te ise *"(1) Haksız rekabete ilişkin bu Kısım hükümlerinin amacı, bütün katılanların menfaatine, dürüst ve bozulmamış rekabetin sağlanmasıdır. (2) Rakipler arasında veya tedarik edenlerle müşteriler arasındaki ilişkileri etkileyen aldatıcı veya dürüstlük kuralına diğer şekillerdeki aykırı davranışlar ile ticari uygulamalar haksız ve hukuka aykırıdır."* şeklinde

---

alanlarda uygulanamayacağı söylemek doğru bir bakış açısı değildir. İsviçre kanun koyucusunun eBK md.48 hükmünü kaldırmasının nedeni bu hükmün kişilik haklarını korumak gibi daha dar alana yönelik olması ve haksız rekabetin korunmasında yetersiz kalmasıydı. Bu nedenle İsviçre kanun koyucusu hüsnüniyet kaidelerine aykırılığa dayanan yeni haksız rekabet kanunu hükümlerini kabul etmiştir.

[103] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 553.

[104] Arkan, Ticari İşletme, s. 350; Ercüment Erdem, **Rekabet Hukuku ve Haksız Rekabet İlişkisi,** *Rekabet Hukuku ile İlgili Makaleler*, 1. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2007, ss. 141-156, s. 156.

belirtilmiştir[105]. Kanunun ilk maddesi ile haksız rekabet hükümlerinin amacı belirtilmektedir. Maddenin ikinci fıkrasında ise haksız rekabeti oluşturan davranışların tanımı yapılarak kapsamı çizilmiştir.

Kanun gerekçesinde TTK'nın 56. Maddesinin *iki kolon* üzerine inşa edildiğinden bahsedilmiştir. *İlk kolon* bütün katılanların lehine dürüst ve bozulmamış rekabetin sağlanması gerekliliğini ortaya koymaktadır. "Katılanlar" ile kastedilen ise haksız rekabet fiillerine karşı korunan ekonomi, tüketici ve kamu olarak tabir edilen rekabet hukukunun ünlü üçlüsüdür. Bozulmamış rekabet ile de yalnızca rakipler arasında ya da müşteriler ile tedarik edenler arasındaki ilişkilerin değil diğer tüm piyasa katılanları ve hatta kamunun ekonomik menfaatlerinin korunması gerekliliğine işaret edilmiştir[106].

Kanunda geçen "Dürüst ve bozulmamış rekabet"[107] terimi ile rekabetin kalitesine işaret edilmiştir. Zira eski kanunda yer alan "iktisadi rekabet" terimi ticari rekabeti çağrıştırdığından yeni kanunda benimsenmemiş onun yerine daha geniş ve hukuki olan "dürüst ve bozulmamış rekabet" terimi kullanılmıştır[108]. Dürüst rekabet kavramı ise rekabet ortamında icra edilen davranış ve fiillerin dürüst ve ahlaki olması gerektiğine işaret etmektedir. Dürüstlük kuralına aykırı davranışın rekabeti doğrudan etkiler nitelikte olması önemli değildir. Eğer haksız rekabeti oluşturan fiil salt dürüstlük kurallarına ve ahlaka aykırı ise sadece bu nedenle haksız rekabete ilişkin

[105] Karayalçın, s. 453; İmregün, s. 110; Erem, s. 196; 6762 sayılı TTK md.56 *"Haksız rekabet, aldatıcı hareket veya hüsnüniyet kaidelerine aykırı sair suretler ile iktisadi rekabetin her türlü suiistimalidir."* şeklindeydi. Öğretide; aldatıcı hareket, zaten hüsnüniyet kaidelerine aykırı hareket olmasından dolayı kanunun kaleme alınış şeklinin doğru olmadığı belirtilmiştir. Bu hüküm ile kanun koyucu rekabet etme özgürlüğünün sınırsız olmadığını, herkesin bu hakkını kullanırken dürüstlük kurallarına uymakla yükümlü olduğuna işaret etmiştir.

[106] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 558; yazara göre tüm katılanlar olarak söylenebilecek ve TTK md.54-63 arasında zikredilenler; rakipler (TTK md.54/2, md.55/1-a.76, md.55/1-e, md.62), tedarik eden (TTK md.54/2), müşteri (TTK md.54/2, md.55/1-a.6-7-8, md.55/1-e, md.55/1-a.12, md.55/1-b.1, md.56/2), tüketici (TTK md.56/2), alıcı (TTK md.55/1-b.4), kredi alan (TTK md.55/1-b.4) ve sözleşmenin tarafıdır (TTK md.55/1-f).

[107] TTK md.54 gerekçesinde *"Eski kanun "iktisadi rekabet" ten söz ederdi. Bu kavram hukukî olmadığı gibi, anlam ve içeriği de belirsizdi; karşıt kavramı olan "iktisadî olmayan (gayri iktisadî) rekabet" ile anlamlandırılmak yoluna gidince de kavramı yorumlamak iyice zorlaşıyordu. Ayrıca, iktisadî rekabet "rakipler arası rekabet"i akla getiriyordu. Yeni metin dürüst ve bozulmamış rekabet kavramı ile hukuken tanımlanabilir bir rekabeti vurgulamaktadır. 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun da "bozulmamış", "engellenmemiş", "kısıtlanmamış" rekabeti esas alır ve engellenmiş, bozulmuş, kısıtlanmış rekabete sonuçlar bağlar. Tüm bu kavramlar hukukîdir."* şeklinde açıklamalarda bulunulmuştur.

[108] TTK md.54 gerekçesinden.

hükümlerin konusunu teşkil edebilir. Bozulmamış rekabetten kasıt ise toplumun bozulmamış ve düzgün bir rekabet ortamına sahip olma amacı olarak belirtilebilir[109].

Gerekçede *ikinci kolon* olarak bahsedilen ise doğrudan doğruya dürüstlük[110] kuralıdır. Eski kanunda benimsenen "suiistimal" terimi yeni kanunda benimsenmemiştir. Bu durumun nedeni ise hakkın kötüye kullanılması teriminin hukuk düzenlerinde istisnai olarak ve son derece dar kapsamda değerlendirmeye alınması gerekliliğidir[111]. Yine hükmün gerekçesine göre maddede dürüstlük kuralına yer verilmesinin asıl nedeni olarak piyasada yer alan tüm katılanların, diğer katılanların faaliyetlerinde dürüstlük kurallarına uygun davranacaklarına inanmalarından ileri gelir[112].

b. TTK md.54 ile md.55 Arasındaki İlişki

TTK md.55, TTK md.54'e göre özel hüküm niteliğindedir. Bu hüküm altı bent halinde haksız rekabet hükümlerinin uygulama alanına girebilecek dürüstlük kuralına aykırı fiilleri ve uygulamaları göstermektedir[113]. Fakat TTK md.55'te belirtilen davranışlar tahdidi olarak sayılmıştır[114]. Yani sınırlayıcı değildir[115]. Bu bağlamda kanunun altı bendine girmeyen hareketlerde dürüst ve bozulmamış rekabete aykırı ise haksız sayılır ve hukuken korunmaz.

Kanun kapsamında tüm katılanların menfaatlerine aykırılık oluşturabilecek birçok hareket tarzı öngörülmüş olduğundan bu bentlere giren uyuşmazlıklarda iddianın davacı tarafından daha rahat bir şekilde ispatlanabileceğine değinmekte

---

[109] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 555.

[110] TTK md.54 gerekçesinde dürüstlük terimi *'"Dürüst" terimi için kaynak kanunun Almanca metninde "saf, karışık ve katışık olmayan" anlamına gelen "lauter" sözcüğü için kullanılmıştır. Fransızca metinde ise "loyale" sözcüğü yer almaktadır. Fransızca sözcüğün sözlükte çeşitli karşılıkları vardır: Sadık, dürüst ve haksız olmayan gibi. Dürüst sözcüğü Fransızca "loyale" den çevrilmiştir. Ancak, hüküm yorumlanırken bu sözcüğe Almancadaki "saf, karışık, katışık olmayan" anlamı da verilmeli, ayrıca dürüst kelimesi, sadece doğru veya kanunlara uygun şeklinde anlaşılmamalıdır."* şeklinde açıklanmıştır.

[111] TTK md.54 gerekçesinden.

[112] Özel/Çağlar, ss. 197-198.

[113] Şener, s. 595; TTK md.55'te düzenlenen haksız rekabet halleri, İsviçre'nin Haksız Rekabete Karşı Federal Kanunu'nun 3 ile 8. Maddeleri dikkate alınarak düzenlenmiştir.

[114] Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 369.

[115] Erem, s. 197.

fayda vardır[116]. Zira TTK md.55'te belirtilen fiiller mutlak olarak haksız rekabete aykırılık oluşturur. Öğretide değinildiği üzere hâkim önüne gelen uyuşmazlıkta öncelikle haksız rekabet oluşturduğu iddia edilen davranışın TTK md.55'te belirtilen altı bent kapsamına girip girmediğini değerlendirmelidir. Bu bentlere girdiği tespit edilen fiil için artık TTK md.54/2'de değinilen şekilde rakipler arasında veya tedarik edenler ile müşteriler arasındaki ilişkilerin olumsuz etkilenip etkilenmediği irdelenmemelidir[117]. Fiilin belirtilen bentlere girmediği durumda ise genel hüküm olan TTK md.54/2 kapsamında değerlendirme yapılarak sonuca gidilmelidir[118]. Yapılacak bu değerlendirme sırasında hâkim taraflar arasında ekonomik rekabet ilişkisinin olup olmadığı, davalının dürüst ve bozulmamış rekabeti engelleyen başka bir hareketinin olup olmadığını ve nihayetinde davacının serbest rekabet etme hakkının ihlal edilip edilmediğini değerlendirmelidir[119].

Yargıtay HGK.'nın 11.03.2021 tarihinde vermiş olduğu bir kararında TTK md.55 ile md.54 arasındaki ilişki açıklamıştır. Bu karar uyarınca,

> *"…6102 sayılı TTK'nin 54. maddesinde haksız rekabetin amacı ve genel ilkesi belirtildikten sonra, aynı Kanun'un 55. (6762 sayılı TTK'nin 57.) maddesinde uygulamada sık karşılaşılan ve dürüstlük kurallarına aykırı olan bazı davranış ve fiil örnekleri sayılmıştır (Arkan, s. 350.). Bu çerçevede bir davranış veya uygulamanın haksız rekabet teşkil edip etmediği belirlenirken öncelikle özel hüküm niteliğindeki 6102 sayılı TTK'nin 55. maddesinde sayılan hallerden birinin var olup olmadığına bakılması gerekmektedir. Bu maddede sayılan hallerden birisi söz konusu ise haksız rekabetin varlığı kabul edilecek, somut davranış veya uygulama bu maddede sayılan haksız rekabet hallerine tam olarak uymuyorsa veya bu hallerin kapsamına örnekseme yoluyla dolaylı olarak da dahil edilemiyorsa, ancak bu takdirde genel hüküm niteliğindeki 6102 sayılı TTK'nin 54/2 maddesinin uygulanması mümkün olacaktır…"*[120]

şeklinde kabul ve tespitlerde bulunulmuştur.

---

[116] Reha Poroy ve Hamdi Yasaman, **Ticari İşletme Hukuku**, 12. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2007, (Ticari İşletme Hukuku- İstanbul 2007), s. 282.

[117] Arkan, Ticari İşletme, s.354; TTK md.55'in hükümet gerekçesinde bu durum *"Tasarının 54'üncü maddesinin ikinci fıkrası hükmüne giren ancak 55 inci maddede sayılmamış bulunan bir hâl de haksız rekabet oluşturur. Özel olarak sayılan kategorilerden birine giren bir somut olay kanunen haksız rekabet oluşturmaz. Çünkü, önce kategorinin kapsamında bulunup bulunmadığı yorumu gerektirir."*

[118] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 559; İmregün, s. 110.

[119] Teoman (Ülgen, Ticari İşletme Hukuku), N. 1288; Şener, s. 593; Ali Bozer ve Celal Göle, **Ticari İşletme Hukuku**, 6. Baskı, Ankara, 2020, s. 228.

[120] Yarg. HGK. 11.03.2021 T., 2017/11-2475 E. ve 2021/246 K. numaralı ilamı (Online: https://www.kazanci.com.tr/ E.T.:24.10.2021)

Hemen belirtilmelidir ki çalışmamızın da konusu olan iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet halini düzenleyen TTK md.55/1-e bendine giren davranışların diğer haksız rekabet hallerinden farklı olarak ayrıca iktisadi rekabeti etkileyip etkilemediği üzerinde durulması gerekir[121].

TTK md.55'in gerekçesi incelendiğinde maddede sayılan davranışların 6762 sayılı eTTK md.57'ye nazaran gerek konusu gerekse de hükmün koruduğu amaç ve kapsamının genişlediği ifade edilmiştir. Zira TTK md.55 kapsamında iktisadi menfaati olumsuz etkilenen rakiplerin korunmasının yanı sıra müşteri ve tüketicilerin de menfaatleri korunmaktadır[122]. Gerekçede ayrıca bu hususa ilişkin örnekte verilmiştir. Örneğin kanunun (a) bendinin 6 numaralı alt bendinde bir işletmenin ucuzluğu sadece bazı mallara uygulayıp, seçilmiş bu malları tedarik fiyatının altında satması durumunda menfaati etkilenen alıcılardır[123].

TTK md.55 hükmünde yer alan haksız rekabet kategorileri; (1) dürüstlük kurallarına aykırı reklâm ve satış yöntemleri ve diğer hukuka aykırı davranışlar, (2) sözleşmeyi ihlâle ve sona erdirmeye yöneltmeler, (3) başkalarının iş ürünlerinden yetkisiz yararlanma, (4) üretim ve iş sırlarını hukuka aykırı olarak ifşa etme, (5) iş şartlarına uymama ve (6) dürüstlük kurallarına aykırı işlem şartları kullanma şeklinde öngörülmüştür.

c. TTK md.55'te Düzenlenen Haksız Rekabet Halleri

(1) Dürüstlük Kuralına Aykırı Reklamlar ve Satış Yöntemleri ile Diğer Hukuka Aykırı Davranışlar

TTK md.55/1-a'da dürüstlük kuralına aykırı reklamlar ve satış yöntemleri haksız rekabet hali olarak düzenlenmiş olup kanun koyucu tarafından bu davranışlara ilişkin 12 bent öngörülmüştür. Belirlenen davranışlar örnek niteliğinde sayılmıştır.

[121] Bektaş, s. 282.
[122] TTK md.55 gerekçesinde bu husus *"Korunan sadece rakipler, onlar bağlamında işletmeler ve soyut anlamda haklı, dürüst, hukuka uygun rekabet değil, aynı zamanda alıcılar ve dar söylemde tüketicilerdir. Bu sebeple, tedarikçiler ile geniş anlamda alıcılar arasındaki ilişki kuralların kapsamına alınmıştır. Alıcının veya tedarikçinin rakip sıfatını taşımasına gerek yoktur."* şeklinde belirtilmiştir.
[123] Erdil, s. 61.

Zira TTK md.55/1-a'da "özellikle" denilmesi öngörülen davranışların sınırlayıcı olmadığını göstermektedir.

(i) Kötüleme Suretiyle Haksız Rekabet Hali (TTK md.55/1-a.1)

Başkalarını, onların mallarını, iş ürünlerini, fiyatlarını, faaliyetlerini ve ticari işlerini yanlış, yanıltıcı veya gereksiz yönde incitici açıklamalarda bulunarak kötülemek şeklindeki davranış haksız rekabet hali olarak kabul edilmiştir (TTK md.55/1-a.1). Haksız rekabet kapsamında kötüleme fiili, bir kimsenin malları, iş ürünleri, fiyatları, faaliyetleri ve ticari işleri hakkında[124] o kimsenin ticari itibarını da etkileyecek şekilde yanlış, yanıltıcı ya da gereksiz yere incitici beyanda bulunarak[125] onu aşağılamak, küçümsemek ve değersizleştirmek olarak tanımlanabilir[126]. Kötüleme şeklinde gerçekleştirilen açıklamanın sözlü, yazılı veya internet ortamından yapılması haksız rekabetin oluşması açısından herhangi bir fark yaratmaz[127]. Ancak öğretide bir kimsenin özel hayatına ilişkin açıklamalar TTK md.55/1-a.1 bendi kapsamında haksız rekabet hali olarak kabul edilmemektedir[128].

Yanlış açıklama, içeriğinde geçen vakıaların gerçekle bağlantısının olmadığı, doğru olmayan beyan[129]; *yanıltıcı açıklama,* bir işletmenin iş ürünlerini, faaliyetini, ticari işlerini ve fiyatlarının açıklanma şekli yönünden ürünlerin ya da faaliyetin hedef kitlede yanılgılı şekilde anlamlandırılmasına hizmet eden beyan[130]; *gereksiz yere incitici açıklama* ise içeriği itibariyle doğru olsa dahi[131] açıklanması halinde ölçüsüz bir şekilde muhatabın ticari itibarını etkileyen beyan olarak tanımlanabilir[132].

---

[124] İnal, s. 534.
[125] Yarg. 28.05.2018 T., 2016/12322 E. ve 2018/3983 K. sayılı ilamı *"...Bir kişi ya da faaliyetleri ile ilgili yapılan olumsuz açıklama ya da beyanlar tek başına haksız rekabet teşkil etmez. Kötüleme içeren açıklama ancak yanlış veya yanıltıcı ya da gereksiz yere incitici ise haksız rekabet olarak nitelendirilebilir (Doç. Dr. N. Füsun Nomer Ertan, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Haksız Rekabet Hukuku) ..."* (online: https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/ E.T.:28.10.2021)
[126] Bozer/Göle, s. 229.
[127] Nomer Ertan, Haksız Rekabet, s. 132.
[128] İnal, s. 535.
[129] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 568.
[130] Erdil, s. 92.
[131] Teoman (Ülgen, Ticari İşletme Hukuku), N. 1289.
[132] Kemal Şenocak, **Haksız Rekabet Açısından Boykot**, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 25(1), ss. 67-95, s. 92, https://jurix.com.tr/article/6479, (17.12.2021).

Gereksiz yere incitici beyan değerlendirilirken beyanın orta zekalı bir muhatap tarafından anlamlandırma biçimi esas alınır[133].

eTTK md.57 uyarınca özel haksız rekabet hali kabul edilen başkalarının ahlakı ve mali durumu hakkında gerçeğe aykırı bilgi vermek davranışı[134] 6102 sayılı TTK md.55'e alınmamıştır. Nitekim bu davranış hali de "kötüleme" suretiyle haksız rekabet hali olarak kabul edilmektedir[135].

Hemen belirtilmelidir ki "boykot" çağrısının haksız rekabet hali olarak kabul edilebilmesi için hiçbir gerekçe ileri sürülmeden, bir başka deyişle diğer tarafı ticari rekabette dezavantajlı konuma düşürmek amacıyla hedef kitleye boykot yapılması çağrısında bulunulması gerekir[136]. Haklı olarak boykot çağrısında bulunulduğu durumda TTK md.55/1-a.1 uyarınca haksız rekabet hali oluşmaz[137].

(ii) Gerçek olmayan veya Yanıltıcı Açıklamalar Yaparak Kendini ya da Üçüncü Kişileri Rekabette Öne Geçirmek (TTK md.55/1-a.2)

TTK md.55/1-a.2 uyarınca öngörülen haksız rekabet halinin oluşabilmesi için fail tarafından, doğru olmayan veya yanlış intiba uyandıran açıklamalar yapılarak müşteri ya da hedef kitlenin satın alma iradesi etkilenmeye çalışılmaktadır. Fail bu şekilde rekabette kendi ya da üçüncü kişilerin ürünlerini diğerlerinden öne geçirmeye çalışır[138]. Hemen belirtilmelidir ki, fail tarafından yapılan yanlış veya yanıltıcı açıklama mağdurun veya üçüncü kişinin kişiliği, ticari işletmesi, iş ürünleri, malları, stokları, fiyatları, ticari itibarı ve iş ilişkileri gibi ticari hayatına ilişkin hususlar hakkında olmalıdır[139]. Örneğin bir işletmenin olduğundan fazla ciro hacmi elde ettiğini iddia etmesi, işletmesinde aslında az işçi çalıştırmasına rağmen fazla işçi

[133] Pekhamarat, s. 33.
[134] Teoman (Ülgen, Ticari İşletme Hukuku), N. 1290.
[135] Nomer Ertan, Haksız Rekabet, s. 148; Poroy/Yasaman, s. 358.
[136] Şenocak, s. 67.
[137] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 569.
[138] Şener, s. 602; TTK md.55/1-a.2 hükümet gerekçesinde *"...Avantaj sağlanması" hükümde rekabette öne çıkarmak şeklinde ifade edilmiştir. Öne geçirmenin övme veya üstünlük belirtici şekilde olması gerekmez; gerçek dışı veya yanıltıcı olması yeterlidir... Gerçek dışı veya yanıltıcı beyanlar, en geniş anlamda alıcıların alım kararlarını etkilemeye yöneliktir..."*
[139] Bozer/Göle, s. 232.

çalıştırdığını açıklaması[140] ya da Türk malı olmayan ürünün üzerine "Türk Malı" yazılması[141] hallerinde TTK md.55/1-a.2 uyarınca haksız rekabet hali oluşur.

TTK md.55/1-a.2 kapsamında haksız rekabet hali genellikle aldatıcı reklamlar yolu ile yapılmaktadır[142]. Ayrıca Ticari Reklam ve Haksız Ticari Uygulamalar Yönetmeliği'nin ekinde yer verilen örnek uygulamalar da TTK md.55/1-a.2 kapsamında haksız rekabeti meydana getirir[143].

(iii) Kendini Olduğundan Üstün Yetenekli Göstermek (TTK md.55/1-a.3)

"Paye, diploma veya ödül almadığı hâlde bunlara sahipmişçesine hareket ederek müstesna yeteneğe malik bulunduğu zannını uyandırmaya çalışmak veya buna elverişli doğru olmayan meslek adları ve sembolleri kullanmak" hali haksız rekabet olarak kabul edilmiştir (TTK md.55/1-a.3). Bu bent kapsamında haksız rekabetin oluşabilmesi için kanunda açıkça değinildiği üzere paye, diploma veya ödül alınmadığı halde sanki bunlara sahipmişçesine hareket edilmesi ya da yanlış meslek adları ve semboller kullanılması gerekir[144]. Örneğin yüksek mühendis olmayan kişinin bu unvanı kullanması durumunda TTK md.55/1-a.3'te düzenlenen haksız rekabet hali oluşur[145]. Öğretide kanunda belirtilen bu durumların sınırlayıcı olmadığı ve örnek olarak sayıldığına işaret edilmiştir[146].

---

[140] Teoman (Ülgen, Ticari İşletme Hukuku), N. 1292.
[141] Şener, s. 602.
[142] Bozer/Göle, s. 232; Arkan, Ticari İşletme, ss. 355-356; yazara göre fail tarafından yayınlanan reklamın içeriği doğru olsa dahi eğer reklam sunuluş şekli bakımından tüketicilerde yanılgılı değerlendirmeye neden olmakta ise aldatıcı reklam söz konusudur. Reklamlarda ürünün unsurlarına ait üstünlük iddiasında bulunulmuş ise bu husus ispat edilmelidir. Öte yandan abartılı reklam yayımlanması haksız rekabet olarak kabul edilemez.; Ayhan/Çağlar/Özdamar, ss. 371-372; reklamlarda özel indirim, hediyeli satış, toptan satış fiyatına satış gibi uygulamaların yapıldığı belirtilmiş ise bu reklamların da yanlış ya da yanıltıcı olması halinde TTK md.55/1-a.2 uyarınca haksız rekabet halinin oluşacağını belirtmek gerekir. Öte yandan; TKHK md.61/5 uyarınca karşılaştırmalı reklamlar aynı amaca yönelik rakip mal ve hizmetleri yönünden kabul edilmiştir. Ancak şüphesiz bu reklamlarında yanlış ve yanıltıcı olduğu durumunda TTK md.55/1-a.2 uyarınca haksız rekabet oluşur.; Ticari Reklam ve Haksız Ticari Uygulama Yönetmeliği md.7/8 uyarınca *"Reklamlarda yer alan; a) Araştırma sonuçları veya bilimsel yayınlardan yapılan alıntılar çarpıtılamaz. b) İstatistikler gerçekte olduklarından farklı sonuçlar doğuracak biçimde sunulamaz. c) Bilimsel terimler yanıltıcı biçimde kullanılamaz. ç) İddialar, gerçekte sahip olmadıkları bir bilimsel temele sahipmiş gibi gösteren bilimsel terminoloji ve ifadeler içeremez."*

[143] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 571.
[144] İnal, s. 538; Çınar, s. 69; Örs, s. 42.
[145] Arkan, Ticari İşletme, s. 355; ayrıca TTK md.55/1-a.3 hükümet gerekçesinde bu haksız rekabet haline örnek olarak "Hükmü açıklayıcı örnekler: *"Paris"ten diplomalı terzi", "Christian Dior'un*

Lakapların sahne isimlerinin ve fantezi unvanların kullanılması durumunda TTK md.55/1-a.3 uyarınca haksız rekabet hali oluşmaz[147].

(iv) Karıştırılmaya Yol Açmak suretiyle Haksız Rekabet Hali (TTK md.55/1-a.4)

Karıştırılmaya (İltibas) yol açmak şeklinde gerçekleşen haksız rekabet hali uygulamada en sık rastlanan rekabetin kötüye kullanılması halidir[148]. Bu haksız rekabet halinin oluşabilmesi için her iki tarafın da mallarında, iş ürünlerinde, faaliyetlerinde, işlerinde ya da marka veya ticaret unvanı gibi unsurlarında karıştırılmaya sebep olacak seviyede benzerlik olması ya da birbirinin aynı olması gerekir[149]. Ayrıca sayılanlardan birinin kullanılması, kullanan taraf yönünden haklı sebebe dayanması gerekir[150]. TTK md.55/1-a.4 hükmü eTTK md.57/5'te düzenlenen iltibas hali ile karşılaştırıldığında amaç ve ilke yönünden aynı olmasına karşın lafız yönünden farklıdır[151]. Kanun koyucunun TTK md.55/1-a.4 hükmünü kabul etmesindeki amaç (ratio legis), bir başkasının kendi emek ve çabasıyla oluşturduğu unsurların fail tarafından kullanılarak haksız avantaj elde edilmesini engelleme düşüncesidir[152].

Kanunda "önlem alma" ifadesi kullanılmış ise de bendin "…girişimlerde/hareketlerde bulunmak" şeklinde kaleme alınması daha doğru olurdu[153]. Ayrıca eTTK md.57/5'te yer alan "… iltibasa meydan veren malları, durumu bilerek veya bilmeyerek, satışa arz etmek veya şahsi ihtiyaçtan başka her ne sebeple olursa olsun elinde bulundurmak" şeklindeki düzenleme kanun metnine alınmamıştır[154].

Kalfası", "Ödüllü Çevirmen", Profesör dişçi", "Ellerinde doğal güç bulunan akupunkturcu X" gibi." haller gösterilmiştir.

[146] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 571.

[147] Şaban Kayıhan, **Ticari İşletme Hukuku**, 6. Baskı, Seçkin Kitapevi, Ağustos, 2019, s. 257.

[148] Karayalçın, s. 460; Erem, s. 200.

[149] Aslan/Ergün, s. 114.

[150] İmregün, s. 114; İnal s. 541; haklı nedenin var olabilmesi için davacının davalıdan önce dava konusu tanıtım araçlarını kullanması ve davacının bu tanıtım araçlarını usulünce ilan ettirmiş olması gerekir.

[151] TTK md.55/1-a.4 gerekçesinden.

[152] Örs, ss. 42-43.

[153] Çınar, s. 71; Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 375.

[154] Tamer Bozkurt, **Ticari İşletme Hukuku**, 3. Baskı, Legem Yayıncılık, Ankara, 2020, s. 375.

Karıştırılmak suretiyle haksız rekabetin olabilmesi için marka ve unvan gibi tanıtma işaretlerinin aynı olması ya da davacı ile davalı arasında rekabet ilişkisinin bulunması gerekli değildir[155].

Somut uyuşmazlıkta karıştırılma halinin bulunup bulunmadığının tespiti bilirkişiler marifetiyle yapılmaktadır[156]. Ayrıca öğretide ve Yargıtay uygulamasında iltibas halinin tespitinde iltibas olduğu iddia edilen iki unsurun objektif olarak karşılaştırılmasının mümkün olup olmadığı, bir başka deyişle, sübjektif bakış açısından ziyade orta yetenekte olan müşteri, tüketici ya da hedef kitlenin anlayışının esas alınması gerekir[157]. Örneğin çikolata ya da gofret ürünlerinin üzerinde yer alan markanın iltibası iddiası söz konusu ise muhatap çocuklardır. Bir başka örnekte ise temizlik ürünleri için muhatap ev hanımlarıdır. Ayrıca iki ürün üzerinde yer alan ad, unvan, marka gibi işaretlerin toptancı ya da yarı toptancılar yönünden iltibası söz konusu olmayıp, önemli olan son tüketicinin iltibas konusu unsurları karıştırma ihtimali olup olmadığıdır[158].

Karıştırılma suretiyle haksız rekabetin oluşabilmesi için muhatabın gözünde ve kulağında aynı tesirin yaratılması şarttır[159].

Marka, patent, ticaret unvanı, işletme adı gibi değerlerin tescil edilmesi durumunda bu değerleri tescil ettiren kişi, iltibasa yol açan kişiye karşı özel kanunlar uyarınca (SMK, FSEK…) haklarını koruyabilir[160]. Ancak davacının tescilli olarak kullandığı markasının, fail tarafından karıştırılmaya yol açacak şekilde kullanılması halinde SMK'nın hükümlerinin yanı sıra ayrıca TTK md.55/1-a.4 uyarınca haksız rekabete ilişkin davalar açılabilir mi? Bu husus öğretide tartışmalıdır. Bir görüşe göre haksız rekabet hükümleri ile özel kanun hükümleri kümülatif uygulanır. Mağdur tescillenmiş olan markasını SMK kapsamında iltibasa karşı koruyabilir iken ayrıca TTK md.54 vd. hükümleri uyarınca da koruyabilir[161]. Diğer görüşe göre ise mağdur tescilli fikri mülkiyet hakkını iltibasa karşı korumak için öncelikle ilgili özel kanunda

[155] Erem, s. 201; Karayalçın, s. 460.
[156] Teoman (Ülgen, Ticari İşletme Hukuku), N. 1297; Karahan, s. 208.
[157] Aslan/Ergün, s. 115; Mehmet Bahtiyar, **Ticari İşletme Hukuku**, 20. Baskı, Beta Yayınları, Eylül, 2019, ss. 178-179.
[158] İmregün, s. 115; Karahan, s. 208.
[159] Karayalçın, s. 460.
[160] Arkan, Ticari İşletme, s. 358.
[161] Poroy/Yasaman, s. 369.

yer alan hükümlere başvurmalıdır[162]. Yalnızca özel hükümlerin ilgili hakkı korumada yetersiz kalması halinde ve dürüstlük kurallarının gerektirdiği durumlarda tescilli fikri mülkiyet hakkı TTK md.55/1-a.4 hükmü uyarınca korunabilir[163]. Yargıtay ise haksız rekabet hükümleri ile özel kanun hükümlerinin kümülatif şeklinde uygulanabileceği görüşündedir[164].

(v) Karşılaştırma Yapılması Suretiyle Haksız Rekabet Hali (TTK md.55/1-a.5)

Kendisinin mallarını, iş ürünlerini, faaliyetlerini ve fiyatlarını bir başka işletmenin malları, iş ürünleri, faaliyetleri ve fiyatları ile karşılaştırmak kural olarak hukuka aykırı değildir ve haksız rekabet oluşturmaz[165]. Ancak TTK md.55/1-a.5 uyarınca *"Kendisini, mallarını, iş ürünlerini, faaliyetlerini, fiyatlarını, gerçeğe aykırı, yanıltıcı, rakibini gereksiz yere kötüleyici veya gereksiz yere onun tanınmışlığından yararlanacak şekilde; başkaları, malları, iş ürünleri veya fiyatlarıyla karşılaştırmak ya da üçüncü kişiyi benzer yollardan öne geçirmek"* hali haksız rekabet olarak kabul edilmiştir. Bentte düzenlenen haksız rekabet halinin oluşabilmesi için fail tarafından yapılan karşılaştırmanın gerçeğe aykırı, yanıltıcı, rakibini gereksiz yere kötüleyici veya gereksiz yere onun tanınmışlığından yararlanacak şekilde olması gerekir[166]. Ayrıca, TKHK md.61/8 uyarınca çıkartılan Ticari Reklam ve Haksız Ticari Uygulamalar Yönetmeliği md.8 uyarınca karşılaştırmalı reklamların[167] hangi şartlar dahilinde yapılabileceği hükme bağlanmıştır[168].

---

[162] Teoman (Ülgen, Ticari İşletme Hukuku), N. 1295.
[163] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 575.
[164] Yarg. 11. HD. 14.12.2005 T., 2004/14760 E. ve 2005/12302 K. (online: https://www.kazanci.com.tr/ E.T.:28.10.2021)
[165] Pelin Atila Yörük, **Reklamların Haksız Rekabet Boyutu Karşısında Tüketicilerin Korunması, Savaş Yayınevi,** 1. Baskı, Kasım, 2020 s. 86; TKHK md.61/5 uyarınca *"Aynı ihtiyaçları karşılayan ya da aynı amaca yönelik rakip mal veya hizmetlerin karşılaştırmalı reklamı yapılabilir.";* Arkan, Ticari İşletme, s. 357; karşılaştırma aynı amaca aynı mal/hizmete yönelik olmalı, dürüstlük kurallarına uygun olmalı ve rakibin emeğini ve çabasını sömürücü nitelikte olmaması gerekir.; Şener s. 610; Güven, s. 75.
[166] Örs s. 38; rakibin kişiliği, eskiden aldığı mahkumiyeti, milliyeti, dini ve siyasi görüşlerini belirterek onu kötüleyen reklamlar hukuka aykırıdır.
[167] Karşılaştırmalı reklam Ticari Reklam ve Haksız Ticari Uygulamalar Yönetmeliği md.4/1-ğ uyarınca "Tanıtımı yapılan mal veya hizmete ilişkin hususlarla aynı amaca ya da aynı ihtiyacı

Ürünün karşılaştırmasının tüketiciler tarafından yapılması şeklindeki çağrıyı içeren reklamlar ile bir ürünün ya da malın diğerinin tamamlayıcısı olduğu şeklindeki ifadeleri içeren reklamlarda hukuka aykırı karşılaştırma söz konusu değildir ve TTK md.55/1-a.5 kapsamda haksız rekabet oluşturmaz[169]. "En büyük", "En iyi" şeklinde yapılan reklamlar ise doğru olduğu müddetçe hukuka uygun kabul edilir[170].

(vi) Tedarik Fiyatının Altında Satış Yapılması (TTK md.55/1-a.6)

TTK md.55/1-a.6 bendi kanunda *"Seçilmiş bazı malları, iş ürünlerini veya faaliyetleri birden çok kere tedarik fiyatının altında satışa sunmak, bu sunumları reklamlarında özellikle vurgulamak ve bu şekilde müşterilerini, kendisinin veya rakiplerinin yeteneği hakkında yanıltmak; şu kadar ki, satış fiyatının, aynı çeşit malların, iş ürünlerinin veya faaliyetlerinin benzer hacimde alımında uygulanan tedarik fiyatının altında olması hâlinde yanıltmanın varlığı karine olarak kabul olunur; davalı, gerçek tedarik fiyatını ispatladığı takdirde bu fiyat değerlendirmeye esas olur."* şeklinde kaleme alınmıştır. Bu bent uyarınca faile ait bazı malların, faaliyetlerin ya da iş ürünlerinin fiyatı, tedarik fiyatının altında ve göstermelik olarak satışa arz edilmekte, bu reklam sonucunda da yanılarak ürünü almaya giden tüketici ya da müşteriye malın bittiği belirtilerek yüksek fiyattan başka bir ürün

---

karşılamaya yönelik rakip mal veya hizmetlere ilişkin hususların karşılaştırıldığı reklamlar" şeklinde tanımlanmıştır.

[168] Ticari Reklam ve Haksız Ticari Uygulamalar Yönetmeliği md.8 uyarınca "(1)Karşılaştırmalı reklamlar, ancak; a) (Ek:RG-28/12/2018-30639) Rakiplere ait ürün adı, marka, logo, ticaret unvanı, işletme adı veya diğer ayırt edici unsurlara yer verilmemesi, b) Aldatıcı ve yanıltıcı olmaması, c) Haksız rekabete yol açmaması, ç) (Değişik:RG-4/1/2017-29938) Karşılaştırılan mal veya hizmetlerin aynı ihtiyaçları karşılaması ya da aynı amaca yönelik olması, d) Tüketiciye fayda sağlayacak bir hususun karşılaştırılması, e) Karşılaştırılan mal veya hizmetlerin, fiyatı da dahil, bir ya da daha fazla maddi, esaslı, doğrulanabilir ve tipik özelliğinin objektif olarak karşılaştırılması, f) Nesnel, ölçülebilir, sayısal verilere dayanan iddiaların; bilimsel test, rapor veya belgelerle ispatlanması, g) Rakiplerin (Mülga ibare:RG-28/12/2018-30639) mallarını, hizmetlerini, faaliyetlerini veya diğer özelliklerini kötülememesi veya itibarsızlaştırmaması, ğ) Menşei belirtilmiş mal veya hizmete ilişkin karşılaştırmada, mal veya hizmetlerin aynı coğrafi yerden olması, h) Reklam veren ile rakibinin markası, ticaret unvanı, işletme adı veya diğer bir ayırt edici işareti ya da mal veya hizmetleri ile ilgili karışıklığa yol açmaması, ı) (Ek:RG-4/1/2017-29938) Reklam Kurulunca belirlenen ilkelere aykırı olmaması koşullarıyla yapılabilir."

[169] Erdil, ss. 204-205; Nomer Ertan ve diğerleri, s. 583.

[170] Şener, s. 611.

satılmaktadır[171]. Böylelikle, işletme içerisinde yer alan tüm ürünlerin düşük fiyatlı olduğu hususunda tüketici veya müşteri kandırılmaktadır[172].

Bu bent kapsamında haksız rekabet halinin oluşabilmesi için işletmeye ait belirli bazı malların, faaliyetlerin ya da iş ürünlerinin bulunması, bu malların, faaliyetlerin ya da iş ürünlerinin birçok kere tedarik fiyatının altında satışa arz edilmesi, bu şekilde reklamlar yapılması ve nihayetinde tüketicilerin rakiplerin yeteneği hakkında[173] yanıltılması gerekir. Örneğin ekmeklerin meslek odasınca belirlenen satış fiyatından düşük miktarla satışa arz edilmesi TTK md.55/1-a.6 uyarınca haksız rekabettir[174].

Yanılmanın hangi halde söz konusu olacağı yine bent içerisinde düzenlenmiştir. Satış fiyatının, aynı çeşit malların, iş ürünlerinin veya faaliyetlerin benzer hacimde alımında uygulanan tedarik fiyatının altında olması hâlinde yanılmanın varlığı karine olarak kabul edilmektedir. Ayrıca fail gerçek tedarik fiyatını ispatlar ise bu fiyat dikkate alınacaktır. Hemen belirtilmelidir ki ürünlerin bir defaya mahsus stok eritmek gibi bir nedenle tedarik fiyatının altında satışa arz edilmesi TTK md.55/1-a.6 kapsamında haksız rekabet hali oluşturmaz[175].

(vii) Müşteriyi Ek Edimlerle Sunumun Gerçek Değeri Hakkında Yanıltmak (TTK md.55/1-a.7)

Uygulamada kural olarak, işletmenin piyasaya arz ettiği belirli bir ürünün veya malın alınması karşılığında tüketiciye ücretsiz mal ya da ürünler vermek veya hizmetlerde bulunmak hukuka aykırı kabul edilmez. Gerçekten de "Kahve makinası

---

[171] TTK md.55/1-a.6 gerekçesinde *"...Kastedilen, bazı malların seçilmesi, onların fiyatının tedarik fiyatının altında mostra (göstermelik) olarak satışa sunulması, böylece avlanan tüketicinin aldatılmasıdır. Mostra kullanmak arz (sunma) şeklidir. Hükümdeki "seçilmiş bazı malların " ibaresi "mostrayım ifade etmektedir... Müşteri satış yerine gittiğinde veya mal kendisine gönderildiğinde, kalitesi, sınıfı ve özellikleri itibarıyla hatta bazen fiyatıyla başka bir malla karşılaşabilir ya da o malın bittiği belirtilip başka fiyatta mal verilebilir. Avlanan müşterinin nasıl kötüye kullanıldığı önemli değildir; bu hükümde belli bir şekle ve kalıba da bağlanmamıştır. Mostra ile avlama yöntemi, bir anlamda ahlâk kuralları ile bağdaşmayabilir. Ancak bu husus hükmün uygulanmasında önem taşımaz..."*

[172] Bozer/Göle, s. 238.

[173] TTK md.55/1-a.6 gerekçesinde *"Rakiplerin yeteneği hakkında yanıltmak ile kastedilen, onların kapasitesine ilişkin olarak alıcıların hatalı algılamaya yöneltilmesidir. Tedarik fiyatından o malın satıcıya mâl olma fiyatı anlaşılır"*

[174] Yarg. 11. HD. 10.11.2020 T., 2020/1120 E., 2020/4883 K. sayılı ilamı (online: https://www.kazanci.com.tr/ E.T.:29.10.2021)

[175] Şener, s. 612.

alana fincan hediye ediyoruz." şeklinde gerçekleştirilen satımlar hukuka uygundur[176]. Ancak belirli bir mal ya da ürün satın alınması karşılığında ücretsiz mal veya hizmet sunumu verilmesi kararlaştırılmış ise bu durumun satın alınan hizmet ya da ürünün niteliği ve gerçek değeri açısından tüketicilerde yanılmaya sebep vermemesi gerekir. Aksi halde TTK md.55/1-a.7 uyarınca haksız rekabet hali oluşacaktır[177].

(viii) Saldırgan Satış Yöntemleri Kullanmak Suretiyle Haksız Rekabet Hali (TTK md.55/1-a.8)

Müşterinin karar verme özgürlüğünü özellikle saldırgan satış yöntemleri ile sınırlama hali, TTK md.55/1-a.8 uyarınca haksız rekabet olarak kabul edilmiştir. Bu bent kapsamında haksız rekabetin oluşabilmesi için failin davranışının tek başına saldırgan olması yetmez. Saldırganlığın *belirli bir ağırlıkta* ve *nitelikte olması* gerekir[178]. Gerçekten de saldırgan satış yöntemi eğer müşteride *psikolojik baskı yaratarak* o malı satın almak zorunluluğunda bırakıyorsa haksız rekabetin varlığı kabul edilecektir. Örneğin müşteriyi beklenmedik bir anda yoldan çevirerek veya kapıdan satışlarda müşterilere çok zor durumda olduğunu beyan ederek ürünü satmaya çalışmak şeklinde cereyan eden satış yöntemleri "saldırgan"[179] olarak kabul edilir ve TTK md.55/1-a.8 uyarınca haksız rekabeti oluşturur[180].

Elektronik ticarete ilişkin usul ve esaslar ise Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun[181] tarafından düzenlenmektedir. Kanun md.2/1-c uyarınca ticari elektronik ileti; telefon, çağrı merkezleri, faks, otomatik arama makineleri, akıllı ses kaydedici sistemler, elektronik posta, kısa mesaj hizmeti gibi vasıtalar kullanılarak elektronik ortamda gerçekleştirilen ve ticari amaçlarla

---

[176] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 585.

[177] Hamdi Yasaman, **6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun Haksız Rekabet ile İlgili Getirdiği Yenilikler**, *Haksız Rekabet ve Rekabet Yasağı*, 2. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2021, (Yenilikler), ss.77-106, s. 84; Poroy/Yasaman, s. 401.

[178] TTK md.55/1-a.8 hükümet gerekçesinde *"...Önemli olan saldırganlığın özellik taşıması ve muhatabını adeta köşeye sıkıştırmasıdır...";* Nomer Ertan, Haksız Rekabet, s. 243 vd.; Güven, s. 86.

[179] Saldırgan ticari uygulamaların şartları için bkz. Ticari Reklam ve Haksız Ticari Uygulamalar Yönetmeliği md.31

[180] Şener, s. 615; Ayhan/Özdamar/Çağlar, s. 377.

[181] 05.11.2014 R.G. 29166 S.; Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun md.1/2 uyarınca *"Bu Kanun, ticari iletişimi, hizmet sağlayıcı ve aracı hizmet sağlayıcıların sorumluluklarını, elektronik iletişim araçlarıyla yapılan sözleşmeler ile elektronik ticarete ilişkin bilgi verme yükümlülüklerini ve uygulanacak yaptırımları kapsar."*

gönderilen veri, ses ve görüntü içerikli iletileri kapsamaktadır. Ticari elektronik iletiler, alıcılara ancak önceden onayları alınmak kaydıyla gönderilebilir (md.6/1). Bu yönüyle elektronik iletişim araçlarının kullanılması suretiyle müşterilerin e-maillerine ya da cep telefonlarına ilan, mesaj, davetiye veya reklamların izin alınmaksızın gönderilmesi durumu TTK md.55/1-a.8 uyarınca haksız rekabet teşkil edebilir[182].

Saldırgan reklamların ise TTK md.55/1-a.8 bendi uyarınca haksız rekabet teşkil edip etmediği tartışmalıdır. Hemen belirtilmelidir ki saldırgan reklamlar da dürüstlük kurallarına aykırı olduklarından TTK md.54 uyarınca genel hükme göre zaten haksız rekabet hali oluşur. Öğretide yer alan bir görüşe göre somut olaydaki davranışın TTK md.55'te belirlenen haksız rekabet hallerine tam uyması gerekmemekte olup örnekseme yoluyla bende girmekte ise o halde haksız rekabet oluşur. Bu yönüyle saldırgan reklamlarda TTK md.55/1-a.8 kapsamında haksız rekabettir[183]. Öğretide yer alan diğer görüşe göre ise saldırgan reklamlar TTK md.55/1-a.8 kapsamına girmemekle beraber TTK md.54 uyarınca genel ilkeye göre haksız rekabet olarak kabul edilmelidir[184].

(ix) Gizleme Yapılarak Haksız Rekabet Edilmesi (TTK md.55/1-a.9)

TTK md.55/1-a.9 uyarınca malların, iş ürünlerinin veya faaliyetlerin özelliklerini, miktarını, kullanım amaçlarını, yararlarını veya tehlikelerini gizlemek ve bu şekilde müşteriyi yanıltmak hali haksız rekabet olarak kabul edilmiştir. Bu kapsamında haksız rekabetin oluşabilmesi için failin kendi malları, iş ürünleri ve

---

[182] Kayıhan, s. 261.

[183] Nomer Ertan, Haksız Rekabet, s. 250; Nomer Ertan ve diğerleri, s. 588; Ayhan/Özdamar/Çağlar, s. 377; Çınar, s. 116.

[184] TTK md.55/1-a.8 hükümet gerekçesinde *"Bu bent her türlü saldırgan satış yöntemini kapsamaktadır. Hüküm saldırgan reklamları içermez. Başlıca sebepler şunlardır: (1) Bendin merkez unsuru satış yöntemidir. Reklam ise diğer doğrudan işlevlerin yanında satışa yardımcı bir araçtır. Ayrıca hükmün temelindeki düşünce, müşterinin makbul sayılamayacak güç psikolojik duruma sokularak satın alma zorunluğu altında bırakılmasıdır. Bu düşünce özellikle "saldırgan" ibaresinde ifadesini bulur. Kastedilen, şaşırtan, beklenmedik evin kapısına gelerek yapılan (kapıdan), bir kamyondan veya yoldan zorla çevirerek yapılan satışlardır. Reklamda ise bu unsur mevcut değildir. (2) Diğer yandan kaynak İsviçre Kanununun tasarısında yer alan ve saldırgan reklamları açıkça zikreden ibare, Parlamentoda, yukarıda anılan gerekçelerle hükümden çıkarılmıştır. Bu alt bendin saldırgan reklamlara yer vermemesi, bu tür reklamların dürüstlük kurallarına uygun görüldüğü anlamına gelmez. Saldırgan reklamlar, genel hükmün kapsamındadır."*; Arkan (Ticari İşletme), s. 359; Poroy/Yasaman, s. 404; Yasaman, Yenilikler, s. 85; Bozer/Göle, s. 239; Şener, s. 616; Güven, s. 88; Kayıhan, s. 261.

faaliyetlerinin miktarını, kullanım amacını, yararlarını ve tehlikelerini *gizlemesi* ve bu gizleme neticesinde *tüketicilerin yanıltılmış olması* gerekir[185]. Örneğin satışa arz edilen paketin büyük olmasına karşın içerisindeki miktarın o oranda küçük olması halinde tüketicilerin yanıltılması söz konusudur[186].

(x) Kamuya Yapılan İlanlarda Yeterli Açıklamada Bulunmamak (TTK md.55/1-a.10-11) ve Eksik veya Yanlış Bilgi İçeren Sözleşme Formülleri Kullanmak (TTK md.55/1-a.12)

Taksitle satım sözleşmelerine veya buna benzer hukuki işlemlere ilişkin kamuya yapılan ilanlarda unvanını açıkça belirtmemek, peşin veya toplam satış fiyatını veya taksitle satımdan kaynaklanan ek maliyeti Türk lirası ve yıllık oranlar üzerinden belirtmemek (TTK md.55/1-a.10),

Tüketici kredilerine ilişkin kamuya yapılan ilanlarda unvanını açıkça belirtmemek veya kredilerin net tutarlarına, toplam giderlerine, efektif yıllık faizlerine ilişkin açık beyanlarda bulunmamak (TTK md.55/1-a.11),

İşletmesine ilişkin faaliyetleri çerçevesinde, taksitle satım veya tüketici kredisi sözleşmeleri sunan veya akdeden ve bu bağlamda sözleşmenin konusu, fiyatı, ödeme şartları, sözleşme süresi, müşterinin cayma veya fesih hakkına veya kalan borcu vadeden önce ödeme hakkına ilişkin eksik veya yanlış bilgiler içeren sözleşme formülleri kullanmak (TTK md.55/1-a.12) halleri eTTK'da bulunmamakla birlikte 6102 sayılı TTK uyarınca haksız rekabet hali olarak kabul edilmiştir.

[185] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 588.
[186] Kayıhan, s. 262; Fatih Bilgili ve Ertan Demirkapı, **Ticari İşletme Hukuku**, 6. Baskı, Dora Yayınları, Eylül, 2016, s. 234; Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 378.

(2) Sözleşmeyi İhlale veya Sona Erdirmeye Yöneltmek Suretiyle Haksız Rekabet (TTK md.55/1-b)

(i) Kendisi Bizzat Sözleşme Yapabilmek için Müşterileri Sözleşmeye Aykırı Davranmaya (TTK md.55/1-b.1) veya Sözleşmeyi Feshe Yönlendirmek (TTK md.55/1-b.4)

TTK md.55/1-b.1 uyarınca müşterilerle kendisinin bizzat sözleşme yapabilmesi için, onları başkalarıyla yapmış oldukları sözleşmelere aykırı davranmaya yöneltmek özel haksız rekabet hali olarak kabul edilmiştir. Ayrıca yine TTK md.55/1-b.4'te onunla kendisinin bu tür bir sözleşme yapabilmesi için, taksitle satış, peşin satış veya tüketici kredisi sözleşmesi yapmış olan alıcının veya kredi alan kişinin, bu sözleşmeden caymasına veya peşin satış sözleşmesi yapmış olan alıcının bu sözleşmeyi feshetmesine yöneltmek hali de özel haksız rekabet halidir. Sözleşmenin nispi olması ilkesi gereği sözleşme hükümleri ancak tarafı olduğu kişileri bağlar ve yalnızca bu kişiler tarafından sözleşme feshedilebilir. Üçüncü kişiler tarafından ise müşterinin sözleşmede yer alan hükümlere aykırı davranılmaya yönlendirilmesi ya da sözleşmenin feshine yöneltilmesi durumunda haksız rekabet hali oluşur[187].

Nomer Ertan'a göre sözleşmeden ya da kanundan doğan ve sözleşmeye aykırı olmayacak bir hakkın kullanılması için tüketicinin teşvik edilmesi halinde haksız rekabet halinin oluşmayacağı kabul edilmelidir. Örneğin yazar, tüketicinin sözleşmede öngörülmüş fesih hakkını kullanmaya teşvik edilmesinin haksız rekabet olmadığını düşünmektedir. Ancak bu teşvik sırasında tüketicinin hür iradesi etkilenmiş ise o halde TTK md.55/1-a.8'de öngörülen saldırgan satış nedeniyle haksız rekabetin oluştuğundan bahsedilmelidir[188].

Madde kapsamında yer alan *"müşteri"* kavramı geniş olarak yorumlanmalı yalnızca tüketiciler değil diğer piyasa aktörlerinin de (alıcılar, perakendeciler, toptancılar, serbest meslek erbapları) müşteri olabileceği gözden uzak tutulmamalıdır[189].

[187] Yasaman, Yenilikler, s. 87.
[188] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 591; Nomer Ertan, Haksız Rekabet, s. 311.
[189] Şener, s. 619.

TTK md.55/1-b.1'de düzenlenen haksız rekabet hali TBK md.49/2'de anlamını bulan başkalarına ahlaka aykırı davranış ile zarar verme olarak nitelenen haksız fiilin özel bir türü olarak da değerlendirilebilir[190].

Şener, TTK md.55/1-b.4 hükmünde ise taksitle satış, peşin satış veya tüketici kredisi sözleşmesi yapan müşterinin bu sözleşmelerin feshine yöneltilmesi hali düzenlenmiş olup bu bendin gereksiz bir bent olduğunu savunmuştur. Zira TTK md.55/1-b.1 bendinde zaten sözleşme adı zikredilmeden hükümlere aykırı davranılmaya yöneltilmesinden bahsedildiğinden bu hüküm TTK md.55/1-b.4'teki haksız rekabet halini de kapsar[191].

(ii) Başkalarının Yardımcılarının Görevlerini Kötüye Kullanmaya Sevk Etmek (TTK md.55/1-b.2)

Üçüncü kişilerin işçilerine, vekillerine ve diğer yardımcı kişilerine, hak etmedikleri ve onları işlerinin ifasında yükümlülüklerine aykırı davranmaya yöneltebilecek yararlar sağlayarak veya önererek, kendisine veya başkalarına çıkar sağlamaya çalışmak TTK md.55/1-b.2 uyarınca haksız rekabet hali olarak kabul edilmiştir. Bu bent kapsamında haksız rekabetin oluşabilmesi için başkalarının işçilerine, vekillerine veya diğer yardımcı kişilerine bir yardım ya da vaatte bulunulması, bunun sonucunda belirtilen kişilerin görevlerine aykırı davranması ve nihayetinde bu davranışın çalışanları görevlerine kötüye sevk edenin veya başkalarının yararına olması gerekir[192]. Yararın doğrudan sağlanması gerekli olmayıp dolaylı olarak sağlanması, bir başka deyişle, çalışanın yakınlarına yapılması haksız rekabet için yeterlidir[193]. Ayrıca mağdurun çalışanların fiilinden zarar görmesi gerekli değildir[194].

---

[190] TTK md.55/1-b.1 hükümet gerekçesinde "*Sözleşme yönünden üçüncü kişinin sözleşmenin tarafını, yani müşteriyi kendisiyle sözleşme yapsın diye sözleşmeyi ihlâle veya sona erdirmeye yöneltmesi haksız rekabettir. Bu eylem zaten Borçlar Kanunu'nun 41 inci maddesinin ikinci fıkrası kapsamında haksız fiildir; (1) numaralı alt bent bunun haksız rekabetteki görünümünü düzenleyen bir lex specialis'dir.";* Poroy/Yasaman, s. 407; TBK md.49/2'de aranması gereken özel kast TTK md.55/1-b.1 yönünden artık aranmaz.
[191] Şener, s. 622.
[192] Poroy/Yasaman, s. 408.
[193] Nomer Ertan, Haksız Rekabet, s. 294; Erdil, s. 251.
[194] Karayalçın, s. 464.

Her ne kadar bu bent kapsamında haksız rekabet hali sıklıkla rakipler arasında oluşsa da[195] failin TTK md.55/1-b.2 uyarınca öngörülen haksız rekabet halinden sorumlu tutulabilmesi için tarafların birbirine rakip olması gerekmez[196].

Örneğin; bir lokantanın sahibinin diğer lokantanın aşçısını para karşılığında yemeklere aşırı tuz koyması yönünde teşvik etmesi halinde TTK md.55/1-b.2 uyarınca haksız rekabet oluşur[197].

(iii) Yardımcılara İşletmenin Sırlarını İfşa Ettirmek veya Ele Geçirmek Suretiyle Haksız Rekabet Hali (TTK md.55/1-b.3)

İşçileri, vekilleri veya diğer yardımcı kişileri, işverenlerinin veya müvekkillerinin üretim ve iş sırlarını ifşa etmeye veya ele geçirmeye yöneltmek TTK md.55/1-b.3 uyarınca haksız rekabet olarak kabul edilmiştir. Bu haksız rekabet halinin oluşabilmesi için *üretim ve iş sırlarını*[198] *ifşa etmeye veya ele geçirmeye yöneltmek* davranışı yeterli olup haksız rekabetin faili *yönelten* kişidir[199].

Örneğin pırlanta kesim makinasının orijinal mekanizmasının veya otomobillere ait tasarım bilgilerinin ele geçirilmesi için çalışanların yöneltilmesi durumunda bu haksız rekabet hali oluşur[200].

(3) İş Ürünlerinden Yetkisiz Yararlanmak Suretiyle Haksız Rekabet Hali (TTK md.55/1-c)

Kendisine emanet edilmiş teklif, hesap veya plan gibi bir iş ürününden yetkisiz yararlanmak (TTK md.55/1-c.1); üçüncü kişilere ait teklif, hesap veya plan gibi bir iş ürününden, bunların kendisine yetkisiz olarak tevdi edilmiş veya sağlanmış olduğunun bilinmesi gerektiği hâlde, yararlanmak (TTK md.55/1-c.2); kendisinin

---

[195] Erdil, s. 250.
[196] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 592.
[197] Teoman (Ülgen, Ticari İşletme Hukuku), N. 1300.
[198] Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 379; üretim ve iş sırları denilince işletmenin imalat ve inşaatına ilişkin usuller, üretim ve sürüm imkanları gibi faaliyete ilişkin sır niteliğinde olan bilgiler anlaşılır. Herkese açık olarak tutulan kayıtlar sır niteliğinde değildir. Bir bilginin sır olarak kabul edilebilmesi için gizli tutulmak istenip istenmediği ya da bu hususta gerekli tedbirlerin alınıp alınmadığına bakılarak karar verilir.
[199] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 593.
[200] Nomer Ertan, Haksız Rekabet, s. 399.

uygun bir katkısı olmaksızın başkasına ait pazarlanmaya hazır çalışma ürünlerini teknik çoğaltma yöntemleriyle devralıp onlardan yararlanmak (TTK md.55/1-c.3) halleri haksız rekabet olarak kabul edilmiştir.

Belirtilen bentlerde yer alan haksız rekabet hallerinin oluşabilmesi için teklif, hesap ve plan gibi bir iş ürünün olması gerekir. Belirtilen iş ürünlerinden ayrı olarak Fikri Mülkiyet Hukuku çerçevesinde korunması mümkün olmayan iş ürünleri de bendin kapsamındadır[201]. Yalnızca "fikir" iş ürünü olarak kabul edilemeyeceğinden bendin kapsamında değildir[202].

TTK md.55/1-c.1 bendi uyarınca iş ürünlerinin faile emanet edilmiş olması yeterlidir. Bu yönüyle, failin iş ürünlerini elde etmesi hukuka aykırı değildir. Ancak TTK md.55/1-c.2 bendinde ise iş ürünleri faile yetkisiz olarak verilmiş olup fail de işbu ürünlerin kendisine yetkisiz tevdi edildiğini ya da sağlandığını bilmesine rağmen yararlanmıştır[203]. Bilmenin ya da bilebilecek durumda olmanın değerlendirilmesinde şüphesiz TTK md.18/2'de düzenlenen basiretli tacir gibi davranmak ilkesi göz önüne alınır[204]. TTK md.55/1-c.3 kapsamında ise pazarlanmaya hazır bir çalışma ürününün teknik, görsel ya da işitsel aletler aracılığıyla çoğaltılması ve bu surette yararlanılması gerekir.

Örneğin müşterisi için sahne dekoru hazırlayan bir işletmenin dekora ilişkin bilgileri e-posta ile müşteriye göndermesinin ardından müşterinin bunu rakip firma ile paylaşması ve rakip firma ile aynı sahne dekoru için daha düşük fiyata anlaşması TTK md.55/1-c.2 kapsamında haksız rekabettir[205].

---

[201] Erdil, s. 261; TTK md.55/1-c hükümet gerekçesinde *"(c) bendi de hukukumuzda yeni olup bir boşluğu doldurmaktadır. Yeni hüküm hukuken korunan fikrî mülkiyet hakları hakkında öngörülmüş değildir; onları da kapsamamaktadır. Hükmün kapsamına giren hukuken özel olarak korunmayan ancak, iş, faaliyet, üretim vs. yönünden önem taşıyan, teklif, hesap, plan gibi ürünlerden yetkisiz yararlanmaktır. Bu fıkra haksız rekabet hukukunu temellendiren emek ilkesinin geniş bir uygulamasıdır. Hüküm başkalarının emeğinden, iş, sonuç ve deneyimleri haklı olmayan yararlanmaları önlemeyi amaçlamaktadır. Hükümdeki yararlanma, ekonomik yarar elde etmeyi, başkasının emeğiyle haklı olmadığı halde sonuç almayı ifade etmektedir.";* Arkan, Ticari İşletme, s. 360.

[202] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 595.

[203] Çınar, s. 131.

[204] Erdil, s. 263.

[205] Nomer Ertan, Haksız Rekabet, s. 327.

(4) Üretim ve İş Sırlarını Hukuka Aykırı İfşa Etmek Suretiyle Haksız Rekabet Hali (TTK md.55/1-d)

Üretim ve iş sırlarını hukuka aykırı olarak ifşa etmek fiili TTK md.55/1-d uyarınca haksız rekabet hali olarak öngörülmüştür. TTK md.55/1-b.3'te belirtilen davranış şekli yardımcı kişilerin üretim ve iş sırlarını ifşa etmeye ya da ele geçirmeye yöneltilmesidir. TTK md.55/1-d uyarınca ise üretim ve iş sırlarının ifşa edilmesi hali dürüstlüğe aykırı bulunmuş ve haksız rekabet olarak kabul edilmiştir. Anlaşılacağı üzere her iki bent birbirini tamamlar niteliktedir[206].

Bentte, gizlice ve izinsiz olarak ele geçirdiği veya başkaca hukuka aykırı bir şekilde öğrendiği bilgileri ve üretenin iş sırlarını değerlendiren veya başkalarına bildirenin dürüstlüğe aykırı davranmış olacağına işaret edilmiştir. Bu yönüyle, bendin kapsamında işlemeye ait *üretim, dağıtım, teknik bilgi ve tecrübelere* ilişkin bilgiler girmektedir[207].

Örneğin görevi gereği bir ticari işletmenin sırlarını öğrenen çalışanın ya da şirkette çalışmamasına rağmen bunları öğrenen bir üçüncü kişinin menfaat karşılığında bu sırları rakip işletmeye satması[208] veya anonim şirketin ticari defterlerini inceleyen ortağın öğrendiği sırları ifşa etmesi[209] durumunda TTK md.55/1-d uyarınca haksız rekabet hali oluşur.

(5) Dürüstlük kuralına aykırı işlem şartları kullanmak Suretiyle Haksız Rekabet Hali (TTK md.55/1-f)

TTK md.55/1-f'de *"Dürüstlük kuralına aykırı işlem şartları kullanmak. Özellikle yanıltıcı bir şekilde diğer taraf aleyhine;*

1. Doğrudan veya yorum yoluyla uygulanacak kanuni düzenlemeden önemli ölçüde ayrılan, veya

---

[206] Bozer/Göle, s. 243; İmregün, s. 117; Teoman (Ülgen, Ticari İşletme Hukuku), N. 1305.
[207] Arkan, Ticari İşletme, s. 360.
[208] Mustafa Can, **Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Haksız Rekabet**, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 20(69), ss. 151-175, s. 165; Şener, s. 626; İmregün, s. 117, http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2007-69-303, (11.11.2021).
[209] Teoman (Ülgen, Ticari İşletme Hukuku), N. 1308.

2. Sözleşmenin niteliğine önemli ölçüde aykırı haklar ve borçlar dağılımını öngören, önceden yazılmış genel işlem şartlarını kullananlar dürüstlüğe aykırı davranmış olur." şeklinde eTTK'da olmayan yeni bir haksız rekabet hali düzenlenmiştir. Bu bent uyarınca herhangi bir sözleşmede yer alan "işlem şartları" değil de TBK kapsamında düzenlenen "genel işlem şartları" düzenlenmiştir[210].

4. Haksız Rekabete İlişkin Özel Kanunlardaki Düzenlemeler

Genel nitelikte düzenleme yapan kanunların yanında haksız rekabeti özel olarak düzenleyen kanunlarda bulunmaktadır. 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun[211], 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri hakkında Kanun[212], 3577 sayılı İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi Hakkında Kanun[213], 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun[214] haksız rekabet hükümleri içeren özel nitelikteki kanunlardır.

a. Tüketicinin Korunması Hakkındaki Kanun Kapsamında Düzenleme

TTK md.54'te belirtilen "dürüstlük kuralları" terimi ile "diğer şekilde aykırı davranışlar ile ticari uygulamalar" terimini somutlaştırmak için kanun koyucu tüketiciler yönünden TKHK md.62'de haksız ticari uygulamaların tanımını yapan bir hükme yer vermiştir[215]. Haksız ticari uygulamalar başlığını taşıyan bu hüküm *"Bir ticari uygulamanın; mesleki özenin gereklerine uymaması ve ulaştığı ortalama tüketicinin ya da yöneldiği grubun ortalama üyesinin mal veya hizmete ilişkin ekonomik davranış biçimini önemli ölçüde bozması veya önemli ölçüde bozma ihtimalinin olması durumunda haksız olduğu kabul edilir. Özellikle aldatıcı veya saldırgan nitelikte olan uygulamalar ile yönetmelik ekinde yer alan uygulamalar haksız ticari uygulama olarak kabul edilir. Tüketiciye yönelik haksız ticari uygulamalar yasaktır. (2) Ticari uygulamanın haksız olduğunun iddia edilmesi*

[210] Bozer/Göle, s. 245; Nomer Ertan ve diğerleri, s. 598; Şener, s. 631; Poroy/Yasaman, s. 418; Arkan, Ticari İşletme, s. 361; Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 382.
[211] RG., T. 8.3.1995, sayı 22221.
[212] RG., T. 5.12.1951, sayı 7981.
[213] RG., T. 1.7.1989, sayı 20212.
[214] RG., T. 13.12.1994, sayı 22140
[215] Erdil, s. 35.

hâlinde, ticari uygulamada bulunan, bu uygulamasının haksız ticari uygulama olmadığını ispatla yükümlüdür. (3) Haksız ticari uygulamanın reklam yoluyla gerçekleştirildiği hâllerde bu Kanunun 61 inci maddesi hükümleri uygulanır. (4) Haksız ticari uygulamaların tespit edilmesine ve bunların denetlenmesine ilişkin usul ve esaslar ile her hâlükârda haksız ticari uygulama olarak kabul edilecek uygulamalar yönetmelikle belirlenir." şeklinde düzenlenmiştir. Belirtilen hükmün ilk maddesi ile hangi davranışların haksız ticari uygulama olduğuna değinilmiş, ardından tüketicilere karşı gerçekleştirilen haksız ticari uygulamaların yasak olduğu düzenlenmiştir.

TKHK md.62'nin 2. fıkrasında, önemli bir ispat kuralı getirilmiştir. Buna göre ticari uygulamanın haksız olduğunun iddia edilmesi halinde, haksız olmadığını ticari uygulamada bulunan ispatlamakla yükümlüdür.

TKHK md.62'nin 4. fıkrasında, haksız ticari uygulamaların tespit edilmesi ve denetlenmesi için gerekli usul ve esasları düzenleyen yönetmelik Ticari Reklam ve Haksız Ticari Uygulamalar Yönetmeliğidir[216].

TKHK md.77/13 uyarınca tüketicilere yönelik haksız ticari uygulama gerçekleştirenler hakkında idari yaptırımlar öngörülmüştür. Bu madde uyarınca haksız ticari uygulamanın tespiti halinde 3 aya kadar durdurulur veya durdurulur veya bu ticari uygulama neticesinde idari para cezası verilir. İdari yaptırım kararını vermeye yetkili olan Reklam Kuruludur[217]. Ancak idari yaptırım kararının uygulanması Gümrük ve Ticaret Bakanlığına aittir (TKHK md.58). Haksız ticari uygulamalar neticesinde menfaati zedelenenler 6502 sayılı yasa uyarınca değil de TTK md.56 uyarınca dava açabilir[218]. Zira, TKHK md.77/13'te haksız ticari uygulamaların yaptırımı idari para cezası olarak belirlenmiş ve işbu uygulamalar nedeniyle dava açma hakkı düzenlenmemiştir. Ayrıca *Nomer Ertan'a* göre Ticari

[216] R.G., T. 10.01.2015 T., sayı 29232

[217] TKHK md.63/1 uyarınca *"Ticari reklamlarda uyulması gereken ilkeleri belirleme ve haksız ticari uygulamalara karşı tüketiciyi korumaya yönelik düzenlemeleri yapma, bu hususlar çerçevesinde inceleme ve gerektiğinde denetim yapma, inceleme ve denetim sonucuna göre durdurma veya aynı yöntemle düzeltme veya idari para cezası veya gerekli görülen hâllerde de üç aya kadar tedbiren durdurma cezası verme hususlarında görevli bir Reklam Kurulu oluşturulur. Kurul tedbiren durdurma kararı verme yetkisini Reklam Kurulu Başkanına devredebilir. Kurulun kararları Bakanlıkça uygulanır"*

[218] Nomer Ertan, Haksız Rekabet, s. 34 vd.

Reklam ve Haksız Ticari Uygulamalar Yönetmeliği'nde[219] yer alan haksız ticari uygulamalar tüketicilere yönelik haksız rekabet hali olarak da kabul edilmelidir[220]. *Eryürek*'e göre ise yönetmelik ekinde yer alan haksız ticari uygulamaların haksız rekabet olarak kabul edilebilmesi ancak TTK md.54'te belirtilen genel ilkenin şartlarını taşıması halinde mümkün olabilir[221].

Öte yandan; TKHK'da düzenlenen taksitli satış, kredili satış ve tüketici kredilerini düzenleyen hükümleri de TKHK md.62 kapsamında haksız rekabet hukukunun yorumlanmasında uygulamacılara yardımcı olmaktadır[222].

b. Fikri ve Sanat Eserleri Kanunu Kapsamında Düzenleme

5846 sayılı FSEK'nun md.83 ile md.84 haksız rekabete ilişkin özel hükümler içermektedir. Md.83'e göre *"Bir eserin ad ve alametleri ile çoğaltılmış nüshaların şekilleri, iltibasa meydan verebilecek surette diğer bir eserde veya çoğaltılmış nüshalarında kullanılamaz. 1 inci fıkra hükmü umumen kullanılan ve ayırt edici bir vasfı bulunmıyan ad, alamet ve dış şekiller hakkında uygulanmaz. Bu maddenin uygulanması kanunun 1 inci, 2'nci ve 3'üncü bölümlerindeki şartların tahakkukuna bağlı değildir. Basın Kanunu'nun 14'üncü maddesinin mevkute adları hakkındaki hükmü mahfuzdur. Tecavüz eden tacir olmasa bile, birinci fıkra hükmüne aykırı hareket edenler hakkında haksız rekabete mütaallik hükümler uygulanır."* şeklinde düzenleme bulunurken md.84'te *"Bir işareti, resim veya sesi, bunları nakle yarıyan bir alet üzerine tesbit eden veya ticari maksatlarla haklı olarak çoğaltan yahut yayan kimse, aynı işaretin, resmin veya sesin 3'üncü bir kişi tarafından aynı vasıtadan faydalanılmak suretiyle çoğaltılmasını veya yayımlanmasını menedebilir. Tevacüz eden tacir olmasa bile birinci fıkra hükmüne aykırı hareket edenler hakkında haksız rekabete mütaallik hükümler uygulanır. Eser mahiyetinde olmıyan her nevi fotoğraflar, benzer usullerle tesbit edilen resimler ve sinema mahsulleri hakkında da*

[219] Yönetmelik ekinde toplam 25 adet haksız ticari uygulama örneği sayılmıştır. Bunlardan 20'si aldatıcı ticari uygulamalara, 5'i ise saldırgan ticari uygulamalara yöneliktir. 03.02.2021 tarihinde RG.'de yayımlanarak 01.04.2021 tarihinde yürürlüğe giren yeni aldatıcı ticari uygulama "*Tüketicilere sunulan bir malda birim fiyatını farklılaştıracak şekilde adet, uzunluk, ağırlık, alan, hacim ölçüleri ve benzeri unsurlarından birinde değişiklik yapılmasına rağmen, değişiklik yapılmadığı izlenimi uyandıran yanıltıcı ambalajlama uygulamaları"* halidir.
[220] Nomer Ertan, Haksız Rekabet, s. 35; Nomer Ertan ve diğerleri, s. 550.
[221] Eryürek, s. 37.
[222] Erdil, s. 35.

bu madde hükmü uygulanır." şeklindedir. Örneğin bir yazar iltibasa meydan verecek şekilde alıntı yaparak kitap oluşturur ve bu kitabı satarak gelir elde eder ise asıl kitabın sahibi diğerine FSEK md.83 uyarınca dava açabilir. Zira, bu şekilde iltibas yaparak kitap yazan kişi diğerinin emek ve çabasından geçinerek gelir elde etmiştir. Yine aynı durum FSEK md.84 için de geçerlidir[223].

c. İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine İlişkin Kanun

3577 sayılı İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesine ilişkin Kanunda (İthHRÖK) damping ve sübvansiyonlar ile ilgili özel hükümler kabul edilmiştir. İthHRÖK md.1 uyarınca kanunun amacı ithalatta haksız rekabet hallerinde bir üretim dalında dampinge veya sübvansiyona konu olan işlemin sebep olduğu zarara karşı bir üretim dalının korunması olduğu belirtilmiştir. Damping, ihracat yapan bir firmanın aynı ya da benzer bir malını dış piyasada iç piyasaya oranla daha düşük bir fiyat ile satması olarak tanımlanabilir[224]. Sübvansiyon ise Türkiye'ye ihraç edilecek mal veya hizmetlerin imalinde, üretiminde ihracatında ya da taşınmasında destekleme amacıyla yapılan devlet yardımlarıdır[225]. Sübvansiyon devlet tarafından ihracatçı firmaya gerçekleştirilen bir yardım iken damping bir işletmenin ihracat politikası olarak değerlendirilebilir[226].

İthHRÖK md.3, dampinge ya da sübvansiyona konu olan bir malın ithalatı sonucunda Türkiye'de bir üretim dalında maddi zarara neden olunması veya maddi zarar tehdidi oluşturulması ya da bir üretim dalının kurulmasının fiziki olarak geciktirilmesi hallerinde önlem alınmasının gerekliliğine işaret etmiştir. Görüldüğü üzere piyasayı bozabilecek her türlü damping ve sübvansiyon hali kanun kapsamında haksız rekabet olarak nitelendirilmiştir. Ancak kanun kapsamı itibariyle ticaret hukuku yerine vergi hukukuna daha yakındır. Zira vergi hukukuna ilişkin önlemler öngörmektedir[227].

---

[223] Erdil, s. 36.
[224] Hanife Dirikkan, **Karşılaştırmalı Hukuk Açısında Damping ve Anti Damping Önlenmesi,** İzmir 1996, s. 23; Şerafettin Düztepe, **Dış Ticarette Haksız Rekabet ve Haksız Rekabete Karşı Korunma**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Bursa, 1993, s. 84.
[225] Düztepe, s. 88; Dirikkan, s. 24.
[226] Dirikkan, s. 24.
[227] Nomer Ertan, Haksız Rekabet, s. 37.

İthHRÖK kapsamında piyasayı bozabilecek her türlü damping ve sübvansiyon halinin tespiti halinde İthalat Genel Müdürlüğüne şikâyette bulunulabileceği gibi doğrudan müdürlük tarafından da soruşturma açılabilir. Yapılan soruşturma sonucunda haksız rekabet hali tespit edilirse dampinge karşı vergi, sübvansiyona karşı telafi edici vergi alınmaktadır. İthHRÖK kamu düzenine ilişkin olduğundan damping ve sübvansiyon nedeniyle oluşan haksız rekabet sonucunda zarar gören ya da zarar görme tehlikesi ile karşılaşan işletmeleri özel hukuk açısından korumaya yönelik İthHRÖK' de hüküm bulunmamaktır. Bu gibi hallerde menfaatleri zarar görenler TTK'nın haksız rekabet hükümleri çerçevesinde dava açabilir[228].

İthHRÖK'nun hükümlerinin ihlali durumunda çalışma konumuz olan iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet hali oluşacağı *kanaatinde* olduğumuzdan bu kanunun hükümlerine daha sonra yeniden değinilecektir.

V. HAKSIZ REKABETİN DİĞER KURUMLARDAN FARKI

A. Rekabet Hukukundan Farkı

Rekabet hukuku denilince, devletin serbest rekabet ortamını kurmak ve korumak için oluşturduğu kurallar bütünü anlaşılır. Rekabet hukukunun asıl amacı ise rekabet düzeninin korunmasıdır[229]. Rekabet hukuku düzenlemeleri ile kaynakların etkin ve verimli kullanılması, kartelleşme ve tekelleşmelerin önüne geçilmeye çalışılmaktadır. Bu kapsamda kanun koyucu 7.12.1994 tarihinde RKHK kabul etmiş, çeşitli düzenlemeler ön görmüştür. Haksız rekabet hukuku ise TTK md.54 uyarınca tüm katılanların menfaatine dürüst ve bozulmamış rekabetin sağlanması amacına hizmet eder. Haksız rekabet, rekabetin özel hukuk yönünü ifade ederken rekabet hukuku ise sosyal yönünü ifade eder[230]. Haksız rekabette rakipler, müşteriler, mesleki ve ekonomik birlikler ve nihayetinde ekonomik düzen korunmaktadır. Buradan çıkartılacak sonuç; her ne kadar rekabet hukuku ve haksız rekabet hukuku

[228] Dirikkan, s. 271.
[229] Aslan, s. 15.
[230] Aslan, s. 9.

birbirlerinden ayrı gibi gözüken iki hukuk dalı olsalar da nihayetinde her ikisi de iktisadi rekabetin sorunsuz işlemesini amaç edinir[231] .

Haksız rekabet hükümleri kaynağını TMK md.2'de belirtilen dürüstlük kuralından almaktadır. Bu nedenle haksız rekabete ilişkin hükümler bir nevi hakkın sınırlarını belirtmektedir. Fakat haksız rekabet fiilini işleyen fail ile zarar gören ya da zarar görme tehlikesinde olan mağdurun rakip olma zorunluluğu bulunmamaktadır (TTK md.54/2). Haksız rekabet sonucunda menfaati ihlal edilen kimse TTK md.54 vd. hükümlerine göre dava açarak hakkını koruyabilir. Bu anlamıyla, haksız rekabet hükümleri öncelikle rekabet hakkının sınırlandırılarak menfaatleri ihlal edilen kimsenin (TTK md.54/2 ve md.56 hükümleri) haklarını korumayı hizmet edinir. Rekabet hukukunun amacı ise doğrudan piyasa düzeninde var olan serbest rekabet ortamının korunmasıdır. Serbest rekabet ortamını engelleyecek, kısıtlayacak ya da bozacak şekilde işletmelerin bir araya gelerek kartelleşmeleri, tekelleşmeleri, uyumlu eylemler içerisine girmeleri veya karar almaları sonucunda (RKHK md.4/1) belirli bir mal veya hizmet piyasası doğrudan veya dolaylı olarak etkilenmekte (RKHK md.2) ise rekabet hukuku hükümleri devreye girer. Bu bakımdan rekabet hukukunun amacı piyasada faaliyet göstermekte olan işletmelerin belirli davranışlardan kaçınmasını sağlayarak serbest rekabet ortamının korunmasıdır[232].

Rekabet hukuku ve haksız rekabet hukukunun kullandıkları araç bakımından da farklılıkları bulunmaktadır. Zira, RKHK hükümleri uyarınca menfaatleri ihlal edilenler sadece tazminat isteyebilir (RKHK md.57) iken haksız rekabet halinde menfaatleri ihlal edilenler ise haksız rekabetin tespiti, men'i, maddi ve manevi tazminat davaları açabilir (TTK md.56). *Erdem*'e göre TTK'nın haksız rekabet hükümlerinin başlı başına iktisadi rekabet düzenini korumada yeterli olduğu söylenemez. Ayrıca tazminat miktarının tayini bakımından RKHK md.57 hükmü uyarınca tazmin sorumluluğu TTK md.56/1-d uyarınca açılan maddi tazminattaki

[231] Sabih Arkan, **Haksız Rekabet ve Rekabetin Korunması Hakkında Kanun Hükümleri Arasındaki İlişki,** *Prof. Dr. Turgut Kalpsüz'e Armağan, Ankara,* 2003, ss. 3-12 (Haksız Rekabet-Rekabetin Korunması), s. 10; Eryürek, s. 29; Karakılıç ss.108-112; yazara göre rekabet hukuku hükümleri rekabetçi piyasa yapısını makro düzeyde koruyarak rekabet özgürlüğünü amaç edinmiştir. Haksız rekabet hükümleri ise özgür rekabetçi piyasa içerisinde dürüst rekabetin sağlanmasını amaç edinir. Bu yönlerden haksız rekabet ve rekabet hukuku arasında korunmak istenen hedefler bağlamında herhangi bir karşıtlık bulunmamaktadır.

[232] Erdem, s. 147; Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 362.

tazmin sorumluluğundan daha ağırdır. Zira RKHK md.57 mağdurun tüm zararını karşılamaya yönelmiştir[233].

RKHK hükümleri ile haksız rekabet hükümleri kimi zaman etkileşim halindedir. Zira rekabeti sınırlayıcı anlaşma, uyumlu eylem ve kararlar (RKHK md.4) ile hâkim durumun kötüye kullanılması (RKHK md.6) durumları haksız rekabet hallerine de vücut verebilir[234].

B. Rekabet Yasağından Farkı

Haksız rekabet hali ile rekabet yasağı temelinde farklı kavramlardır. Rekabet yasağı, konumları sebebiyle bir ortaklığın, ticari işletmenin ya da esnaf işletmesinin bilgi ve sırlarını öğrenen belirli kişilerin bu bilgi ve sırları kendi menfaatlerine kullanmalarını engellemek amacıyla belirlenen yasak olarak tanımlanabilir. Bu anlamıyla rekabet yasağı belirli kişilere rekabet yapmama borcu yüklemektedir[235]. Haksız rekabette ise rekabet hakkının kötüye kullanılması engellenerek rekabetin sınırlanmasının önüne geçilmeye çalışılır[236].

TBK md.445 uyarınca *iş sözleşmelerindeki rekabet yasağında* işçi işverene karşı, sözleşmenin sona ermesinden sonra herhangi bir şekilde onunla rekabet etmekten, özellikle kendi hesabına rakip bir işletme açmaktan, başka bir rakip işletmede çalışmaktan veya bunların dışında, rakip işletmeyle başka türden bir menfaat ilişkisine girişmekten kaçınmayı yazılı olarak üstlenebilir. Bir işletmenin üst düzey bir çalışanı rekabet yasağı anlaşmasına aykırı olarak başka bir işletmede çalışmaya başlar ise hakkında TBK md.444 vd. maddelerine göre dava açılabilirken başka bir işletmede çalışmayıp sadece bilgi ve sırları bu işletme ile paylaşırsa hakkında TTK md.54 vd. maddeleri uyarınca dava açılabilir[237].

TBK md.104 ile md.123 kapsamında acentenin rekabet yasağı, TBK md.553 kapsamında ticari temsilci ve ticari vekil rekabet yasağı, TBK md.450/I-c.2 kapsamında pazarlamacının rekabet yasağı sözleşmesel ilişki devam ederken öngörülmüş yasaklardır. İşveren ile aralarındaki ilişkinin sona ermesinin ardından

[233] Erdem, ss. 152-154.
[234] Erdem, s. 149; Arkan, Haksız Rekabet-Rekabetin Korunması, s. 11.
[235] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 548.
[236] Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 631; Teoman (Ülgen, Ticari İşletme Hukuku), N. 1278.
[237] Bozkurt, s. 364.

belirtilen kişiler eski işletmeleri hakkında dürüstlük kurallarına aykırı şekilde haksız ve kötüleyici sözler sarf eder ve iş sırlarını ifşa ederler ise haksız rekabet hali oluşur[238].

Yine, TTK md.230 ve md.280'de düzenlenen (Kolektif-Komandit şirket ortakları hakkında) rekabet yasağı, TTK md.396'de düzenlenen (Anonim şirket yönetim kurulu üyeleri hakkında) rekabet yasağı, TTK md.626/2'de düzenlenen (Limited şirket müdürleri hakkında) rekabet yasağı hallerinde belirli çalışanların ilişki devam ettiği süre boyunca şirketin ticari sırlarını ifşa etmeleri, bu sırları kendileri ya da diğer şirketlerin menfaatine kullanmaları yasaklanmıştır. Ancak ilişkinin bitmesi durumunda belirtilen bu çalışanlar eski şirketleri aleyhine dürüstlük kurallarına aykırı davranışlara girmeleri durumunda haksız rekabet oluşacaktır[239].

Görüleceği üzere rekabet yasağı anlaşması ile daha çok tek bir şirket ya da rakip korunmaya çalışılır iken haksız rekabeti düzenleyen hükümler ile rakiplerin yanı sıra müşteriler, meslek kuruluşları ve kamu da korunmaya çalışılmaktadır[240].

VI. HAKSIZ REKABETE İLİŞKİN KABUL EDİLEN İLKELER

Haksız rekabet hükümlerinin amacı TTK md.54/1'de düzenlenmiştir. Buna göre haksız rekabet hükümleri ile bütün katılanların menfaatine dürüst ve bozulmamış rekabetin sağlanması hedeflenmiştir. Bu hedefi sağlamak için ise TTK md.54/2 kapsamında haksız rekabete ilişkin temel ilke olan hüküm düzenlenmiştir. Belirtilen hüküm uyarınca *"Rakipler arasında veya tedarik edenlerle müşteriler arasındaki ilişkileri etkileyen aldatıcı veya dürüstlük kuralına diğer şekillerdeki aykırı davranışlar ile ticari uygulamalar"* haksız ve hukuka aykırı kabul edilerek haksız rekabet hukukuna egemen olan ilkeler ortaya konulmuştur[241].

[238] Bozkurt, s. 366.
[239] Bozkurt, s. 366.
[240] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 548.
[241] Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 366.

A. Rekabet İlişkisinin Bulunmasının Gerekmemesi

Haksız rekabetin oluşması için taraflar arasında rekabet ilişkisinin bulunması gerekmemektedir[242]. Modern hukuk sistemlerinde, haksız rekabet hükümleri ile yalnızca rakiplerin menfaatleri değil, ayrıca ekonomik rekabet düzeninin menfaati de korunmaktadır[243]. Gerçekten de kanun koyucu tarafından TTK md.56/1 hükmünde "rakip" teriminin kullanılmasından özenle kaçınılmış ve daha geniş bir kavram olan "zarar gören ya da böyle bir tehlikeye maruz kalan kimse" denilerek bu kişilere haksız rekabete ilişkin davaları açma hakkı tanınmıştır. Gerçekten de kanun koyucu tarafından TTK md.55/a.1'de *"Başkalarını veya onların mallarını, iş ürünlerini, fiyatlarını, faaliyetlerini veya ticari işlerini yanlış, yanıltıcı veya gereksiz yere incitici açıklamalarla kötülemek"* şeklindeki haksız rekabet halinin düzenlemesi ve bu haksız rekabet halinin üçüncü kişiler bakımından da işlenebileceği düşünüldüğünde haksız rekabet hükümlerinin yalnızca rakipleri korumayı amaç edinmediği kolayca anlaşılabilir[244]. Ayrıca ekonomik çıkarları zarar gören veya böyle bir tehlikeyle karşılaşabilecek müşteriler (TTK md.56/2) ile ticaret ve sanayi odaları, esnaf odaları, borsalar ve tüzüklerine göre üyelerinin ekonomik menfaatlerini korumaya yetkili bulunan diğer meslekî ve ekonomik birlikler ile tüzüklerine göre tüketicilerin ekonomik menfaatlerini koruyan sivil toplum kuruluşlarıyla kamusal nitelikteki kurumlara (TTK md.56/3) da dava hakkı tanınması aynı ilkeyi ortaya koymaktadır.

B. Failin Yarar Sağlamasının Gerekmemesi

Haksız rekabet halinin oluşması için failin kendi yararına ya da bir başkası yararına hareket etmiş olması önemli değildir[245]. Önemli olan TTK md.54/2'de değinildiği şekilde davranışın aldatıcı ya da dürüstlük kurallarına diğer şekillerde

[242] Güven, s. 4; Aslan/Ergün, s. 113; Pekhamarat, s. 28; Poroy/Yasaman, s. 353.
[243] Oruç, s. 12; Yarg. 11. HD. 1.5.2001 T., 1828 E., 3862 K., YKD., 2001, Cilt XXVII, Sayı 11, s.1710; Karayalçın, s.453; yazar haksız rekabet hükümlerinin uygulanma alanının genişlediğini ve haksız rekabet hükümlerinin uygulanması için rakiplik ilişkisinin artık aranmadığından bahsetmiştir.
[244] Teoman (Ülgen, Ticari İşletme Hukuku), N. 1281.
[245] Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 367.

aykırı olması ve bu aykırılık nedeniyle mağdurun en azından zarar tehlikesi altında olmasıdır[246].

C. Failin Kusurlu olmasının Gerekmemesi

Failin kusurunun bulunması haksız rekabetin meydana gelmesi için bir unsur değildir[247]. Kanun koyucu haksız rekabete ilişkin hükümleri düzenlerken "kusur" terimini kullanmaktan özenle kaçınmıştır. Gerçekten de haksız rekabetin tespiti, men'i ve eski hale getirme davalarında kusursuz sorumluluk hali geçerlidir[248]. Kusurun bulunması ancak haksız rekabete ilişkin maddi ve manevi tazminat davalarında etkili bir unsur olabilir[249].

D. Mağdurun Zarar Görmesinin Gerekmemesi

Haksız rekabetin oluşabilmesi için zarar ya da en azından zarar tehlikesinin var olması gerekir[250]. *Karahan*'a göre haksız rekabet hükümleri ile korunan sadece rakipler değil kamunun menfaatidir. Her ne kadar TTK md.56 uyarınca zarar ya da zarar tehlikesine maruz kalmamış kimselere de dava açma hakkı verilmiş ise de esasında haksız rekabete ilişkin hükümlerin uygulanabilmesinin ön koşulu zarar ya da zarar tehlikesinin varlığıdır. Bu anlamıyla, failin davranışı sonucunda mağdurun zarar ya da zarar tehlikesine maruz kalması haksız rekabetin bir unsurunu oluşturur[251]. *Örs*'e göre ise davranışın zarar ya da zarar tehlikesi oluşturmaya müsait olması haksız fiilin oluşumu için yeterli kabul edilmelidir[252]. Ancak bazı davalarda mağdurun zarar görme şartı aranabilir. Haksız rekabet sonucunda açılacak tazminat davalarında zarar görmüş olmak şarttır[253].

---

[246] Zeynelabidin Poyraz, **İş Şartlarına Uymamak Suretiyle Haksız Rekabet Hali**, Legal Kitapevi, Ağustos, 2011, s. 50.
[247] Karahan, s. 202.
[248] Arkan, Ticari İşletme, s. 353.
[249] Bozkurt, s. 368.
[250] Eriş Gönen, **Açıklamalı- İçtihatlı- 6335- 6552- 6728 Sayılı Kanunlarla Güncellenmiş TTK Hükümlerine Göre Ticari İşletme ve Şirketler**, 3. Baskı, Seçkin Kitapevi, Ankara, 2017, s. 1067; Yarg.11. HD. 03.06.2015 T. 2674 E. ve 7615 K. sayılı ilamı
[251] Karahan, s. 203.
[252] Örs, s. 33.
[253] Bozkurt, s. 368.

VII. HAKSIZ REKABETİN UNSURLARI

TTK md.54/1 "*Haksız rekabete ilişkin bu Kısım hükümlerinin amacı, bütün katılanların menfaatine, dürüst ve bozulmamış rekabetin sağlanmasıdır."* şeklindedir. Maddenin kaleme alınış şekli dikkate alındığında haksız rekabetin oluşabilmesi için gereken unsurlar kolayca anlaşılabilir.

A. Ticari Uygulama veya Davranışın Olması

TTK md.54/2'de "davranış" ya da "ticari uygulama" şeklinde ifadeler bulunmakta ise de ticari uygulama zaten bir davranış niteliğindedir. Bu nedenle kanun koyucunun "ticari uygulama" terimini kanun maddesinde kaleme almasının sebebi haksız rekabete vücut veren davranışların çoğunlukla ticari uygulamalar şeklinde oluşması olabilir[254] . Hemen belirtmek gerekir ki TTK md.54/2 kapsamında ticari davranış ve uygulamaların anlamı TTK md.3 ve TTK md.19'da belirtilen ticari iş kavramından farklıdır. Haksız rekabeti oluşturan bir davranışın ya da ticari uygulamanın meydana gelmesi için TTK md.3 kapsamında bir ticari işin ya da TTK md.19 kapsamında bir tacirin bulunması gerekmemektedir. Önemli olan haksız olarak ve dürüstlük kurallarına aykırı olarak icra edilen davranışın rekabet ortamını ve karşı tarafın ticari hayatını olumsuz yönde etkilemesidir. Bu bakımdan haksız rekabetin, öncelikle haksız rekabet fiili nedeniyle menfaatleri etkilenen ya da etkilenme tehlikesine maruz kalan kimselerin menfaatine odaklandığı ve bu şekilde rekabet ortamını etkileyen ticari uygulama ve davranışları yasakladığı görülmektedir[255].

Aldatıcı ya da dürüstlük kurallarına başka şekilde aykırı ticari uygulama veya davranışı gerçekleştiren failin tacir ya da esnaf olmasına gerek bulunmamaktadır. Tacir ya da esnaf dışında, bir derneğin, tüketicinin, tüketici topluluğunun ya da serbest meslek erbabı bir kişinin dahi haksız rekabet faili olması mümkündür[256].

---

[254] Erdil, s. 67.

[255] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 560.

[256]Nomer Ertan ve diğerleri, s. 561; yazara göre resmi makam ya da kuruluşlar tarafından kamu güvenliği gerekçe gösterilerek yayınlanan bilgiler haksız rekabet olarak değerlendirilemez. Örneğin sağlığa zararlı damacana içerisinde su satan ya da şişeleyen işletmelerin isimlerinin Bakanlık tarafından açıklanması haksız rekabet hali olarak değerlendirilemez. Ayrıca bilimsel çalışma ve

B. Ticari Uygulama veya Davranışın Aldatıcı veya Dürüstlük Kurallarına Başka Şekillerde Aykırı Olması

Haksız rekabetin oluşabilmesi için failin davranışının *aldatıcı ya da dürüstlük kuralına diğer şekillerdeki aykırı davranışlar ile ticari uygulamalar olması* gerekir. Esasen aldatıcı hareketler de dürüstlük kuralı içerisinde olduğundan kanun koyucunun her iki terimi de kanun metninde kaleme almasının gereksiz olduğu düşünülebilir. Ancak, aldatıcı hareket dürüstlük kurallarına aykırı davranışlar içerisinde en çok karşılaşılan haksız rekabet hali olduğundan kanun koyucu tarafından özellikle vurgulanmak istenmiş olabilir. Zira *"diğer şekillerdeki aykırı davranışlar"* ibaresi de bu durumu desteklemektedir[257].

Dürüstlük kurallarından kasıt, herkesin haklarını kullanırken ve borçlarını yerine getirirken uymakla yükümlü olduğu doğruluk ve güven ilkesidir. Başka bir anlatımla dürüstlük söz ve davranışlarda doğruluk kurallarından ayrılmayarak kullanılan hakla ilgili karşı taraf ve borç ilişkisinin diğer tarafında uyandırılan güven duygusunun zedelenmemesini sağlamaktır[258]. Bu anlatımdan hareketle hâkim önüne gelen uyuşmazlığı değerlendirirken iktisadi rekabeti olumsuz yönde etkileyen davranışın tespitinde objektif doğruluk ilkelerini dikkate alacak ve soyut değerlendirmeler yapmaktan kaçınacaktır[259]. Zira hükümet gerekçesinde ifade edildiği üzere eTTK md.56'da haksız rekabet kavramını tanımlayan "suiistimal" kavramı yerine 6102 sayılı TTK md.54'te "dürüstlük kuralı" kavramı kullanılmış ve dürüstlük kuralına aykırılık haksız rekabetin oluşabilmesi için en önemli unsur haline getirilmiştir.

TTK md.54/2' de değinilen dürüstlük kuralları TMK md.2 kapsamındaki dürüstlük kurallarıdır. Bu yönüyle herkes rekabet etme özgürlüğünü kullanır iken objektif dürüstlük kurallarının çizdiği kaidelere uymak zorundadır[260]. Ancak TMK md.2' de belirtilen dürüstlük kuralı ile rekabet hukukunda kastedilen dürüstlük

---

bunlara ilişkin yazılan sonuçlar iktisadi rekabeti etkilemediği sürece haksız rekabet olarak değerlendirilemez. Yine aynı şekilde, iktisadi rekabeti etkilemediği sürece işletme içi uygulama ve davranışlar haksız rekabet olarak değerlendirilemez.

[257] Karayalçın, s. 453; Erdil, s. 69.

[258] Ramazan Aslan, **Medeni Usul Hukukunda Dürüstlük Kuralı**, Ankara, 1989, ss. 23-24.

[259] Arkan, Ticari İşletme, s. 353.

[260] Karayalçın, s. 453.

kuralları birbiri ile tam anlamıyla örtüşmeyebilir. TMK md.2' deki dürüstlük kuralları tarafların sözleşme ve sözleşme öncesi davranışlarında uymakla yükümlü oldukları doğruluk ve güven ilkesini belirtmektedir. Oysaki haksız rekabet hukuku haksız fiil hukukunun özel bir görünümünü oluşturduğundan bazen TMK md.2 kapsamında değinilen şekilde taraf olmayabilir[261].

Aldatıcı olan ya da dürüstlük kurallarına başka şekilde aykırı olan davranış ya da ticari uygulamanın failin kusurundan kaynaklanmış olması gerekli değildir. Kusur sadece maddi tazminat davası açılması halinde aranan bir hususdur[262].

C. Rakipler Arasında ya da Tedarik Edenlerle Müşteriler Arasındaki İlişkilerin Etkilenmesi

Fail tarafından gerçekleştirilen davranışın sadece dürüstlük kurallarına aykırı olması yetmez. Ayrıca iktisadi rekabeti de etkilemesi gerekir. İktisadi rekabeti etkilemeyen bir davranış haksız rekabete yol açmaz. Aslında bu husus haksız rekabetin oluşması için tarafların birbirine rakip olmasının gerekmediği şeklindeki ilkeyle de açıklanabilir. Kanun koyucu da haksız rekabet halinin sadece rakipler arasında oluşmadığını ifade etmek için haksız rekabet sebebiyle müşterileri, kredisi, meslekî itibarı, ticari faaliyetleri veya diğer ekonomik menfaatleri zarar gören veya böyle bir tehlikeyle karşılaşabilecek olan kimselere dava açma hakkı vermiştir[263]. Gerçekten de bir eleştirmenin televizyona çıkarak sürekli olarak bir yayın hakkında asılsız şekilde yorumlarda bulunması ve diğer tarafı ekonomik anlamda zor durumda bırakması halinde eleştirmen ve yayıncı aynı iş kolunda çalışmamaktadır.

D. İlliyet Bağının Bulunması

Haksız rekabetin oluşabilmesi için failin iktisadi rekabeti etkileyen davranışı ile mağdurun zarar ya da zarar tehlikesi içerisinde kalması arasında illiyet bağının bulunması gerekmektedir. Türk ve İsviçre hukukunda hâkim illiyet bağı teorisi

[261] Erdil, s. 67.
[262] Karayalçın, s. 453.
[263] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 563; Örs, s. 32.

uygun illiyet bağı teorisidir[264]. Bu teori belli bir davranış sonucu meydana gelen durum nedeniyle oluşan sonucun olayların normal akışı ve hayat tecrübelerine göre gerçekten de gerçekleşme ihtimalinin bulunması şeklinde tanımlanmaktadır[265].

[264] Fikret Eren, **Sorumluluk Hukuku Bakımından Uygun İlliyet Bağı Teorisi**, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,* 1975 (Uygun illiyet), s. 51, https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12575/11673, (05.01.2022).

[265] Eren, Uygun illiyet, s. 52; Karahan, s. 204; yazarın verdiği örnekte bir kişinin rakip işletmenin mamullerini kötülemesi sonucu sinirlenerek kaza yapılması halinde oluşan durumda zarar ile kötüleme fiili arasında illiyet bağı bulunmamaktadır. Ancak kötüleme fiili sonucunda mağdur işletme ekonomik olarak gelir kaybına uğramış ya da uğrama tehlikesi altında kalmış ise illiyet bağı vardır ve haksız rekabet hali oluşur.

İKİNCİ BÖLÜM
İŞ ŞARTI KAVRAMININ HAKSIZ REKABET HUKUKU BAĞLAMINDA ELE ALINMASI, KAPSAMI, SINIRLARI VE DÜZENLENİŞİ

I. GENEL OLARAK

Kanun koyucu, TTK md.54/1 uyarınca haksız rekabet hükümlerinin amacının tüm katılanların menfaatine, dürüst ve bozulmamış rekabetin sağlanması olduğunu belirtmiş, ardından TTK md.54/2'de haksız rekabete ilişkin genel ilkeyi ortaya koymuştur. Rakipler arasında veya tedarik edenlerle müşteriler arasındaki ilişkileri etkileyen aldatıcı veya dürüstlük kuralına diğer şekillerdeki aykırı davranışlar ile ticari uygulamalar haksız ve hukuka aykırı sayılmıştır. Bu anlamıyla, haksız rekabetin oluşması için taraflar arasında rakiplik ilişkisinin bulunması[266], failin yarar sağlamış olması[267], meydana gelen hukuka aykırı davranışta failin kusurlu olması[268] ya da haksız rekabete uğrayanın zarar görmüş olması[269] aranmamıştır. Öte yandan TTK md.55 hükmü ile en çok karşılaşılan haksız rekabet hallerine 6 kategori halinde yer verilmiştir. Bu haksız rekabet hallerinden biri ise TTK md.55/1-e kapsamında düzenlenen iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabettir.

İktisadi rekabet içerisinde olan tüm rakiplerin kanun, sözleşme ya da bir meslek dalında veya çevrede olağan kabul edilen hukuki düzenlemeler ile öngörülmüş iş koşullarına uyması beklenir. Gerçekten de "iş şartları" kavramı Türk hukukunda mehaz İsviçre hukukuna oranla daha geniş ele alınmaktadır. Belirli bir meslek dalında kabul edilmiş iş şartlarının bu geniş kapsamı dikkate alındığında doğrudan amacının rakipleri korumak, dolaylı amacının ise bu meslek dalında var olan rekabet düzeninin korunması olduğu hemen anlaşılabilir.

Türk hukukunda birçok iş şartı içeren hukuki düzenleme bulunmaktadır. Bu hukuki düzenlemelerin tamamına bu tez çalışması içerisinde değinmek mümkün değildir. Ancak iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet halinin tanımı, kapsamı

[266] Kayıhan, s. 253.
[267] Poyraz, s. 50.
[268] Arkan, Ticari İşletme, s. 353.
[269] Bilgili/Kapılı, s. 232.

ve Yargıtay kararlarında da değinilen bir kısım iş şartı içeren hukuki düzenlemeler incelenmeye çalışılacaktır.

II. HÜKMÜN TANIMI VE TÜRK TİCARET KANUNUNDAKİ DÜZENLENİŞ BİÇİMİ

A. Tanımı ve Düzenlenişi

6762 sayılı eski TTK'nın 57. maddesinin 10. bendinde iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet hali, *"Rakipler hakkında da cari olan kanun, nizamname, mukavele yahut mesleki veya mahalli adetlerle tayin edilmiş bulunan iş hayatı şartlarına riayet etmemek"* şeklinde ifade edilmekteydi. Aynı haksız rekabet hali ise 6102 sayılı TTK md.55/1-e'de *"İş şartlarına uymamak; özellikle kanun veya sözleşmeyle, rakiplere de yüklenmiş olan veya bir meslek dalında veya çevrede olağan olan iş şartlarına uymayanlar dürüstlüğe aykırı davranmış olur."* şeklinde kaleme alınmıştır. Buradan hareketle kanun koyucu, bu haksız rekabet halini eski kanunla paralel olarak düzenlemiş ancak dilini sadeleştirerek kaleme almıştır[270]. Kanun hükmü ile aynı meslek dalında faaliyette olan rakiplerin uymakla yükümlü olduğu kanun ya da sözleşme hükümleri ile düzenlenmiş ya da ticari örf ve âdet kurallarıyla belirlenmiş olan "iş şartı" koşullarına uygun davranılmaması haksız rekabet hali olarak kabul edilmiş olup belirlenen iş şartlarına uygun davranılmaması sonucu iktisadi rekabette avantaj sağlanmasının önüne geçilmek istenmiştir[271]. Avantaj denilince kastedilen ise haksız kazanç ya da haksız menfaat elde etmektir[272]. İş şartları içeren hukuki düzenlemelere ya da ticari teamüllere uyulmaması dürüstlük kurallarına aykırı kabul edilmiş olup bu fiil sonucunda zarar gören ya da zarar tehlikesine maruz kalan mağdur, kurallara uymayan rakibine karşı TTK md.56 uyarınca haksız rekabete ilişkin davaları açabilir.

---

[270] Ahmet Fatih Özkan, **İş Şartlarına Uymama Nedeniyle Haksız Rekabet Hali Olarak Fiyat Tarifelerine Aykırılık**, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, (37), ss. 133-180, s. 139, https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/980690, (19.12.2021); TTK md.55/1-e gerekçesi *"Bu bent 6762 sayılı Kanunun 57'nci maddesinin (10) numaralı bendi ile paraleldir."* şeklinde belirtilmiştir.

[271] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 597.

[272] Eryürek, s. 161.

Mehaz İsviçre kanununda iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet hali UWG art. 7 hükmünün çevirisi *"İş şartlarına uymamak; özellikle kanun veya sözleşmeyle, rakiplere de yüklenmiş olan veya bir meslek dalında veya çevrede olağan olan iş şartlarına uymayanlar dürüstlüğe aykırı davranmış olur."* şeklindedir[273]. İsviçre hukukunda belirtilen "iş şartı" kavramından yalnızca iş mevzuatına ilişkin düzenlemeler anlaşılmaktadır. Bu düzenlemeler de genel olarak iş sağlığı ve güvenliği ile asgari ücrete ilişkin düzenlemelerdir[274]. Türk hukukunda ise "iş şartları" teriminden sadece iş hukuku mevzuatı değil, tüm iş hayatında ve rakipler arasında geçerli olan hukuki düzenlemeler anlaşılmaktadır[275].

B. Kapsamı ve Amacı

İş şartlarına aykırılık şeklinde ortaya çıkan haksız rekabet halinde kanun koyucunun asıl amacı müşterileri korumaktan çok rakipleri korumaktır[276]. Zira kanun metni incelendiğinde bu durum kolayca anlaşılabilir. TTK md.55/1-e'de "…*rakiplere de yüklenmiş olan…"* denilmek suretiyle "rakip" kavramına özellikle vurgu yapılmıştır. Fakat haksız rekabet hükümlerinde ise korunmak istenen sadece rakipler değildir. Rakiplerin yanı sıra müşteriler, tüketiciler, tüketici toplulukları ve meslek kuruluşlarının yani piyasanın tüm katılanlarının menfaatleri korunmaya çalışılmaktadır. TTK md.56'da ekonomik menfaatleri zarar gören veya böyle bir tehlikeyle karşılaşabilecek olan kimselerin dava açma hakkından bahsedilmiş olması, rakiplerden söz edilmemesi, haksız rekabet hükümlerinin kapsamının sadece rakipler olmadığını ortaya koymaktadır. Belirtilen nedenler ile belirli bir meslek dalına ait rekabeti düzenleyen iş şartı içeren düzenlemelerin ve TTK md.55/1-e uyarınca işbu hükümlere aykırılık nedeniyle oluşan haksız rekabet halinin düzenlenmiş olmasının ilk amacının menfaati zedelenen ya da zedelenme tehlikesi içerisinde olan rakibin korunması olduğu sonucuna varılmaktadır. Ancak kanunun kapsamının TTK md.54/2 hükmü ile birlikte değerlendirilmesi sonucunda ise TTK md.55/1-e'de

[273] Dinç, s.109; Özkan, s. 143.
[274] Özkan, ss. 144-145.
[275] Nomer Ertan, Haksız Rekabet, s. 338; Poroy/Yasaman s.414; Hamdi Yasaman, **Haksız Rekabet ve Rekabet Yasağı- Makaleler-Hukuki Mütalaalar-Bilirkişi Raporları,** 2. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2021, (Hukuki Mütalaalar), s. 356.
[276] Eryürek, s. 161.

düzenlenen haksız rekabet halinin dolaylı amacının toplum düzenini ve rekabete dayalı ekonomik düzeni korumak olduğu da gözden kaçırılmamalıdır[277].

TTK md.55/1-e'de belirtilen **"**iş şartları" kavramından ne anlaşılması gerektiğine ilişkin ne kanun metninde ne de gerekçede herhangi bir açıklama bulunmamaktadır. İş şartı bir meslek dalında rekabetin dürüstçe yapılmasına hizmet eden ve tüm rakiplerin uymakla yükümlü olduğu kurallar bütünü olarak tanımlanabilir. Bent kapsamında "özellikle" denilmek suretiyle iş şartlarının kanun, sözleşme ya da ticari örf ve âdet kuralları kapsamında düzenlenebilmesinin yanı sıra diğer düzenleyici ve idari işlemler kapsamında da yürürlüğe konabileceğine vurgu yapılmıştır. Bu yönüyle, 6762 sayılı eTTK md.57/10'da düzenlenen iş şartlarına aykırılık uyarınca haksız rekabet haline nazaran 6102 sayılı yeni TTK maddenin kapsamını genişletmiştir[278]. Bent kapsamında yer alan "kanun" ibaresinin belirtilen gerekçe ile geniş olarak yorumlanması ve mevzuat olarak değerlendirilmesi gerekir[279]. Bir başka anlatımla "kanun" denilince yalnızca yasa değil, iş şartı içeren tüzük, yönetmelik ya da idari işlemlerin tümü anlaşılmalıdır. Yani, rekabeti düzenlemeye yönelik idarece konulmuş kural ve kararlara uyulmaması dahi TTK md.55/1-e kapsamında haksız rekabet halini oluşturmaktadır. Yargıtay bu hususa ilişkin bir kararında; Edirne Belediye Meclisinin ETUS sistemi dahilinde taşımacılık hizmeti veren davacının çalışma güzergahında yer alan 3A hattında ETUS sistemine dahil en fazla 8 aracın çalışabileceği yönünde karar almış olmasına rağmen davalı kooperatifin aynı hatta 8'den fazla araçla taşıma yapmasını TTK md.55/1-e hükmüne aykırı bulan istinaf mahkemesi kararını onamıştır[280].

"İş şartı" içeren sözleşmeler, TBK kapsamında düzenlenen sözleşme olabileceği gibi uluslararası sözleşmeler de olabilir[281]. Uluslararası sözleşmelere örnek olarak Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tarafından zorla çalıştırma ve ayrımcılık yasağı ve asgari ücret gibi iş şartı niteliğindeki hükümleri verilebilir[282]. Ancak sözleşmeye aykırılık durumunun iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet

---

[277] Özkan, s. 140; yazara göre TTK md.55/1-e hükmünün ihlali sonucunda bizatihi korunan iş şartlarının kendisi olmayıp, bu eylem nedeniyle zarar gören rekabet sürecidir.
[278] Çınar, s. 89, Poyraz, ss. 67-68.
[279] Özkan, s. 140.
[280] Yarg.11. HD. 02.03.2020 T., 2019/2866 E. ve 2020/2223 K. sayılı ilamı (online: https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/ E.T.:26.10.2021)
[281] Çınar, s. 162.
[282] Özkan, s. 140.

hali olarak değerlendirilebilmesi için bu sözleşmenin rakipler yönünden de bağlayıcı olması gerekmektedir[283]. *Poyraz,* TTK kapsamında düzenlenen acentelik sözleşmesinin sonucu olan rekabet etmeme yasağı (TTK md.104) ile tek satıcılık sözleşmesinde yer alan tekel hakkına ilişkin hükümlerin ihlalinin belirtilen hükümlerin iş şartı niteliğinde olmaları nedeniyle TTK md.55/1-e kapsamında haksız rekabet haline vücut verebileceğine işaret etmiştir[284]. Ayrıca öğretide toplu iş sözleşmelerine rakipleri de bağlayan hükümler konulması durumunda iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet halinin oluşabileceğine işaret edilmiştir[285].

Öte yandan, TTK md.55/1-e metninde *"...bir meslek dalında ya da çevrede olağan olan iş şartlarına..."* aykırılık hali de haksız rekabet oluşturmaktadır. Bu kavram ile kanun koyucunun belirtmek istediği ticaret hayatında aynı meslek dalında oluşmuş ticari teamüllerdir. Ticari teamül, başka bir deyişle ticari örf ve âdet, ticaret hayatında uzun süredir tekrarlanan davranışlar sonucunda meydana gelen, iktisadi hayatta rekabet halinde olan bireylerde bu davranışlara uymanın zorunlu olduğu inancını uyandıran ve ihlali durumunda devlet gücüyle yaptırıma bağlanan yazılı olmayan kurallar bütünü olarak tanımlanabilir[286]. Bu tanımdan hareketle, ticari bir teamülün iş şartı olarak kabul edilebilmesi için söz konusu yazılı olmayan davranış kuralının sürekli uygulanarak bir teamül halini alması (maddi unsur) ve ekonomik hayatta yer alan bireylerin kendilerini bu teamüle uyma zorunluluğu içerisinde hissetmeleri (manevi unsur) gerekir[287]. TTK md.1/2'de ise ticari teamül *"Mahkeme, hakkında ticari bir hüküm bulunmayan ticari işlerde, ticari örf ve âdete, bu da yoksa genel hükümlere göre karar verir."* şeklinde düzenlenmiştir. Bu bakımdan hâkim önüne gelen uyuşmazlıkta kanun maddeleri ile yetinmek yerine mesleki birliklerden ve kuruluşlardan iş şartı olduğunu düşündüğü davranışa ilişkin bilgi almalı, sonucunda TTK md.55/1-e kapsamında haksız rekabet hali oluşup oluşmadığına karar vermelidir[288].

---

[283] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 597.
[284] Poyraz, ss. 139-151.
[285] Eryürek, s. 162; Nomer Ertan ve diğerleri, s. 597.
[286] Şaban Kayıhan ve Mustafa Ünlütepe, **Medeni Hukuk Bilgisi**, 4.Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2017, s. 35.
[287] Eryürek, s. 162; Nomer Ertan, Haksız Rekabet; s. 341; Poyraz s. 72.
[288] Oruç s. 62; İlhami Güneş, **Uygulamada Fikri ve Sınai Mülkiyet Hakları ve Haksız Rekabet Davaları,** 6. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2020, s. 393, https://ws1.turcademy.com/ww/webviewer.php?doc=85162, (30.11.2021).

6762 sayılı eTTK md.57/10'da düzenlenen iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet hali aynı kanunun 64. Maddesi uyarınca cezai sorumluluk kapsamında değerlendirilmez iken 6102 sayılı TTK md.55/1-e'de düzenlenen iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet hali aynı kanunun 62. Maddesi uyarınca cezai sorumluluk kapsamındadır[289].

TTK md.55/1-e kapsamında gerçekleşen haksız rekabet haline "sosyal damping" adı da verilmektedir[290]. Bu hususa ilişkin olarak 6762 sayılı TTK md.57/10'da düzenlenen iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet halinin gerekçesinde *"İş şartların ihlal etmek, iş mevzuatına göre suç teşkil ettiği gibi, aynı zaman da Sosyal Dumping adıyla anılan bir rekabettir."*[291] denilmiştir.

1. Doktrinde İş Şartlarına Aykırılık Suretiyle Haksız Rekabet Halinin Kapsamının Yorumlanmasına İlişkin Görüşler

Mehaz İsviçre hukukundan farklı olarak Türk hukuk sisteminde "iş şartı" kavramı denilince yalnızca iş hukuku mevzuatı hükümleri anlaşılmamaktadır[292]. Onun yerine, daha önce de belirtildiği üzere aynı iş kolunda düzenleme getiren ve iş şartı hükmü içeren kanun, tüzük, yönetmelik, idari düzenlemeler ve ticari örf ve âdet kuralları da TTK md.55/1-e kapsamındadır. Öğretide "iş şartı" kavramının Türk hukukundaki bu geniş kapsamı dikkate alındığında TTK md.55/1-e hükmünün TTK md.54 hükmü ile birlikte yorumlanması gerektiğine işaret edilmektedir. Bu anlamıyla, haksız rekabet hukukunda genel ilkenin ekonomi, kamu ve tüketici üçlüsünü korumak olduğu, bir başka deyişle, TTK md.54 vd. hükümlerinin amacının iktisadi rekabet ilişkisini etkileyen davranışları hukuki yaptırıma bağlayarak dürüst ve bozulmamış rekabeti sağlamak olduğu göz önüne alındığında tüm mevzuat hükümlerinin değil de bu amaca hizmet eden "iş şartı" içeren hükümlere aykırılıkların TTK md.55/1-e kapsamında haksız rekabet oluşturabileceği öne

[289] Çınar, s. 90; Levent Biçer, **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Haksız Rekabet** (TTK 54- 63), *Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 11(1), ss. 101-123, s. 117, https://jurix.com.tr/article/3777#:~:text=Levent%20Bi%C3%A7er&text=TTK%2054%20ve%2056'ya,zarar%20g%C3%B6rme%20tehlikesinin%20ortaya%20%C3%A7%C4%B1kmas%C4%B1, (15.10.2021).
[290] Karayalçın, s. 465; Domaniç/Ulusoy, s. 276; Erem, s. 204.
[291] 6762 sayılı eTTK md.57/10 gerekçesinden.
[292] Nomer Ertan, Haksız Rekabet, ss. 338-339; Poroy/Yasaman, s. 414.

sürülmüştür[293]. Belirtilen görüş uyarınca ticaret hayatını düzenleyen hükme aykırı davranılması sonucunda iktisadi rekabet ilişkisi etkilendiğinden ve bu şekilde dürüst ve bozulmamış rekabet ortamı zarar gördüğünden failin davranışı neticesinde TTK md.55/1-e kapsamında haksız rekabet halinin oluştuğu savunulmaktadır.

Öğretide tartışmalı olan diğer bir husus ise belirli bir iş kolunda iş şartı içeren hükümlere uyulmaması sonucunda bu kuralların ilgili oldukları mevzuat gereğince yaptırıma tabi tutulması durumunda yine TTK md.55/1-e hükmü uyarınca iş şartlarına aykırı davranılması neticesinde haksız rekabetin oluşup oluşmadığıdır. Öğretide yer alan baskın görüşe göre her ne kadar failin davranışının ilgili kanunlarda yaptırımı bulunsa da mevzuat hükümlerine aykırı davranılarak sigortasız işçi çalıştırılması ve vergi verilmemesi iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet hali olarak kabul edilmektedir[294].

*Poroy/Yasaman'*a göre ise vergi vermemek ve sigortasız işçi çalıştırmak TTK md.55/1-e kapsamında iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet halini oluşturmaz. Zira, zaten bu gibi davranışların vergi kanunları ya da iş mevzuatında yaptırımları bulunmaktadır. Aksi durumun kabulü halinde ilgili mevzuat hükümleri uyarınca yaptırıma bağlanmış davranışların da haksız rekabet halleri kapsamında değerlendirilmesi sonucuna varılır ki bu durum TTK md.54'te kapsamı çizilen genel ilkeye aykırılık oluşturur[295].

---

[293]Muzaffer EROĞLU (2019), **Uber Uygulaması ve Sorunları,** *Uluslararası Ticaret ve Tahkim Hukuku Dergisi*, Cilt:8, Sayı:2, ss. 371-440, s. 399, https://legal.com.tr/Book/qh9XKZQkO0WVF0eDr6_uTw/a20adf0cbab240ce913a2d7b64ebc428, (02.10.2021); yazara göre mevzuatta yer alan ticari hükümlerin iktisadi rekabet düzenine etkisine bakılmadan, bir başka deyişle, tamamı yönünden TTK md.55/1-e kapsamında haksız rekabet halinin oluşabileceği düşünüldüğü takdirde haksız rekabet hükümlerinin korumak istediği tüm katılanların menfaatine dürüst ve bozulmamış rekabet ortamının sağlanması gayesinin ötesine geçilmiş olacaktır. Bu bağlamda, TTK md.54 vd. hükümlerinin haksız rekabeti önleme amacından çok Türk ticari hayatını düzenleyen hükümlerin bire bir tatbikinden başka bir sonuç ortaya çıkmayacaktır.; Eryürek s. 172; Nomer Ertan, Haksız Rekabet, s. 561

[294] Bozer/Göle s. 244; Aslan/Ergün s. 117; yazarlara göre defterlerini usul ve yasaya uygun tutmayarak vergi kaçıran ya da sigortasız işçi çalıştıran işletmeler diğer işletmeler aleyhine avantajlı konuma geçtiklerinden haksız rekabette bulunmaktadır. Her ne kadar ilgili mevzuatları gereği cezai yaptırım uygulanacak ise de TTK md.55/1-e kapsamında haksız rekabetin oluştuğu da kabul edilmelidir. İmregün, s. 118; yazara göre sigortasız işçi çalıştırmak cezai sorumluluğu gerektirdiği gibi TTK md.55/1-e kapsamında haksız rekabet halini oluşturmaktadır.; Dinç, s. 111; yazara göre rakipler işçilerinin sigorta primlerini yatırmak zorundadır. Bu şekilde primleri yatırmadan rekabet yapan işletmelerin diğerleri karşısında bu masraflara katılmadan mal ürettiği, bu bağlamda avantajlı konumda olduğu kabul edilmelidir.

[295] Poroy/Yasaman, s. 416; Yasaman, Hukuki Mütalaalar, s. 357; Eroğlu, s. 400; Nomer Ertan, Haksız Rekabet, s.346; yazarda aynı görüştedir.; Pekhamarat, s. 73; yazarın görüşü uyarınca sigortasız işçi çalıştırılması ve öğle tatillerinde işletmelerin faaliyetlerine devam etmesi TTK md.55/1-e kapsamında haksız rekabet hali olarak kabul edilemez.

Bu kapsamda "booking.com" platformuna karşı TÜRSAB (Türkiye Seyahat Acentaları Birliği) tarafından İstanbul 5. Asliye Ticaret Mahkemesine açılan haksız rekabet davasına değinmekte fayda vardır. Bu davada davalı "booking.com" platformunun bakanlıktan işletme ruhsatı almadığı, TÜRSAB'a üye olmadığı, saldırgan satış yöntemleri uygulayarak tüketicileri etkilediği ve Türkiye'de gelir elde etmesine rağmen hakkında vergilendirme yapılmadığı, belirtilen nedenlerle Rekabet Kurumu'na da başvurulduğu beyan edilerek ihtiyati tedbire ve haksız rekabet hallerinin tespiti ile önlenmesine karar verilmesi talep ve dava edilmiştir. Öncelikle "booking.com" un hukuki statüsünün belirlenmesi gerekmektedir. Bu platform, birbirinden farklı niteliğe sahip konaklama tesislerinin, oda durumlarını ve fiyatlarını yükledikleri, tüketicilerin ise bu oda ve fiyatlar hakkındaki yorumları okuyarak kendi istekleri doğrultusunda herhangi bir otelden oda ayırtabildikleri çevrimiçi rezervasyon platformu hizmeti sunmaktadır. "Booking.com" bu hizmet karşılığında otellerden komisyon almaktadır[296]. *Yasaman,* aynı dava için mahkemeye sunduğu hukuki mütalaada "booking.com" un Hollanda menşeli bir şirket olup Türkiye'de gelir elde etmesi nedeniyle vergi mükellefi olduğunu, davalı hakkında vergi idaresi tarafından re 'sen inceleme yapıldığını ve Kurumlar vergisi, KDV vergisi ve cezası tarh edildiğinin dosya kapsamında sabit olduğunu, bu yönüyle vergi vermeme durumunun halihazırda vergi kanunlarında yaptırımlarının olduğunu savunmuş ve sonuç olarak davalı şirketin vergi vermemesinin TTK md.55/1-e uyarınca haksız rekabet oluşturup oluşturmadığının Türk hukukunda tartışmalı olduğuna işaret etmiştir[297].

Aynı dava kapsamında üzerinde durulması gereken bir diğer husus ise halihazırda davacı TÜRSAB tarafından davalı "booking.com" a karşı 4054 sayılı

[296] Eroğlu, ss. 403-404; yazar, "booking.com" platformunun bağımsız hareket etmesi, tedarikçi konaklama tesisleri ile sürekli anlaşmalar imzalaması, tedarikçiler ile müşterileri kendi online platformu üzerinde buluşturarak aracılık hizmeti icra etmesi, bu hizmetin sonucu olarak tedarikçilerden belli bir oranda komisyon alarak gelir elde etmesi, belirli bir yer, bölge ve müşteri çevresi yönünden bu hizmeti internet üzerinden icra etmesi gibi durumlar nedeniyle "booking.com" un tarafı olduğu sözleşmelerin bir tür acentelik ilişkisi olduğunu kabul etmektedir. Ancak acente bir tacir yardımcısı olarak kabul edildiğinden tedarikçinin tacir olmadığı durumlarda acentelik ilişkisinden çok TBK bağlamında kendine özgü -*sui generis*- bir hizmet sözleşmesinden bahsedilebilir.

[297] Yasaman (Hukuki Mütalaalar), s. 357; Eroğlu, s. 405; yazara göre "booking.com" un vergi vermemesinden dolayı TTK md.55/1-e kapsamında haksız rekabet yaptığının ileri sürülmesi doğru değildir. Ancak Seyahat Acenteliğine ilişkin başka bir idari ya da kanuni düzenlemenin var olması ve bu düzenlemenin ihlal edilmesi durumunda iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet halinin oluşabileceğini belirtmektedir.

RKHK'nun 4. ve 6. maddelerini ihlal ettiği gerekçesiyle yapılan şikâyet sonucunda Rekabet Kurulu'nun 05.01.2017 tarih ve 17-01/12-4 sayılı kararı[298] uyarınca davalı platformun RKHK'nun 4. maddesini ihlal ettiği gerekçesiyle idari para cezasına çarptırılmış olmasıdır. Öğretide yer alan bir görüşte savunulduğu üzere; TTK md.55/1- e'nin lafzı incelendiğinde her ne kadar RKHK'nda düzenlenen hükümlerin haksız rekabet hukuku kapsamında "iş şartı" olarak değerlendirilmesi gerekli ise de RKHK'nda düzenlenen hukuki yaptırımlar esasen TTK md.54 vd. hükümlerinde düzenlenen haksız rekabete ilişkin yaptırımlardan daha ağırdır. Bu nedenle, iktisadi rekabeti bozan davranışın RKHK kapsamında bir ihlal olarak değerlendirilmiş olması ve para cezası verilmiş olması karşısında artık haksız rekabet hükümlerine göre dava açılamaması gerekir. Onun yerine mağdur zaten RKHK md.58 uyarınca tazminat talep edebilir[299].

İş şartı içeren hükme aykırı bir davranışın ilgili mevzuat uyarınca yaptırıma bağlanmış olması halinde (vergi verilmemesi ve sigortasız işçi çalıştırılması halleri gibi…) ilgili hükümlerin haksız rekabet sayılamayacağı şeklindeki *görüşe katılmamaktayız.* Zira az yukarıda da değinildiği üzere Türkiye'de vergi vermeyerek

---

[298] Rekabet Kurulu'nun 05.01.2017 tarih ve 17-01/12-4 sayılı kararı; *"SONUÇ: 09.07.2015 tarihli ve 15-29/432-M sayılı Kurul kararı uyarınca yürütülen soruşturma ile ilgili olarak düzenlenen Rapor'a ve Ek Görüş'e, toplanan delillere, yazılı savunmalara, sözlü savunma toplantısında yapılan açıklamalara ve incelenen dosya kapsamına göre,*
1. BOOKINGCOM'un konaklama tesisleri ile imzaladığı sözleşmelerdeki incelemeye konu fiyat ve kontenjan paritesi hükümleri ve en iyi fiyat garantisi uygulaması hükümleri nedeniyle söz konusu sözleşmelerin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında olduğuna OYBİRLİĞİ ile,
2. Soruşturma kapsamında incelenen sözleşmelerin, 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara ilişkin Grup Muafiyeti Tebliği'nin 2. maddesinde öngörülen pazar payı eşiğinin aşılması nedeniyle, aynı Tebliğ kapsamında grup muafiyetinden yararlanamadığına, anılan sözleşmelere 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinde sayılan şartları taşımadığı için bireysel muafiyet verilemeyeceğine, bu nedenle söz konusu sözleşmelerdeki rekabeti kısıtlayıcı hükümlerin ve bunlara ilişkin uygulamaların 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesi anlamında ihlal teşkil ettiğine OYBİRLİĞİ ile,
3. Bu nedenle, 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesinin üçüncü fıkrası ve "Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlar ile Hakim Durumun Kötüye Kullanılması Halinde Verilecek Para Cezalarına İlişkin Yönetmelik"in 5. maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi ve ikinci fıkrası ile üçüncü fıkrasının (a) bendi hükümleri uyarınca 2015 mali yılı sonunda oluşan ve Kurul tarafından belirlenen yıllık gayri safi gelirlerinin takdiren, (.....) oranında olmak üzere, Booking.com B.V.'ne 2.543.992,85 TL idari para cezası verilmesine OYÇOKLUĞU ile,
4. Bookingdotcom Destek Hizmetleri Limited Şirketi'nin soruşturma konusu uygulamaların esasları üzerinde herhangi bir karar verici rolünün bulunmaması nedenleriyle, soruşturma konusu iddialar bakımından herhangi bir sorumluluğunun olmadığına, bu nedenle adı geçen firmaya idari para cezası verilemeyeceğine OYBİRLİĞİ ile,
Gerekçeli kararın tebliğinden itibaren 60 gün içinde Ankara İdare Mahkemelerinde yargı yolu açık olmak üzere, karar verilmiştir." (Online:https://www.rekabet.gov.tr/Karar?kararId=d2bfb2c8-e517-498a-9542-07e3cad8a419 E.T.:26.10.2021)

[299] Eryürek, s. 173; Hamdi Pınar, **Rekabet Hukuku ile Haksız Rekabet Hukuku İlişkisi,** *Rekabet Kurumu Dergisi*, 15(2), ss. 59-87, s. 83 (online: https://www.jurix.com.tr/article/8190, E.T.:02.10.2021); Eroğlu, s. 401.

ticari faaliyet gösteren failin rakipleri karşısında avantajlı konuma geçeceği tartışmadan uzaktır. İlgili vergi mevzuatı uyarınca faile vergi cezası kesilmesi sonucunda devlet tarafından yaptırım uygulanmış olsa dahi sonuçta bu husus ihlalin kamu hukuku tarafını ilgilendirmektedir. Verilen ceza failin rakipleri karşısındaki avantajlı durumunu tam olarak ortadan kaldırmayabilir. Gerçekten de vergi vermeyen fail, ceza olarak ödediği paradan çok daha fazlasını kazanmış olabilir. Ayrıca vergi vermeme durumu idari merciler tarafından tespit edilene kadar belli bir zaman da geçebilir. Bu yönüyle, bir davranışın ilgili mevzuat uyarınca idari yaptırıma bağlanmış olması halinde mağdurun TTK md.55/1-e kapsamında haksız rekabete ilişkin davaları açamayacağını söylemek doğru olmaz. Böyle bir durumun haksız rekabetin dürüst ve bozulmamış bir rekabet ortamını sağlama amacına da hizmet etmediğini düşünmekteyiz.

Öte yandan rekabeti sınırlayıcı anlaşma, uyumlu eylem veya karar alarak rekabet ihlali (RKHK md.4) yapan faile karşı bu davranışlardan zarar gören mağdur zaten RKHK md.58 uyarınca tazminat davası açabilir. Bu durumda mağdurun haksız rekabet hükümlerine göre zararını talep etmesinin mümkün olmadığı şeklindeki düşünceye[300] katılmaktayız. Zira rekabet ihlaline ilişkin eylem neticesinde zaten şartları daha ağır olan RKHK md.58 uyarınca hukuki yaptırım düzenlenmiştir. Ancak hemen belirtilmelidir ki, *kanaatimizce,* mağdurun RKHK md.58 kapsamında düzenlenmeyen haksız rekabetin tespiti, men'i ve eski hale getirme davalarını TTK md.56 uyarınca açması her zaman mümkündür.

TTK md.55/1-e kapsamında iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet halinin TTK md.54/2 hükmü ile birlikte yorumlanarak değerlendirilmesi gerekir. Bu bakımdan, hür türlü iş şartı içeren hukuki düzenlemeye uyulmaması haksız rekabet olarak değerlendirilmemelidir. Failin davranışın iktisadi rekabet ortamını etkileyip etkilemediği ve dürüstlük kurallarına aykırılık oluşturup oluşturmadığı üzerinde de durulmalıdır. Aksi halin kabulü durumunda iş hayatı şartı içeren tüm düzenlemelere uymamanın TTK kapsamında haksız rekabeti oluşturması durumu oluşur ki bu halde hükmün kapsamı amacına aykırı olarak genişletilmiş olacaktır[301].

[300] Pınar, s. 83.
[301] Bektaş, s. 282.

2. Öğretide ve Yargıtay Uygulamasında İş Şartlarına Aykırılık Kabul Edilen Örnekler

a. İş Şartlarına Aykırılık Olarak Kabul Edilen Haller

Türk hukuk düzenlemelerinde ticari hayatı düzenleyen sayısız iş şartı bulunmaktadır. Öğretide ise mevzuatta yer alan ve iş şartlarına aykırılık halini oluşturabilecek birçok örneğe işaret edilmiştir. Buna göre, işçilerin haftalık 45 saatlik çalışma süresine uyulmadan çalıştırılması (İK md.63)[302], işçilerin iş güvenliği ve sağlığını korumaya yönelik tedbirleri almadan çalıştırılması (İSGK md.4, İSGK md.30 kapsamında çıkartılan yönetmelikler)[303], işçilere hafta tatili ve genel tatil günlerinde çalışma yaptırılmasına rağmen ücretlerinin ödenmemesi (İK md.46-47)[304], mağazaların haftanın bir günü kapalı kalması gerektiği yönündeki teamüle uymamak[305], bilgisayar kursu açmak için bakanlıktan gerekli izin alınmadan ya da gerekli teknik şartlara uyulmadan faaliyette bulunulması (Özel Eğitim Kurumları Kanunu md.3 ve Milli Eğitim Bakanlığı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği md.5)[306], gelir elde etmesine rağmen vergi ödememek[307], işçilerin sigorta primlerinin ödenmemesi (SSGSSK md.79 ve md.8)[308], bulunması gereken teknik şartlar yerine getirilmeden iş yerinin açılması ya da ruhsatsız çalıştırılması (İş Yeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik md.5)[309], imalatta standart şartlar yerine getirilmeden üretim yapılması[310], asgari ücret kurallarına uyulmadan işçi çalıştırılması (İK md.39 ile md.102)[311], fazla çalışma sürelerine uyulmadan işçi çalıştırılması ve ücretlerin ödenmemesi (İK md.41)[312], ticaret odaları tarafından indirimli satış yapılacak zamanların belirlenmesine karşın bu zamanların dışında da indirimli satış yapılması (Perakende Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun md.9

[302] Karayalçın, s. 465; Karahan, s. 209; Erem, s. 204; Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 381.
[303] Karayalçın, s. 465.
[304] Karayalçın, s. 465.
[305] Karayalçın, s. 465.
[306] Karahan, s. 209.
[307] Domaniç/Ulusoy, s. 276; Aslan/Ergün, s. 117; Bozer/Göle, s. 244; Kayıhan, s. 265.
[308] Domaniç/Ulusoy, s. 276; Teoman (Ülgen, Ticari İşletme Hukuku), s. 466; Aslan/Ergün, s. 117; İmregün, s. 118; Bozer/Göle, s. 244; Kayıhan, s. 265.
[309] Domaniç/Ulusoy, s. 276.
[310] Domaniç/Ulusoy, s. 276.
[311] Domaniç/Ulusoy, s. 276; Bozer/Göle, s. 244; Nomer Ertan ve diğerleri, s. 597; Kayıhan, s. 265.
[312] Erem, s. 204.

ile md.10)[313], belirli işyerlerinin akşam belli bir saate kadar açık kalmasının kararlaştırılmasına rağmen işyerinin gece yarısına kadar açık bırakılması[314], yine öğle tatillerinde kapalı olması gereken işletmelerin açık tutulması[315], eczanelerin nöbet sıralarını teamüle aykırı olarak terk etmesi[316], tek seferlik atık kapların toplanarak tekrar piyasaya sürülmesi[317], seyahat acentesinin faaliyette bulunması için bakanlıktan alması gereken işletme belgesini almadan faaliyette bulunması (Seyahat Acentaları ve Seyahat Acentaları Birliği Kanunu md.4/I), tatillerde çalışma ruhsatı alarak çalışması gerekirken almadan çalışmak, satılan ürünün içerisinde Türkçe dilinde kullanma kılavuzu bulundurmayarak yalnızca yabancı dilde kullanma kılavuzu bulundurmak[318], çalışma yaş sınırları ihlal edilerek işçi çalıştırılması (İK md.71)[319], araç içerisinde olması gereken ancak teknik şartlara uygun olmayan bir sağlık çantasının satışa sunulması (Sürücü Adayları ve Sürücülerde Aranacak Sağlık Şartları ile Muayenelerine Dair Yönetmelik md.10)[320], Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı'ndan alınması gerekli izin ve yetki belgesi alınmadan toplu taşıma faaliyetlerine girişilmesi (Karayolları Taşıma Yönetmeliği md.5 ile md.6)[321], gümrükle ilgili mevzuat hükümlerinin ihlali, belli bir firmanın sahibi olduğu tüplerin toplanması eylemi (5307 sayılı yasa md.8/1)[322], esnaf ve sanatkarlar odası tarafından belirlenen fiyat tarifelerine uyulmaması[323], izin ve ruhsat alınmadan ekmek üretilmesi[324], işletmenin ticari işlemlerinde yolsuzluk yapması ya da rüşvet suçunun işlenmesi[325], hurdacının başka bir işletmeye ait olan gaz tüplerin altını delerek ve tüp başlarını kırarak onları hammadde haline getirip tekrar kullanması (5307 sayılı yasa

[313] Teoman (Ülgen, Ticari İşletme Hukuku), s. 466; Bilgili/Demirkapı, s. 236; Bahtiyar, s. 183; Bozkurt, s. 382; Arkan, Ticari İşletme, s. 361 dpn.1.
[314] Teoman (Ülgen, Ticari İşletme Hukuku), s. 466.
[315] Teoman (Ülgen, Ticari İşletme Hukuku), s. 466.
[316] Bahtiyar, s. 183.
[317] Yarg. 11. HD. 26.02.1999 T., 1155/1574 sayılı ilamı (Moroğlu/Kendigelen, s. 100)
[318] Bozer/Göle, s. 244; Kayıhan, s. 265; Eryürek, s. 164; Yarg. 11. HD. 08.07.2013 T., 2012/14895 E. ve 2004/14465 K. sayılı ilamı.
[319] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 597.
[320] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 597.
[321] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 597.
[322] Güneş, s. 393.
[323] Yasaman, Hukuki Mütalaalar, s. 357.
[324] Yasaman, Hukuki Mütalaalar, s. 357.
[325] Huriye Kubilay, **Ticari İşlemlerde Rüşvet ve Yolsuzluk – Haksız Rekabet**, *Prof. Dr. Seyfullah Edis'e Armağan*, İzmir, 2000, ss. 543-561, s. 333, https://hukuk.deu.edu.tr/wp-content/uploads/2020/01/H.Kubilay2.pdf, (29.10.2021).

md.8)[326], Avukatlık kanunu md.35 ile md.63'e aykırı olarak kurulan hukuki danışmalık şirketinin avukatlara özgülenen hakları kullanarak faaliyette bulunması[327], taşımacılık güzergahında idarenin düzenleyici işlemiyle belirlenen sayıdan fazla araçla taşıma yapmak ve belirlenen sayıdan fazla yolcu almak[328], tek kullanımlık cam ambalajların tekrardan piyasaya sunulması[329] halleri TTK md.55/1-e kapsamında haksız rekabet hallerine örnek olarak verilebilir.

b. İş Şartlarına Aykırılık Olarak Kabul Edilmeyen Haller

İş şartları içeren düzenlemelere uyulmaması, kanunun tanıdığı bir olanaktan ya da verdiği bir görevden kaynaklanmakta ise failin haksız rekabet içerisinde olduğundan bahsedilemez[330]. Öğretide bu hususa örnek olarak verilen bir Yargıtay kararında yüksek mahkeme, belediyenin belde sakinlerinin mahalli ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla sübvanse etmek suretiyle her türlü faaliyette bulunarak halka ucuz ekmek üretmesi ve pazarlaması fiilini 1580 sayılı Belediye Kanun'un 15. Maddesi uyarınca belediyenin görevleri arasında kabul etmiş ve haksız rekabetin oluşmadığına hükmetmiştir[331].

Domaniç/Ulusoy tarafından verilen örnekte bir işletmede sendikalı işçilerin çalışmasına rağmen rakip işletmede sendikasız işçilerin çalışması durumunda haksız rekabet halinin oluşmayacağı belirtilmiştir. Gerçekten de Ay. md.51 uyarınca işçiler sendika kurma ve sendikaya üye olma hakkına sahip olduğundan bu durumda haksız rekabet halinin oluştuğu söylenemez[332].

---

[326] Erdil, s. 277.
[327] Erdil, ss. 281-282.
[328] Yarg. 11. HD. 02.03.2020 T., 2019/2866 E. ve 2020/2223 K. sayılı ilamı (online: https://kararara ma.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/ E.T.:26.10.2021).
[329] Erdoğan Moroğlu ve Abuzer Kendigelen, **İçtihatlı- Notlu Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat**, 10. Baskı, XII Levha Yayınları, Ocak, 2014, s.92; Yarg. 11.HD. 01.05.2001 T., 2001/1828 E. ve 2001/3862 K. Sayılı ilamı.
[330] Karahan, s. 209; Domaniç/Ulusoy, s. 276; Erdil, s. 286; Yasaman, Hukuki Mütalaalar, s. 370; Şener, s. 631; Çınar, s. 94.
[331] Yarg. 11. HD. 22.01.1996 T., 1995/8911 E. ve 1996/154 K. sayılı ilamı (BATİDER 1996, cilt XVIII, sayı 3, s. 130); *"... 1580 sayılı Belediye Yasası'nın 15. Maddesinin 43. Fıkrasına göre et, ekmek, sebze, meyve gibi gıda ve zaruri ihtiyaç maddelerini gerektiğinde 2886 sayılı Yasa ve 1050 sayılı Yasa hükümlerine bağlı olmaksızın satın almak, stok etmek ve belirli bir kar haddi dahilinde satın aldırmak, sattırmak ve gereksinmesi olanlara amaca göre dağıtmak, hayatı ucuzlatacak diğer tedbirleri almak belediyenin görevleri arasında bulunduğu, bu nedenle TTK'nın 56. Maddesindeki haksız rekabet koşullarının oluşmadığı…"*
[332] Domaniç/Ulusoy, s. 276.

Yargıtay bir kararında kooperatifçe tespit edilen fiyattan daha düşük fiyatla ekmek satmanın haksız rekabet oluşturmadığını, davalının düşük fiyatla satılan ekmeği, eksik gramajlı veya gereğinden fazla rutubetli sattığı şeklinde iddiasının olmadığı, evsafına ucuz ekmeğin satılmasının haksız rekabet olarak değerlendirilemeyeceğine hükmetmiştir[333].

Yine başka bir Yargıtay kararında da yurt dışından getirilen petrolün Türkiye'de ucuza satılması eylemi dava konusu edilmiş olup yüksek mahkeme vermiş olduğu kararında; davalının eyleminin Iğdır Valiliği'nin Nahçıvan'dan getirilen ucuz motorinin il dışına çıkış ve girişini serbest bırakan ve en son 17.10.1996 tarihini taşıyan kararlarına dayandığı, bu bakımdan, eylemin haksız rekabet olarak değerlendirilmesinin mümkün olmadığına hükmetmiştir[334].

[333] Erdil, ss. 286-287; Yargıtay 11. HD. 10.05.1999 T., 1999/3745 E. ve 1999/3745 K. sayılı ilamı; *"…Mahkemece toplanan kanıtlara göre, davalının, kooperatifçe tespit edilen fiyattan daha düşük fiyatla ekmek satmasının haksız rekabet oluşturmayacağı, zira davalının düşük fiyatla sattığı ekmeği, eksik gramajlı veya gereğinden fazla rutubetli ekmek sattığının da iddia edilmediği, evsafına uygun ekmeği ucuza satmanın bu nedenle haksız rekabet oluşturmayacağı, Yargıtay 11. Hukuk Dairesinin benzer bir olayda da, mahkemenin yukarıdaki gerekçeyle verdiği ret kararının onadığı, davacının takibe koyduğu alacağı cezai şart olup, yasaya aykırı olduğu gerekçesiyle her iki davanın reddine takibe konu alacağın %40 oranında kötü niyet tazminatının davacıdan tahsiline karar verilmiştir. Karar davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir. 1- Dava dosyası içerisindeki bilgi ve belgelere, mahkeme kararının gerekçesinde dayanılan delillerin tartışılıp, değerlendirilmesinde usul ve yasaya aykırı bir yön bulunmamasına ve kooperatif sözleşmesinin 6/6 maddesinde yer alan zararlı fiyat dalgalanmalarına sebebiyet verme olgusunun kanıtlanamamış olmasına göre davacı vekilinin yerinde görülmeyen diğer temyiz itirazlarının reddi gerekmiştir. 2- Ancak, davacı kooperatif alınan genel kurul kararı gereğince iş bu takibi yapmak zorunda olduğuna göre kötü niyetli olarak icra takibine girişmiş olduğunun kabulü isabetli görülmediğinden davacı vekilinin bu yöne ilişen temyiz itirazının kabulü ile kararın bozulması gerekmiştir…"*

[334] Erdil, ss. 287-288; Yargıtay 11. HD., 10.05.1999 T., 1999/1945 E. ve 1999/3745 K. sayılı ilamı; *"… davacı ve davalıların arasında bir iktisadi rekabetin varlığı tartışmasız ise de temyiz eden davalı E... Petrol Ltd. Şti.nin haksız rekabet oluşturduğu ileri sürülen ucuz motorin satma şeklinde oluşan eyleminin, dosyada mevcut Iğdır Valiliğinin belirli koşullarda Nahçıvan'dan getirilen ucuz motorinin il dışına çıkış ve satışına izin veren ve en son 17.10.1996 tarihini taşıyan yönergeleri ile serbest olduğunun anlaşılması karşısında, davalı E… Petrol Ltd. Şti'nin anılan genelgeye uygun olarak Iğdır İlinden getirdiği motorini pazarlamasında her hangi bir yasa dışılık, kötü niyet veya rekabet hakkını kötüye kullandığından söz edilemez. Gerçekten anılan yönergelerle akaryakıt istasyonu bulunmak ve vergi mükellefi olmak kaydıyla herkesin böyle bir hakkı bulunmakta ve davalı da devletin kendisine tanıdığı bu hakkı kullanmaktadır. Bu açıklamalar ışığı altında mahkemece bu davalı hakkında eylemin haksız rekabet teşkil etmediğinden bahisle, açılan davanın reddine karar verilmesi gerekirken…"*

C. Bendin Diğer Haksız Rekabet Halleri ile Karşılaştırması

1. TTK md.55/1-e Bendinin Haksız Rekabeti Düzenleyen Genel Hüküm ve Diğer Haksız Rekabet Halleri ile Farklı Yönleri

Haksız rekabetin genel ilkelerine işaret eden TTK md.54/2 hükmü uyarınca haksız rekabetin oluşabilmesi için taraflar arasında rekabet ilişkisinin bulunması gerekmemektedir. Zira haksız rekabet hükümleri tüm katılanların menfaatini korumayı amaç edinmektedir. Haksız rekabet hükümleri rakip olsun ya da olmasın TMK md.2 uyarınca bireylerin rekabetlerini gerçekleştirirken dürüstlük kurallarına uygun davranmasını sağlamaya ve rekabetin bozulmasının önüne geçmeye çalışır. Oysaki TTK md.55/1-e'de düzenlenen iş şartlarına aykırı davranmak suretiyle haksız rekabet halinde kanun koyucu *"...rakiplere de yüklenmiş olan"* şeklinde belirtmek suretiyle haksız rekabetin oluşabilmesi için iktisadi rekabetin yanı sıra rakiplik ilişkisini de aramıştır[335]. Sonuç olarak, iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet halinde öncelikli ve doğrudan amaç iş şartı içeren davranış kuralına uyulmaması neticesinde zarar görmemiş olsa dahi rakibin menfaatlerini korumaktır. Ancak bu husus dahi dolaylı olarak serbest iktisadi rekabetin korunması amacına hizmet eder.

TTK md.55/1-e çerçeve bir bent niteliğindedir. TTK md.55'in diğer bentleri arasında yer alan haksız rekabet hallerine girmeyen durumlarda davranış iş şartları içeren hukuki bir düzenlemeye aykırılık teşkil etmekte ise dürüstlük kurallarına aykırı olarak kabul edilmiştir. Bu anlamıyla, bendin kapsamının diğer bentlere göre daha geniş olduğu söylenebilir. Ayrıca iş şartlarına aykırılık hali, diğer bentlerde düzenlenen klasik ve alışılmış haksız rekabet hallerinin aksine modern hukuk anlayışının getirmiş olduğu bir hükümdür[336].

Öte yandan, haksız rekabet hukukunun amacını ve ilkelerini ortaya koyan TTK md.54 hükmü karşısında TTK md.55/1-e nasıl yorumlanmalıdır? İş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet halinin genel hüküm karşısında yorumlanması ile diğer haksız rekabet hallerinin genel hüküm karşısında yorumlanması aynı mı olmalıdır? Bu hususa ilişkin öğreti de yer alan bir görüşe göre TTK md.55'te 6 kategori halinde yer alan haksız rekabet hallerinin oluşabilmesi için failin

[335] Poyraz, s. 65.
[336] Domaniç/Ulusoy, s. 275.

davranışının kanun koyucu tarafından somutlaştırılan bu bentlerin içerisine girmesi yetmez. TTK md.55'te yer alan haksız rekabet hallerinin ayrıca TTK md.54 hükmü ile birlikte değerlendirilmelidir. Bir başka deyişle, ilgili davranışın tüm katılanlar aleyhine olacak şekilde dürüst ve bozulmamış rekabeti etkileyip etkilemediğine bakılmalıdır[337]. Diğer bir görüşe göre ise TTK md.55'te kanun koyucu tarafından somutlaştırılarak düzenlenmiş olan haksız rekabet hallerine giren bir davranışın tespit edilmesi durumunda artık TTK md.54 hükmü uyarınca davranışın rakipler arasında ya da tedarik edenler ile müşteriler arasındaki dürüst ve bozulmamış rekabeti etkileyip etkilemediği üzerinde durulmamalıdır[338]. *Bektaş'*a göre ise TTK md.55/1-e bendinde düzenlenen iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet hali bu durumun istisnasını oluşturmaktadır[339]. *Bizde bu görüşe iştirak etmekteyiz*. Zira haksız rekabete ilişkin genel hükümde ortaya konan amaç ve ilkeler dikkate alınarak soyut bir hukuki normun serbest rekabet düzenini etkileyip etkilemediği tespit edilmelidir. Nihayetinde, davranış kuralının iş şartı olduğu sonucuna varılır ise TTK md.55/1-e kapsamında değerlendirme yapılmalıdır. Yargıtay da vermiş olduğu bir kararında davalı berberin Malatya İlindeki ortalama hizmet bedelleri ve buna bağlı olarak mesleki ve mahalli adetlerle belirlenmiş iş hayatı şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet oluşturup oluşturmadığı hususunda gerektiğinde ticaret odasından bir bilirkişi tayini ile görüş alınarak karar verilmesi gerektiğine hükmetmiştir[340]. Bu

---

[337] Hamdi Yasaman, **Haksız Rekabet Hukukunun Amacı ve Kapsamı,** *Haksız Rekabet ve Rekabet Yasağı*, 2. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2021, ss. 13-76, (Haksız Rekabet Hukukunun Amacı), s. 15; Eryürek, s. 42.

[338] Erdil, s. 82; Arkan, s. 324; İmregün, s. 110; Çınar, s. 55; Nomer Ertan, Haksız Rekabet, s. 97.

[339] Bektaş, s. 285.

[340] Eryürek, s. 170; Yarg. 11. H.D. 2015/10784 E. ve 2016/5969 K. Sayılı ilamı https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/ E.T.: 03.10.2021 *"... Davacı vekili, davalının bağlı bulunduğu meslek odasının belirlediği asgari ücret tarifesi altında iş yapmak ve bu düşük ücretleri açıkça görülecek şekilde sergilemek suretiyle haksız rekabette bulunduğunu ileri sürerek, haksız rekabetin tespiti ile önlenmesine karar verilmesini talep ve dava etmiştir. Davalı, kendisinin ödeme zorluğu çeken müşterilere kolaylık sağladığını, kimseyle rekabet etmediğini, mesleği ile ilgili rayiç ücretlere ve tarifelere bağlı kaldığını savunarak, davanın reddini istemiştir. Mahkemece, iddia, savunma ve tüm dosya kapsamına göre, davalıya ait işyeri fotoğraflarından davalının, davacının belirlediği asgari ücret tarifesinin altında fiyatlar belirlemek ve bu fiyatları dükkân camekanında açıkça teşhir etmek suretiyle, TTK'nın 56. maddesi hükümlerini ihlal ettiği gerekçesiyle, davanın kabulüne karar verilmiştir. Kararı, davalı temyiz etmiştir. Dava, 6102 sayılı TTK 54 ve devamı maddelerine dayalı haksız rekabetin tespiti ve meni istemine ilişkindir. Mahkemece, davacı oda tarafından belirlenen ücret tarifesinin altında fiyat uygulandığı gerekçesiyle davanın kabulüne karar verilmiş ise de dosyada bir örneği mevcut tarifede berberlerin sunduğu saç kesme, yıkama, sakal tıraşı gibi hizmetler bakımından asgari bedeller belirlenmiştir. Bu durumda, davacının belirlediği fiyat tarifesinin mesleğin icra edildiği Malatya İlindeki ortalama hizmet bedelleri ve buna bağlı olarak da mesleki ve mahalli adetlerle belirlenmiş iş hayatı şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet oluşturup oluşturmadığı hususunda gerektiğinde ticaret odasından bir bilirkişi tayini ile görüş*

yönden bakıldığında kanaatimizce, yüksek mahkemenin kabulünde de olduğu gibi her hukuki normun doğrudan "iş şartı" içerdiği şeklindeki tespit her zaman doğru kabul edilemez.

2. TTK md.55/1-e Bendinin Haksız Rekabeti Düzenleyen Genel Hüküm ve Diğer Haksız Rekabet Halleri ile Benzer Yönleri

Kanun koyucu, haksız rekabete ilişkin hükümleri düzenlerken öncelikle TTK md.54/1 uyarınca amaç hükmünü belirtmiştir. Ardından TTK md.54/2 uyarınca haksız rekabete ilişkin genel ilkeyi ortaya koymuştur. TTK md.55 hükmü ile uygulamada sıklıkla rastlanılan haksız rekabet hallerine yer vermiş, TTK md.55/1-e ile de iş şartlarından bahsederek çerçeve bir bent oluşturmuştur. Bu sistematik içerisinde hâkim önüne gelen uyuşmazlıkta haksız rekabet teşkil ettiği iddia edilen davranışın öncelikle TTK md.55'te belirtilen hallerden olup olmadığını inceleyecek, davranış bu bentler içerisinde yer almamakta ise TTK md.54'te belirtilen genel ilke uyarınca davranışın dürüstlük kurallarına aykırı olup olmadığı ve serbest rekabet düzenini etkileyip etkilemediği üzerinde duracaktır[341]. Şüphesiz hâkim davranışın haksız rekabet olarak değerlendirilmesi sürecinde mevzuat hükümlerinin yanı sıra ilgili esnaf ve meslek odalarından görüş sorabilir zira TTK md.55/1-e kapsamında *"… rakiplere de yüklenmiş olan veya bir meslek dalında veya çevrede olağan olan iş şartları…"* şeklindeki düzenleme sonucunda davranışın ticari örf ve teamül kuralları gereğince belirlenmiş iş şartlarına aykırı olarak değerlendirilmesi muhtemeldir[342]. Bu şekliyle, iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet hali geniş kapsamı nedeniyle diğer bentlere girmeyen durumlarda tamamlayıcı hüküm şeklinde düşünülebilir.

Haksız rekabete ilişkin davaları müşterileri, kredisi, meslekî itibarı, ticari faaliyetleri veya diğer ekonomik menfaatleri zarar gören veya böyle bir tehlikeye maruz kalan kimse açabilir (TTK md.56/1). Bir başka deyişle, haksız rekabetin oluşabilmesi için mağdurun, dürüstlük kuralına aykırı davranış neticesinde bir zarara

---

alınarak sonucuna göre karar verilmesi gerekirken; yazılı şekilde eksik incelemeye dayalı karar verilmesi doğru olmamış, kararın bozulması gerekmiştir…"

[341] Aslan/Ergün, s. 117; yazara göre TTK md.55'te düzenlenen haksız rekabet halleri sınırlayıcı nitelikte değildir. Kanun koyucu belirlenen halleri örnek olarak vermiştir.

[342] Poyraz, s. 66.

uğramasa da en azından zarar tehlikesine maruz kalması gerekir[343]. Yine aynı şekilde TTK md.55/1-e uyarınca oluşan haksız rekabet halinde de iş şartı içeren düzenlemeye uymayan failin mağduru zarara uğratması gerekmemektedir. Failin iş şartı içeren düzenlemeye uymaması sonucunda mağdurun zarar tehlikesine maruz kalması yeterli kabul edilmektedir[344].

III. İş Şartlarına Aykırılık Suretiyle Haksız Rekabet Halinin Unsurları

A. Rakipler Arasında Uygulanmakta Olan Bir Hukuki Düzenlemenin Varlığı

TTK md.55/1-e hükmünde *"...özellikle kanun veya sözleşmeyle, rakiplere de yüklenmiş olan veya bir meslek dalında veya çevrede olağan olan iş şartlarına uymayanlar..."* denilmek suretiyle bir takım hukuki düzenlemelere aykırılığın bent kapsamında olduğu belirtilmiştir. Dürüstlük kurallarına aykırı davranılarak ihlal edilen hukuki düzenleme kanun, sözleşme gibi yazılı hukuk kuralları olabileceği gibi bir meslek dalında ya da çevrede olağan kabul edilen ve sözlü olmayan hukuki düzenlemeler de olabilir. Bent kapsamında "özellikle" denilmek suretiyle sayılan hukuki düzenlemelerin sınırlayıcı olmadığı belirtilmek istenmiştir. Bu yönüyle, idari mercilerin kararları dahi rakipler arasındaki ya da tedarik edenler ile müşteriler arasındaki ilişkileri etkilemekte (TTK md.54/2) ve bu şekilde dürüst ve bozulmamış rekabetin sağlanması (TTK md.54/1) amacında ise iş şartı olarak değerlendirilmesi gerekir.

Bentte geçen "kanun" teriminin geniş yorumlanması gerektiği ve tüm yasal mevzuatın anlaşılması gerektiğine değinmiştik. Bu şekilde, bent kanuni düzenleme ile mesleki ya da mahalli adet arasında bir ayrım yapmamıştır[345].

İş şartlarına aykırılık hali eTTK md.57/10'da ise "*Rakipler hakkında da cari olan kanun, nizamname, mukavele yahut mesleki veya mahalli adetlerle tayin edilmiş bulunan iş hayatı şartlarına riayet etmemek"* şeklinde düzenlenmekteydi. Daha önce de değinildiği üzere eTTK' da yer alan bu bent iş şartı kavramını sanki kanun,

[343] Nomer Ertan, Haksız Rekabet, s. 343; Nomer Ertan ve diğerleri, ss. 566-567.
[344] Eryürek, s. 162; Erdil, s. 288; aksi yönde bkz. Özkan, s. 142.
[345] Oruç, s. 62.

nizamname, mukavele ya da mesleki veya mahalli adet olarak sınırlamış gibi anlaşılmaktaydı[346]. Bu hususa ilişkin madde gerekçelerinde herhangi bir açıklama bulunmamaktadır. *Kanaatimizce,* kanun koyucunun yeni TTK 'da "özellikle" demek suretiyle bendin kapsamını genişletmesi, haksız rekabet hukukunun yalnızca rakipleri değil de piyasanın tüm katılanlarını ve serbest ekonominin menfaatini korumak şeklindeki amacından ileri gelmiş olabilir. Zira bendin kapsamı doğrudan rakiplerin menfaatlerini korumaya yönelik olsa da iş şartı içeren hukuki düzenlemelere uymamanın sonucunda müşteri ve tüketiciler de etkilenmektedir. Kanun koyucu ya da yürütme erki gelişen durum ve şartlara uygun şekilde iş şartı içeren düzenlemeleri yürürlüğe koyarak Ay. md.48'de düzenlenen serbest girişim ve rekabet özgürlüğünün önündeki engelleri ortadan kaldırmaya, tüketicilerin refahını artırmaya ya da çevrenin korunmasına çalışmaktadır. Sonuç olarak, TTK md.55/1-e'de düzenlenen iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet halinin dinamik yapısı nedeniyle haksız rekabeti önleme amacı çerçevesinde uygulama alanının son derece geniş olduğu kanaatine varılabilir.

Belirtilmeye çalışıldığı üzere TTK md.55'te bir takım haksız rekabet halleri düzenlenmiş; ancak TTK md.55/1-e kapsamında iş şartlarına aykırılık halini oluşturulabilecek somut örneklere yer verilmemiştir. Bunun nedeni iş şartı kavramının her iş sektörüne göre değişkenlik gösterebilmesidir. Bir başka deyişle, her sektörün kendine özgü iş şartları bulunmaktadır. Zira iş şartlarının önceden tahmin edilmesinin bu zorluğu karşısında kanun koyucu tarafından "meslek dalında" denilmek suretiyle mesleki adetin, "çevrede olağan olan" denilmek suretiyle ise mahalli adete aykırılık hallerinin bent kapsamında olduğuna işaret edilmiştir[347].

B. Taraflar Arasında Cari Olan Hukuki Düzenlemelerin İş Hayatına Dair Şart İçermesi

1. İş Şartı Kavramının Tanımı

TTK md.55/1-e bendi incelendiğinde "iş şartı" kavramı dikkati çekmektedir. Bentte özellikle işaret edilen bu kavramının tanımına kanunda ya da gerekçe de

[346] Poyraz, s. 67.
[347] Poyraz, s. 67, Özkan, s. 141.

değinilmemiştir. İş şartı, genel anlamıyla, bir iş sektöründe kanuni düzenleme veya taraflar arasında akdedilen bir sözleşme hükmü ile öngörülmüş ya da mesleki ve mahalli adet ile uygulanagelmiş, ilgili sektörde faaliyet gösterenler tarafından uyulmaması durumunda dürüst ve bozulmamış rekabetin etkileneceğinin varsayıldığı hukuki düzenlemeler bütünüdür[348]. Vergi, çevre veya gıda mevzuatında öngörülmüş kurallar bu yönüyle iş şartı olarak değerlendirilebilir. Somutlaştırılması gerekirse 2872 sayılı Çevre Kanunu md.11 uyarınca üretim, tüketim ve hizmet faaliyetleri sonucunda oluşan atıklarını alıcı ortamlara doğrudan veya dolaylı vermeleri uygun görülmeyen tesis ve işletmeler ile yerleşim birimleri, atıklarını yönetmeliklerde belirlenen standart ve yöntemlere uygun olarak arıtmak ve bertaraf etmekle veya ettirmekle ve öngörülen izinleri almakla yükümlüdür[349]. Çıkartılan bir yönetmelikte düzenlenen iş şartı ile ürettikleri ürünün doğaya doğrudan bırakılarak bertaraf edilmesi uygun görülmeyen iki işletmeden birinin bu yükümlülüğe uymayıp gerekli teçhizatı üretmeden atıklarını bertaraf etmesi TTK md.55/1-e kapsamında haksız rekabet teşkil edecektir[350]. Görüldüğü üzere çevre mevzuatına dair bir hükme uymakla yükümlü olan aktörlerden birinin ilgili hükme uymaması durumunda iktisadi rekabetin etkilendiği ve bu yönüyle ilgili hükmün iş şartı olarak kabul edilmesi gerektiği sonucuna varılabilir.

Mehaz İsviçre hukukunda ise "iş şartı" teriminin Türk hukukunun aksine dar yorumlandığı ve yalnızca iş mevzuatına ilişkin düzenlemelerin anlaşıldığını belirtmiştik.

---

[348] Erdil, s. 276; Nomer Ertan, Haksız Rekabet, s. 339; Eryürek, s. 161; Nomer Ertan ve diğerleri, s. 597; Özkan, s. 139.

[349] Çevre Kanunu md.11 *"Üretim, tüketim ve hizmet faaliyetleri sonucunda oluşan atıklarını alıcı ortamlara doğrudan veya dolaylı vermeleri uygun görülmeyen tesis ve işletmeler ile yerleşim birimleri atıklarını yönetmeliklerde belirlenen standart ve yöntemlere uygun olarak arıtmak ve bertaraf etmekle veya ettirmekle ve öngörülen izinleri almakla yükümlüdürler."* şeklindedir.

[350] Atık Pil ve Akümülatör Kontrolü Yönetmeliğinin "Atık Pil Geçici Depolama Alanlarının Özellikleri" başlıklı 20. Maddesinde *"Atık pillerin geçici depolanmasında iç ve dış yüzeyleri korozyona dayanıklı konteynerler kullanılması, bu konteynerlerin kolay taşınabilir ve hacmi asgari 4 m3 veya daha fazla olması, sızdırmazlık özelliği taşıması gereken konteynerlerin kırmızı renge boyanarak her iki yüzeyine "Atık Pil Geçici Deposu" ibaresi yazılması zorunludur. Konteynerlerın nakliye kolaylığı olan yerlerde zemini beton ve üstü kapalı alanlarda bulundurulması gerekli olup, bu alanlarda yangına karşı her türlü tedbir alınması zorunludur."* şeklinde madde bulunmaktadır. Pil üretimi konusunda birbirine rakip olan iki işletmeden biri iç ve dış yüzeyi korozyona dayanıklı konteynır kullanmaz ya da konteynırların depolanması için gerekli yeri temin etmez ise TTK md.55/1-e kapsamında haksız rekabet içerisinde bulunduğu kabul edilmelidir. Zira mevzuat hükümlerine uygun davranarak ticari faaliyetini yürüten diğer işletme atık pillerini mevzuata uygun bertaraf ederken belli bir maliyet yapmaktadır.

2. İş Şartı İçeren Hükümlerin Tespiti

İş şartı içeren sayısız yazılı ve yazılı olmayan hukuki düzenleme bulunmaktadır. TTK md.55/1-e bendinin lafzı dikkate alındığında ihlali durumunda iş şartlarına aykırılık teşkil edebilecek birçok düzenleme yürürlüktedir. Gerçekten belli bir sektörde aktörlerin uymakla yükümlü olduğu her düzenleme "iş şartı" olarak kabul edilecek midir? *Özkan,* bu hususa ilişkin şu iki örneği vermektedir. İlk örnekte; İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına ilişkin yönetmelik uyarınca birinci sınıf restoranlar için ustalık belgesine sahip en az iki aşçının bulundurulması gerekmektedir. İşletmelerden biri, tek usta aşçı ile çalışması durumunda maliyetini düşürerek ticari faaliyet yapması nedeniyle avantajlı hale gelecektir. Bu yönüyle, TTK md.55/1-e kapsamında haksız rekabet oluşur. İkinci örnekte ise bir lokantada örtü ve peçete bulundurulması gerektiği yönündeki bir düzenlemeyi ihlal eden işletmenin diğeri aleyhine avantaj elde ettiğinden bahsedilemez. Zira örtü ya da peçete olmadan da yemek yenebilir. Fail bu eylemiyle yarar sağlamış olsa da iktisadi rekabet ortamı etkilenmediğinden haksız rekabet teşkil edecek nitelikte bir davranış söz konusu değildir[351]. Bu anlamıyla, ikinci örnekte değinilen düzenleme TTK md.55/1-e kapsamında işaret edilen "iş şartı" olarak kabul edilmemelidir. *Bizde bu düşünceye katılıyoruz*. Zira "iş şartı" içeren hükümlerin geniş kapsamı karşısında bu hükümlerin tespiti sırasında haksız rekabetin TTK md.54'de anlamını bulan amaç ve ilke hükümleri uyarınca davranışın iktisadi rekabete etkileri üzerinde durulmalı, failin dürüstlük kurallarına aykırı davranışı neticesinde belli bir oranda avantajlı konuma geldiği ya da gelebileceği tespit edilmelidir. *Kanaatimizce,* ikinci örnekte yer alan somut olayda bir lokantanın peçete ve örtü bulundurmaması hali iktisadi rekabeti etkileyecek nitelikte kabul edilmemelidir.

Belirtilen nedenler ile hâkim önüne gelen uyuşmazlıkta bir düzenlemenin "iş şartı" olup olmadığını tespit ederken ihtiyatlı davranmalı, failin davranışı neticesinde oluşan sonuçların TMK md.2 ve TTK md.54 hükümleri karşısındaki durumunu değerlendirmeli, sonucuna göre karar vermelidir.

[351] Özkan, s. 143.

C. Taraflar Arasında Rakiplik İlişkisinin Bulunması

1. Rakip Kavramının Tanımı

"Rakip" kavramı ve rakiplik ilişkisi TTK 'da tanımlanmış değildir.

Türk Dil Kurumuna göre rakip, herhangi bir işte, bir yarışta, birbirini geçmeye çalışan, aynı şeyi elde etmeye uğraşan kimse olarak tanımlanmaktadır[352].

08.07.2004 tarihli yeni Alman Haksız Rekabet Kanununda 2. maddesinin 1. fıkrasının 3. bendi (§ 2 I Nr. 3 UWG) uyarınca, rakip teşebbüs; *"mal veya hizmet edimlerinin sunucusu veya kullanıcısı olarak bir veya daha fazla müteşebbis ile somut bir rekabet ilişkisi içinde bulunan her müteşebbis"* olarak tanımlanmıştır. Bu tanımdan hareketle Alman hukukunda rakip teşebbüs bakımından aynı sektörde faaliyette bulunmak gerekli değildir[353]. Türk hukukunda ise iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet halinin oluşabilmesi için rakiplik ilişkisinin yorumu ve kapsamına ilişkin tartışmalar bulunmaktadır.

2. İş Şartlarına Aykırılık Suretiyle Haksız Rekabet Halinde Rekabet İlişkisi

Haksız rekabet hukukunun ortaya çıktığı ilk zamanlarda ilgili hükümlerin amacı, iktisadi rekabet düzeni içerisinde dürüstlük kurallarına aykırı davranarak avantaj elde eden rakiplere karşı tacirlerin korunmasıydı. İktisadi düzen içerisinde yer alan rakiplerin davranışının haksız rekabet olarak değerlendirilmesinde dürüstlük kuralları ve meslek kuralları dikkate alınmıştır. Bu yönüyle, haksız rekabet, rakiplerin kendi emeğini ortaya koymadan diğer rakiplerine karşı avantaj elde ederek onları rekabetten dışarı çıkarmaya çalışarak rekabet yapmalarını engellemek ya da kendi ürettiği ürünlerini öne geçirmek olarak tanımlanmaktaydı[354]. Haksız rekabetin bu tanımı içerisinde geçen "rakipler" terimi modern hukukta yerini "tüm katılanlar" terimine bırakmış, rakiplerin yanında rakip olmayanlarında menfaatlerinin korunması gerektiği sonucuna varılmıştır. Bu bağlamda müşteriler, tüketiciler ve hatta tüketici

[352] Online: https://sozluk.gov.tr/ E.T.:26.10.2021
[353] Göksoy, s. 148.
[354] Güven, s. 1.

topluluklarının menfaatlerinin de haksız rekabet sonucunda etkilenebileceği anlaşılmakla tüm iktisadi rekabet düzenin korunması gerektiği düşünülmüştür[355].

Türk hukukunda da bu modern yaklaşımın sonucu olarak haksız rekabetin oluşabilmesi için rekabet ilişkisi aranmamıştır[356]. TTK md.54 kapsamında tüm katılanların menfaatine dürüst ve bozulmamış rekabetin korunması esas alındığına göre kanun koyucu "tüm katılanlar" diyerek çok geniş bir sözcük kullanmıştır. Bu bakımdan yalnızca rakipler ve rakipler bağlamında onların işletmeleri değil aynı zamanda alıcılar ve dar söylemde tüketiciler de koruma altına alınmıştır[357].

İş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet halinde ise kanun koyucu özellikle "…özellikle kanun veya sözleşmeyle, rakiplere de yüklenmiş olan veya bir meslek dalında veya çevrede olağan olan iş şartlarına uymayanlar…" demek suretiyle bir davranışın TTK md.55/1-e kapsamında haksız rekabet olarak kabul edilebilmesi için bu kurala uymayan fail ile diğer taraf olan mağdur arasında rekabet ilişkisinin var olması gerektiğini belirtmiştir. Gerçekten de kanun koyucu tarafından yalnızca "iş şartlarına uymamak" hali haksız rekabet olarak kabul edilmemiş, "rakiplere de yüklenmiş iş şartlarına" aykırılıklar haksız rekabet hali olarak belirtilmiştir[358]. Bir başka deyişle, aralarında rekabet ilişkisi olmayan tarafların iş şartlarına aykırılık oluştuğu iddiası ile açmış oldukları davanın kabulü olanaklı değildir. İş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabette genel ilkenin aksine taraflar arasında rakiplik ilişkisi aranmalıdır.

TTK md.55/1-e kapsamında taraflar arasındaki rekabet ilişkisinde rakiplik kavramının nasıl yorumlanması gerektiğine ilişkin öğretide farklı görüşler bulunmaktadır. Öğretide yer alan bir görüşe göre rakiplik kavramı dar yorumlanmalıdır. Ancak aynı sektörde yer alan rakipler arasında iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet halinin oluşabileceği düşünülmelidir[359]. *Poyraz*, TTK md.55/1-e'de düzenlenen "rakip" kavramının dar yorumlanması gerektiği sonucuna varmıştır. Bir başka deyişle, aynı iş kolunda veya aynı iş kolunun yan

[355] Güven, s. 2; Yasaman, Haksız Rekabet, s. 21.
[356] Poroy/Yasaman, s. 353; Bozkurt, s. 368; örneğin veterinerlik bölümünde öğrenci olan bir bireyin hayvan sever olması nedeniyle bir kasabın önünde şarbon hastalığına ilişkin broşür dağıtması halinde dahi kasap öğrenciye karşı TTK md.56 uyarınca haksız rekabete ilişkin davaları açabilir *(İsmail KIRCA, 15.02.2000 tarihinde Ankara Üniversitesinde bu soruyu hukuk sorusu olarak sormuştur.)*
[357] Erdil, s. 58.
[358] Yasaman, Hukuki Mütalaalar, s. 135.
[359] Örs, s. 65.

dallarında icra edilen faaliyetlerin bendin kapsamına alınması gerektiğini savunmuştur. Aksi halin kabulü yazara göre iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet halinin haddinden fazla geniş uygulanmasına sebep olacaktır. Bu durumunda serbest piyasa ekonomisinde bulunması gerekli rekabet ve serbest girişim esaslarının ihlalini beraberinde getirecektir[360]. *Yasaman* ise, 10. Asliye Ticaret Mahkemesinde görülen ve davalısının UBER B.V. ve UBER International Holding B.V olduğu, davacıların ise davalının gerekli ruhsatı, lisansı, izinleri almadığı ve vergi ödemediği gerekçesiyle TTK md.55/1-e kapsamında haksız rekabette bulunduğunu iddia ettiği bir davada vermiş olduğu uzman görüşünde iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet halinin oluşabilmesi için davacı ve davalının aynı sektörde faaliyette bulunması, ayrıca bu sektörde uymakla yükümlü oldukları iş şartlarının olması gerektiğini belirtmiştir. Bu yönüyle somut olayda davacı ve davalının rakip olamayacağını, zira D2 yetki belgesi ile çalışan Uber taksilerinin ve sarı taksilerin farklı sektörlerde çalıştığını, aynı kurallara tabi olamayacağını savunmuştur[361]. İş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet halinde "rakip" kavramının dar yorumlanması gerektiği hususunda Yargıtay 11. HD. 29.03.2007 tarih, 2005/10616 Esas ve 2007/4944 Karar sayılı ilamında,

> *"...Davalı eyleminin haksız rekabet teşkil ettiği iddiasında bulunabilmesi için, davacı ve davalının rakip firmalar olması, bir başka değişle aynı alanda faaliyette bulunması gereklidir. Bunun için de tarafların üretim yaptıkları ürünlerin aynı olup olmadığının tespiti gerekir..."*[362]

şeklinde kabul ve tespitlerde bulunmuştur. Öğretide diğer bir görüşe göre ise iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet halinde "rekabet kavramı" ne tarafların aynı sektörde faaliyette bulunması gerektiği şeklinde dar ne de tarafların hiç rakip olması gerekmediği şeklinde geniş yorumlanmalıdır. Rakipler farklı sektörlerde

[360] Poyraz, s. 77.

[361] Yasaman, Hukuki Mütalaalar, ss. 136-137; Eroğlu, ss. 410-411; yazara göre Uber taksicilerinin yapmış olduğu hizmet yolcunun bir yerden alınarak diğer yere naklinden ibarettir. Bu hizmeti bir uygulama üzerinden şoförler ile iletişime geçerek yapmaktadırlar. Bu yönüyle, Uber klasik taksi taşımacılığından araçların, lüks, geniş, rahat olması ve online bir uygulama üzerinden şoför ile iletişime geçilmesi nedeniyle ayrılır. Uber ayrıca gerekli ruhsatı olmayan araçların da D2 belgesi almak şartıyla ticari taşıma hizmeti yapmasına olanak sağlamaktadır. Bu nedenle Uber'in TTK md.55/1-e kapsamında haksız rekabet içerisinde olduğu söylenebilir ise de lüks ve konforlu araçlar ile taşımacılık yapması nedeniyle gerekli ruhsat ve izinleri alması gerekmez. Belli bir standardı olan taksilerin faaliyette olması nedeniyle ilgili ruhsat ve izinin alınması zaten mümkün değildir. Bu hususta yasa boşluğu bulunmaktadır ve kanun koyucu tarafından düzenleme yapılmalıdır.

[362] Yasaman, Hukuki Mütalaalar, s. 135; Erdil, s. 289.

faaliyet gösterseler dahi iş şartını düzenleyen bir hükme aykırılık TTK md.55/1-e kapsamında haksız rekabet teşkil edebilir[363]. Yargıtay'ın rakiplik ilişkisini geniş olarak yorumladığı kararları da mevcuttur. Gerçekten de söz konusu kararda atık cam şişeleri toplayıp tekrardan pazara sunma eyleminin her ne kadar taraflar rakip olmasa da eTTK md.57/10 kapsamında iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet teşkil edeceği sonucuna varılmıştır. Zira yüksek mahkemeye göre iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabeti düzenleyen TTK md.57/10 bendini eTTK md.56 kapsamında yorumlamak gerekir. Buna göre haksız rekabet hükümleri rakiplerin çıkarları yanı sıra piyasa ekonomisinin çıkarlarını da korumaktadır[364]. *Kanaatimizce,*

[363] Oruç, s. 63; Çınar, s. 91; Poroy/Yasaman, s. 414; Eryürek, s. 162; Dinç, s. 110; Erdil, s. 289; Pekhamarat, s. 73.

[364] Yarg. 11. HD. 26.02.1999 T., 1999/1155 E. ve 1999/1574 K. sayılı ilamı (Huriye Kubilay/ Yaşar Can Göksoy/ Özge Ayan/ Ali Haydar Yıldırım, **Türk Ticaret Kanunu Ticari İşletme Md.1-135 İçtihatlar ve İsviçre Federal Mahkemesi Kararları,** Cilt I, Beta Yayınları, Eylül 2004, İstanbul, ss. 270-272); *"Davacılar vekili, müvekkillerinin cam şişe üretim ve pazarlaması işini yaptıklarını davalının ise mevzuata aykırı olarak iki kere kullanılmaması gerekli şişeleri toplayarak daha ucuza sattığı böylece TTK 57/10 mümas haksız rekabet fiilini işlediğini ileri sürerek haksız rekabetin men'i ile maddi ve manevi tazminata hükmedilmesini talep ve dava etmiştir.*
Davalı kullanılıp atılmış şişeleri toplayarak imalatçılara sattığını, aynen kullanılmak üzere dolumculara satmadığını savunarak davanın reddini istemiştir.
Mahkemece davanın reddine karar verilmiştir.
Davacılar vekilinin temyiz itirazları dairemizce red olunarak, Yerel mahkeme kararı onanmıştır.
Davacılar vekili eski iddialarını ve temyiz sebeplerini tekrarlayarak karar düzeltme isteminde bulunmuştur.
Davacılar vekilinin vaki karar düzeltme istemi üzerine yeniden yapılan inceleme neticesinde;
Dava, haksız rekabet hukuksal nedenine dayalı men ve tazminat istemine ilişkin bulunmaktadır.
Davacılar vekili, müvekkillerinin cam-şişe ve benzeri ürünler imal eden ve pazarlayan kuruluşlar olup, mer'i mevzuat ve kurallara uygun biçimde faaliyette bulunduklarını, aynı mamülleri pazarlayan davalının ise dönüşümsüz (depozitosuz) olarak imal edilip bir kere kullanıldıktan sonra atılan ve bir daha kullanılması yasak şişeleri toplayarak yıkayıp bu yolla ucuza mal ettiği emtiayı mevzuata aykırı biçimde şişe adedi üzerinden bir kısım dolumcu firmalara sattığını, davalının bu eyleminin müvekkillerinin satışını ve üretimini menfi olarak etkileyip zararlanmalarına sebebiyet veren TTK 57/10 maddesinde yazılı haksız rekabeti oluşturduğunu ileri sürerek davalının haksız rekabetinin men'i ile maddi ve manevi tazminata karar verilmesini istemiştir.
Davalı her ne kadar atık şişe toplamayı yasaklayan bir mevzuat bulunmadığını, hatta bunun teşvik edilen yararlı bir iş olduğunu, topladığı şişeleri imalatçılara satarak ham madde olarak ekonomiye kazandırdığını, satılan şişelerin yeniden dolumda kullanılmadığını savunarak davanın reddine karar verilmesini istemiş ise de dosyada mevcut belgelerden ve tespit bilirkişisi raporundan toplanan atık şişelerin kırılmadan yeniden dolum yapan çoğu şarap, sirke imalatçısı şahıs ve firmalara satıldığı açıklık kazanmıştır.
Davalının bu fiili 57/10 maddesinde yazılı "Rakipler hakkında cari olan kanun, nizamname, mukavele veyahut mesleki veya mahalli adetlerle tayin edilmiş bulunan iş hayatı şartlarına riayet edilememesi" hükmüne uygunluk arz etmektedir. Her ne kadar tarafların rakip olmadıkları düşünülebilir ise de bu maddeyi TTK md.56 madde ile birlikte mütalaa etmek gerekir. Zira haksız rekabet hükümleri sadece rakiplerin ekonomik çıkarlarını değil rekabete dayalı ekonomik düzenin korunmasını amaçlar. Madde iyi niyet kurallarına aykırı iktisadi rekabetin her türlü suiistimalini haksız rekabet olarak tanımlamış TTK'nın 58. Maddesinde ise bundan zarar gören veya böyle bir tehlikeye maruz kalan kimseye dava hakkı tanımıştır. Atık cam kapların toplanıp kırılarak ham madde haline getirilmeden piyasaya arz edilmesi, dönüşümsüz şişelerin aynı şekilde piyasaya sunulması haksız rekabet teşkil eder. Zira 560 sayılı KHK.nin 19. Maddesi gereğince çıkartılan Atık Yönetmeliğinin 1, 4, 7, 9 maddeleri ile çevreye

iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet halinin oluşabilmesi için tarafların aynı sektörde faaliyette bulunmaları gerekli değildir. Farklı sektörde faaliyette bulunsalar dahi iş şartı içeren bir hükme aykırı davranılması sonucunda diğer taraf zarar görüyor ya da zarar görme tehlikesi altında kalıyorsa TTK md.55/1-e kapsamında haksız rekabetin oluştuğu sonucuna varılmalıdır. Atık cam şişelerinin tekrar toplanarak piyasaya arz edilme eylemini konu edinen Yargıtay kararında da gerçekten cam şişeleri toplayarak piyasaya arz eden fail ile cam şişelerin sahibi olan mağdur işletme arasında dar anlamda rekabetin bulunduğundan söz edilemez.

Bir başka örnekte daha önce de değinilen 5307 sayılı kanunun 8. Maddesine aykırı olarak bir işletmeye ait LPG tüplerinin eski ya da yeni fark etmeksizin hurdacılık amacıyla toplanması halinde tüpleri toplayan hurdacı ile işletme dar anlamda rakip olarak değerlendirilemez. Bu durumda, acaba iş şartına aykırı davranılması nedeniyle haksız rekabet halinin oluştuğundan bahsedilebilir mi? Kanaatimizce bu sorunun cevabı ancak rakiplik ilişkisinin geniş yorumlanması yoluyla verilebilir. Zira hurdacı ilgili mevzuat hükmüne aykırı davranarak haksız avantaj elde etmektedir. Failin eylemi neticesinde, LPG tüplerinin sahibi olan firmanın zarar ya da zarar tehlikesi altında kaldığı sonucuna varılabileceğinden TTK md.55/1-e kapsamında haksız rekabet halinin oluştuğu kanaatine varılmalıdır[365].

Taraflar arasında imzalanan sözleşmede yer alan hükümler ise ancak tarafları bağlar. Bu yönüyle, taraf olmayan rakiplerin bu sözleşme hükümlerinin ihlali suretiyle haksız rekabet içerisinde olacakları söylenemez[366].

---

zarar verecek katı atıklarla ilgili üretim, depolama gibi bazı faaliyetler deneti ve gözetim altına alınmış ve 10. Madde ile de çevre kirliliğini önleme bakımından bazı geri dönüş kotaları belirlenerek uyulmaması hali birtakım yaptırımlara bağlanmıştır. Bu düzenlemeler davacı ve davalılar yönünden uyulması gerekli kuralları ihtiva etmektedir. Somut olayda davacının dönüşümsüz olarak piyasaya sürülen şişeleri toplayarak dolum için satışa arzının meri mevzuata aykırılık teşkil edip kurallara uygun üretim ve satış yapan davacıları zararlandırıcı ve haksız rekabete yol açıcı bir eylem olarak kabulü gerekir.
Bu bakımdan yukarıdaki ilkeler yukarıdaki ilkeler göz ardı edilerek gerekli ve yeterli inceleme yapılmadan kurulan davayı reddeden yerel mahkeme kararı yerinde bulunmamış…" Yasaman, Haksız Rekabet Hukukunun Amacı, ss. 23-24; yazara göre Yargıtay işbu kararda yalnızca rakibin emeğinden yararlanarak haksız rekabet içerisinde olmayı irdelemiş, atık cam şişelerin toplanarak tekrardan piyasaya sunulması eyleminin aslında ekonomiye yarar sağladığını dikkate almamıştır. Kararda rekabete dayalı ekonomik düzenin korunmasından bahsedilmesine rağmen çelişkili karar verilmiştir. Bu yönüyle karar hatalıdır.; Poroy/Yasaman s. 355; Güneş s. 392; tek seferlik kullanımlı atık cam şişelerin toplanarak tekrar pazarlanması eyleminde Yargıtay'ın vermiş olduğu karar eski olsa da uygulama değişmiş değildir.

[365] Güneş, s. 393.

[366] Nomer Ertan, Haksız Rekabet, s. 340; Özkan, s. 140.

D. İktisadi Rekabetin İş Şartına Aykırı Davranılarak Kötüye Kullanılması

İş şartı, belirli bir iş sektöründe faaliyet gösteren bireylerin uymakla yükümlü olduğu hukuki düzenlemeler bütünü olarak tanımlandığına göre TTK md.55/1-e hükmü uyarınca özellikle kanun veya sözleşmeyle, rakiplere de yüklenmiş olan veya bir meslek dalında ya da çevrede olağan olan iş şartlarına uymayan rakipler haksız rekabet içerisindedir. İş şartına uymama hali kanun veya tüzük maddesine aykırılık suretiyle olabileceği gibi mahalli ya da mesleki bir örf-adet kuralına da aykırılık suretiyle gerçekleşebilir. Failin iş şartı içeren düzenlemeye aykırı davranması hali, TMK md.2'de düzenlenen dürüstlük kurallarına aykırılık halini oluşturur. Bu yönüyle, iktisadi rekabet dürüstlük kurallarına aykırı olarak kötüye kullanılmakta, iş şartlarına bu aykırılık neticesinde fail haksız avantaj elde etmektedir[367].

Rakipler için cari olan iş şartına aykırı davranma fiili, düzenleme ile belirlenmiş şartlara aykırı davranma şeklinde olabileceği gibi yapılması gereken bir davranışı yapmama şeklinde de ortaya çıkabilir. Bir başka deyişle, iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet hali aktif davranış ya da pasif davranış ile ortaya çıkabilir[368]. Aktif davranılarak iş şartı içeren düzenlemeye aykırı davranılmasına örnek olarak başka bir işletmeye ait boş LPG tüplerinin toplanarak yeniden doldurulması hali gösterilebilir. Öte yandan pasif davranılarak iş şartı içeren düzenlemeye aykırı davranılmasına örnek olarak bir özel eğitim kurumunun bakanlıktan izin almadan faaliyet göstermesi hali gösterilebilir. Zira ilgili işletme, bu davranışı ile Özel Eğitim Kurumları Kanunu md.3'e aykırı davranmış ve gerekli şartı yerine getirmemiştir.

Yargıtay'da vermiş olduğu bir kararında dergiye beyanatta bulunulması halini haksız rekabet olarak nitelendirmemiş; haksız fiilin oluşup oluşmadığının tespiti için bilirkişi kurulunca inceleme yapılması gerektiğine hükmetmiştir[369].

Hemen belirtilmelidir ki hâkim önüne gelen bir davranışın, iş şartı içeren bir düzenlemeye aykırılık suretiyle gerçekleştiği ve bu yönüyle, dürüst ve bozulmamış rekabeti bozduğu ya da etkilediği iddiasına ilişkin davayı incelerken öncelikle fiilin

[367] Çınar, s. 92; Poyraz, s. 78.
[368] Erdil, s. 285.
[369] Erdil, s. 285; Yarg. 11. HD. 12.07.2007 T., 2006/2931 E. ve 2007/10661 K. sayılı ilamı.

TTK md.55/1-e bendi kapsamına girip girmediğini değerlendirmelidir. Bu değerlendirmeyi yaparken haksız rekabetin ilke ve amacı çerçevesinde (TTK md.54) yorum yapmalıdır. İş şartına aykırılık suretiyle haksız rekabet halinin oluşmadığını düşünüyorsa TTK md.55'te düzenlenen diğer haksız rekabet hallerine girip girmediğini değerlendirmelidir. Diğer haksız rekabet hallerine de girmiyorsa TTK md.54 uyarınca sonuca gidilmelidir[370].

E. Zarar ve Zarar Tehlikesi

Haksız rekabete ilişkin TTK md.56'da belirtilen davaların açılabilmesi için zararın gerçekleşmiş olması gerekmemektedir. Gerçekten de haksız rekabet sebebiyle müşterileri, kredisi, meslekî itibarı, ticari faaliyetleri veya diğer ekonomik menfaatleri zarar gören veya böyle bir tehlikeyle karşılaşabilecek olan kimse fiilin haksız olup olmadığının tespitini, haksız rekabetin men'ini, haksız rekabetin sonucu olan maddi durumun ortadan kaldırılmasını, haksız rekabet yanlış ve yanıltıcı beyanlarla yapılmış ise bu beyanların düzeltilmesini ve tecavüzün önlenmesi için kaçınılmaz ise haksız rekabetin işlemesinde etkili olan araçların ve malların imhasını zarara uğramış olmasa da isteyebilir (TTK md.56). Kanun metninde belirtilen davaların açılabilmesi için zarar tehlikesinin varlığı yeterli görülmektedir[371]. Bu hususa ilişkin TTK md.54 ile md.55'te haksız rekabetin oluşabilmesi için mağdurun zarar görmesi gerekliliğinden bahsedilmemiştir. TTK md.56/1-d'de belirtilen zarar ve ziyanın tazmin edilebilmesi için (maddi tazminat davası) açılacak davada zarar görme şartı aranmaktadır[372]. TTK md.56/2'de *"Ekonomik çıkarları zarar gören veya böyle bir tehlikeyle karşılaşabilecek müşteriler de birinci fıkradaki davaları açabilirler, ancak araçların ve malların imhasını isteyemezler."* denilmek suretiyle müşteriler yönünden ise dava açabilmeleri için zarar görme tehlikesinin varlığı yeterli kabul edilmiştir[373].

---

[370] Poyraz, s. 78.

[371] Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 368; Bozkurt, s. 368; Karayalçın, ss. 465-466; Nomer Ertan, Haksız Rekabet, s. 343.

[372] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 566.

[373] Çınar, s. 40; eTTK md.58/2 *"Haksız rekabet yüzünden iktisadi menfaatleri haleldar olan müşteriler de birinci fıkrada yazılı davaları açabilirler."* şeklindedir. Görüldüğü üzere eTTK zamanında müşterilerin madde metninde belirtilen davaları açabilmesi için zarar görmesi gerekmekte ve zarar görme tehlikesi tek başına yeterli kabul edilmemekteydi.

Öğretide bir görüşe göre iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet hali (TTK md.55/1-e) durumunda da belirtilen davaların açılabilmesi için mağdurun zarara uğramış olması gerekli değildir[374]. Belirtilen hususa ilişkin öğretide yer alan diğer bir görüşü savunan *Özkan,* dürüstlük kurallarına aykırılık sonucunda failin avantaj elde etmesi ya da bir zararın doğması gerekmediği şeklindeki ilkenin iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet halinde uygulanmasının mümkün olmadığını belirtmektedir. Aksi halin kabulü durumunda her "iş şartı" içeren hükme aykırılığın haksız rekabet hali olarak değerlendirileceğini, bu durumunda bendin kapsamını amacına aykırı olarak genişleteceğini belirtmektedir. Bu bakımdan *yazar*, iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet halinin oluşabilmesi için failin davranışının onu, haksız olarak avantajlı durumu getirmesi ya da en azından bu duruma getirebilecek nitelikte olması gerektiğini savunmuştur[375]. Biz bu düşünceye katılmıyoruz. Belirli bir sektörde yer alan ve iş şartı içeren düzenlemeye aykırı davranarak dürüstlük kurallarına riayet etmeyen rakibin bu fiili neticesinde zarar görme tehlikesi içerisinde olan kimseler dahi TTK md.56'da belirtilen davaları açabilir. Zira iş şartlarına aykırılık halini düzenleyen bentte "zarar görmüş olma" durumundan bahsedilmemiştir. Bir yönüyle düşünüldüğünde, zaten iş şartı içeren düzenlemeye aykırı davranılması sonucunda bu davranışı gerçekleştiren failin TTK md.55/1-e bendi kapsamında doğrudan avantajlı hale geleceği, yani mağdurun zaten zarar görme tehlikesi içerisinde olacağının kabul edilmesi gerektiği şeklindeki düşünceye[376] *katılmaktayız.*

Öğretide eTTK md.57/10 hükmü açısından da iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet halinde zarar görmüş olma şartı aranmamaktaydı[377].

[374] Erdil, s. 288; Poyraz, s. 79; yazara göre iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet halinde mağdurun zarara uğramış olması unsur olarak aranamaz. Aksi halin kabulü durumunda bendin iktisadi rekabetin genel ilke ve amaçlarını yerine getirmesi mümkün olmayacaktır.
[375] Özkan, s. 143; Poroy/Yasaman, s .415; yazara göre *"rakipleri bağlayan kurallara riayet etmeyerek, onlardan daha avantajlı bir duruma haksız yere gelmek de haksız rekabet olarak kabul edilmiştir."*
[376] Eryürek, s. 162.
[377] Karayalçın, s. 465.

IV. UYGULAMADA EN ÇOK KARŞILAŞILAN VE İŞ ŞARTI İÇEREN HUKUKİ DÜZENLEMELERİN İNCELENMESİ

TTK md.55/1-e bendi *"İş şartlarına uymamak; özellikle kanun veya sözleşmeyle, rakiplere de yüklenmiş olan veya bir meslek dalında veya çevrede olağan olan iş şartlarına uymayanlar dürüstlüğe aykırı davranmış olur."* şeklindedir. Bent kapsamında kanuna, sözleşmeye ya da mahalli veya mesleki adete uyulmamak suretiyle haksız rekabetin gerçekleştirilebileceğine değinilmiştir. "Kanun" kavramının uygulamada tüm yasal mevzuat şeklinde yorumlandığını belirtmiştik. Aynı doğrultuda, "iş şartı" kavramı da Türk Ticaret Kanunu'nda mehaz 1986 tarihli İsviçre Haksız Rekabet Kanunu'ndan daha geniş olarak yorumlanmaktadır. Belirtilen nedenle Türk hukukunda yer alan iş şartı içeren tüm düzenlemelerin tez çalışmamız içerisinde incelenmesi mümkün değildir. Ancak ticari hayatta sıklıkla karşılaşılan ve iş şartı içeren bazı hukuki düzenlemelere değinmenin iş şartı kavramını somutlaştırmak adına faydalı olacağını değerlendirmekteyiz. Ayrıca iş şartı olan yazılı ve yazısız düzenlemelere değinilirken Yargıtay kararlarından da yararlanılmaya çalışılmıştır.

A. Kanuni Düzenlemeler

1. 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile Tescile ve Odalara Kaydolma Zorunluluğuna İlişkin Hükümler

TTK'da iş şartı olarak değerlendirilebilecek hükümler arasında tacirlerin ticaret unvanı seçme ve kullanma zorunluluğu (TTK md.18/1), usulüne uygun şekilde ticari defterleri tutma ve belgeleri saklama yükümlülüğü (TTK md.18/1, md.64 vd.), fatura verme yükümlülüğü (TTK md.21), ticaret siciline tescil zorunluluğu (TTK md.40/1), odalara ve özel kanunlar ile kurulmuş birliklere kaydolma zorunluluğu (5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu md.9/1 ile md.23, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu md.79, 5684 sayılı Sigortacılık Kanunu md.24/1) sayılabilir. Bu hükümlere aykırı davranılması sonucunda dürüst ve bozulmamış rekabet ortamı etkilenmiş ise menfaati zarar gören

ya da zarar görme tehlikesi içerisinde bulunan rakip diğeri aleyhine TTK md.56'da düzenlenen haksız rekabet davalarını açabilir.

TTK md.18/1 hükmü **"***Tacir, her türlü borcu için iflasa tabidir; ayrıca kanuna uygun bir ticaret unvanı seçmek, ticari işletmesini ticaret siciline tescil ettirmek ve bu Kanun hükümleri uyarınca gerekli ticari defterleri tutmakla da yükümlüdür."* şeklindedir. TTK md.40/1 hükmü ise *"Her tacir, ticari işletmenin açıldığı günden itibaren on beş gün içinde, ticari işletmesini ve seçtiği ticaret unvanını, işletme merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline tescil ve ilan ettirir."* şeklindedir. Bu hükümlerden hareketle her tacirin ticari işletmesini ve seçtiği unvanını merkezinin bulunduğu yer ticaret siciline tescil ve ilan ettirme zorunluluğu belirtilmiştir. Birden fazla ticari işletmesi bulunan tacirin de her bir işletmesini ayrı ayrı sicile kayıt ve tescil ettirmesi gerekmektedir (Ticaret Sicil Yönetmeliği md.44/3). Şubeler de bulundukları yerin ticaret siciline tescil edilmesi gerekmektedir (TTK md.40/3)[378]. Yine ticari şirketler de kuruluşlarını ticaret sicillerine tescil ettirmek zorundadır (TTK md.232, md.317, md.355/1, md.588.1). Ticaret siciline kaydın olumlu ve olumsuz etkisi bulunmaktadır. *Olumlu etkiye* göre ticaret siciline kaydedilmiş bir hususun bilinmediği iddia edilemez[379]. *Olumsuz etkisi* ise işletmenin üçüncü kişilerle arasındaki hukuki işlemlerde ticaret siciline kaydedilmesi gereken bir hususu kaydettirmemiş olması halinde söz konusu olur[380]. Örneğin ticari temsilcisini azletmesine rağmen keyfiyeti ticaret siciline tescil ettirmemiş tacir, azledilen ticari temsilcisinin üçüncü kişiler ile yapmış olduğu sözleşmeler ile bağlıdır.

5174 sayılı yasa md.9/1 uyarınca ticaret siciline kayıtlı tacirler ve 5 inci maddeye göre sanayici ve deniz taciri sıfatını haiz tüm gerçek ve tüzel kişiler ile bunların şubeleri ve fabrikaları, bulundukları yerdeki odaya kaydolmak zorundadırlar. Yine aynı yasa md.24 uyarınca üyeler odaya kaydı sırasında kayıt ücreti ve her yıl için yıllık aidat ödemekle yükümlüdür[381].

---

[378] Arkan, Ticari İşletme, ss. 149-150.
[379] Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 266.
[380] Bozer/Göle, s. 362.
[381] 2021 yılı için gerçek kişilere ve kooperatiflere ait işletmelerin kaydı için 442,50-TL, şahıs şirketlerinin kaydı için 1.269,80-TL ve Sermaye şirketlerinin kaydı için 2.861,40-TL ücret alınmaktadır. (Online: https://www.mevzuat.gov.tr/File/GeneratePdf?mevzuatNo=38815&mevzuatTur=Teblig&mevzuatTertip=5, erişim tarihi: 09.10.2021)

Yukarıda değinilen ticaret sicillerine ve odalara kayıt zorunluluğunu içeren hükümler iş şartı olmaları nedeniyle ihlali durumunda TTK md.55/1-e kapsamında haksız rekabet oluşur. Gerçekten de TKK md.40/1 uyarınca ticaret siciline kaydını yaptırmamış bir işletme bu kaydı yaptırırken harç ödemektedir. Bu yönüyle, iş şartı içeren düzenlemeye aykırı davranılıp harç ücretleri ödenmeyerek şirketin maliyetleri düşürülmekte ve rakipler aleyhine avantajlı konuma geçilmektedir. Ticaret siciline tescilin ardından mevzuat hükümlerine uygun davranarak işletmesini odaya kaydettiren tacir, bu yasal mevzuata uymayan tacir karşısında zarara uğramaktadır. Zira odalara yıllık aidat ödemek zorundadır. Bu durumun sonucunda zarar gören tacir diğeri aleyhine TTK 54 vd. maddeleri uyarınca haksız rekabet davalarını açabilir[382].

Ticari işletmesi ile ilgili bir mal satan, üreten, bir iş gören ya da menfaat sağlayan tacirin, yapmış olduğu iş karşılığında talebin bulunması halinde fatura verme ve düzenleme yükümlülüğü bulunmaktadır[383]. Bu hususa ilişkin TTK md.21/1 hükmü *"Ticari işletmesi bağlamında bir mal satmış, üretmiş, bir iş görmüş veya bir menfaat sağlamış olan tacirden, diğer taraf, kendisine bir fatura verilmesini ve bedeli ödenmiş ise bunun da faturada gösterilmesini isteyebilir."* şeklindedir. Fatura düzenlemenin ticaret hayatında alınan mal ya da hizmet ile ödenen paranın ispatı hususunda birçok işlevinin[384] bulunması yanında vergi hukuku bağlamında da işlevleri bulunmaktadır. VUK md.353 uyarınca fatura verilmemesi ya da düzenlenmesi sırasında usulsüzlük yapılması durumunda cezai müeyyideler hükme bağlanmıştır. Bu açıklamalar ışığı altında herhangi bir işletmenin TTK md.21/1 hükmüne aykırı olarak fatura düzenlememesi ve bu şekilde ticari faaliyet ve işlemlerinde usulsüzlük yaparak vergi vermekten kaçınması ihtimal dahilindedir. İşte böyle bir durumunda fatura vermeme fiili iktisadi rekabeti etkileyecek boyutta ise zarar gören tacir diğeri aleyhine TTK md.55/1-e kapsamında haksız rekabet davası açabilmelidir. *Kanaatimizce,* salt fatura vermeme eylemi nedeniyle haksız rekabet

[382] Poyraz, ss. 83-85.
[383] Arkan, Ticari İşletme, s. 163.
[384] 213 sayılı Vergi Usul Kanunu md.230'da faturanın içeriğinde nelerin olması gerektiğine değinilmiştir. Bu madde uyarınca faturada faturanın düzenleme tarihi, seri ve sıra numarası, faturayı düzenleyenin adı, varsa ticaret unvanı, iş adresi, bağlı olduğu vergi dairesi ve hesap numarası, müşterinin adı, ticaret unvanı, adresi, varsa vergi dairesi ve hesap numarası, malın ve işin nev'i, miktarı, fiyatı ve tutarı, satılan malları teslim tarihi ve irsaliye numarası hususları bulunmak zorundadır.

davalarının açılabilmesi mümkün değildir. Bu davranış nedeniyle failin vergi vermediği ve usulsüzlükler yaparak haksız avantaj elde ettiği tespit edilmiş ise haksız rekabetten bahsedilebilir. Zararın ispatı noktasında tarafların ticari defterleri üzerinde inceleme yapılabilir.

TTK kapsamında tacir olarak kabul edilen kişiler kanunda tutulması gereken zorunlu defterleri tutmakla yükümlüdür (TTK md.18/1)[385]. Ticari işletmeyi kurup açtığını, sirküler, gazete ve diğer ilan araçlarıyla halka bildirmiş veya işletmesini ticaret siciline tescil ettirerek durumu ilan etmiş olan kimse, fiilin ticari faaliyete başlamamış olsa dahi kanun uyarınca tacir sayılacağından bu kişilerde ticari defterlerini tutmak zorundadır (TTK md.12/2). Bir ticari işletmeyi açmış gibi davranarak ticari faaliyet ve hukuki işlemlerde bulunan işletmede iyiniyetli üçüncü kişilere karşı tacir gibi sorumlu olacağından ticari defter tutması zorunludur (TTK md.12/3). Defter tutma yükümlülüğüne işaret eden TTK md.64/1 hükmü ise *"Her tacir, ticari defterleri tutmak ve defterlerinde, ticari işlemleriyle ticari işletmesinin iktisadi ve mali durumunu, borç ve alacak ilişkilerini ve her hesap dönemi içinde elde edilen neticeleri, bu Kanuna göre açıkça görülebilir bir şekilde ortaya koymak zorundadır. Defterler, üçüncü kişi uzmanlara, makul bir süre içinde yapacakları incelemede işletmenin faaliyetleri ve finansal durumu hakkında fikir verebilecek şekilde tutulur. İşletme faaliyetlerinin oluşumu ve gelişmesi defterlerden izlenebilmelidir."* şeklindedir. Yine TTK md.64'ün devamı fıkralarında defter tutma usulünden bahsedilmiştir. Şüphesiz zorunlu defterlerin usulüne uygun olarak tutulması yalnızca ticari işletmelerin bilanço ve faaliyetlerinin tespiti noktasında değil ayrıca vergi verme yükümlülüğü yönünden de önem arz etmektedir[386]. Bu hususa ilişkin VUK md.171 vd. defter tutma yükümlüğünün vergi hukuku boyutunu ele almaktadır. *Kanaatimizce*, belirtilen mevzuat hükümlerine uygun davranarak defterlerini usulüne uygun olarak tutmuş bir işletme, kayıtlı iş ve işlemleri nedeniyle devlete vergi vermek zorunda kalmasına rağmen düzenlenen "iş şartı" içeren hükme aykırı davranan ve defterlerini tutmayan ya da usulsüzce tutan işletmeler kayıtsız

[385] Gümrük ve Ticaret Bakanlığı ile Maliye Bakanlığı tarafından birlikte hazırlanan ve 19 Aralık 2012 tarihinde resmî gazete yayınlanarak yürürlüğe giren *"Ticari Defterlere İlişkin Tebliğ"* ile tacirler ve kooperatiflerin tutması zorunlu defterler, gerçek ve tüzel kişilerin fiziki ve elektronik ortamda tutacağı defterlerin tutulma şekli, defterlerin kayıt zamanı, açılış ve kapanış onaylarının yapılmasına ilişkin usuller belirlenmiştir.

[386] Arkan, Ticari İşletme, ss. 374-375.

kalan iş ve işlemleri nedeniyle vergi verme yükümlülüğünden kurtulabilir. Böyle bir durumunda TTK md.55/1-e kapsamında haksız rekabet hali olarak değerlendirilmesi gerekir. Ancak yine de tacirlerin defter tutma külfeti olarak karşımıza çıkan bu iş şartının iktisadi rekabeti bozucu nitelikte olup olmadığı, bir başka deyişle, failin davranışı sonucunda vergi kaçırılıp kaçırılmadığının tespit edilmesinin[387] gerektiği gözden uzak tutulmamalıdır.

2. 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu md.57 Kapsamında İnceleme

TBK md.57 uyarınca gerçek olmayan haberlerin yayılması veya bu tür ilanların yapılması ya da dürüstlük kurallarına aykırı diğer davranışlarda bulunulması yüzünden müşterileri azalan veya onları kaybetme tehlikesiyle karşılaşan kişi, bu davranışlara son verilmesini ve kusurun varlığı hâlinde zararının giderilmesini isteyebilir. Madde metni uyarınca haksız rekabet olarak kabul edilebilecek bir kısım davranış belirtilmiştir. Buna göre *gerçek olmayan haberlerin yayılması* ya da *buna ilişkin ilanların yapılması*[388] eylemlerinin haksız rekabet teşkil edeceği belirtilmiştir. TBK md.57 uyarınca haksız rekabetin oluşabilmesi için iki unsur gereklidir. İlk unsur gerçek olmayan haberlerin yayılması veya bu tür ilanların yapılması ya da dürüstlük kurallarına aykırı davranılmasıdır. İkinci unsur ise müşterilerin azalması ya da onları kaybetme tehlikesi içerisinde kalınması durumudur[389]. Ayrıca TBK md.57 hükmü, TMK md.24 hükmü uyarınca ekonomik kişiliğin korunması ile alakalıdır[390].

TBK md.57 hükmünün gereksiz olup olmadığı ve uygulanma alanı öğretide tartışmalıdır. Ağırlıklı görüş bu hükmün yalnızca rakipleri koruduğunu, TTK md.54 vd. hükümlerinin zaten ticari olsun ya da olmasın tüm ticari faaliyetlerde uygulanma alanı bulduğunu, kanun koyucu tarafından TTK md.56/3 uyarınca esnaf odaları ve üyelerine de haksız rekabete ilişkin davaları açma hakkı tanınmasının bu durumu doğruladığını savunarak TBK md.57 hükmünün gereksiz olduğuna işaret

[387] Poyraz, s. 85.
[388] eBK md.48/1'de geçen *"yanlış ilanlar"* ibaresi TBK md.57'ye *"gerçek olmayan haberlerin yayılması ya da buna ilişkin ilanların yapılması"* şeklinde alınmıştır.
[389] Oruç, s. 24.
[390] Özel/Özdemir, s. 194.

etmektedir[391]. Yargıtay'da bu hususa ilişkin farklı kararlar vermiştir. HGK' nın bir kararında TTK md.54 vd. hükümlerinin ticari olsun ya da olmasın tüm alanlarda uygulanması gerektiğine hükmedilmiştir[392]. Yargıtay farklı bir kararında ise tarafların tacir ya da esnaf olup olmamasına göre TTK md.54 vd. hükümleri veya TBK md.57 kapsamında uygulama yapılması gerektiğine hükmetmiştir[393]. Öğretide yer alan diğer görüş ise TTK hükümlerinin ticari iş ve işletmeler söz konusu olduğunda uygulanacağını, ticari işletme ile alakalı olmayan işlerde (adi işlerde)

---

[391] Poroy/Yasaman, s. 345; Arkan, Ticari İşletme, ss. 349-350; yazara göre eTTK md.56 vd. hükümlerinin kaynağını oluşturan mehaz 1943 tarihli İsviçre Kanunu'nda haksız rekabete ilişkin hükümlerin ticari olsun olmasın tüm alanlarda uygulandığı ifade edilmiştir. Bu yönüyle, TTK md.54 vd. hükümlerinin yalnızca ticari faaliyetlere ilişkin alanlarda uygulandığının kabul edilmesi yanlıştır. Onun yerine ayrı bir haksız rekabet kanunu çıkartılarak TBK md.57 hükmü yürürlükten kaldırılmalıdır.; Poyraz, s. 88; Nomer Ertan, Haksız Rekabet, s. 31; Erdil, s. 35; Dinç, s. 28; yazara göre TTK md.54 vd. hükümleri TBK md.57 hükmüne oranla daha koruyucu niteliktedir. Bu bakımdan TBK md.57 hükmünün işlevini ve uygulama alanını yitirdiği kabul edilmelidir.; Nomer Ertan ve diğerleri, s. 553; Eryürek, s. 34; Karayalçın, s. 452.

[392] Yarg. HGK. 11.03.2021 T., 2017/11-2475 E. ve 2021/246 K. sayılı ilamı *"...Hem 6762 sayılı TTK'de hem de 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda (6102 sayılı TTK) haksız rekabet kuralları, ticari nitelik taşısın taşımasın tüm haksız rekabet hâllerini kapsayacak şekilde ve son derece ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Olay ve dava tarihi itibariyle somut olaya uygulanması gereken 6102 sayılı TTK'nin 54/(1) maddesinde haksız rekabete ilişkin hükümlerin amacının "bütün katılanların menfaatine, dürüst ve bozulmamış rekabetin sağlanması" olduğu belirtildikten sonra; 6102 sayılı TTK'nin 54/(2) maddesinde ise haksız rekabete ilişkin genel ilke "Rakipler arasında veya tedarik edenlerle müşteriler arasındaki ilişkileri etkileyen aldatıcı veya dürüstlük kuralına diğer şekillerdeki aykırı davranışlar ile ticari uygulamalar haksız ve hukuka aykırıdır." şeklinde belirtilmiştir. Buna göre genel ilke belirlenirken haksız rekabetin varlığı için taraflar arasında rekabet ilişkisinin mevcudiyeti, failin yarar sağlamış olması, failin kusurlu olması ve haksız rekabete uğrayanın zarar görmüş olması aranmamıştır. Bununla birlikte failin kusurlu olması ve haksız rekabete uğrayanın zarar görmüş olması sadece haksız rekabet nedeniyle açılan maddi ve manevi tazminat davalarında rol oynamaktadır..."* (Online: https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/ E.T.: 09.10.2021); aynı hususta bkz. Yarg. HGK 11.12.2018 T., 2017/11-117 E. ve 1883 K.; Arkan, s. 349.

[393] Yarg. 11. HD. 18.11.2015 T., 2015/4509 E. ve 2015/12220 K. sayılı ilamı; *"Davacı tarafça davalıların eylemlerinin haksız rekabet oluşturduğu iddiası ile açılan davada, yukarıda özetlenen gerekçe ile davanın reddine karar verilmiştir. Ancak, taraflar eczacılık mesleği ile iştigal etmekte olup, uyuşmazlık, bu mesleği icra ettikleri işletmeleri ile ilgili olarak gerçekleştirdikleri faaliyetlerine ilişkindir. 6197 sayılı Eczacılık Yasası'nın 14. maddesinde, işbu maddede belirtilen hususi eczanelerle ecza dolaplarının açılmasına mahallin ... tarafından usulü dairesinde müsaade verileceği ve keyfiyetin Vekâlete bildirileceği düzenlenmiştir. Mahkemece uyuşmazlık 6012 sayılı TTK 54 vd. (6762 sayılı TTK 56 vd.) hükümleri çerçevesinde değerlendirilerek sonuca ulaşılmış ise de 6098 sayılı TBK 57. (818 sayılı BK'nın 48.) maddeleri uyarınca ticari işlere ait haksız rekabet hakkında TTK hükümleri saklıdır. Bu bakımından, öncelikle tarafların dava tarihinde yürürlükte bulunan 6762 sayılı TTK'nın 14 vd. (6102 sayılı TTK'nın 11 vd.) maddeleri kapsamında* tacir *ya da esnaf sayılıp sayılmayacakları belirlenmek suretiyle; uyuşmazlığa 818 sayılı BK'nın 48. veya 6762 sayılı TTK'nın 56 vd. maddelerinin uygulanıp uygulanmayacağı hususu tespit edilerek uyuşmazlığın hukuki niteliği saptandıktan sonra hasıl olacak sonuca göre bir karar vermek gerekirken anılan husus nazara alınmaksızın yazılı şekilde hüküm tesisi doğru olmamış, bozmayı gerektirmiştir."* (Online: https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/pf/sorgula.xhtml E.T.: 09.10.2021)

TBK md.57 hükmünün uygulanması gerektiğini savunmuştur[394]. TTK hükümleri mehaz 1986 tarihli İsviçre Haksız Rekabet Kanunu'ndan alınmıştır. İsviçre'de 1943 yılında haksız rekabete ilişkin ayrı bir kanun kabul edilmiş ve haksız rekabete ilişkin tüm hükümler bu kanun kapsamında toplanmıştır. Türk hukukunda ise İsviçre kanun koyucusunun aksine eBK md.48 hükmü korunmuş ve 6102 sayılı TBK md.57'de bu uygulama devam ettirilmiştir. *Kanaatimizce,* TBK md.57 hükmü bu yönüyle uygulanma alanı son derece dar ve gereksiz bir hükümdür.

Yukarıda açıklandığı üzere her ne kadar TBK md.57 hükmünün uygulanma alanı son derece dar ve zor olduğu düşünülebilirse de *gerçek olmayan haberlerin yayılması* ya da *buna ilişkin ilanların yapılması* halleri adi işlere ilişkin olarak ayrıca ve açıkça düzenlendiğinden bu davranışlara aykırılıkların iş şartı olarak değerlendirilebilmesi bu yönüyle ticari olsun ya da olmasın tüm tarafların TTK md.54 vd. hükümleri uyarınca haksız rekabete ilişkin davaları açabilmesi gerekir.

3. 4857 sayılı İş Kanunu

Genel olarak İK' da iş şartı olarak değerlendirilebilecek hükümler arasında işçilerin iş sürelerine uyulmadan çalıştırılması ve asgari ücret kurallarına uyulmaması örnek olarak verilebilir. Bu bakımdan, işçilerin hafta tatilleri ve genel tatil günlerinde çalıştırılmasına rağmen ücretinin ödenmemesi (İK md.46), işçilerin fazla çalıştırılmasına rağmen ücretlerinin ödenmemesi (İK md.63), yıllık ücretli izin sürelerine uyulmaması (İK md.53 vd.), gece çalışması ve sürelerine uyulmaması (İK md.69), ara dinlenme sürelerine riayet edilmemesi (İK md.68)[395], asgari ücretin altında ücret ödenmesi (İK md.39 ve md.102)[396], işçilerin yaş sınırlarına dikkat edilmeden çalıştırılması (İK md.71), iş yerinin bildirim yükümlüğüne aykırı davranılması (İK md.3/1) hallerinde belirtilen hükümlerin iş şartı olması nedeniyle TTK md.55/1-e kapsamında haksız rekabet oluşur.

[394] Örs, ss. 24-27; yazara göre eBK md.48 hükmü TTK hükümlerine göre hukuki yaptırım konusunda yetersiz kalmaktadır. Ayrıca hükmün uygulama alanı esnaf, avukat ve doktor gibi meslek grupları açısında söz konusu olabilir. Bu yönüyle, uygulanması zor bir hükümdür. İnal, s. 528; yazara göre ticari olmayan işlere ilişkin durumlarda TBK md.57 hükmü uygulanacaktır.
[395] Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 381.
[396] Bozer/Göle, s. 244.

İşveren işçisine ülkenin genel yararları yahut işin niteliği veya üretimin artırılması gibi nedenlerle fazla çalışma yaptırabilir. Fazla çalışma, kanunda yazılı koşullar çerçevesinde, haftalık kırk beş saati aşan çalışmalardır (İK. md.41/1). İşçinin fazla çalışma süresinin toplamı bir yılda iki yüz yetmiş saatten fazla olamaz (İK. md.41/8)[397]. İş Kanuna İlişkin Çalışma süreleri Yönetmeliği md.4/3 uyarınca Günlük çalışma süresi her ne şekilde olursa olsun 11 saati aşamaz. İşçilerin gece çalışmaları yedi buçuk saati geçemez (İK. md.69). Her bir saat fazla çalışma için verilecek ücret normal çalışma ücretinin saat başına düşen miktarının yüzde elli yükseltilmesi suretiyle ödenir (İK. md.2). *Süzek*'e göre fazla çalışma yalnızca yönetmeliğin 1. fıkrasında belirtildiği şekilde haftalık 45 saatlik sürenin aşılması değil ayrıca 3. fıkrasında belirtildiği üzere günlük 11 saatlik sürenin aşılması şeklinde yorumlanmalıdır. Bu bakımdan gündüz 11 saati ve gece ise 7,5 saati aşan çalışmalar fazla çalışma olarak değerlendirilmelidir[398]. Görüleceği üzere işçilerin çalışma sürelerine ve şekillerine ilişkin düzenlemeler rakipler yönünden iş hayatında cari olan düzenleme niteliğindedir. Türkiye'de faaliyette bulunan her işletme işçilerini çalıştırırken bu sürelere riayet etmek zorunda olup aksi halde fazladan yapılan çalışma nedeniyle işçilerine kanunda belirlenen şekilde ücret ödemek zorundadır. Şüphesiz belirtilen iş şartı hükümlerine dürüstlük kurallarına riayet etmeyerek aykırı davranan işletmeler, maliyetlerini düşürerek diğerleri aleyhine haksız kazanç elde etmiş olacaktır. Bu nedenle işçilerini fazla çalıştırmasına rağmen ücretlerini ödemeyen işletmeye karşı menfaati zarar gören ya da görme tehlikesinde olan rakip işletmeler haksız rekabete ilişkin davaları açabilir.

İşveren tarafından işçilere günlük çalışma süresinin içerisinde ara dinlenme yaptırılması zorunludur (İK md.68/1). İşveren belirlenen ara dinlenmeleri aralıksız olarak vermelidir (İK md.68/2). Ancak süreler, iklim, mevsim, o yerdeki gelenekler ve işin niteliği göz önünde tutularak sözleşmeler ile aralı olarak kullandırılabilir (İK. md.68/3). Ara dinlenmeleri sırasında işçi çalıştırılamaz. İşçiler ara dinlenmesi sürelerini serbestçe kullanabilir[399]. Görüldüğü üzere bu hüküm de iş şartı olarak değerlendirilebilir. Zira işletmelerden herhangi biri işçilerine ara dinlenme vermeden

[397] İş Kanunu'na İlişkin Fazla Çalışma ve Fazla Sürelerle Çalışma Yönetmeliği md.5 uyarınca fazla çalışma süresinin toplamı bir yılda iki yüz yetmiş saatten fazla olamaz. Bu süre sınırı, işyerlerine veya yürütülen işlere değil, işçilerin şahıslarına ilişkindir.
[398] Sarper Süzek, **İş Hukuku**, 12. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, Eylül 2016, ss. 837-840.
[399] Süzek, s. 853.

çalıştırmakta ise bu durum diğer işletmeler aleyhine haksız olacağından ve fail iş şartlarına aykırı davranmış olacağından bu davranış TTK md.55/1-e hükmüne aykırı olacaktır.

İK md.46/1 uyarınca işveren tarafından işçiye her hafta için bir gün hafta tatilinin verilmesi zorunlu kabul edilmiştir. Ulusal Bayram ve Genel Tatiller Hakkında Kanun'u md.3 uyarınca hafta tatili günü pazar günü olarak belirlenmiştir. Hafta tatili gece yarısından başlayarak bir sonraki gece yarısına kadar (saat 00.00'dan 24.00'a kadar) olan süre içerisinde kullandırılır. Hafta tatili içerisinde işveren tarafından işçiye bir iş karşılığı olmaksızın o günün ücreti tam olarak ödenir (İK. md.46/2). Bu düzenleme TTK md.55/1-e kapsamında iş şartı olarak kabul edilmelidir.

29 Ekim ulusal bayram olarak kabul edilmiştir (UBGT Hakkında Kanun md.1). 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, 19 Mayıs Atatürk'ü Anma Gençlik ve Spor Bayramı, 30 Ağustos Zafer Bayramı, Ramazan ve Kurban Bayramları, Yılbaşı tatili ve 1 Mayıs Emek ve Dayanışma Günü tatilleri UGBT hakkında Kanun md.2'de düzenlenmiştir. Belirtilen ulusal bayram ve genel tatil günlerinde işçilerin çalıştırılıp çalıştırılamayacağı hususunu düzenleyen İK. md.44'e göre ulusal bayram ve genel tatil günlerinde işyerlerinde çalışılıp çalışılmayacağı toplu iş sözleşmesi veya iş sözleşmeleri ile kararlaştırılır. Sözleşmelerde hüküm bulunmaması halinde söz konusu günlerde çalışılması için işçinin onayı gereklidir. Bu kanun kapsamına giren işyerlerinde çalışan işçilere, kanunlarda ulusal bayram ve genel tatil günü olarak kabul edilen günlerde çalışmazlarsa, bir iş karşılığı olmaksızın o günün ücretleri tam olarak, tatil yapmayarak çalışırlarsa ayrıca çalışılan her gün için bir günlük ücreti ödenir (İK md.47)[400]. *Kanaatimizce* anılan düzenlemeler uyarınca işçilerin taraf olduğu toplu iş sözleşmesinde işçilerin genel tatil günlerinde çalıştırılabileceği yönünde hüküm bulunmamasına ve işçinin onayının alınmamış olmasına rağmen genel tatil günlerinde işçi çalıştırılıp ücretinin ödenmemesi durumu iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabeti oluşturur.

İşyerinde işe başladığı günden itibaren, deneme süresi de içinde olmak üzere, en az bir yıl çalışmış olan işçilere yıllık ücretli izin verilir (İK md.53/1). Yıllık ücretli izin hakkından vazgeçilemez (İK md.53/2). Yine İK md.53/4 uyarınca hizmet

[400] Süzek, ss. 859-863.

sürelerine göre kullanılabilecek izin süreleri düzenlenmiştir. Yıllık izne ilişkin hükümler nispi emredici niteliktedir. Bu yönüyle, toplu iş sözleşmesi ya da iş sözleşmeleri ile işçi lehine daha iyi koşullar getirilebilir, ancak aleyhine yasa maddeleri değiştirilemez[401]. İşçilerine yıllık izinlerini yasada belirtilen koşullarda kullandırmayan işverene karşı rakip işletmeler tarafından iş şartlarına aykırı davranılmış olması nedeniyle haksız rekabet davası açılabilir.

Üzerinde durulması gereken diğer bir madde ise İK md.3/1'dir. Bu madde uyarınca İK kapsamına giren nitelikte bir işyerini kuran, her ne suretle olursa olsun devralan, çalışma konusunu kısmen veya tamamen değiştiren veya herhangi bir sebeple faaliyetine son veren ve işyerini kapatan işveren, işyerinin unvan ve adresini, çalıştırılan işçi sayısını, çalışma konusunu, işin başlama veya bitme gününü, kendi adını ve soyadını yahut unvanını, adresini, varsa işveren vekili veya vekillerinin adı, soyadı ve adreslerini bir ay içinde bölge müdürlüğüne bildirmek zorundadır. Bildirim yükümlülüğü bildirici niteliktedir. Bir başka deyişle, bildirim yapılmamış olsa dahi iş yeri İK 'nun uygulama kapsamına girecektir. İşyeri bildiriminin yapılmasının asıl amacı devlet tarafından denetimin sağlanmasıdır[402]. Görüleceği üzere usulüne uygun olarak bildirimde bulunmamış taraf, iş yerini kayıtsız bırakmış olacağından birçok külfetin kendisi bakımından uygulanması zorlaştırılmıştır. Bu bakımdan iktisadi rekabet içerisinde olan herkesin uymakla yükümlü olduğu bu yasal mevzuat hükmüne aykırılık TTK md.55/1-e kapsamında haksız rekabete vücut verecektir[403].

4. 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu

SSGSSK'nunda iş şartı olarak değerlendirilebilecek hükümler sigortalı bildirim ve tescilinin yapılmaması (SSGSSK. md.8/1), sigortalının primlerinin yatırılmaması (SSGSSK. Md.79/1) halleridir.

İşverenler, 4'üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında sigortalı sayılan kişileri, 7'nci maddenin birinci fıkrasının (a) bendinde belirtilen sigortalılık başlangıç tarihinden önce, sigortalı işe giriş bildirgesi ile Kuruma bildirmekle yükümlüdür (SSGSSK. md.8/1). Yine kısa ve uzun vadeli sigortalar ile genel sağlık

[401] Süzek, ss. 863-864.
[402] Süzek, s. 212.
[403] Poyraz, s. 90.

sigortası için, bu kanunda öngörülen her türlü ödemeler ile yönetim giderlerini karşılamak üzere Kurum prim almak, ilgililer de prim ödemek zorundadır (SSGSSK md.79/1). Değinilen bu hükümler tüm rakipler yönünden cari olan ve iş hayatında geçerli olarak kabul edilen sigortalıların SGK'ya bildirimi ve primlerinin her ay düzenli yatırılmasına ilişkindir. İktisadi rekabet içerisinde yer alan işletmelerden birinin sigortalısını bildirmemesi ya da primlerini yatırmaması durumunda maliyetlerini düşürmüş olacağı tartışmadan uzaktır. Bu yönüyle, sigortalıların bildirilmemesi ve primlerinin yatırılmaması davranışı neticesinde rakip işletmeler tarafından fail aleyhine TTK md.55/1-e kapsamında haksız rekabet davaları açılabilir[404].

5. 3577 sayılı İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi Hakkında Kanun

İthHRÖHK, Avrupa Birliği ile imzalanan Gümrük Birliği antlaşması ve GATT kapsamında 01.07.1989 tarihinde kabul edilmiştir. Yasanın amacı kanunun 1. maddesinde belirtilmiştir. Buna göre kanunun amacı, ithalatta damping ve sübvansiyon aracılığıyla yapılan haksız rekabet nedeniyle bir sektörün zarar ya da zarar tehlikesi ile karşılaşması hallerinde alınabilecek önlemlere ilişkin düzenlemeleri getirmektir[405]. Alınacak önlemelere ilişkin bir kurulun oluşturulması da yasanın amaçları arasında sayılmıştır. Bu yasa ile "anti damping" ve "anti sübvansiyon" ile ilgili düzenlemeler yapılmıştır. Kanunun 2. maddesinde damping ve sübvansiyon tanımlanmıştır. Bu maddeye göre bir malın Türkiye'ye ihraç fiyatının, benzer malın normal değerinin altında olması hali damping olarak tanımlanmaktadır (İthHRÖHK md.2/a). Sübvansiyon ise menşe veya ihracatçı ülkenin fayda sağlayan, doğrudan veya dolaylı mali katkısını veya GATT 1994'ün XVI'ncı maddesi çerçevesinde herhangi bir gelir veya fiyat desteğini ifade etmektedir (İthHRÖHK md.2/b). Haksız rekabet teşkil eden sübvansiyonda yaptırım telafi edici vergi ile sağlanmaktadır[406]. Telafi edici vergi sübvansiyon miktarı[407] kadar alınmaktadır.

[404] Poyraz, s. 104.
[405] İthHRÖHK md.1 *"İthalatta haksız rekabet hallerinde dampinge veya sübvansiyona konu olan ithalatın sebep olduğu zarara karşı bir üretim dalının korunması amacıyla yapılacak işlemlere, alınacak önlemlere, gerekli ilke ve uygulama kararlarını verecek bir Kurul oluşturulmasına ve bunun görevlerine ilişkin usul ve esasları kapsar."* şeklindedir.
[406] Poroy/Yasaman, s. 347.

Dampingde ise haksızlığın tespiti halinde damping marjı[408] kadar vergi alınmaktadır[409]. Dampinge karşı vergi veya telafi edici vergi mükellefi, dampinge veya sübvansiyona konu malı ithal eden gerçek ve tüzel kişilerdir (İHRÖHK md.8).

İthHRÖHK md.3'te önlem alınmasını gerektiren haller gösterilmiştir. Bu madde uyarınca dampinge ve sübvansiyona konu olan malın Türkiye'de bir üretim dalında zarar ya da zarar tehlikesine neden olması veya bu üretim dalının kurulmasını geciktirmesi hallerinde önlem alınması gerekmektedir. Görüldüğü üzere kanun kapsamında önlem alınabilmesi için zararın oluşması ya da en azından zarar tehlikesinin[410] bulunması gerekmektedir[411]. Kanun maddelerine aykırı davranılması durumunda ilgili gerçek veya tüzel kişiler ile meslek kuruluşları aleyhine şikâyet üzerine ya da re 'sen inceleme başlatılmaktadır (İHRÖHK md.10). Şikâyet ve başvurular İthalat Genel Müdürlüğü'ne yapılmaktadır. Başvuru sonucunda Genel Müdürlük tarafından İthalatta Haksız Rekabeti Önleme Kurulu'na öneride bulunulmaktadır. Kurul ise yapmış olduğu soruşturma neticesinde ihlal kararı alırsa belirlediği damping marjı ya da sübvansiyon miktarı kadar vergi alınmasına karar verir. Ancak bu kararın bakanlıkça[412] onaylanması gerekmektedir.

İthHRÖHK kapsamında düzenlenen hükümler uyarınca sübvansiyon ya da damping neticesinde ortaya çıkan zararın bu malları Türkiye'ye ithal eden kişilerden vergi alınması yoluyla giderilmesi gerektiği ilkesinin kabul edildiği görülmektedir. Bu bakımdan yasanın koruma alanı ileriye dönüktür. Oysaki soruşturmanın açılması öncesi ya da sonrasında sübvansiyona ya da dampinge konu mal neticesinde zarara uğrayan işletmeler olabilir. Öğretiye göre bu gibi hallerde TTK md.54 vd.

---

[407] İthHRÖHK md.2/h *"Menşe veya ihracatçı ülke tarafından ihraç edilen malın imal, üretim, ihracat veya taşınma aşamasında sağlanan, doğrudan veya dolaylı mali katkı veya GATT 1994'ün XVI ncı maddesi çerçevesinde herhangi bir gelir veya fiyat desteği şeklindeki faydaların tutarını"* ifade etmektedir.; Erdil, s.37; Arkan, s.350

[408] İthHRÖHK md.2/g *"Normal değerin ihraç fiyatını aştığı miktarı"* ifade etmektedir.

[409] İthHRÖHK md.7 *"Yapılan soruşturma sonucunda Kurul tarafından belirlenen ve Bakanlıkça onaylanan damping marjı veya sübvansiyon miktarı kadar dampinge konu malın (...) (1) ithalinde dampinge karşı vergi, sübvansiyona konu malın (...) (1) ithalinde ise telafi edici vergi alınır. Bununla birlikte, dampinge veya (...) (2) sübvansiyona konu ithalat nedeni ile meydana gelen zararın telafisinin, tespit edilen damping marjı veya sübvansiyon miktarından daha az bir miktar veya oranda vergi konulmasıyla mümkün olabileceğinin belirlenmesi halinde bu oran veya miktarda vergi uygulanır."* şeklindedir.

[410] İthHRÖHK md.2/i *"Zarar: Bir üretim dalında maddi zararı, maddi zarar tehdidini veya bir üretim dalının kurulmasının fiziki olarak gecikmesini"* ifade etmektedir.

[411] Poroy/Yasaman, s. 347; Erdil, s. 37.

[412] İthHRÖHK md.2/j *"Bakanlık: İthalat Genel Müdürlüğünün bağlı olduğu Bakanlığı"* ifade eder.; Poroy/Yasaman s. 348.

hükümlerine göre haksız rekabete ilişkin davaların açılabileceğine işaret edilmiştir[413]. *Kanaatimizce* de İthHRÖHK'nun amacı dikkate alındığında failin, kanunun 3. maddesinde öngörülen önlem alınmasını gerektiren davranışlarda bulunması halinde bu hükmün rakipler yönünden cari kanuni bir düzenleme olması nedeniyle rakip işletmelerin TTK md.55/1-e bendi kapsamında faile karşı haksız rekabete ilişkin davaları açabileceği sonucuna varılmalıdır. Gerçekten de belirli bir malın üretimi için devlet tarafından yapılan sübvansiyonun iktisadi rekabeti olumsuz etkilediği ve haksız rekabeti oluşturduğu İthalatta Haksız Rekabeti Önleme Kurul'u tarafından yapılan soruşturma neticesinde tespit edilebilirse bu durumdan zarar gören ya da zarar görme tehlikesi altında olan rakip işletmelerin iş şartlarına aykırı davranıldığı iddiası ile faile karşı haksız rekabete ilişkin davaları açabilmesi gerekir.

6. Vergi Kanunları

Vergi borcunun kanunen doğmasının ardından vergi mükelleflerinin vergi idaresine karşı çeşitli ödevleri başlar. Vergi hukukunda bu ödevler şekli ve maddi ödevler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Maddi ödevler[414], vergi borçlarının kanunlarda belirlenmiş zamanlarda tam ve doğru olarak ödenmesine ilişkin ödevlerdir. Şekli ödevler ise vergi borcunun usul ve yasaya uygun olarak denetlenebilmesi ile tam ve zamanında ödenebilmesi için kanunen belirlenmiş sınır ve usullere ilişkin ödevlerdir[415]. Vergi ödemeye ilişkin şekli ve maddi ödevlerin yerine getirilmemesi öğretide tartışmalı olmakla beraber iş şartlarına aykırılık olarak değerlendirmektedir[416]. Biz vergi ödemeye ilişkin hükümlerin iş şartı olmadığı şeklindeki düşünceye katılmıyoruz. Zira mükelleflerin VUK md.153'te düzenlenen işe başlamayı bildirme, GVK md.3'te ve KVK md.3'te düzenlenen vergi ödeme yükümlülüklerine aykırı davranarak vergi ödememeleri neticesinde maliyetlerini düşürdüğü ve yasalara uygun şekilde vergilerini ödeyen diğer işletmelere karşı avantaj elde ettikleri tartışmadan uzaktır. Bu yönüyle, anılan düzenlemeler tüm ticari

[413] Arkan, Ticari İşletme, s. 37; Erdil, s. 37; Poyraz, s. 126; Dirikkan, s. 271.
[414] VUK md.23 uyarınca *"Verginin tahsili, kanuna uygun surette ödenmesidir"*. Bu hüküm vergi hukukunda şekli ödevi ortaya koymaktadır.
[415] Erdoğan Öner, **Vergi Hukuku**, 12. Baskı, Seçkin Kitabevi, Eylül, Ankara 2020, s. 76.
[416] Bozer/Göle, s. 244; Aslan/Ergün, s. 117; İmregün, s. 118; Dinç, s. 111; aksi yönde bkz. Poroy/Yasaman, s. 416; Eroğlu, s. 400.

işletmeler ve esnaf işletmeleri ile serbest meslek erbabı çalışanlarının uyması gereken iş şartı niteliğindedir. Çalışmamız kapsamında bu şekli ve maddi ödevlerin tamamına değinmemiz mümkün gözükmemekle beraber önemli gördüğümüz iş şartı içeren hükümlere değinilmeye çalışılacaktır.

a. Vergi Usul Kanunu

VUK'ta mükelleflerin şekli ödevleri md.153 ile md.257 arasında düzenlenmiştir. Bu bakımdan vergi mükellefinin yerine getirmesi gereken birçok şekli ödev bulunmaktadır. Tüm rakipler yönünden cari olması nedeniyle iş şartı olarak değerlendirebileceğimiz bu hükümlerden bir kısmına değinilecek olursa; işe başlamayı bildirme (VUK md.153), defter tutma (VUK md.171), defter tasdik ettirme (VUK md.220 vd.), belirli vesikaları alma ve verme (VUK md.227-242), kayıt nizamına uyma (VUK md.215-219) düzenlemeleri şekli ödevler arasında sayılabilir.

İşe başlamayı bildirmeye ilişkin VUK md.153 uyarınca vergi ödemekle yükümlü olanlar[417] işe başlama tarihlerini, iş adresindeki değişiklikleri, yeni bir vergiye tabi olurlar ise buna ilişkin değişiklikleri, iş yerlerinde yer alan binalara ve eklentilerine ilişkin durumları kayıtlı oldukları vergi dairesine bildirmekle yükümlüdür[418].

Defter tutma ödevine ilişkin TTK md.18/1 ile TTK md.64 vd. hükümlerinden bahsetmiştik. VUK'ta ise vergi mükelleflerinin defter tutma amacı kanunun 171. maddesinde belirtilmiştir. Buna göre mükelleflerin vergilendirme işlemlerinin usulüne uygun olarak denetlenebilmesi için defter tutma ödevinden bahsedilmiştir[419]. Yine aynı kanun md.172'de ise defter tutmakla yükümlü olan mükellefler

---

[417] VUK md.153 uyarınca *"Vergi dairesine mükellefiyetlerini bildirmekle yükümlü olanlar: 1.Vergiye tabi ticaret ve sanat erbabı; 2.Serbest meslek erbabı; 3.Kurumlar Vergisi mükellefleri; 4.Kolektif ve adi şirket ortaklarıyla komandit şirketlerin komandite ortaklarıdır."*

[418] Öner, s. 78.

[419] VUK md.171 uyarınca *"Mükellefler bu kanuna göre tutacakları defterleri vergi uygulaması bakımından aşağıdaki maksatları sağlayacak şekilde tutarlar: 1. Mükellefin vergi ile ilgili servet, sermaye ve hesap durumunu tespit etmek; 2. Vergi ile ilgili faaliyet ve hesap neticelerini tespit etmek; 3. Vergi ile ilgili muameleleri belli etmek; 4. Mükellefin vergi karşısındaki durumunu hesap üzerinden kontrol etmek ve incelemek; 5. (Değişik: 30/12/1980-2365/23 md.) Mükellefin hesap ve kayıtlarının yardımıyla üçüncü şahısların vergi karşısındaki durumlarını (emanet mahiyetindeki değerler dahil) kontrol etmek ve incelemek."*

belirtilmiştir. VUK sistemi uyarınca birinci sınıf tacirler bilanço esasına göre, ikinci sınıf tacirler ise işletme hesabına göre defter tutar. Bilanço hesabına göre defter tutan tacirler yevmiye defteri, defter-i kebir ve envanter defteri tutmak zorunda iken ikinci sınıf tacirler yalnızca işletme defteri tutmakla yükümlüdür (VUK md.176- 209)[420].

Defter tasdik ettirme ödevi ise VUK md.220 vd. düzenlenmiş olmakla bu hükümler ile mükelleflerin tutmuş oldukları defterleri kanuna aykırı olarak değiştirme, yırtma, ilave yapma, silme vb. hareket ve fiillerinin önüne geçilmeye çalışılmaktadır.

Tacirler satmış olduğu mal ya da sunmuş olduğu hizmet nedeniyle VUK kapsamında sayılan belgeleri alma ve verme şekli ödevi altındadır. Bu belgeler vergi ödevinin kayıt altına alınması için son derece önemli bulunmaktadır. Ayrıca kanunda sayılan belgelerin alınması ve verilmesi suretiyle vergi kaçaklarının önlenmesi ve vergi denetiminin yapılması da kolaylaşmaktadır[421]. Bu belgelerin cinsi ve düzenlenme usulleri VUK md.227 ile md.242 arasında düzenlenmiştir. VUK uyarınca düzenlenmesi gereken belgeler; fatura[422] (VUK md.229-232), perakende satış belgeleri[423] (VUK md.233), gider pusulası[424] (VUK md.234), müstahsil makbuzu[425] (VUK md.235), serbest meslek makbuzu[426] (VUK md.236-237), ücret

[420] Öner, ss. 80-81.
[421] Öner, ss. 82-83.
[422] Fatura VUK md.171'de tanımlanmıştır. Bu maddeye göre *"Fatura, satılan emtia veya yapılan iş karşılığında müşterinin borçlandığı meblağı göstermek üzere emtiayı satan veya işi yapan tüccar tarafından müşteriye verilen ticari vesikadır."*
[423] Perakende satış belgeleri VUK md.173 kapsamında tanımlanmıştır. Bu maddeye göre *"Birinci ve İkinci sınıf tüccarlar, kazancı basit usulde tespit edilenlerle (1) defter tutmak mecburiyetinde olan çiftçilerin fatura vermek mecburiyetinde olmadıkları satışları ve yaptıkları işlerin bedelleri aşağıdaki vesikalardan herhangi biri ile tevsik olunur. 1. Perakende satış fişleri; 2. Makineli kasaların kayıt ruloları; 3. Giriş ve yolcu taşıma biletleri."*
[424] Öner, s. 85; Fatura düzenlemek zorunda olmayan vergi mükelleflerinin diğer işletmelerden aldıkları mal veya hizmet neticesinde gider pusulası düzenleyerek karşı tarafa imzalatmaları gerekir.
[425] VUK md.235 uyarınca *"Birinci ve ikinci sınıf tüccarlar ile kazancı basit usulde tespit edilenler ve defter tutmak mecburiyetinde olan çiftçiler gerçek usulde vergiye tabi olmayan çiftçilerden satın aldıkları malların bedelini ödedikleri sırada iki nüsha makbuz tanzim etmeye ve bunlardan birini imzalayarak satıcı çiftçiye vermeye ve diğerini ona imzalatarak almaya mecburdurlar. Mal tüccar veya çiftçi adına bir adamı veya mutavassıt tarafından alındığı takdirde makbuz bunlar tarafından tanzim ve imza olunur."*
[426] VUK md.236 uyarınca *"Serbest meslek erbabı, mesleki faaliyetlerine ilişkin her türlü tahsilatı için iki nüsha serbest meslek makbuzu tanzim etmek ve bir nüshasını müşteriye vermek, müşteri de bu makbuzu istemek ve almak mecburiyetindedir."*

bordrosu[427] (VUK md.238) ve sevk irsaliyesi, taşıma irsaliyesi, yolcu listesi, günlük müşteri listesi gibi diğer belgelerdir[428].

Görülüğü üzere mükelleflerin VUK kapsamında düzenlenen birçok şekli ödevi bulunmaktadır. Belirtilen hükümler tüm rakipler yönünden cari iş şartı niteliğindedir (TTK md.55/1-e). Hükümlere aykırılık durumunda *iktisadi rekabetin olumsuz etkilendiğinin tespit edilmesi durumunda* kanunla düzenlenmiş hükme aykırı davranılması nedeniyle TTK md.55/1-e kapsamında haksız rekabet oluşmaktadır. Bu bakımdan *kanaatimizce* salt belirtilen hükümlere aykırı davranılması haksız rekabeti oluşturmak için yetmez. Ayrıca aykırılığın iktisadi rekabeti de olumsuz etkilemesi gerekir. Örneğin usulüne uygun şekilde defterini tutmayan veya fatura düzenlemesi gerekirken düzenlemeyen tacirin mal satım veya hizmet sunumlarında kayıt dışı kalması söz konusu olacağından vergi kaçırması muhtemeldir. Bu şekilde tüm rakipler yönünden cari iş şartı hükmüne aykırı davranarak ürünlerinin maliyet hesabında azaltma yapan tacirin bu mallarını piyasaya arzında haksız avantaj elde edeceği sonucuna varılmaktadır.

b. Kurumlar Vergisi Kanunu

5520 sayılı KVK md.3[429] kurumlar vergisini ödemekle yükümlü olanları düzenlemektedir. Aynı kanun md.21'de[430] ise verginin ödenme zamanı ve şekli

[427] VUK md.238 uyarınca *"İşverenler her ay ödedikleri ücretler için (Ücret bordrosu) tutmaya mecburdurlar. Gelir Vergisi Kanunu'na göre vergiden muaf olan ücretlerle diğer ücret (...) (1) üzerinden vergiye tabi hizmet erbabına yapılan ücret ödemeleri için bordro tutulmaz."*

[428] Öner, ss. 82-89.

[429] KVK md.3 uyarınca *"(1) Tam mükellefiyet: Kanunun 1 inci maddesinde sayılı kurumlardan kanunî veya iş merkezi Türkiye'de bulunanlar gerek Türkiye içinde gerekse Türkiye dışında elde ettikleri kazançların tamamı üzerinden vergilendirilirler. (2) Dar mükellefiyet: Kanunun 1 inci maddesinde sayılı kurumlardan kanunî ve iş merkezlerinin her ikisi de Türkiye'de bulunmayanlar, sadece Türkiye'de elde ettikleri kazançları üzerinden vergilendirilirler."*

[430] KVK md.21 uyarınca *"(1) Kurumlar vergisi, beyannamenin verildiği ayın sonuna kadar ödenir. (2) Tasfiye ve birleşme halinde, tasfiye edilen veya birleşen kurumlar adına tasfiye veya birleşme kârı üzerinden tarh olunan vergiler, tasfiye veya birleşme nedeniyle infisah eden kuruma ait kurumlar vergisi beyannamesinin verilme süresi içinde ödenir. Tasfiye edilen veya birleşen kurumların bu Kanuna göre tahakkuk etmiş olup, henüz vadeleri gelmemiş bulunan vergileri de aynı süre içinde ödenir. (3) Kanunun 20 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkralarına göre gerçekleştirilen devir ve bölünmelerde münfesih kurum adına tahakkuk eden vergilerden; a) Bu fıkraların (a) bentlerinin (1) numaralı alt bentlerine göre münfesih veya bölünen kurum adına tahakkuk edenler, devralan veya birleşilen kurumun devir veya bölünmenin gerçekleştiği hesap dönemine ilişkin kurumlar vergisi beyannamesinin verildiği ayın sonuna kadar, b) Diğer hallerde ise beyanname verme süresi içerisinde, devralan veya birleşilen kurumlarca ödenir. (4) Muhtasar beyanname ile bildirilen vergiler, beyannamenin verildiği ayın yirmi altıncı günü akşamına kadar ödenir."*

düzenlenmiştir. Belirtilen maddeler iş şartı içerdiklerinden kurumlar vergisi mükellefi olan failin vergiyi ödememesi durumunda iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet hali oluşacaktır[431].

c. Gelir Vergisi Kanunu

193 sayılı GVK md.3[432] gelirler vergisini ödemekle yükümlü olanları düzenlemektedir. Aynı kanun md.117'de[433] ise verginin ödenme zamanı ve şekli düzenlenmiştir. Belirtilen maddeler iş şartı içerdiklerinden gelirler vergisi mükellefi olan failin vergiyi ödememesi durumunda iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet hali oluşacaktır[434].

7. 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun

Rekabetin Korunması Hakkındaki Kanunun[435] amacı md.1'de belirtilmiştir. Bu maddeye göre kanunun amacı mal ve hizmet piyasalarındaki rekabeti engelleyici, bozucu veya kısıtlayıcı anlaşma, karar ve uygulamaları ve piyasaya hâkim olan teşebbüslerin bu hâkimiyetlerini kötüye kullanmalarını önlemek, bunun için gerekli düzenleme ve denetlemeleri yaparak rekabetin korunmasını sağlamaktır (RKHK md.1).

RKHK md.4 uyarınca teşebbüsler arasında rekabeti sınırlayıcı anlaşmalar, uyumlu eylemler ve kararlar yasaklanarak rekabet düzenin engellenmesi ya da

---

[431] Poyraz, s. 116.

[432] GVK md.3 uyarınca *"Aşağıda yazılı gerçek kişiler Türkiye içinde ve dışında elde ettikleri kazanç ve iratların tamamı üzerinden vergilendirilirler: 1. Türkiye'de yerleşmiş olanlar; 2. (Değişik: 19/2/1963-202/1 md.) Resmi daire ve müesseselere veya merkezi Türkiye'de bulunan teşekkül ve teşebbüslere bağlı olup adı geçen daire, müessese, teşekkül ve teşebbüslerin işleri dolayısıyla yabancı memleketlerde oturan Türk vatandaşları (Bu gibilerden, bulundukları memleketlerde elde ettikleri kazanç ve iratları dolayısıyla Gelir Vergisine veya benzeri bir vergiye tabi tutulmuş bulunanlar, mezkûr kazanç ve iratları üzerinden ayrıca vergilendirilmezler.)"*

[433] GVK md.117 uyarınca *"1. Şubat ayı içerisinde verilmesi gereken beyanname ile bildirilen gelir üzerinden tahakkuk ettirilen gelir vergisi Şubat ve haziran aylarında; 2. Mart ayı içerisinde verilmesi gereken beyanname ile bildirilen gelir üzerinden tahakkuk ettirilen gelir vergisi Mart ve temmuz aylarında; Olmak üzere iki eşit taksitte ödenir. Maliye Bakanlığı, gelirlerinin büyük bir kısmı ziraî kazançtan oluşan mükellefler hakkında gerekli görülen hallerde, iki taksitten fazla olmamak üzere, belli üretim bölgeleri ve ziraat ürünlerine göre, özel ödeme zamanları tayin edebilir."*

[434] Poyraz, s. 113.

[435] Kanunun kabul tarihi 07.12.1994 olup 13.12.1994 tarihli ve 22140 sayılı resmî gazetede yayımlanmıştır.

bozulmasının önüne geçilmeye çalışılmıştır. Ayrıca belirtilen hareketlerin rekabeti sınırlayıcı olması ya da rekabeti sınırlayıcı etkiler doğuruyor olması gerekir[436].

RKHK kapsamında anlaşma denilince TBK ya da TMK kapsamında anlaşmadan bahsedilmemektedir. Rekabeti sınırlayan ya da sınırlayıcı etki doğuran anlaşmalar RKHK kapsamında geniş yorumlanmaktadır. Zira yazılı, sözlü ya da zımni olarak her anlaşma kanun kapsamında değerlendirilebilir[437]. Bir mal ya da hizmetin piyasadan tüketiciye kadar ulaşmasındaki süreçte aynı kademede yer alan teşebbüsler arasındaki anlaşmalara yatay anlaşma, farklı kademelerde yer alan teşebbüsler arasındaki anlaşmalara ise dikey anlaşma denilmektedir[438].

Uyumlu eylem halinde ise teşebbüsler arasında bir anlaşma yoktur. Onun yerine işletmeler aynı doğrultuda hareket etmektedirler. Uyumlu eylemin oluşabilmesi için işletmeler arasında kendi bağımsız davranışları yerine geçen ortak iş birliği olmalı, bu iş birliğine doğrudan ya da dolaylı bir ilişki neticesinde başlanmalı ve nihayetinde rakiplerin gelecekteki davranışlarında belirsizlikleri ortadan kaldırmak amaçlanmalıdır[439].

Hâkim durumun kötüye kullanılması ise RKHK md.6'da düzenlenmiştir. Bu maddeye göre bir veya birden fazla teşebbüsün ülkenin bütününde ya da bir bölümünde bir mal veya hizmet piyasasındaki hâkim durumunu tek başına yahut başkaları ile yapacağı anlaşmalar ya da birlikte davranışlar ile kötüye kullanması hukuka aykırı ve yasaktır (RKHK md.6).

Belirtilen kanun maddelerine aykırı davranılması sonucunda şikâyet üzerine ya da re 'sen Rekabet Kurulu tarafından soruşturma başlatılmaktadır (RKHK md.40 vd.). Soruşturmanın sonucunda ise çeşitli idari para cezaları kesilmektedir. Ayrıca Rekabet ihlali sonucunda sorumlular zarar görenlerin zararlarını tazmin yükümlülüğü altındadır[440]. Bu hususu düzenleyen RKHK md.57 uyarınca her kim bu kanuna aykırı olan eylem, karar, sözleşme veya anlaşma ile rekabeti engeller, bozar ya da kısıtlarsa yahut belirli bir mal veya hizmet piyasasındaki hâkim durumunu kötüye kullanırsa, bundan zarar görenlerin her türlü zararını tazmine mecburdur. Zararın oluşması

[436] İsmail Yılmaz Aslan, **Rekabet Hukuku Dersleri**, 7. Baskı, Ekin Kitapevi, Mart, 2020, (Rekabet Hukuku Dersleri), s. 52.
[437] Aslan, Rekabet Hukuku Dersleri, s. 52.
[438] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 624.
[439] Aslan, Rekabet Hukuku Dersleri, s. 56.
[440] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 627.

birden fazla kişinin davranışları sonucu ortaya çıkmış ise bunlar zarardan müteselsilen sorumludur.

RKHK md.4'te doğrudan ya da dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğrudan ya da doğurabilecek nitelikteki anlaşma, uyumlu eylem ve kararlardan bazıları aynı zamanda haksız rekabet teşkil edebilir[441]. Gerçekten de pazarın arz ve talep dengesinden bağımsız olarak iki işletmenin bir araya gelerek diğer rakiplerini zarara uğratmak için yapmış olduğu bir anlaşma, RKHK md.4/a kapsamında rekabet ihlali olduğu kadar ayrıca rakipler yönünden cari iş şartı hükümlerinin ihlali suretiyle (TTK md.55/1-e) haksız rekabet haline de örnek verilebilir. Yine aynı şekilde "Boykot" yani pazardan dışlama, rekabet ihlali olarak değerlendirilebildiği kadar ayrıca TTK md.55/1-e kapsamında haksız rekabete de vücut verebilir[442].

TTK 56 uyarınca haksız rekabete ilişkin davalar rekabet ihlali durumunda açılabilir mi? *Karakılıç'a* göre haksız rekabet hükümleri, RKHK hükümleri karşısında bir karşıtlık oluşturmaktan ziyade birbirlerini tamamlayan normlar oldukları için rekabet ihlali olan bir davranışın aynı zamanda haksız rekabette oluşturması her zaman ihtimal dahilindedir. Bu duruma örnek olarak RKHK kapsamında düzenlenen engelleyici ve sınırlayıcı davranışlar ile boykot durumunda hem haksız rekabet hükümlerine hem de RKHK hükümlerine başvurabileceği kanaatindedir[443]. Yazar rekabet ihlali oluşturan her davranışın doğrudan haksız rekabeti hükümlerini de ihlal ettiği şeklindeki düşünceye katılmamaktadır. Zira rekabet ihlali oluşturan davranışın neticesinde rekabet kurumu tehlike altında bulunuyor ise haksız rekabetten bahsedilebilir. Bir başka deyişle rekabet ihlali gerçekleştiren failin davranışının haksız olarak değerlendirilemediği durumlarda haksız rekabet oluşmaz[444].

Öğretide yer alan bir görüşe göre rekabet ihlali durumunda aynı zamanda TTK md.55/1-e kapsamında Rekabetin Korunması Hakkındaki Kanun hükümlerine aykırı davranılmış olacağından iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet halinin de oluştuğu kabul edilmektedir. Gerçekten de iki ya da daha fazla işletme bir araya

[441] Arkan, Haksız Rekabet, s. 11.
[442] Erdem, s. 150.
[443] Karakılıç ss.128-129
[444] Karakılıç s.131

gelerek RKHK md.4'e aykırı olarak yaptıkları bir anlaşma neticesinde yalnızca rekabeti ihlal etmiş olmamakta ayrıca rekabeti kötüye kullanarak rakiplerine karşı haksız avantaj da elde etmektedirler. Bu yönüyle, rekabet hukuku ve haksız rekabet hukukunun koruduğu amaç ve kapsam bir arada düşünüldüğünde RKHK hükümlerinin ihlali aynı zamanda iş şartı olması nedeniyle TTK md.55/1-e uyarınca haksız rekabet olarak kabul edilebilir ve faile karşı TTK'nın haksız rekabete ilişkin davaları açılabilir[445]. Diğer görüşe göre ise serbest piyasa düzenini korumayı amaç edinmiş bir hükme aykırı davranarak rekabet ihlali yapan failin davranışı TTK md.55/1-e uyarınca iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet olarak görülmemelidir. Zira rekabetin ihlali durumunda RKHK kapsamında hem idari para cezası hem de tazminat talebi (RKHK md.57) söz konusudur. Bu nedenlerle artık failin davranışı neticesinde idari para cezası uygulanmış ise TTK md.56/1-d maddesi uyarınca tazminat davası açılması yerine sonuçları daha ağır olan RKHK md.57 uyarınca tazminat davası açılabilir[446]. *Kanaatimizce,* RKHK md.4 ya da md.6'ya aykırılık sonucunda zarar görenler, TTK md.56'da yer alan haksız rekabetin tespiti, men'i, eski hale getirme davalarını açabilirler. Zira, RKHK md.57'de yalnızca maddi tazminat davası düzenlenmiştir[447]. Fakat haksız rekabet mağduru maddi ya da manevi tazminat[448] davası açmak istiyorsa artık RKHK md.57 uyarınca tazminat davası açmalıdır. Zira RKHK md.57'de kanun kapsamındaki eylemler neticesinde mağdurun zararının tazmin yükümlülüğü düzenlenmiş olmakla işbu hükmün sonuçları genel haksız rekabet davalarına göre daha ağırdır[449].

8. 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu

İş şartı olarak kabul edilebilecek düzenlemeler KTK kapsamında da bulunmaktadır. KTK md.11/b-3 ile Karayolları Trafik Yönetmeliği md.18/1-c uyarınca trafik düzeni ve güvenliği yönünden belediye sınırları içinde ticari amaçla çalıştırılacak yolcu ve yük taşıtları ile motorsuz taşıtların çalışma şekil ve şartları,

[445] Karakılıç s.134; Poyraz, ss.123-124
[446] Pınar, s. 83; Eryürek, s. 173; Eroğlu, s. 401.
[447] Erdem, s. 148.
[448] Aslan, s. 1141; yazara göre RKHK md.57'de "her türlü zarar" dan bahsedildiğine göre manevi zararın tazmini de bu madde uyarınca istenebilir.
[449] Erdem, s. 154.

çalıştırılabileceği yerler ile güzergahlarını tespit etmek ve sayılarını belirlemek hususunda İl ve İlçe Trafik Komisyonları görevli tutulmuştur. Belirtilen komisyonların kanun ve yönetmelik maddeleri uyarınca aldıkları kararlara uymayarak gerekli taşıma izin belgesi alınmadan yolcu taşınması ya da taşınmasına izin verilenden fazla yolcu taşınması durumunda TTK md.55/1-e kapsamında haksız rekabet oluşacaktır. Yargıtay'da yasa ve yönetmelikler uyarınca alınması gereken taşıma izni alınmadan yolcu taşınması fiilinin bu izni alarak yolcu taşıyan diğer işletme yönünden haksız rekabet teşkil edeceğine hükmetmiştir[450]. Yine Yargıtay başka bir kararında belediyenin KTK md.10,12 ve 5393 sayılı Belediye Kanunu md.15 uyarınca aldığı karar uyarınca belirli bir hatta 8'den fazla araç çalıştırılmasının yasak olmasına rağmen davalının 8'den fazla aracı aynı güzergahta çalıştırmasının TTK md.55/1-e kapsamında haksız rekabet oluşturacağını belirten bölge adliye mahkemesi kararını onamıştır[451].

[450] Erdil, s. 278; Eryürek, s. 276; Yarg. 11. HD. 01.12.2005 T., 2004/12541 E. ve 2005/11797 K. sayılı ilamı.

[451] Yarg. 11.HD. 02.03.2020 T., 2019/2866 E. ve 2020/2223 K. sayılı ilamı (online: https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/ E.T.: 12.10.2021);*"İstinaf mahkemesince yapılan yargılama sonucunda, davalının, belediye meclisi kararına aykırı olarak 3A hattında sekizden fazla araçla taşımacılık yaptığı hususunda bir uyuşmazlık bulunmadığı, TTK'nın 55/1-e maddesinin, "...iş şartlarına uymamak, özellikle kanun veya sözleşmeyle, rakiplere de yüklenmiş olan veya bir meslek dalında veya çevrede olağan olan iş şartlarına uymayanlar dürüstlüğe aykırı davranmış olur." hükmünü haiz olduğu, davalı tarafın, Edirne Belediyesi'nin 2918 sayılı KTK 10,12, 5393 sayılı Belediye Kanunu 15. maddesi gereği, toplu taşıma sistemlerini kurma ve işletme, güzergah, durak, araç adet, tarife, bilet ücret ve benzeri belirleme yetkisine dayalı olarak aldığı,03.04.2013 tarih 2013/162 sayılı karara aykırı olarak 8'den fazla aracı davacının güzergahında çalıştırmasının alınan maddede düzenlenen haksız rekabet fiiline vücut verdiği, haksız rekabet eylemi sebebiyle davacı yanın zarara uğradığının sabit olduğu ancak bu zararı hesaplamanın dosyadaki veriler ışığında mümkün olmadığı bu nedenle zararın TBK'nın 50. maddesine göre takdir edilmesi gerektiği, bu yönde yapılan değerlendirmeye göre davacı yanca talep edilen 10.000,00 TL maddi tazminatın uygun olduğu kanaatine varıldığı, davalı eylemlerinin davacının kişilik haklarına saldırı niteliğinde kabulü mümkün olmadığından manevi tazminat isteminin yerinde görülmediği gerekçesiyle, davacı vekilinin istinaf başvurusunu kabulü ile ilk derece mahkemesi kararının kaldırılmasına, esas hakkında yeniden hüküm tesis edilmek suretiyle, davalının davacının işlettiği 3/A hattında Edirne Belediye Meclisinin 03/04/2013 tarih ve 2013/162 nolu kararına aykırı olarak 8'den fazla araç çalıştırmak suretiyle haksız rekabette bulunduğunun tespitine ve men'ine, maddi tazminat isteminin kısmen kabulüyle 10.000-TL maddi tazminatın davalıdan tahsiline, manevi tazminat isteminin reddine ve hüküm özetinin ilanına karar verilmiştir.*

Kararı, taraf vekilleri temyiz etmiştir.

İlk Derece Mahkemesince verilen karara yönelik olarak yapılan istinaf başvurusu üzerine HMK'nın 355 vd. maddeleri kapsamında yöntemince yapılan inceleme sonucunda Bölge Adliye Mahkemesince esastan verilen nihai kararda, dosya kapsamına göre saptanan somut uyuşmazlık bakımından uygulanması gereken hukuk kurallarına aykırı bir yön olmadığı gibi HMK'nın 369/1. ve 371. maddelerinin uygulanmasını gerektirici nedenlerin de bulunmamasına ve davacının vaki talebi ve husumetin davalı kooperatife yöneltilmiş olması gözetildiğinde, davalı kooperatifin haksız rekabet suretiyle elde etmiş olabileceği menfaatin hüküm altına alınan tutara eşdeğer olabileceğin kabulü

KTK md.31/1 uyarınca taksi otomobillerinde taksimetre bulundurulması zorunlu tutulmuştur. Bu düzenleme yolcu taşımacılığı alanında çalışan rakipler yönünden cari iş şartı olarak kabul edilmelidir. Gerçekten de Uber taksicilerine karşı açılan davada İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi 13. HD. 11.12.2020 tarih, 2020/1717 Esas ve 2020/1470 Karar sayılı ilamında ticari taksilerde zorunlu ücret tarifesi ve taksimetre bulundurulmasına ilişkin hüküm olmasına rağmen Uber taksicilerinin araçlarında taksimetre bulunmaması halini TTK md.55/1-e uyarınca iş şartlarına aykırı bulmuş ve taraflar arasında haksız rekabetin bulunduğuna hükmetmiştir[452]. Yine aynı davada yüksek mahkeme İBB Ulaşım Daire Başkanlığı Toplu Ulaşım Hizmetleri Müdürlüğü Ticari Taksi ve Taksi Dolmuş Yönergesine göre taksi ve dolmuşlarda, şoför dahil 9 kişilik kapasite olması gerekmesine rağmen Uber taksilerinde şoför dahil 10 kişilik kapasitenin olduğuna bu durumunda TTK md.55/1-e bendine aykırı olduğunu hükme bağlamıştır[453].

KTK md.5 uyarınca İçişleri Bakanlığının görev ve yetkileri düzenlenmiştir. Taşımacılık yapılabilmesi için ilgililerin bu madde kapsamında bakanlıktan yetki belgesi almaları gerekmektedir. Değinilen bu düzenleme iş şartı hükmü niteliğindedir. Yetki belgesi alınmadan yolcu taşımacılığı yapılarak gelir elde edilmesi durumunda bu yetkiyi yasal mevzuata uygun olarak alan diğerleri yönünden TTK md.55/1-e bendi uyarınca iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet hali oluşacaktır. Yargıtay'da vermiş olduğu bir kararında belediyenin yetki belgesi almadan yolcu taşımacılığı yapmasının iş şartına aykırı olması nedeniyle haksız rekabeti oluşturacağı yönündeki bölge adliye mahkemesi kararını onamıştır[454].

---

gerekecek olmasına göre usul ve yasaya uygun Bölge Adliye Mahkemesi kararının onanmasına karar vermek gerekmiştir.
SONUÇ: Yukarda açıklanan nedenlerle taraf vekillerinin temyiz istemlerinin reddi ile Bölge Adliye Mahkemesince verilen kararın HMK'nın 370/1. maddesi uyarınca ONANMASINA, HMK'nın 372. maddesi uyarınca işlem yapılmak üzere dava dosyasının Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine, aşağıda yazılı bakiye 512,10 TL temyiz ilam harcının temyiz eden davalıdan alınmasına, aşağıda yazılı bakiye 10,00 TL temyiz ilam harcının temyiz eden davacıdan alınmasına, 02/03/2020 tarihinde oybirliğiyle karar verildi."

[452] UYAP; Ulusal Yargı Ağı Platformundan alınmıştır.

[453] Yasaman, Hukuki Mütalaalar, s. 180.

[454] Yarg. 11.HD. 21.10.2019 tarih, 2018/5240 E. ve 2019/6463 K. sayılı ilamı (online: https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/ E.T.: 12.10.2021).

9. 1618 sayılı Seyahat Acentaları ve Seyahat Acentaları Birliği Kanunu

Seyahat Acentaları ve Seyahat Acentaları Birliği Kanunu md.4 uyarınca Türkiye'de seyahat acenteliği faaliyeti göstermek için Bakanlıktan[455] işletme belgesi almak zorunludur. Seyahat acenteleri, işletme belgesi almak sureti ile seyahat acenteliği faaliyeti yapabilirler (Seyahat Acentaları ve Seyahat Acentaları Birliği Kanunu md.4/son). Seyahat acenteleri değinilen kanun md.1 uyarınca kâr amacı ile turistlere turizm ile ilgili bilgiler vermeye, paket turları ve turları oluşturmaya, turizm amaçlı konaklama, ulaştırma, gezi, spor ve eğlence hizmetlerini görmeye yetkili olan, oluşturduğu ürünü kendi veya diğer seyahat acentaları vasıtası ile pazarlayabilen ticarî kuruluş olarak tanımlanmaktadır. Seyahat Acentaları Yönetmeliğinde ise TÜRSAB'a üye olma ve Bakanlıktan işletme izin belgesi alma usulüne ilişkin hükümler bulunmaktadır. Bu yönetmeliğin 11. Maddesi uyarınca TÜRSAB tarafından yapılacak denetleme sonucunda mevzuatta belirtilen şartlara sahip olduğu belirlenen seyahat acentesi adayı işletmeler, üye kayıt ücretinin ödenmesi ile TÜRSAB üyesi olarak kaydedilirler. Belirtilen hükümler tüm seyahat acentelerinin uyması gereken iş şartı içeren hükümlerdir. Bir seyahat acentesinin Kültür ve Turizm Bakanlığından izin almadan ve TÜRSAB'a üye olmadan faaliyette bulunması durumunda diğer seyahat acenteleri aleyhine haksız avantaj elde edeceğinden hakkında TTK md.55/1-e bendi uyarınca haksız rekabet davaları açılabilir[456]. Yargıtay da vermiş olduğu bir kararında bakanlıktan işletme belgesi alınmadan seyahat acentesi olarak faaliyette bulunulması halini haksız rekabet olarak kabul etmiştir[457].

[455] Seyahat Acentaları ve Seyahat Acentaları Birliği Kanunu md.1 *"Bu Kanunun uygulanmasında; a) Bakanlık: Kültür ve Turizm Bakanlığını ifade eder."*

[456] Türkiye'de görülen booking.com davasında davacı Türkiye Seyahat Acenteleri Birliğinin iddiaları davalı şirketin bir seyahat acentesi olduğu, işletme izin belgesini almadığı, TÜRSAB'a üye olmadığı ve Türkiye'de faaliyette bulunmasına rağmen vergi ödememesi nedeniyle TTK md.55/1-e bendi uyarınca haksız rekabet içerisinde olduğudur (Yasaman s. 301).

[457] Şener, s. 630; Yarg. 11. HD. 02.05.2005 T., 7907 E. ve 4469 K. sayılı ilam (Eriş, C. II, s. 1442-1443)

10. 5580 sayılı Özel Eğitim Kurumları Kanunu

Ülkemizde birçok özel eğitim kurumu yer almaktadır. Özel Eğitim Kurumları[458] eğitim ve öğretim faaliyetlerini yürütürken Özel Eğitim Kurumları kanununa tabidir. Bu kurumlar öğrencilere para karşılığında eğitim ve öğretim hizmeti sunmaktadır. Kanun kapsamında birçok iş şartı hükmü bulunmakta olup örnek vermek gerekirse kurum açma iznine (ÖEKK md.3), kurum açma izninin iptaline, kurumun kapatılmasına, devri ve nakline (ÖEKK md.7) ilişkin maddeler iş şartı içeren hükümler olarak değerlendirilmelidir. *Kanaatimizce,* bu hükümlere aykırı davranılması TTK md.55/1-e bendi uyarınca haksız rekabet teşkil edecektir. Belirtilen hükümlerin ne şekilde haksız rekabeti etkileyeceği üzerinde durmaya çalışacağız.

Özel Eğitim Kurumları Kanununun[459] amacı kanunun 1. Maddesinde belirtilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti uyruklu gerçek kişiler, özel hukuk tüzel kişileri veya özel hukuk hükümlerine göre yönetilen tüzel kişiler tarafından açılacak özel öğretim kurumlarına kurum açma izni verilmesi, kurumun nakli, devri, personel çalıştırılması, kurumlara yapılacak malî destek ve bu kurumların eğitim-öğretim, yönetim, denetim ve gözetimi ile yabancılar tarafından açılmış bulunan özel öğretim kurumlarının; eğitim-öğretim, yönetim, denetim, gözetim ve personel çalıştırılmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir (ÖEKK md.1/1). Kanunun kapsamı ise Türkiye Cumhuriyeti uyruklu gerçek kişiler, özel hukuk tüzel kişileri veya özel hukuk hükümlerine göre yönetilen tüzel kişilerce açılan özel öğretim kurumları ile yabancılar tarafından açılmış bulunan özel öğretim kurumlarını içerisine almaktadır (ÖEKK md.1/2).

ÖEKK md.3 uyarınca Millî Eğitim Bakanlığından kurum açma izni[460] alınmadan özel eğitim kurumlarına öğrenci alınamaz. (ÖEKK md.3/3). Maddenin 4.

---

[458] ÖEKK md.2/b bendi uyarınca kurumdan *"Okul öncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim, özel eğitim okulları ile çeşitli kursları, özel öğretim kurslarını, uzaktan öğretim yapan kuruluşları, (...) (1) motorlu taşıt sürücüleri kursları, hizmet içi eğitim merkezleri, (...) (3) özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri, sosyal etkinlik merkezleri, mesleki eğitim merkezleri ile benzeri özel öğretim kurumları"* anlaşılmaktadır.

[459] Kabul tarihi 08.02.2007 olup 14.02.2007 tarihli ve 26434 sayılı resmî gazetede yayımlanmıştır.

[460] ÖEKK md.3/10 uyarınca *"Her ne ad altında olursa olsun, eğitim ve öğretim sunmak amacıyla yürütülen faaliyetler Bakanlığın izin ve denetimine tabidir. Bu faaliyetleri yürütenler, özel öğretim kurumları için bu Kanunda öngörülen kurallara uymakla yükümlüdür."*

Fıkrası uyarınca ise kurum açma izninin alınabilmesi için belirli standartların[461] yerine getirilmesi gerektiğinden bahsedilmiştir.

ÖEKK md.7 uyarınca hangi hallerde idari para cezası verileceği ve kurum açma iznin iptaline karar verileceği düzenlenmiştir. Bu maddeye göre "*Kurum açma izni verilen kurumlardan iki yıl içerisinde faaliyete başlamayan, faaliyete başladıktan sonra yönetmelikte belirtilen süreden daha fazla izinsiz ara veren veya söz konusu izni amacı dışında kullandığı tespit edilen kurumların kurum açma izni ve iş yeri açma ve çalışma ruhsatı iptal edilir. (Değişik ikinci fıkra: 2/12/2016-6764/62 md.) Özel öğretim kurumunun;*

a) Bakanlıkça onaylı yerleşim planında izinsiz değişiklik yapması,

b) (Değişik:27/6/2019-7180/11 md.) Gerçeğe aykırı veya yanıltıcı reklam ya da ilan vermesi, reklam veya ilanlarda öğrenci resim ya da bilgilerini kullanması,

c) Haftalık ders çizelgesi ve programları Bakanlık izni olmadan kurumda uygulaması,

d) Bu Kanun ve bu Kanuna dayanılarak yürürlüğe konulan yönetmelik ve yönergelerde belirtilen hükümlere aykırı fiillerde bulunması,

e) Mevzuatta belirtilen sayıda personel çalıştırmaması veya mevzuata aykırı personel çalıştırması,

f) 14/6/1973 tarihli ve 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun genel ve özel amaçları ile temel ilkelerine uymaması, g) Kurum açma şartlarından herhangi birini kaybetmesi,

h) Mevzuata uygun olarak kapatılmaması,

Hâllerinde; (a), (b), (c) ve (d) bentlerindeki fiiller için brüt asgari ücretin beş katı; (e) ve (f) bentlerindeki fiiller için brüt asgari ücretin on katı ve (g) bendindeki fiil için brüt asgari ücretin yirmi katı idari para cezası uygulanır. Bu fıkranın (a), (b), (c), (d), (e), (f) ve (g) bentlerindeki fiillerin tekrarı hâlinde idari para cezası miktarı beş kat artırılarak uygulanır ve bu bentlerdeki fiillerin üçüncü kez tekrarlanması hâlinde ise kurum açma izni ile iş yeri açma ve çalışma ruhsatı iptal edilir, (h) bendindeki fiilin işlenmesi hâlinde brüt asgari ücretin yirmi katı idari para

[461] Bu standartlar ders araç ve gereçlerinin kurumun amaç ve ihtiyaçları bakımından yeterli olduğunun alınacak bir rapor ile tespit edilmesi, kurumun yönetici, öğretmen ve diğer personellerinin sayı ve nitelikleri yönünden uygun olduğunun belgelendirilmesi, kurumun yönetmelikleri ile öğretim planının Millî Eğitim Bakanlığınca incelenip onaylanmasıdır.

cezası verilir ve kurum açma izni ile iş yeri açma ve çalışma ruhsatı iptal edilir. İdari para cezası, kurum açma iznini vermeye yetkili makam tarafından verilir. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle belirlenir." ÖEKK md.1-a uyarınca bakanlıkça onaylı yerleşim planında değişiklik yapılması durumunda maddede belirtilen idari para cezasının kesileceği ve özel eğitim kurumun izninin iptal edileceği düzenlenmiştir. Özel Eğitim Kurumları Standartları Yönergesinde belirtilen şekilde yerleşim planı yapılmış ve bakanlıkça bu yerleşim planı onaylanmış bir özel eğitim kurumu bu plana aykırı değişiklik yapamaz. Örneğin onaylanan plana aykırı olarak daha fazla para kazanmak için derslik sayısını artırması durumunda maddede belirtilen cezalar uygulanacaktır.

Yine ÖEKK md.1-e kapsamında mevzuata aykırı olarak personel çalıştırılması durumunda da kanunda belirtilen cezalar uygulanmaktadır. Örneğin öğretmen çalıştırmasına rağmen sigortaya bildirmeyen ya da Türkçe derslerine matematik branşında öğretmen bulunduran özel eğitim kurumu diğerleri aleyhine haksız avantaj elde etmektedir. Zira bu şekilde öğretmenlerin sigorta primleri ödenmemekte ya da daha az öğretmen çalıştırılarak maliyet düşürülmektedir.

Kanaatimizce her ne kadar yukarıda değinilen durumlarda mevzuata aykırı davranan özel eğitim kurumlarına karşı idari para cezaları uygulanmakta ise de bu davranışlar neticesinde zarara uğrayan ya da uğrama tehlikesi altında olan diğer özel eğitim kurumları TTK md.55/1-e uyarınca haksız rekabete ilişkin davaları açabilmelidir. Zira belirtilen hükümlerin hepsi rakiplerin uymakla yükümlü olduğu iş şartı niteliğindedir. Yargıtay vermiş olduğu bir kararında davalının iş makinaları ile ilgili kurs açma ve kursun sonunda katılanlara sertifika verme faaliyetinin mevzuata aykırı olması durumunda iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet halinin oluştuğuna hükmetmiştir[462]. Yargıtay vermiş olduğu bir başka kararında ise bilgisayar kursu açmak için 5580 sayılı yasanın 3. Maddesi uyarınca Milli Eğitim Müdürlüğünden kurum açma izni alınmadan faaliyette bulunulmasını TTK md.55/1-e kapsamında haksız rekabet olarak kabul etmiştir[463].

[462] Yarg. 11. HD. 05.12.2014 T., 13703 E. ve 19147 K. sayılı ilamı (Eriş, s. 1078)

[463] Şener, ss. 630-631'den naklen Yarg. 11. HD. 25.06.1990 T., 1989/4644 E. ve 1990/5063 K. sayılı ilam; *"... Bilgisayar kursu açmak için Millî Eğitim Bakanlığından izin alınması ve daha sonra kurs faaliyetine girişilmesi icap ederken, bu kurala riayet etmeden işyeri açmak hali, TTK'nun 57/ b.10 (Yeni TTK md.55/I e) hükmüne göre haksız rekabete neden olur..."*

11. 6585 sayılı Perakende Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun

Perakende Ticaretin Düzenlenmesi hakkındaki kanunun amacı perakende işletmelerin[464] açılış ve faaliyete geçiş işlemlerinin kolaylaştırılması, perakende ticaretin serbest piyasa ortamında etkin ve sürdürülebilir rekabet şartlarına göre yapılması, tüketicinin korunması, perakende işletmelerin dengeli bir şekilde büyüme ve gelişmesinin sağlanması ve perakende işletmelerin faaliyetleri ile bunların birbirleri, üretici ve tedarikçilerle ilişkilerinin düzenlenmesidir.

Bu kanunda "Kampanyalı satış ve alışveriş festivali" başlıklı md.9/1 uyarınca perakende işletmelerin indirimli ve promosyonlu satış kampanyaları düzenleyebileceği hükme bağlanmıştır. Ayrıca indirimli ve promosyonlu satış kampanyalarının düzenlenebileceği süreler belirlenmiştir[465].

Perakende Ticaretin Düzenlenmesi hakkındaki kanunun 10. Maddesi uyarınca sürekli indirimli satış yapılabilmesi için şartlar öngörülmüştür[466].

Düzenlenen hükümlere aykırılık öğretide iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet halini oluşturmaktadır. Gerçekten de işletmeler tarafından mevzuatta veya meslek kuruluşları tarafından belirlenen indirimli satış sezonu kurallarına ya da zamanına aykırı davranılması[467] diğerleri aleyhine TTK md.55/1-e kapsamında haksız rekabet oluşturacaktır.

---

[464] Perakende Ticarette Uygulanacak İlke ve Kurallar Hakkındaki Yönetmelik md.7/2 uyarınca *"İndirimli veya promosyonlu satış kampanyaları; ürün, marka ya da işletmeyi tanıtmak, ürün alımını özendirmek ve satışını artırmak veya işletmenin ya da markanın imajını güçlendirmek gibi amaçlarla ve belirli sürelerle, perakende işletmelerce satışa sunulan daha düşük fiyata aynı mal veya hizmet, aynı fiyata daha fazla mal veya hizmet, bedelsiz ya da indirimli fiyattan ilave mal veya hizmet gibi uygulamaları kapsar."*

[465] Perakende Ticaretin Düzenlenmesi hakkındaki kanun md.9 uyarınca *"Perakende işletmeler, 7/11/2013 tarihli ve 6502 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun ve ilgili diğer kanunlarda öngörülen usul ve esaslara uymak kaydıyla indirimli veya promosyonlu satış kampanyaları düzenleyebilir. Ancak kampanyanın süresi; işyeri açılışı, devri, kapanışı, adres veya faaliyet konusu değişikliğinde üç ayı, 6102 sayılı Kanun hükümlerine göre tasfiye durumunda ise altı ayı geçemez. Perakende işletmeler başlangıç ve bitiş süresi belli olmayan indirimler yapamaz."*

[466] Perakende Ticaretin Düzenlenmesi hakkındaki kanun md.10 uyarınca *"(1) Sürekli indirimli satış; seri sonu, sezon sonu, ihraç fazlası, kusurlu ve benzeri malların, perakende işletmelerce, indirimli fiyattan veya malların fabrika çıkış fiyatı üzerinden yıl boyunca satılmasıdır. (2) Sürekli indirimli satış yapan perakende işletmelerin ön cephesinde ve mağaza içlerinde, kolaylıkla görülebilir ve okunabilir şekilde bu satış türünü gösterir ya da çağrıştırır ibarelere yer verilir. Bu ibarelerin alışveriş merkezlerince kullanımı, içerisinde yer alan perakende işletmelerin tamamının birinci fıkra kapsamında faaliyet göstermesine; alışveriş merkezi içinde bulunanlar da dâhil diğer perakende işletmelerce kullanımı ise satışa sunulan malların en az yüzde yetmişinin aynı fıkrada belirtilen niteliklere sahip olmasına bağlıdır."*

[467] Eryürek, ss. 164-165; Arkan, Ticari İşletme, s. 361; Bahtiyar, s. 183; Pınar, s. 80.

B. İdari Düzenlemeler

1. Ticari Reklam ve Haksız Ticari Uygulama Yönetmeliği

Ticari Reklam ve Haksız Ticari Uygulama Yönetmeliği'nin amacı reklam veren, reklam ajansları, mecra kuruluşları ve reklamcılık ile ilgili tüm kişi, kurum ve kuruluşlar ile ticari uygulamada bulunanların uyması gereken ilkeleri ve bu ilkeler çerçevesinde yapılacak inceleme esaslarını belirlemek ve haksız ticari uygulamalara karşı tüketicileri korumaktır (md.1).

Kanun'un 14. Maddesinde indirimli satış reklamlarının nasıl olması gerektiğine ilişkin koşullar bulunmaktadır. Buna göre bir mal veya hizmete ilişkin indirim yapıldığını gösteren yazılı, sesli veya görsel herhangi bir ibarenin yer aldığı reklamlarda; indirimli satışın başlangıç ve bitiş tarihleri ile indirimli olarak satışa sunulan mal veya hizmetin miktarı sınırlı ise bu miktarın açık ve anlaşılır bir biçimde belirtilmesi zorunludur (md.14/1). Bu hüküm uyarınca indirimli reklamların başlangıç ve bitiş tarihlerinin açıkça belirlenmesi gerekmektedir. Bu yönüyle kararlaştırılan zaman aralığı dışında indirimli reklam uygulamasına giren işletme belirtilen kanun maddesine aykırı davranması nedeniyle TTK md.55/1-e kapsamında haksız rekabet içerisindedir[468].

2. İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik

İşyerlerinin açılması ve çalışmasına ilişkin ruhsatların verilmesi amacıyla iş yeri açma ve çalışma ruhsatlarına ilişkin yönetmelik düzenlenmiştir (md.1). Bu yönetmeliğin 6. Maddesi uyarınca işyerinin açılabilmesi için yetkili idarelerden usulüne uygun iş yeri açma ve çalışma ruhsatı alınmak zorundadır. İş yeri açma ve çalışma ruhsatı alınmadan açılan iş yerleri idarelerce kapatılır (md.6).

Yönetmeliğin 5. Maddesinde ise işyeri açma ve çalışma ruhsatı verilen iş yerlerinin belirtilen şartları taşıması gerektiği hükme bağlanmıştır. Örneğin İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik md.5/1-m uyarınca ekmek fırınların iş yeri açma ruhsatı alabilmesi için gereken şart düzenlenmiştir. Buna göre

[468] Arkan, Ticari İşletme, s. 361.

"m) Ekmek fırınlarının bu amaca tahsisli ayrık nizamda müstakil binalarda açılmış olması (Ancak, alışveriş merkezleri içinde bulunan 1000 m2 ve üstü alana sahip hipermarket, süpermarket, grossmarket ve megamarket gibi adlarla açılan işyerleri bünyesinde yer alan fırınlarda ayrık nizamda müstakil bina şartı aranmaz.)," gerekir. Yine aynı yönetmelik md.5/1-c uyarınca özel yapı şeklini gerektiren kimi işletmelerin yapı kullanma izin belgesinin alınması zorunlu kabul edilmiştir. Bu maddeye göre *"Özel yapı şeklini gerektiren sinema, tiyatro, düğün salonu, otel, hamam, sauna; ekmek fırını ile akaryakıt, sıvılaştırılmış petrol gazı, sıvılaştırılmış doğal gaz ve sıkıştırılmış doğal gaz istasyonu için yapı kullanma izin belgesinin alınmış olması"* gerekir. Belirtilen bu düzenlemeler tüm rakipler yönünden cari olan ve herkesin uymakla yükümlü olduğu düzenlemelerdir. Yargıtay'a göre de belirtilen mevzuat hükümlerine aykırı davranılması iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet hali olarak kabul edilmektedir. Yargıtay vermiş olduğu bir kararda ruhsatsız olarak düğün salonu işletmenin TTK md.55/1-e bendinde düzenlenen haksız rekabet hali olacağına hükmetmiştir[469]. Yüksek mahkemenin, başka bir kararında ise

[469] Yarg. 11.HD. 20.06.2017 T., 2016/862 E. ve 2017/3893 K. sayılı ilamı; *"Davacılar vekili; müvekkillerinin düğün salonu işlettiğini, düğün salonu işletmek için alınması gereken ruhsat ve izinlerin olduğunu, davalının otel işlettiğini, ruhsatı olmamasına rağmen düğün organizasyonları da yaptığını, bu durumun ticari dürüstlük kuralına aykırılık oluşturduğunu ve haksız rekabete yol açığını beyanla davalının haksız rekabette bulunduğunun tespitine, menine, ve davalının elde etmesi muhtemel görülen menfaatlerinin karşılığı tazminat ödenmesine karar verilmesini talep ve dava etmiştir.*
Davalı vekili; müvekkilinin turizm işletmesi olduğunu, turizm mevzuatında bu tür organizasyonlarının yapılmasına engel bir durumun olmadığını, ayrıca davacının müvekkilinin düğün organizasyonu yaptığını ispat etmesi gerektiğini, beyanla davanın reddine karar verilmesini talep etmiştir. Mahkemece iddia savunma ve tüm dosya kapsamına göre; davalı işletmenin turizm işletme belgesine sahip olduğu ve denetim bakımından ilgili bakanlığa tabi olduğu, davacının davalının haksız rekabetine ilişkin somut delil sunmadığı, gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir. Kararı, davacılar vekili temyiz etmiştir. 1-Davada, iddianın ileri sürülüş şekline göre haksız rekabet eylemi, düğün salonu işletme ruhsatı sahibi davacı şirkete yönelik olması nedeniyle davacı gerçek kişilerin davada aktif husumet ehliyeti bulunmadığından, mahkemece gerçek kişiler yönünden davanın bu gerekçe ile reddi gerekmesine rağmen yazılı gerekçe ile reddi doğru değil ise de red kararı sonucu itibariyle doğru olduğundan davacılar ... ve ...'ın temyiz itirazlarının reddi ile red kararının bu kişiler yönünden onanmasına karar vermek gerekmiştir. 2- Davacı şirket vekili, müvekkilinin düğün salonu işletmecisi olduğunu, davalı şirketin ise otel işletmesinin bulunduğunu ve ruhsatsız olarak otelde düğün organizasyonları da yaptığını, davalı taraf ise Turizm İşletme Belgesinin bulunduğunu, bu belgenin düğün salonu organizasyonlarını da kapsadığını savunmuş ve belgeye dayalı olarak mahkemece davanın reddine karar verilmiştir. 6102 sayılı TTK'nın 5/1-e maddesinde yer alan "İş şartlarına uymamak; özellikle kanun veya sözleşmeyle, rakiplere de yüklenmiş olan veya bir meslek dalında veya çevrede olağan olan iş şartlarına uymayanlar dürüstlüğe aykırı davranmış olur" hükmü uyarınca, Dairemizin yerleşik uygulamalarında (25.04.2016 tarih ve 2015/9705-2016/4563 sayı), ruhsatsız olarak düğün salonu işletmeciliği veya düğün organizasyonu yapan işletmelerin, ruhsatlı olarak bu işi yapanlara karşı haksız rekabet eyleminde bulundukları kabul edilmektedir. Her ne kadar otellerin Kültür ve Turizm Bakanlığından almış bulunduğu Turizm İşletme Belgesinin belediyelerin vermiş olduğu düğün salonu işletme ruhsatlarıyla aynı değerde bir belge olarak kabulü mümkün ise

davacının davalının restoran ve kafe işletmeciliği yaptığını, işletmesinde düğün yapılmasına müsaade ettiğini, düğün salonlarının özel yapı şeklini gerektirdiğini, davalının yapı kullanma izninin bulunmadığını ve ikram edilen yiyecekler için kendisinin %18 KDV ödemek zorunda olmasına rağmen davalının %8 KDV ödediğini beyan ederek açtığı bir davada yerel mahkemenin belirtilen eylemlerin TTK md.55/1-e kapsamında haksız rekabet oluşturduğu şeklindeki kararını onamıştır[470].

3. Kozmetik Yönetmeliği

Kozmetik Yönetmeliğinin amacı kozmetik ürünlerin, yanılmaya yol açmayacak ve insan sağlığına zarar vermeyecek şekilde, doğru ve anlaşılabilir bilgiler ile tüketiciye ulaşmasını sağlamak üzere, sahip olmaları gereken teknik niteliklerine, ambalaj bilgilerine, bildirimlerine, piyasaya arz edilmelerine, piyasa gözetim ve denetimlerine, üretim yeri denetimlerine ve denetimler sonunda alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir (md.1).

Kozmetik Yönetmeliğinin 7. Maddesi uyarınca kozmetik üreticilerinin maddede belirtilen kozmetik ürünleri piyasaya arz edemeyeceği düzenlenmiştir. Yine aynı kanunun 10. Maddesi uyarınca kozmetik ürünlerin iç ve dış ambalajında yer alması gereken hususlara değinilmiştir. Yönetmeliğin belirtilen maddeleri kozmetik faaliyeti icra edenler yönünden TTK md.55/1-e kapsamında iş şartı niteliğindedir ve aykırı davranılması durumunda iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet oluşacaktır. Örneğin Kozmetik yönetmeliği md.10/11 uyarınca *"İkinci fıkranın (b), (c), (ç) ve (e) bendlerindeki ve sekizinci, dokuzuncu ve onuncu fıkralarındaki bilgilerin Türkçe olması gerekir."* şeklinde düzenleme bulunmaktadır. Yargıtay

---

de, davacı tarafından, davalının almış bulunduğu Turizm İşletme Belgesinin, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından 09.07.2012 tarihinde iptal edildiği ve dava tarihi olan 05.05.2014 tarihi itibariyle böyle bir belgeye sahip olmadığı, ancak yargılamanın devamı sırasında 29.04.2015 tarihinde yeniden bu belgeyi aldığı ileri sürülmüş olmakla, mahkemece bu hususa ilişkin ticari kayıt ve belgelerini getirmesi için davalı tarafa süre verilmesi, aksi takdirde HMK 220/3 maddesi uyarınca işlem yapılması gerekirken, salt davalı tarafın sözlü beyanlarına dayalı olarak davanın reddine karar verilmesi doğru görülmemiş ve hükmün bu nedenle davacı şirket yararına bozulması gerekmiştir.", aynı doğrultu da Yarg. 11.HD. 25.10.2018 T., 2016/12393 E. ve 2018/6697 K. sayılı ilamı (Online: https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/ E.T.: 20.10.2021)

[470] Yarg. 11. HD. 09.05.2013 T., 2012/9239 E. ve 2013/9493 K. sayılı ilamı (online: https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/pf/sorgula.xhtml E.T.: 20.10.2021).

vermiş olduğu bir kararında davalının ürününe ait ambalaj içerisinde sadece yabancı dilde kılavuz bulundurduğu, Türkçe kılavuz bulundurmadığı gerekçesiyle davalının eyleminin eTTK md.57/10'a göre iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabetin oluştuğuna hükmetmiştir[471].

4. Türk Gıda Kodeksi Gıda Katkı Maddeleri Yönetmeliği

Yargıtay uyarınca iş şartlarına aykırılık nedeniyle haksız rekabet olarak kabul edilen diğer bir durum ise Türk Gıda Kodeksi Gıda Katkı Maddeleri Yönetmeliği hükümlerine aykırı davranılması halinde söz konusu olacaktır[472]. Yüksek mahkeme vermiş olduğu bir kararında davalı işletmenin ürünlerinin Türk Gıda Kodeksinde öngörülenden çok fazla "aflatoksin" madde içermesi karşısında eylemin TTK md.55/1-e kapsamında haksız rekabet oluşturduğuna hükmetmiştir[473].

5. Sürücü Adayları ve Sürücülerde Aranacak Sağlık Şartları ile Muayenelerine Dair Yönetmelik

Sürücü Adayları ve Sürücülerde Aranacak Sağlık Şartları ile Muayenelerine Dair Yönetmeliğin amacı, sürücü adayları ve sürücülerde aranacak sağlık şartları ile muayenelerine dair usul ve esasları belirlemektir (md.1).

Belirtilen yönetmeliğin 10. maddesinde ise araçlarda yer alması zorunlu sağlık çantalarının içerisinde bulunması gereken ilk yardım malzemeleri

---

[471] Yarg. 11. HD. 08.07.2013 T., 2012/14895 E. ve 2013/14465 K. sayılı ilamı; *"...Anılan madde hükmüne göre "Rakipler hakkında da cari olan kanun, nizamname, mukavele yahut mesleki ve mahalli adetlerle tayin edilmiş bulunan iş hayatı şartlarına riayet etmemek" haksız rekabet teşkil etmektedir. Toplanan delillerden, davalının ürününe ait ambalaj içerisinde sadece yabancı dilde kılavuz olup Türkçe kullanım kılavuzunun bulunmadığı, Türkçe etiketlerdeki bilgilerde de eksikliklerin olduğu, dolayısıyla da davalının rakibi olan davacı hakkında da cari olan Kozmetik Yönetmeliğine aykırı davrandığı sabittir. Görüşüne başvurulan (B) de anılan eksikliklerin giderilmesinin zaman ve para harcamasını gerektireceğini raporunda belirtmiştir. Bu durumda, eylemin 6762 sayılı (e)TTK'nın 57/10 maddesi kapsamında haksız rekabet oluşturduğunun kabulü ile taleplerin buna göre değerlendirilip sonucuna göre bir karar vermek gerekmiştir…"* (Moroğlu/ Kendigelen, s. 105).

[472] Poroy/Yasaman, s. 416; Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 381; Şener, s. 628.

[473] Yarg. 11. HD. 09.12.2003 T., 2003/5014 E. ve 2003/11697 K. sayılı ilamı; *"... ibaresini taşıyan kırmızı pul biberlerde, Türk Gıda Kodeksinin ek 14. Maddesinde öngörülenden çok fazla aflatoksin içerdiği belirtilmiştir. Davalılar ise, Ankara İl Kontrol Laboratuvarında yapılan analiz sonucunun aksini kanıtlar bir delil sunmamıştır. Bu durumda davalılar eyleminin, TTK' nın 57/10. Maddesinde yazılı haksız rekabet niteliğinde olduğunun kabulü gerekir…"* (online: https://www.kazanci.com.tr/ E.T.: 20.10.2021)

belirlenmiştir. Yönetmeliğin belirtilen bu maddesine uygun olmayan bir sağlık çantasının piyasaya arz edilmesi halinde iş şartı içeren bu düzenlemeye aykırı davranılmış olacağından TTK md.55/1-e uyarınca haksız rekabet hali oluşur[474].

C. Sözleşme Hükümleri

TTK md.55/1-e uyarınca iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet hali rakipler hakkında cari olan sözleşme hükümlerine aykırı davranılması halinde söz konusu olabilir[475]. Öğretide özellikle sendikaya üye olan tüm işverenlerin uymakla yükümlü olduğu bir düzenlemeye üye olan herhangi bir işyerinin uymaması durumunda rakipler yönünden cari olan iş şartı içeren sözleşme hükmüne aykırı davranılması nedeniyle faile karşı haksız rekabete ilişkin davaların açılabileceğine işaret edilmiştir[476]. Örneğin tekstil ürünü imalatı faaliyetinde bulunan iki farklı işletmenin aynı toplu iş sözleşmesinin tarafı olduğu bir durumda toplu iş sözleşmesi ile işçilere ek sosyal yardımda bulunulması gerektiğine ilişkin normatif hükme üye işverenlerden birinin uymaması durumunda iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet hali oluşacaktır. Gerçekten de toplu iş sözleşmesine aykırı davranarak işçilerine ek sosyal yardımda bulunmayan fail işletme mağdur olan diğer işletme karşısında maliyetlerini düşürmüş ve rekabet hakkını kötüye kullanmıştır. Bu durumda mağdur olan faile karşı TTK md.55/1-e kapsamında haksız rekabete ilişkin davaları açabilir.

TTK md.55/1-e'de belirtilen "sözleşme" kavramı dar anlamda TBK kapsamında düzenlenen sözleşmeler olabileceği gibi geniş anlamda uluslararası sözleşmelerde olabilir[477]. Bu uluslararası sözleşmelere örnek olarak (ILO) Uluslararası Çalışma Örgütü'nün düzenlemiş olduğu 29 numaralı Zorla Çalıştırma Yasağı sözleşmesi, 14 numaralı Haftalık Dinlenme Sözleşmesi, 111 numaralı Ayrımcılık Yasağı Sözleşmesi verilebilir. Belirtilen sözleşmeler tüm rakip işverenlerin uymakla yükümlü olduğu iş şartı içeren sözleşmeler olması nedeniyle bu

[474] Ramiz Pekdinçer, **Haksız Rekabet Davalarında Davacı Sıfatının Belirlenmesi Açısından "Zarar" Kavramının Değerlendirilmesi** (Yargıtay 11.HD. 23.01.2012 Tarih ve 2010/8615 E. 2012/611 K. Sayılı Kararı Çerçevesinde), *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt: 15, Sayı: 2, Temmuz 2016, ss. 451-466, s. 459, https://jurix.com.tr/article/5628, (11.12.2021).
[475] Nomer Ertan, Haksız Rekabet, s. 341.
[476] Eryürek, s. 162.
[477] Özkan, s. 140.

hükümlerin ihlali durumunda TTK md.55/1-e kapsamında haksız rekabet davalarının açılmasına sebebiyet verebilir[478].

Sözleşmeye aykırılık durumunun iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet hali olarak değerlendirilebilmesi için bu sözleşmenin rakipler yönünden de bağlayıcı olması gerekmektedir[479]. Bir başka deyişle rakipler bakımından cari olmayan bir sözleşme hükmünün yerine getirilmemesi durumunda haksız rekabet hükümlerine aykırılıktan değil sözleşme hükümlerine aykırılıktan bahsedilir. Bu bakımdan sözleşme hükümlerine aykırılık durumunda TTK 54 vd. maddeleri uyarınca haksız rekabet halinin oluşması rekabet yasağı hükümlerinin ihlali durumu dışında pek rastlanan bir durum değildir[480].

1. Tek Satıcılık Sözleşmesi

a. Tanım ve Unsurları

Tek satıcı sözleşmesine uygulamada "bayilik", "ana bayilik", "genel temsilci", "distribütörlük", "sözleşme ile bağlı satıcı" şeklinde isimlerde verilmektedir[481]. Bu sözleşme uyarınca tek satıcı belirli bir bölgede bedeli karşılığında üretici ya da yapımcıdan satın aldığı ürünleri sürekli olarak kendi nam ve hesabı adı altında satma ve bu ürünlerin sürümlerini iyileştirme taahhüdü altına girerken üretici ya da yapımcı da söz konusu ürünleri belirlenen bölgede satması karşılığında tek satıcıya gönderir[482]. Tek satıcı bağımsız bir tacir yardımcısı konumundadır. Acente ile karşılaştırıldığında tek satıcı da acente gibi yalnızca belirli bir bölgede sürekli olarak faaliyette bulunmaktadır. Ancak acenteden farklı olarak tek satıcı belirli bölgede bayiliğini üstlendiği üretici ya da yapımcının mallarını bizzat kendisi alarak kendi nam ve hesabına satar[483]. Tek satıcılık bu şekilde kendi

---

[478] Online: https://www.ilo.org/ankara/conventions-ratified-by-turkey/lang--tr/index.htm E.T.: 22.10.2021

[479] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 597.

[480] Özkan, s. 140.

[481] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 897.

[482] Hasan İşgüzar, **Tek Satıcılık Sözleşmesi,** Ankara, 1989 s. 14; Poroy/Yasaman, s. 294; Nurkut İnan, **Tek Satıcılık Sözleşmesi ve Üçüncü Kişiler,** *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, Cilt: 17, Sayı: 2, Aralık 1993, ss. 55-77, s. 57; Haluk Tandoğan, **Tek Satıcılık Sözleşmesi,** *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 11(4), ss. 1-36, s. 2; Nomer Ertan ve diğerleri, s. 897.

[483] Arkan, s. 223.

nam ve başkası hesabına hareket eden komisyoncudan da farklıdır. Ayrıca tek satıcı kendi nam ve hesabına hareket ettiğinden ürünleri satımı sırasında oluşan taşınma bedelleri, ihracı, ürünlerin ayıplı olması, satış sonrası hizmetler gibi durumlarda tek satıcı sorumludur[484].

Tek satıcılık sözleşmesi öğretide kendine özgü (sui generis) yapısı olan ve çerçeve niteliğinde bir sözleşme olarak tanımlanmaktadır. Gerçekten de bu sözleşme satım ve acenteliğe ilişkin belirli hususları bünyesine barındırmakta olup diğer özellikleri itibari ile kanunda düzenlenmiş değildir[485].

Tek satıcılık sözleşmesinde tek satıcı üreticiden satın aldığı ürünleri kendi nam ve hesabına hareket ederek satmakta[486], bu faaliyeti süreklilik arz etmekte ve belirlenen bölgede münhasır satış hakkı elde etmektedir[487].

b. Münhasır Satış Hakkının Üçüncü Kişilere Karşı İleri Sürülmesi

Öğretide üçüncü kişilerin tek satıcının münhasır bölgesinde ürün satması durumunda tek satıcının üçüncü kişilere karşı talepte bulunup bulunmayacağı, bulunabilir ise hangi hükümler uyarınca talepte bulunabileceği tartışmalıdır. Bir görüşe göre tek satıcılık sözleşmesi tarafları bağlayan nispi bir niteliğe haiz olduğu için taraf olmayan üçüncü kişilere karşı tek satıcının bu sözleşme hükümleri uyarınca talepte bulunması mümkün değildir[488]. Ancak özellikle tek satıcının üçüncü kişiler ile yapmış olduğu sözleşmelerde tek satıcı lehine belirlenen bölgelerde *mutlak tekel klozu* ya da *kuvvetlendirilmiş tekel klozu* kararlaştırması durumunda tek satıcının üçüncü kişiye karşı TBK md.129'da düzenlenen hükümler uyarınca şartları varsa talepte bulunabileceğine işaret edilmiştir. Zira burada başkası yararına sözleşme söz konusudur. *Mutlak ya da kuvvetlendirilmiş tekel klozlarının* olmadığı durumda ise esasen tek satıcılık sözleşmesi uyarınca üretici, tek satıcıya bıraktığı münhasır

[484] Tandoğan, s. 6.
[485] Tandoğan, s. 13; yazara göre tek satıcılık sözleşmesi karma sözleşme olarak nitelendirilemez. Her ne kadar satım ve acenteliğe ilişkin kimi hükümleri bünyesinde barındırsa da tek satıcının üreticinin organizasyonuna dahil olması, ürünlerin sürümünü artırması için çalışması gibi edimler bu sözleşmeyi kendine özgü (sui generis) bir karaktere sokmaktadır.
[486] İnan, s. 58.
[487] İşgüzar, s. 28.
[488] Poroy/Yasaman, s. 302, Nomer ve diğerleri, s. 904, İşgüzar, s. 97.

bölgede üçüncü kişilerin satış yapmaması taahhüdü altında olduğundan[489] TBK md.128 kapsamında üreticinin tazmin sorumluluğu gündeme gelebilir. Bu halde tek satıcının üçünü kişiden talepte bulunması mümkün değildir[490].

Öte yandan özellikle ürünlerin sürümünü artırma, pazarlama ve reklam yatırımları yapma gibi taahhütleri sonucunda belirli bir emek ortaya koymuş tek satıcının, bu emeğinden yararlanan üçüncü kişilere karşı tek satıcının sözleşme dışı sorumluluğunun olup olmadığı da tartışılmıştır. Sorun TBK md.49/2'de düzenlenen *"Zarar verici fiili yasaklayan bir hukuk kuralı bulunmasa bile, ahlaka aykırı bir fiille başkasına kasten zarar veren de bu zararı gidermekle yükümlüdür."* şeklinde düzenlenen ahlaka aykırı fiille başkasına zarar verme maddesine dayanarak çözüme kavuşturulmaya çalışılmıştır[491]. Ancak belirtilen maddenin uygulanabilmesi için failin özel kastı yani mağdurun tek satıcılık yaptığını bilerek ve sadece ona zarar vermek için hareket etme kastı aranacağından uygulanma alanının çok dar olduğuna işaret edilmiştir[492].

Haksız rekabet açısında ise tek satıcının emeğinden yararlanan üçüncü kişinin bu fiilinin "parazit rekabet" olup olmadığı da tartışma konusu olmuştur[493]. Öğretide yer alan bu görüşe göre özellikle üçüncü kişinin tek satıcının münhasır bölgesinde satış ya da ithalat yapması serbest rekabet ilkesi uyarınca emek ilkesine aykırı bulunmamıştır[494]. Ancak rekabet hakkının kötüye kullanılması halinin ispatı durumunda tek satıcı TTK md.54 vd. hükümleri uyarınca üçüncü kişiye karşı dava açabilir[495]. Öğretideki diğer görüşe göre ise emek ilkesine aykırılık doğrudan haksız rekabet olarak kabul edilmelidir. Zira kendi emeği ve çabası olmadan başkasının gayretinden yararlanarak çıkar elde edilmesi halinde emek ilkesine aykırı davranılmış olur[496]. Yargıtay'a göre ise üçüncü kişinin tek satıcının bölgesinde aynı malı satması durumunda sözleşmenin nispiliği ilkesi gereği haksız rekabetin

[489] Tandoğan, s. 14.
[490] Poroy/Yasaman, s. 301, Tandoğan, s. 25.
[491] Tandoğan, s. 25.
[492] İnan, s. 62.
[493] Yusuf Demirci, **Tek Satıcılık Sözleşmesi,** Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2003, s. 55.
[494] İnan, s. 65.
[495] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 907; Ömer Teoman, **Tek Satıcılık Hakkının Üçüncü Kişiler Tarafından İhlali Durumunda Haksız Rekabete İlişkin Kuralların Uygulanma Olanağı**, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, X. (1993), s. 39.
[496] Karayalçın, s. 455; yazara göre "parazit rekabet" hali emek ilkesine aykırılık teşkil eder.

oluşmayacağını ancak üçüncü kişinin davranışının aldatıcı ve hüsnüniyet kurallarına aykırı olması durumunda haksız rekabetin oluşabileceğine hükme bağlamıştır[497].

c. Kuvvetlendirilmiş Tekel Hakkı Klozuna Aykırılığın TTK md.55/1-e Kapsamında Değerlendirilmesi

Poyraz'a göre sözleşmelerin nispiliği ilkesi uyarınca tek satıcılık sözleşmesi hükümleri yalnızca sözleşmenin taraflarını bağlar. Bu yönüyle üretici diğer tek satıcılar yönünden sözleşmeye rekabeti yasaklayıcı bir hüküm koymadıysa sözleşmelerin nispiliği gereği mağdur olan tek satıcı diğerine karşı TTK md.55/1-e kapsamında haksız rekabete ilişkin dava açamaz. Zira burada sözleşmeye aykırılık söz konusudur. Ancak üretici tarafından sözleşmede tek satıcıya bir diğerinin münhasır bölgesinde satış yapma yasağı hükmü konulması durumunda artık her iki rakip işletme bakımından iş şartı içeren sözleşme hükmü olması nedeniyle ihlali halinde TTK md.55/1-e bendi kapsamında mağdur olan tek satıcının diğerine karşı haksız rekabete ilişkin davaları açabileceğinin kabulü gerekir[498]. Bizde bu görüşe katılmaktayız. *Kanaatimizce*, üretici çerçeve sözleşmeye koyacağı *kuvvetlendirilmiş satış tekeli* klozu ile farklı bölgelerde yer alan tek satıcılarına bir diğerinin bölgesinde satış yapmasının yasak olduğu şeklinde hükümler koyabilir. Bu hükme aykırı hareket eden tek satıcının aynı üreticinin diğer bölgedeki tek satıcısının faaliyette olduğunu bildiği durumda anılan klozun TTK md.55/1-e uyarınca rakipler hakkında da cari iş şartı olarak kabulü gerekir.

---

[497] Yarg. 11. HD. 25.06.1992 T., 1990/8223 E. ve 1992/7964 K. sayılı ilamı *"... Tek satıcılık sözleşmesinde edimler ve yükümlülükler kural olarak bu sözleşmenin tarafların arasında, yani yapımcı ile tek satıcı arasında karşılıklı olup, ... sözleşmenin tarafı olmayan üçüncü kişilere herhangi bir yükümlülük getirmez. Zira tek satıcıya o bölgedeki tekel hakkını tanımak ve bu olanağı sağlamak yapımcıya düşen bir akdi yükümlülük olmaktadır. O halde bu açıklamalar karşısında, tek satıcının bu hakkının üçüncü kişilere karşı haksız rekabet yolu ile korunması kural olarak mümkün değildir. Ayrıca tek satıcının Türkiye'de reklam yapmak suretiyle Pazar sağlaması da tek başına Türkiye'de aynı malı satan kişilerin menedilmesine teşkil etmez. Ancak davalı firmanın eTTK'nın 56. ve devamı maddeleri hükmüne göre aldatıcı veya hüsnüniyet kaidelerine aykırı bir işlem ve davranışı ile haksız bir iktisadi rekabeti var ise veya davacının özel olarak meydana getirdiği Türkçe karakter seti (chip) gibi cihazların davalı tarafından aynen taklit edilmesi söz konusu ise veya davalının voltaj değiştirerek malı piyasaya arz etmesi neticesinde ürünlerde sık sık arıza meydana geliyor ve bu husus davacının satışlarını etkiliyorsa bu takdirde sınırlı bir sahaya yönelik olarak haksız rekabetten bahsedilebilir..."*; aynı yönde Yarg. 11. HD. 21.05.2012 T., 2011/2536 E. ve 2012/9519 K. sayılı ilamı (Moroğlu/Kendigelen, s. 95)

[498] Poyraz, s. 143.

2. Acentelik Sözleşmesi

a. Tanımı ve Unsurları

Tacirin ürettiği veya tedarik ettiği ürünleri şube açmak veya eleman istihdam etmek yerine bağımsız yardımcılar aracılığıyla tüketici ile buluşturması kendisine hukuki ve ekonomik kolaylık sağlamaktadır[499]. Tacir acenteleri aracılığıyla ürettiği, satın aldığı ya da tedarik ettiği ürünlerin sürümünü artırma kolaylığı elde etmektedir[500]. Bağımsız tacir yardımcılarından biri olan acente TTK md.102 ve md.123 arasında düzenlenmiştir. TTK md.102 uyarınca acente *"Ticari mümessil, ticari vekil, satış memuru veya işletmenin çalışanı gibi işletmeye bağlı bir hukuki konuma sahip olmaksızın, bir sözleşmeye dayanarak, belirli bir yer veya bölge içinde sürekli olarak ticari bir işletmeyi ilgilendiren sözleşmelerde aracılık etmeyi veya bunları o tacir adına yapmayı meslek edinen kimseye acente denir."* şeklinde tanımlanmıştır. Kanun metninde acentelik ilişkisinin var olabilmesi için gerekli unsurlara değinilmiştir.

TTK md.102'de anlaşılacağı üzere acentelik ilişkisinin söz konusu olabilmesi için tacir ile acente arasında *bir acentelik sözleşmesinin* var olması gerekir. Öğretide sözleşmenin yazılı olması gerekmediği sözlü dahi olabileceğine işaret edilmiştir[501]. Acente gerçek kişi olabileceği gibi tüzel kişi de olabilir[502].

Acentenin faaliyeti müvekkili işletmeye ilişkin *sözleşmelerde aracılık etmek ya da müvekkili ad ve hesabına sözleşme yapmaktır*[503]. Müvekkili ad ve hesabına sözleşme akdedebilmesi için acenteye yazılı bir yetki verilmesi ve bu yetkinin acente tarafından ticaret siciline tescil ve ilan edilmesi gerekir (TTK md.107).

Her ne kadar acente, müvekkili ad ve hesabına aracılık yapma ya da sözleşme akdetme faaliyeti içerisinde olsa da müvekkilinden *bağımsız olarak hareket etmektedir*[504]. Gerçekten de acentenin bağımsız olabilmesi için müvekkilinden emir

[499] Kaya ve diğerleri; s. 830; Şener, s. 341.
[500] Arkan, s. 216.
[501] Poroy/Yasaman, s. 267; Kaya ve diğerleri, s. 833.
[502] Arkan, Ticari İşletme, s. 218.
[503] Mustafa İsmail Kaya ve Burçak Tatlı, **Ticaret Hukuku -I (Ticari İşletme ve Ortaklar Hukuku)**, 3. Baskı, Seçkin Kitapevi, Ankara, Eylül, 2020, s. 120.
[504] Şener, s. 342.

ve talimat almaması, faaliyet düzeni ve çalışma organizasyonunu kendisinin düzenlemesi gerekir[505].

Acente ile müvekkili arasındaki *ilişkinin sürekli olması gerekir*[506]. Ayrıca acentenin müvekkili ad ve hesabına aracılık etme ya da sözleşme yapma şeklindeki faaliyetini *meslek edinmiş olması da* gerekmektedir. Meslek edinmiş olma unsuru süreklilik ilişkisinin doğal bir sonucudur[507].

TTK md.104'te *"Yazılı olarak aksi kararlaştırılmadıkça, müvekkil, aynı zamanda ve aynı yer veya bölge içinde aynı ticaret dalı ile ilgili olarak birden fazla acente atayamayacağı gibi, acente de aynı yer veya bölgede, birbirleriyle rekabette bulunan birden çok ticari işletme hesabına acentelik yapamaz."* şeklinde düzenleme ile *acentenin tekel hakkı ve rekabet yasağı* düzenlenmiştir. Madde hükmü iki yönlüdür. Bir başka deyişle, acente aynı yer ya da bölge de aynı zamanda aynı ticaret dalı ile alakalı olarak yalnızca müvekkili lehine acentelik yapabilir. Müvekkilde aynı yer ya da bölgede aynı zamanda aynı faaliyet alanı ile ilgili başka acente ile acentelik sözleşmesi yapamaz. Kanunda belirtildiği üzere acentenin tekel hakkının aksine yazılı sözleşme yapılabilir[508]. Acentenin rekabet etmeme yasağı ayrıca müvekkile karşı sadakat borcunun da karşılığını oluşturmaktadır[509]. *Kaya*'ya göre "aynı ticaret dalı" olarak belirtilen durum mümkün olduğunca dar yorumlanmalı; farklı işletme konuları ile alakalı olarak belirtilen hüküm uygulanmamalıdır[510].

Süreklilik unsuru acentelik ilişkisini simsarlıktan ayırmaktadır. Simsar bir veya birkaç iş için geçici olarak faaliyette bulunan bağımsız tacir yardımcısıdır. Oysaki acente müvekkili adına sürekli bir faaliyet içerisinde sözleşmelere aracılık etmekte ya da kendisine yazılı bir yetki verilmiş ise üçüncü kişilerle müvekkili ad ve

---

[505] Arkan, Ticari İşletme, s. 218; Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 527; acentenin bağımsız tacir yardımcısı olarak değerlendirilebilmesi için çalışma düzenine ilişkin şartları özgürce tayin edebilmesi gerekir. Ancak müvekkilin acenteye piyasa şartlarına uygun davranması şeklindeki talimatı ile sözleşmenin içeriği, türü ve şekli konusunda talimatı acentenin bağımsız karakterini etkilemez.

[506] Moroğlu/Kendigelen, s. 139; Yarg. 11. HD. 15.02.2011 T., 2009/3223 E. ve 2009/1684 K. sayılı ilamı *"...eTK'nın 116 vd. maddeleri anlamında bir acentelik ilişkisinden söz edilebilmesi için sözleşmelere sürekli olarak ve inhisari bir şekilde aracılık edilmesi gerekir. Davacı şirketin dört yıla yakın bir dönem içinde davalı şirketten sadece tek kalemde... TL tahsil etmesi ve başka bir ücret ya da bedele rastlanmamış bulunması karşısında sürekli nitelikte bir acentelik ilişkisinin eylemli olarak varlığından söz edilemez. Süreklilik şartının gerçekleşmemesi halinde taraflar arasında bir tellallık ilişkisinin varlığı kabul edilmelidir..."* (Batider 2012, C.XXVII, S.2, ss. 260-263)

[507] Kaya ve diğerleri, s. 838.

[508] Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 528.

[509] Şener, s. 355.

[510] Kaya ve diğerleri, s. 835.

hesabına sözleşme yapmaktadır[511]. Ayrıca acente tek satıcılık sözleşmesinden de farklıdır. Tek satıcı üreticiden tedarik ettiği ürünleri kendi ad ve hesabına üçüncü kişilere satarken acente TTK md.102'de açıkça değinildiği üzere müvekkili ad ve hesabına hareket etmektedir[512].

b. Acentenin Tekel Hakkının TTK md.55/1-e Kapsamında Değerlendirilmesi

TTK md.104 uyarınca acente belirli bir yer ya da bölgede aynı faaliyet alanı içerisinde birbiriyle rekabet halinde bulunan birden çok işletme hesabına acentelik yapamaz. Müvekkilde acentesini yetkilendirdiği yer ya da bölge içerisinde aynı faaliyet alanında başka bir acente ile sözleşme yapamaz. Müvekkilin acentelik sözleşmesine aykırı olarak aynı bölgede başka bir acente aracılığıyla faaliyette bulunması durumunda mağdur olan acente müvekkile dava açarak zararının tazminini isteyebilir[513]. Öte yandan acente müvekkilinin daha sonradan aynı yer ya da bölgede aynı faaliyet alanı için görevlendirdiği acenteye karşı TTK md.56 uyarınca haksız rekabet davalarını açabilir mi? *Özkan*'a göre mağdur acente daha sonrasında müvekkili tarafından yetkilendirilen diğer acenteye karşı haksız rekabete ilişkin davaları açabilir. Zira burada TTK md.55/1-e kapsamında sözleşme ile rakiplere de yüklenmiş iş şartına aykırılıktan bahsedilir[514]. *Poyraz*'ın belirtilen konuda vermiş olduğu bir örnekte İzmir merkezli bir sigorta şirketinin İzmir bölgesinde faaliyet gösteren münhasır acentesinin Manisa'da da faaliyette de bulunması durumunda aynı sigorta şirketinin Manisa'da yer alan acentesi diğerine karşı TTK md.55/1-e bendi uyarınca iş şartına aykırı davranılması nedeniyle haksız rekabete ilişkin davaları açabilir[515]. *Kanaatimizce* de bir tacirin yetkilendirdiği münhasır acentesinin diğerinin bölgesinde faaliyette bulunması durumunda mağdur

---

[511] Şener, s. 303.
[512] Arkan, Ticari İşletme, s. 223; Moroğlu/Kendigelen, ss. 138-139; Yarg. 19. HD. 03.11.2003 T., 1710/10859 sayılı kararı (YKD 2004, C.30, S.6, s.920-922; LHD 2003, S.12, s.3164-3166)
[513] Moroğlu/Kendigelen, s. 140; Yarg. TD. 13.06.1968 T., ve 66-3917/3689 sayılı kararı *"...Bu mıntıkada satış tekeli davacıya verildiğine göre, davalının bu mecburiyete riayet etmeyerek Ankara ve Çankırı'da gerek doğrudan doğruya ve gerekse başkalarının aracılığı ile mamullerini satması akde (acentelik akdine) muhalefet sayılır. Bu halde davacı (acente) bu yüzden uğradığı zararı isteyebilir..."* (Batider 1969, C.V.S.2, s.284)
[514] Özkan, s. 140 dpn.16.
[515] Poyraz, ss. 149-150.

acente diğerine karşı haksız rekabete ilişkin davaları açabilmelidir. Zira bu halde rakipler yönünden de cari iş şartı düzenlemesi içeren sözleşme hükmüne aykırılık söz konusudur.

3. Franchising Sözleşmesi

a. Tanımı

Franchise sözleşmesi, franchise verenin kendisine ait ticaret unvanı, işletme adı, marka, işaret, amblem ve sembolünü franchise alana devretmeyi taahhüt ettiği; franchise alanında belirli bir malın, ürünün ya da hizmetin sunumunu veya satımını franchise verenden devraldığı ticaret unvanı, işletme adı, marka, işaret, amblem ve sembolü altında gerçekleştirdiği ve bunun karşılığında franchise alana belirli bir bedel ödediği, tam iki tarafa borç yükleyen, rızai, sürekli borç doğuran, isimsiz ve ivazlı bir sözleşmedir[516]. Bu sözleşme ilişkisinde franchise alan, franchise verenin satış ve konseptine tek satıcılık sözleşmesindeki tek satıcının aksine daha çok bağlanmış konumdadır. Zira franchise veren, franchise alanı denetleme ve kontrol altında tutma yetkisine de sahiptir[517].

b. TTK md.55/1-e Kapsamında Değerlendirme

Franchising sözleşmesi uyarınca franchise alanın *bedeli ödeme*, sözleşmede kararlaştırılan mal ya da ürünün *sürümünü artırma*, franchise verenin devrettiği marka, unvan, know-how gibi unsurları *kullanma ve geliştirme*, ürün ve hizmetleri yalnızca *franchise verenden sağlama*, franchise veren tarafından mal, ürün ya da hizmetler için belirlenen *fiyatı kabul etme* ve *sadakat borcu* bulunmaktadır[518]. Ayrıca franchise veren, franchise alana devrettiği maddi olmayan varlıklardan belirli bir yer ve bölgede tek başına yararlanma ve kullanma hakkını devretmek zorundadır. Buna "alan garantisi" denir. Bu alan içerisinde franchise veren başkalarıyla franchising

[516] Fikret Eren, **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, 7. Baskı, Yetkin Basımevi, Ankara, 2019, (Özel Hükümler), ss. 983-985; Çiğdem Kırca, **Franchise Sözleşmesi,** Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1997, s. 19.
[517] Eren (Özel Hükümler), s. 992.
[518] Umut Yeniocak, **Franchise Sözleşmesi**, Seçkin Yayınevi, 1. Baskı, Nisan, 2016, s. 31.

sözleşmesi yapamaz[519]. Öte yandan franchise alanın franchise konusu olan ürün ya da malı münhasıran franchise verenden sağlaması sözleşmenin asli unsuru değildir[520]. Ancak sözleşme hükmü ile franchise alanın ürün ya da malları münhasıran franchise verenden tedarik edeceği kararlaştırılması mümkündür[521].

Franchising sözleşmesinin belirtilen hükümleri "sözleşmeyle rakiplere de yüklenmiş olan iş şartı olmaları" nedeniyle ihlal edilmesi durumunda TTK md.55/1-e maddesi uyarınca haksız rekabete vücut verebilir. Örneğin franchise veren tüm franchise alanları ile yapmış olduğu çerçeve bir sözleşmede franchise konusu ürünlerin münhasıran kendisinden alınmasını sözleşme hükmü olarak kabul ederse ve franchise alanlardan biri bu hükme aykırı olarak üçüncü bir kişiden daha ucuza franchise konusu ürünleri tedarik ederse bu halde sözleşme ile rakiplere de yüklenmiş olan iş şartına aykırı davranmış olacaktır. Bu halde franchise verenin diğer franchise alanları sözleşme hükmünü ihlal eden franchise alana TTK md.55/1-e kapsamında haksız rekabete ilişkin davaları açabilir[522].

Kanaatimizce franchise veren, franchise alana münhasıran belirli bir bölgede faaliyette bulunma taahhüdü altına girmesine (alan garantisi) rağmen bu taahhüde aykırı olarak aynı bölge içerisinde bir başka işletmeye de franchise verirse kanaatimizce ilk franchise alan diğerine sözleşme ile rakipler yönünden de cari olan iş şartına aykırı davranması nedeniyle haksız rekabete ilişkin davaları açabilmelidir.

D. Meslek Dalında veya Çevrede Olağan Olan İş Şartları

1. Kapsamı ve Tanımı

TTK md.55/1-e uyarınca bir *meslek dalında* veya *çevrede olağan olan iş şartlarına* uymayanlar rakiplerin dürüstlük kuralına aykırı davranmış olacağı hükme bağlanmıştır. Belirli bir meslek dalında veya çevrede geçerli olan iş şartlarından kasıt ticari örf ve âdet kurallarıdır. Bu kurallar uzun süre boyunca uygulanan ve o çevrede ya da meslek dalında uyulması yönünde genel bir kanının var olduğu yazısız hukuk

[519] Eren (Özel Hükümler), s.994; Yeniocak, s.72; Kırca, ss. 143-144.
[520] Kırca, s. 167.
[521] Yeniocak, s. 86.
[522] Poyraz, s. 155.

kurallarıdır[523]. TTK md.1/2 uyarınca mahkeme, hakkında ticari bir hüküm bulunmayan ticari işlerde, ticari örf ve âdete, bu da yoksa genel hükümlere göre karar verir. Hâkim önüne gelen uyuşmazlığa uygulanacak bir ticari hüküm bulamaz ise o halde ticari örf ve adetin bulunup bulunmadığını araştıracaktır[524]. Somut uyuşmazlığa uygulanabilecek ticari örf ve âdet kuralının olup olmadığını ticaret ve sanayi odalarına sorulabilir[525].

Öte yandan 5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu md.12/f uyarınca odaların görevleri arasında çalışma alanları içindeki ticarî ve sınaî örf, adet ve teamülleri tespit etmek, Bakanlığın onayına sunmak ve ilân etmek de yer almaktadır. Yine aynı kanun md.17'nin e bendinde ticaret, sınai ve deniz ticaret odalarına da çalışma alanları içindeki ticarî ve sınaî örf, adet ve teamülleri tespit ve ilân etmek görevi verilmiştir.

2. TTK md.55/1-e uyarınca Haksız Rekabet Teşkil Edebilecek Meslek Kuralları

a. Fiyat Tarifeleri

Esnaf odaları tarafından belirlenen fiyat tarifeleri, TTK md.55/1-e'de "…bir meslek dalında veya çevrede olağan olan iş şartlarına aykırılık…" şeklinde belirtilen belirli bir ticari çevrede geçerli örf ve âdet kurallarına örnek verilebilir[526]. Konunun önemine istinaden fiyat tarifelerine değinmeyi gerekli buluyoruz.

Esnaf ve Sanatkârlar Meslek Kuruluşları Kanunu md.62 uyarınca çıkartılan fiyat tariflerine aykırı davranılması durumunda iş şartlarına aykırı davranılmış olacağı ve TTK md.55/1-e kapsamında haksız rekabetin oluşacağı düşünülebilir. Gerçekten de Yargıtay vermiş olduğu kararlarda esnaf odaları tarafından belirlenen fiyat tarifelerine aykırılıkların, iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet hali

[523] Arkan, s. 101; O. Gökhan Antalya ve Mehmet Topuz, **Medeni Hukuk Giriş Temel Kavramlar Başlangıç Hükümleri**, Cilt 1, 4. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2021, s.295; Eryürek, s.162; Nomer Ertan (Haksız Rekabet), s. 341.
[524] Bozer/Göle, s. 46.
[525] Güneş, s. 393; Şener, s. 110; Karayalçın, s. 148.
[526] Erdil, s. 283.

oluşturduğuna hükmetmektedir[527]. Bu maddeye göre belirli odalara tabi olan işletmelerin uymakla yükümlü oldukları fiyat tarifeleri düzenlenmiştir[528]. Fiyat tarifeleri uygulanacak azami hadleri gösterir[529]. Bu yönüyle, belirli bir iş sektöründe rakipler yönünden cari olan ve odalarca belirlenen azami fiyat tarifesinin üzerinde bir fiyatla ürün satmak TTK md.55/1-e kapsamında haksız rekabet oluşturur[530].

Yargıtay tarafından fiyat tarifelerine ilişkin verilen kararlarda bazen iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet haline (TTK md.55/1-e), bazen ise ürünün tedarik fiyatının altında satılması haksız rekabet haline (TTK md.55/1-a-6) dayanıldığı görülmektedir.

Yargıtay vermiş olduğu bazı kararlarda; esnaf odalarınca belirlenen tarifenin iş şartı olarak kabul edilmesi gerekeceğinden davalının tarifede tespit edilen fiyatın altında ürün sattığının anlaşıldığı durumlarda TTK md.55/1-e kapsamında haksız rekabetin oluştuğuna hükmetmiştir[531]. Bu kararlarda fiyat tarifelerinin azami fiyat

---

[527] Yarg. HGK. 11.12.2018 T., 2017/117 E. ve 2018/1883 K. sayılı ilamında *"...Bu itibarla, aynı meslek dalında faaliyet gösteren kimselerin tamamının uyması zorunlu olan ve kanun veya sözleşme hükümleri ile tespit edilmiş olan veya bir meslek dalında genel geçerliliği olan iş şartlarına uymamak haksız rekabet olarak kabul edilmiştir. Hüküm ile rakiplerin kanun, sözleşme veya ticari örf ve âdet ile belirlenmiş iş şartlarına uymamak suretiyle haksız bir avantaj sağlamaları engellenmek istenmektedir. Bu bakımdan TTK'nın 55/ (1)-e. maddesi anlamında haksız rekabetten bahsedebilmek için bir meslek dalında rakiplerin de uymakla yükümlü olduğu kuralların bulunması ve bu kurallardan birine aykırı davranıştan söz edilmesi gerekmektedir. Bu anlamda, 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkârlar Meslek Kuruluşları Kanununun 62. mad desi iş şartlarına örnek olarak gösterilebilir (Ülgen, Hüseyin/Helvacı, Mehmet/Kendigelen, Abuzer/Kaya, Arslan/Nomer Ertan, Füsun; Ticari İşletme Hukuku, İstanbul 2015, s. 561.) ..."* şeklinde belirtilerek 5362 sayılı yasanın 62. Maddesinin iş şartı olduğu kabul edilmiştir. Aynı hususta bkz. Yarg. 11. HD. 18.02.2015 T., 2014/17124 E. ve 2015/2127 K. sayılı ilamı (online: https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/ E.T.: 10.10.2021)

[528] 5174 sayıl Türkiye Odalar Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanunu md.12/ı'da odaların görevleri arasında *"Gerektiğinde 507 sayılı Esnaf ve Küçük Sanatkârlar Kanununun 125 inci maddesinde sayılan mal ve hizmetlerin azamî fiyat tarifelerini, kendi üyeleri için, Bakanlıkça çıkarılacak yönetmeliğe uygun olarak tespit etmek ve onaylamak."* sayılmıştır.

[529] Esnaf ve Sanatkârlar Meslek Kuruluşları Kanunu md.62/1 *"Bu Kanuna tabi esnaf ve sanatkârlarca üretilen mal ve hizmetlerin fiyat tarifeleri, bağlı bulundukları odalarca hazırlanır ve odanın mensubu olduğu birlik yönetim kurulu tarafından fiyat tarifesinin sunulmasından sonra otuz gün içinde onaylanır veya reddedilir. Onaylanan fiyat tarifesi belediye, mülki amirlik ve ilgili odaya yedi gün içerisinde bildirilir ve bu andan itibaren yürürlüğe girer. Fiyat tarifeleri, uygulanacak azami hadleri gösterir."* Yine aynı husus Esnaf ve Sanatkarlarca Üretilen Mal ve Hizmetlerin Fiyat Tarifeleri Hakkında Yönetmelik md.5/6 kapsamında tekrar edilmiştir.

[530] Nomer Ertan, Haksız Rekabet, s. 346.

[531] Yarg. 11. HD. 26.11.2018 T., 2017/1916 E. ve 2018/7379 K. sayılı ilamı; *"Davacı vekili, ... Esnaf ve Sanatkarlar Odası ile ... Ticaret ve Sanayi Odası tarafından 250 gram ekmeğin satış fiyatının 0,75.TL olarak belirlendiğini ve tarifenin tüm fırıncı esnafına bildirildiğini, davalının belirlenen fiyat tarifesinin ve maliyetinin altında 0,50.TL bedelle ekmek satarak diğer ekmek üreticilerine karşı haksız rekabet oluşturduğunu ileri sürerek davalı fiillerinin haksız rekabet teşkil ettiğinin tespiti ile vaki haksız eyleminin menini talep etmiştir.*

tarifesi mi yoksa sabit fiyat tarifesi mi olduğu anlaşılamamakta olup ilk derece mahkemelerinin davalı tarafından fiyat tarifesinin altında satış yapılması nedeniyle haksız rekabetin oluştuğuna ilişkin kararları yüksek mahkeme tarafından onanmıştır.

Yargıtay vermiş olduğu başka bir kararında, davalı Kuaförlük ve Güzellik merkezinin esnaf odası üyesi olmasa da odanın görev alanı uyarınca çıkarmış olduğu fiyat tarifesi ile bağlı olduğu, fiyat tarifesinden %30, %50 oranında daha düşük miktarda fiyat ilan ettiği, ticari hayatta iskonto oranının %10, %15, %20 şeklinde olduğu düşünüldüğünde fiyat tarifesinin çok altında fiyat ilanı yapılmasını iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet olarak kabul eden mahkeme kararını onamıştır[532]. Yine Yargıtay'ın bir başka kararında, ilk derece mahkemesinin davalının *tarifenin yarısının da altında* ücretle ve sürekli olarak hizmet sunmasının haksız rekabet oluşturduğunu belirttiği kararı yüksek mahkeme tarafından onanmıştır[533]. Bu yönüyle, berberlik hizmeti yapan işletmelerin fiyat tarifesinin *anormal derecede* ya da *yarısının da altında* fiyat belirlemiş olmaları ve sürekli bu

---

Davalı vekili, davalının haksız rekabete neden olacak herhangi bir eylemi bulunmadığını, davalı şirketin, davacı odaya üye olmadığını bu nedenle davacı tarafından belirlenen fiyat tarifesine uyma yükümlülüğünün bulunmadığını, davacı odaya mensup bazı ekmek üreticilerinin de düşük fiyattan ekmek sattığını savunarak davanın reddini istemiştir.

İlk Derece Mahkemesince, iddia, savunma ve tüm dosya kapsamına göre, maliyetler göz önüne alındığında, dava tarihi itibariyle, 250 gram standart beyaz ekmeğin satış fiyatının 0,75 TL olmasının zorunlu olduğu ancak davalının bu fiyatın altında 0,50 TL'den ekmek sattığı, bu hususun davalının da kabulünde olduğu, davalı yanın vaki eyleminin haksız rekabet niteliğinde olduğu gerekçesiyle, davanın kabulüne, vaki eylemin haksız rekabet oluşturduğunun tespiti ile haksız rekabetin menine karar verilmiştir.

Kararın davalı vekilince istinaf edilmesi üzerine İstinaf Mahkemesince yapılan yargılama sonucunda, mahkemece verilen kararın usul ve yasaya uygun olduğu gerekçesiyle istinaf başvurusunun esastan reddine karar verilmiştir.

Kararı davalı vekili temyiz etmiştir.

Yapılan yargılama ve saptanan somut uyuşmazlık bakımından uygulanması gereken hukuk kuralları gözetildiğinde İlk Derece Mahkemesince verilen kararda bir isabetsizlik olmadığının anlaşılmasına göre yapılan istinaf başvurusunun HMK'nın 353/b-1 maddesi uyarınca Bölge Adliye Mahkemesince esastan reddine ilişkin kararın usul ve yasaya uygun olduğu kanısına varıldığından Bölge Adliye Mahkemesi kararının onanmasına karar vermek gerekmiştir.

SONUÇ: Yukarda açıklanan nedenlerle, davalının temyiz isteminin reddi ile Bölge Adliye Mahkemesince verilen kararın HMK'nın 370/1. maddesi uyarınca ONANMASINA, HMK'nın 372. maddesi uyarınca işlem yapılmak üzere dava dosyasının Bölge Adliye Mahkemesine gönderilmesine, aşağıda yazılı bakiye 4,50 TL temyiz ilam harcının temyiz edenden alınmasına, 26/11/2018 tarihinde kesin olarak oyçokluğuyla karar verildi." aynı doğrultuda bkz. Yarg. 11. HD. 2016/8790 E. ve 2017/7058 K. sayılı ilamı; Yargıtay 11. HD. 24.09.2018 T., 2017/368 E. ve 2018/5633 K. sayılı ilamı, Yarg. 11. HD. 19.03.2018 T., 2016/6012 E. ve 2018/2058 K. sayılı ilamı (Online: https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/ E.T.: 10.10.2021)

[532] Yarg. 11. HD. 15.01.2019 T., 2017/3603 E. ve 2019/358 K. sayılı ilamı (Online: https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/ E.T.: 10.10.2021).

[533] Yarg. 11. HD. 11.03.2014 T., 2013/15569 E. ve 2014/4655 K. sayılı ilamı (Online: https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/ E.T.: 31.10.2021).

şekilde hizmet sunmaları durumunda iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet hali oluşacaktır[534].

Yargıtay'ın başka bir kararında, esnaf odalarınca belirlenen fiyat tarifelerinin azami fiyatları belirlediği durumda ise TTK md.55/1-a.6 uyarınca ürünlerin satış fiyatının yöredeki ortalama maliyetin altında olup olmadığı hususunun irdelenmesi gerektiğine işaret edilmiştir. Bu hususa ilişkin Yargıtay 11. HD. 22.10.2018 tarih, 2017/1300 Esas ve 2018/6549 sayılı ilamında,

> *"Mahkemece, uyulan bozma ilamı, iddia, savunma, bilirkişi raporu ve tüm dosya kapsamına göre, davacının fiyat tarifesinde üye işyerleri tarafından uygulanacak azami ücret tarifesinin belirlendiği, alt sınırın belirtilmediği, bu miktarların altında yapılacak mesleki faaliyetin muhiti ve hitap ettiği gelir grupları ile orantılı olarak uygulandığında haksız rekabet sonucunu doğurmayacağı, davalının haksız rekabet yasağını ihlal etmediği gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir.*
> *Kararı, davacı vekili temyiz etmiştir.*
> *Mahkemece bozma ilamına uyularak yapılan yargılamada, tarifenin azami ücretleri belirlediği, davalının fiyat tarifesinin altında yaptığı mesleki faaliyetin ortalama hizmet bedelinin muhit ve hitap edilen gelir gruplarına göre değişeceği için haksız rekabet oluşturmadığı gerekçesiyle davanın reddine karar verilmiştir. Ancak, mahkemece ve hükme esas alınan bilirkişi raporunda, tarifenin azami fiyatları belirlediği ve bunun altında verilen hizmetin hitap edilen gelir grubuna göre değişeceğinden haksız rekabet oluşturmayacağının kabulü yerinde olmayıp, bu durumda davalının davacı tarafça belirlenen tarifenin altında iş yapmasının, hizmet verdiği yöredeki ortalama maliyetin altında olup olmadığı ve buna bağlı olarak da haksız rekabet oluşturup oluşturmadığı hususu değerlendirilerek, gerektiğinde sektör bilirkişisinden rapor alınarak, sonucuna göre karar verilmesi gerekirken; yazılı şekilde eksik incelemeye dayalı karar verilmesi doğru olmamış, kararın bozulması gerekmiştir."*

şeklinde tespit ve kabullerde bulunulmuştur[535]. Görüleceği üzeri Yargıtay'ın bu kararında, ilk derece mahkemesi tarafından davalının azami fiyat tarifesinin altında

---

[534] Özkan, s. 148.

[535] Aynı hususa ilişkin Yarg. 11. HD. 07.04.2021 T. ve 2020/5907 E. ve 2021/3406 K. sayılı ilamda; *"...Somut uyuşmazlıkta Sivas Ticaret ve Sanayi Odasınca ve Sivas Esnaf ve Sanatkârlar Odaları Birliği'nce 2017 yılı için 250 gram ekmeğin azami fiyatının 1,00 TL olarak belirlendiği, davalının ise azami haddi aşmadığı anlaşılmaktadır. Şu hâlde TTK'nın 55/1-e maddesi anlamında haksız rekabetin varlığından söz etmek mümkün değildir. Öte yandan, 6102 sayılı TTK'nin 55/1-a-6. maddesi "Seçilmiş bazı malları, iş ürünlerini veya faaliyetleri birden çok kere tedarik fiyatının altında satışa sunmak, bu sunumları reklamlarında özellikle vurgulamak ve bu şekilde müşterilerini, kendisinin veya rakiplerinin yeteneği hakkında yanıltmak; şu kadar ki, satış fiyatının, aynı çeşit malların, iş ürünlerinin veya faaliyetlerinin benzer hacimde alımında uygulanan tedarik fiyatının altında olması hâlinde yanıltmanın varlığı karine olarak kabul olunur; davalı, gerçek tedarik fiyatını ispatladığı takdirde bu fiyat değerlendirmeye esas olur" hükmünü haizdir. Bu hüküm uyarınca haksız rekabetin*

muhiti ve hitap ettiği gelir grubu dikkate alınarak orantılı olarak düşük fiyattan satış yapmasının haksız rekabet oluşturmayacağına karar verilmiş olmasına rağmen yüksek mahkeme tarafından *satışın tedarik fiyatının altında yapılmış olabileceğine* dikkat çekilmiştir.

Yargıtay vermiş olduğu başka bir kararında ise ekmeğin azami fiyat tarifesinin 0,85-TL olarak belirlendiği, ekmeğin maliyetinin ise 0,645-TL olarak hesaplandığı, davalının ise aynı ekmekleri 0,50-TL'den sattığı uyuşmazlıkta; bölge adliye mahkemesince davalının ekmeğin maliyetinin altında satılması eyleminin TTK md.55/1-e kapsamında haksız rekabet oluşturduğu şeklindeki kararını onamıştır[536]. Belirtilen kararda bölge adliye mahkemesi, davalının eyleminin belirli bir sektörde fiyat tarifeleri ile belirlenen ticari örf ve âdet kurallarına aykırı olduğu gerekçesi ile TTK md.55/1-e'ye aykırı bulduğu gibi ayrıca TTK md.55/1-a-6'da belirlenen tedarik fiyatının altında ürün satma şeklinde gerçekleşen haksız rekabet haline de aykırı bulmuştur[537]. Hemen belirtilmelidir ki TTK md.55/1-a.6'da düzenlenen tedarik fiyatının altında satış yapma nedeniyle haksız rekabet halinin oluşabilmesi için fail tarafından bazı malların tedarik fiyatının altında gösterilerek aslında tüketicilere kalitesiz malları yüksek fiyattan satmanın amaçlanması gerekir[538]. Oysaki kararda değinilen somut olayda tüketicileri aldatma söz konusu olmayıp davalının sattığı ekmeklerin kalitesinden ziyade fiyatları ön plandadır. Bu yönüyle TTK md.55/1-a.6'da değinilen haksız rekabet halinin oluşmadığı[539] şeklindeki düşünceye katılmaktayız.

---

varlığından söz edebilmek için tedarik fiyatının altında satışa arz hususunun varlığı en temel şart olup, anılan kanun maddesinde ifade edildiği üzere tedarik fiyatının altında satışa arz halinin bulunup bulunmadığının tespiti bakımından haksız rekabette bulunduğu iddia olunan kişinin gerçek tedarik fiyatını ispatladığı durumda bu fiyat nazara alınarak değerlendirme yapılması gerekmektedir. Bu açıklamalar ışığında somut uyuşmazlığa gelindiğinde, İlk Derece Mahkemesince davalı tarafça ekmek maliyetine ilişkin sunulan kayıtlar üzerinden aldırılan bilirkişi raporunda davalının 250 gr. ekmeği 0,871 TL'ye mâl ettiği tespit edilmiştir. Bu halde davalının gerçek tedarik fiyatını ispatladığı kabul edilerek tedarik fiyatının altında satışın bulunmadığı gerekçesi ile davanın reddine karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçe ile davanın kabulüne karar verilmesi doğru görülmemiş, hükmün davalı yararına bozulmasına karar vermek gerekmiştir…" (Online: https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/ E.T.: 10.10.2021)

[536] Yargıtay 11. HD. 10.06.2020 T., 2019/5051 E. ve 2020/2756 K. sayılı ilamı (Online: https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/ E.T.: 10.10.2021)

[537] Erdil, s. 285; yazara göre tedarik fiyatının altında ekmek satmak süreklilik arz etmekte ise ayrıca TTK md.55/1-a-6 kapsamında da haksız rekabet oluşmaktadır.

[538] TTK md.55/1-a.6 hükümet gerekçesinden.

[539] Özkan, s. 149; yazarın görüşüne göre Yargıtay, tedarik fiyatının altında hizmet sunulması ya da ürün satılması halini -per se- (kendiliğinden) haksız rekabet hali olarak kabul etmektedir.

Fiyat tarifelerine aykırı davranan failin odaya üye olup olmadığı haksız rekabetin tespitinde önemsizdir[540].

Görüldüğü üzere Yargıtay bazı kararlarında, esnaf odalarınca çıkartılan fiyat tarifelerini ticari hayatta tüm rakipler yönünden cari iş şartı olarak kabul etmesi nedeniyle doğrudan bu tarifelere aykırılıkları TTK md.55/1-e kapsamında değerlendirmiş ve haksız rekabet olarak nitelendirmiştir. Azami fiyat tarifelerinin yürürlükte olduğu durumlarda ise belirlenen azami fiyatın altında ancak maliyet fiyatının üstünde ürün satmak, ürünlerin fiyatının ya da hizmetin ücretinin fiyat tarifesinde belirtilen ücret ya da fiyatın *anormal derecede altında veya yarısından az olmaması* halinde serbesttir ve haksız rekabet oluşturmaz. Öte yandan azami fiyat tarifelerinin altında ve ayrıca tedarik fiyatının da altında ekmek satılması TTK md.55/1-a-6 ya da TTK md.55/1-e kapsamında haksız rekabet olarak değerlendirilmektedir.

Ekmek tariflerine ilişkin Yargıtay kararlarının değerlendirilmesi noktasında; *Özyürek,* yüksek mahkemenin kararları ile ürün fiyatlarının sanki fiyat tarifesindeki fiyatlarla eşit ya da yakın olması gibi bir kural koyulduğundan bahsetmiştir. Fiyat tarifelerinde belirlenen rakamların altında ürün satışının yapılamaması durumu da yazara göre rekabet hakkı ve özgürlüğünün sınırlanmasına sebep olacaktır[541]. *Özkan*'a göre de fiyat tariflerinde düzenlenen fiyatların altında ürün satmak ya da hizmet sunmak serbest piyasa ekonomisinin uygulandığı bir sistemde gerekli olup rekabetin gelişmesine hizmet etmektedir. Bu nedenle maliyet fiyatının altında olmamak şartı ile fiyat tarifelerinde belirlenen ücret veya fiyatın altında hizmet sunumu ya da mal satışı haksız rekabeti oluşturmaz[542]. *Kanaatimizce* de fiyat tarifelerinde belirlenen miktar, azami haddi gösterdiğinden bu haddin altında satış yapılması durumunda ve tedarik fiyatının altında satış yapılmadığı sürece haksız rekabet oluşmamalıdır. Zira, bu halde davalı tarafından uyulması gereken bir kurala aykırı davranıldığından zaten bahsedilmesi mümkün değildir ve TTK md.55/1-e uyarınca haksız rekabet hali oluşmaz. Öte yandan özgür rekabet sistemi içerisinde

[540] Yarg. 11. HD. 11.12.2017 T., 2016/8790 E. ve 2017/7058 K. sayılı ilamı; Yarg. 11. HD. 15.01.2019 T., 2017/3603 E. ve 2019/358 K. sayılı ilamı (Online: https://kararara ma.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/ E.T.: 10.10.2021)
[541] Özyürek, s. 169.
[542] Özkan, s. 176.

işletmeler sattıkları malın kalitesinden ödün vermedikleri sürece satış fiyatını düşürebilmelidir. Sonucunda bu durumdan tüketiciler yararlanır.

b. İş Şartı Olarak Kabul Edilebilecek Diğer Ticari Örf ve Adet Kuralları

Herhangi bir ticari örf ve âdetin belirli bir meslek dalında veya çevrede olağan iş şartı olarak kabul edilmesi durumunda rakip işletmelerden herhangi birinin bu kurala uymaması durumunda TTK md.55/1-e yönünden haksız rekabet hali oluşur ve örf ve âdet kuralının geçerli olduğu bölgede faaliyette bulunan herhangi bir rakip işletme, faile karşı TTK md.56'da belirtilen haksız rekabete ilişkin davaları açabilir. Ticari örf ve âdet kuralının Ticaret ve Sanayi odaları tarafından tespit ve ilan edilmiş olması önemli değildir. Ancak ticari örf ve âdet kuralının iş şartı olarak kabul edilebilmesi için daha önce de değindiğimiz gibi bu kuralın belirli bir meslek dalında ya da çevrede rakip işletmeler yönünden uzun süre boyunca uygulanagelmiş olması ve uyulmasının zorunlu olduğu inancının yerleşmiş olması gerekir. Ayrıca kuralın iş şartı olabilmesi için dürüst ve bozulmamış rekabeti katılanların aleyhine olacak şekilde etkilemesi de gereklidir. Zira ticari örf ve âdet kuralına uyulmaması durumunda dürüst ve bozulmamış rekabet etkilenmemekte ise iş şartına aykırı davranılmış olmayacağından TTK md.55/1-e uyarınca haksız rekabetin bulunduğundan bahsedilemez.

Örneğin mağazaların pazar günü kapalı kalması gerektiği şeklindeki kurala[543], eczanelerin tatil günlerinde sıra ile nöbet tutmasına ilişkin olan kurala[544], ilgili meslek kuruluşunca indirimli satışların yalnızca belirli dönemlerde yapılabileceğine[545] ilişkin alınan karara rakip işletmeler tarafından uyulmaması durumunda TTK md.55/1-e uyarınca haksız rekabet oluşur.

[543] Bozer/Göle, s. 244.
[544] Poyraz, s. 170.
[545] Arkan, Ticari İşletme, s.361

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
HAKSIZ REKABETE KARŞI HUKUKİ KORUMA VE USUL HÜKÜMLERİ

I. HUKUK DAVALARI

TTK md.56/1 uyarınca *"Haksız rekabet sebebiyle müşterileri, kredisi, mesleki itibarı, ticari faaliyetleri veya diğer ekonomik menfaatleri bakımından zarar gören veya böyle bir tehlike ile karşılaşabilecek kimse;*

a) Fiilin haksız olup olmadığının tespitini,

b) Haksız rekabetin men'ini,

c) Haksız rekabetin sonucu olan maddi durumun ortadan kaldırılmasını, haksız rekabet yanlış veya yanıltıcı beyanlarla yapılmışsa bu beyanların düzeltilmesini ve tecavüzün önlenmesi için kaçınılmaz ise, haksız rekabetin işlenmesinde etkili olan araçların ve malların imhasını,

d) Kusur varsa zarar ve zıyanın tazminini,

e) Türk Borçlar Kanunu'nun 58 inci maddesinde öngörülen şartların varlığında manevi tazminat verilmesini isteyebilir…"

Kanun maddesinden anlaşılacağı üzere haksız rekabet sonucunda menfaatleri zarar gören ya da görme tehlikesi ile karşılan kimseler haksız rekabetin tespitini, haksız rekabetin önlenmesini, haksız rekabet sonucunda ortaya çıkan maddi durumun ortadan kaldırılmasını (eski hale getirme), maddi ve manevi tazminat davalarını açabilir.

Haksız rekabetin tespiti, önlenmesi ve eski hale getirme davalarının açılabilmesi için failin kusurlu olması aranmaz. Bir başka deyişle haksız rekabet oluşturan davranış kusur neticesinde ortaya çıkmamış olsa dahi haksız rekabete ilişkin davalar açılabilir. Ancak bu durum haksız rekabet davalarında kusurun hiç aranmadığı şeklinde yorumlanamaz. Failin kusurunun olması ya da mağdurun zarar görmüş olması yalnızca tazminat davalarında aranan koşullardır[546]. Ayrıca tazminat

[546] Oruç, s. 66; Bozkurt, s. 383; Mehmet Özdamar ve İbrahim Ermenek, **Haksız Rekabet Davaları ve Korunan Menfaat, Haksız Rekabet Davaları ve Korunan Menfaat**, *Ankara Barosu Dergisi*, FMR, Cilt 7, Sayı 3, 2007, ss. 43-71, s. 47, http://www.ankarabarosu.org.tr/siteler/ankarabarosu/frmmakale/2007-3/2.pdf, (01.12.2021); Karayalçın, s. 468; Arkan, Ticari İşletme, s. 363; Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 384; Nomer Ertan, Haksız Rekabet, s. 413; Dinç, s. 119; Erdil, s. 367.

davaları dışında belirtilen davaların açılabilmesi için fiile maruz kalan kişinin zarara uğramış olması gerekmez[547].

Haksız rekabet nedeniyle menfaatleri zarar gören ya da böyle bir tehlike ile karşılaşabilecek kimse kanunda belirtilen talepleri tek bir dava şeklinde ileri sürebileceği gibi farklı davalar açarak da ileri sürebilir[548]. Örneğin davacı faile karşı açacağı ilk davada haksız rekabetin tespitini talep edebilir. Haksız rekabetin tespiti davasının ardından ise haksız rekabetin önlenmesi davası açabilir. Öte yandan davacı böyle yapmak yerine HMK md.110 uyarınca tüm asli taleplerini tek bir davada ileri sürebilir. Bu durumda tüm taleplerin aynı yargı çevresinde görülebilmesi ve talepler yönünden ortak yetkili bir mahkemenin bulunması gerekmektedir. *Objektif dava birleşmesi ya da davaların yığılması* olarak adlandırılan bu dava çeşidinde tüm taleplerin birbirinden bağımsız olduğu ve hepsi hakkında hüküm kurulması gerektiği gözden uzak tutulmamalıdır[549]. Ayrıca her bir talep için ayrı ayrı vekâlet ücretine hükmedilir[550].

A. Tespit Davası (TTK md.56/1-a)

Tespit davası bir hakkın ya da hukuki ilişkinin varlığının ya da yokluğunun yahut bir belgenin sahte olup olmadığın saptanmasına yönelik bir davadır (HMK md.106)[551]. HMK md.106 uyarınca tespit davasının dinlenebilmesi için bir hukuki ilişkinin varlığı ve güncel hukuki yararın bulunması gerekir[552]. Aksi durumunda açılan tespit davasının dinlenmesine olanak bulunmaz.

---

[547] Bozer/Göle, s. 246; Dinç, s. 121; yazara göre haksız rekabetin tespiti davası açılabilmesi için zarar tehlikesinin varlığı dahi yeterlidir.
[548] Karayalçın, s. 468.
[549] Şener, s. 640.
[550] Erdil, s. 367.
[551] Baki Kuru, **Medeni Usul Hukuku El Kitabı Cilt 1**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2020, (Medeni Usul Hukuku Cilt 1), s. 401; HMK md.106 uyarınca *"(1) Tespit davası yoluyla, mahkemeden, bir hakkın veya hukuki ilişkinin varlığının ya da yokluğunun yahut bir belgenin sahte olup olmadığının belirlenmesi talep edilir. (2) Tespit davası açanın, kanunlarda belirtilen istisnai durumlar dışında, bu davayı açmakta hukuken korunmaya değer güncel bir yararı bulunmalıdır. (3) Maddi vakıalar, tek başlarına tespit davasının konusunu oluşturamaz."*
[552] Kuru, Medeni Usul Hukuku Cilt 1, s. 402; Ayhan/Özdamar/Çağlar, s. 385; yazara göre yalnızca bir hukuki ilişkinin varlığı tespit davası açılabilmesi için yeterli kabul edilemez. Ayrıca hukuki ilişkinin var olup olmadığının hüküm altına alınmasında davacının korunması gereken hukuki menfaati olmalıdır.

TTK md.56/1-a'da yapılan düzenleme uyarınca haksız rekabete konu fiilin haksız rekabet olup olmadığının tespitinin dava edilebileceği kabul edilmiştir[553]. Bu madde gereğince failin davranışının haksız rekabet olduğunun tespitinin yanı sıra haksız rekabet olmadığının tespiti de istenebilir[554]. Davacının açacağı haksız rekabetin tespiti davasında yalnızca tespit talebinde bulunulması gerekir, yoksa eda hükmü talep edilemez[555]. Öğretide haksız rekabet nedeniyle açılacak tespit davasının, HMK md.106'da düzenlenen tespit davasından bağımsız ve özel bir dava olduğuna işaret edilmektedir. HMK'da düzenlenen tespit davasında kabul edilen genel ilkeye göre eda davasının açılabildiği durumlarda tespit davası açılmasında hukuki yarar bulunmaz. Ancak TTK md.56/1-a kapsamında haksız rekabetin tespiti davasında ise bu kurala istisna getirilmiştir. Böylelikle eda davası açılması mümkün olsa bile tespit davası açılabileceği hükme bağlanmıştır[556]. Gerçekten de failin haksız rekabet oluşturduğu iddia edilen davranışı nedeniyle tespit davası açılmadan önce tazminat davası açılabileceği gibi önce tespit davası sonrasında ise tazminat davası açılmasına da bir engel bulunmamaktadır. Bu yönüyle, haksız rekabet nedeniyle açılan tespit davasında hukuki yararın bulunup bulunmadığının araştırılmasına gerek yoktur[557]. Ayrıca haksız rekabetin tespiti davasında failin kusurlu olması da aranmamaktadır[558].

Haksız rekabetin tespiti davasında davalının davranışlarının haksız rekabet teşkil edip etmediği tespit edilir. Zararın ne kadar olduğunun tespiti dava konusu değildir[559]. Haksız rekabeti oluşturan fiil nedeniyle zararın ne kadar olduğunun tespiti ancak HMK md.106 kapsamında açılacak bir tespit davasında talep edilebilir[560].

Haksız rekabetin tespiti davası HMK md.400 vd. maddelerinde düzenlenen delil tespiti davasından tamamen farklıdır. Delil tespiti davası delillerin kaybolmasının önüne geçilmesi için açılan ve kesin hüküm oluşturmayan bir davadır.

---

[553] 6769 sayılı Sınai Mülkiyet Kanunu md.149/1-a uyarınca da tescil edilmiş olan sınai haklar açısından fiilin tecavüz olup olmadığının tespiti mahkemeden istenebilir.
[554] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 603; İnal, s. 546; Poroy/Yasaman, s. 444.
[555] Özdamar/Ermenek, s. 48; Karahan, s. 210.
[556] İmregün, s. 119; Eryürek, s. 47; Nomer Ertan, Haksız Rekabet, ss. 402-403; Erdil, s. 369; yazara göre men ya da eski hale getirme davası açılmış ise artık tespit davası açılamaz.; Karahan, s. 211, Teoman (Ülgen, Ticari İşletme Hukuku), N. 1314; yazara göre kanun koyucu haksız rekabetin tespit edilmesini dahi caydırıcı olarak değerlendirdiğinden anılan düzenlemeyi yapmıştır.
[557] Kuru, Medeni Usul Hukuku Cilt 1, ss. 405-406; Örs, s. 85.
[558] Domaniç/Ulusoy, s. 278; Şener, s. 642; Erdil, s. 369.
[559] Örs, s. 86; Özdamar/Ermenek, s. 48; Domaniç/Ulusoy, s. 278.
[560] Oruç, s. 67; Örs, ss. 85-86; Özdamar/Ermenek, s. 48; Erdil s. 370.

Öte yandan TTK md.56/1-a'da düzenlenen haksız rekabetin tespiti davasında verilen hüküm ise kanun yolu süresi geçmesinden ya da üst yargı tarafından onanmasından sonra kesin hüküm oluşturur[561]. Hemen belirtmek gerekir ki haksız rekabetin tespiti davası sonucunda verilen hüküm, hukuki bir durumun var olup olmadığını belirlediğinden ve eda hükmü içermediğinden icra kabiliyeti yoktur[562].

Haksız rekabetin tespiti davası öncü dava (kılavuz dava) niteliğindedir. Buna göre davacı daha sonra açacağı tazminat davasına esas teşkil etmek üzere önceden açacağı bir dava ile haksız rekabetin tespitini talep edebileceği gibi zamanaşımının kesilmesini sağlamak için de tespit davasını açabilir[563].

Yalnızca haksız rekabetin tespiti talep edilen bir davanın haksız rekabetin TTK 54 vd. maddelerinde düzenlenmesi nedeniyle mutlak ticari dava olacağı (TTK md.4/1-a) ve bu nedenle Asliye Ticaret Mahkemesinde bakılacağı tartışmasızdır[564]. Dava konusunun para ile ölçülebilir olmadığı ve 5235 sayılı Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri ile Bölge Adliye Mahkemelerinin Kuruluş Görev ve Yetkileri Hakkında Kanun md.5/3'te sayılan hususlardan olmadığı dikkate alındığında davanın tek hâkimle görülmesi gerekir[565].

Haksız rekabet fiilinin tarafı olmasa dahi fiilin iktisadi rekabeti etkilemesi halinde müşteri ya da meslek kuruluşları da haksız rekabetin tespiti davasını

---

[561] Özdamar/Ermenek, s. 47; Oruç, s. 66; Domaniç/Ulusoy, s. 278; Şener, s. 642; yazara göre TTK md.56/1-a uyarınca haksız rekabetin tespiti davasında mahkemece kusur araştırması yapılmasına gerek bulunmaz. Ancak haksız rekabetin tespiti kararının kesin hüküm etkisi hususunda dikkatli olunmalıdır. Zira haksız rekabetin tespiti kararının kesinleşmesinin ardından açılacak tazminat davasında hâkim yine de failin kusurlu olup olmadığını araştırmalıdır. Zira TTK md.56/1-d ve e bendinde açıkça ifade edildiği gibi kusur yoksa tazminata hükmedilemez.; İmregün, s. 119; Dinç, s. 121; Nomer Ertan, Haksız Rekabet, s. 403; Çınar, s. 153; Erdil, s.3 68; Teoman (Ülgen, Ticari İşletme Hukuku), N. 1314.

[562] Erdil, s. 369.

[563] İnal, s. 546; Karayalçın, s. 468; Şener, s. 642; Özdamar/Ermenek, s. 48; Karayalçın, s. 468; yazara göre tespit davası davacıyı tatmin eden bir durum değildir.; Erdil s. 369.

[564] Arkan, Ticari İşletme, s. 363; yazara göre haksız rekabete dayalı davalar Fikri ve Sınai Haklar mahkemesinde görülemez. Asliye Ticaret Mahkemelerinde görülmesi gerekir., Yargıtay 17. HD., 04.12.2014 tarih, 2014/16706 Esas ve 2014/17756 Karar sayılı ilamı uyarınca *"…Somut olayda, davacının bebek banyo filesi faydalı modelin sahibi olarak, ticarette kullandığı bebekler için banyo filesi olarak tanımlanan bebek ürününün, davalının kullanımı nedeniyle haksız rekabetin tespiti ve meni ile terkini istemine ilişkin olup, markaya dayalı olarak açılan bir dava söz konusu değildir. Bu durumda TTK'nun 56 vd. maddelerinde belirlenen haksız rekabetten kaynaklanan uyuşmazlığın Bakırköy 16. Asliye Ticaret Mahkemesinde görülüp, sonuçlandırılması gerekmektedir…"* (Online: https://kararara ma.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/ E.T.: 15.10.2021); Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 382.

[565] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 604.

açabilir[566]. Haksız rekabet nedeniyle açılacak tespit davası herhangi bir zamanaşımı süresine tabi değildir[567].

B. Men (Sona Erdirme ve Önleme) Davası (TTK md.56/1-b)

TTK md.56/1-b'de haksız rekabet fiilinden zarar gören ya da zarar görme tehlikesi altında bulunan kimse tarafından açılabilecek haksız rekabetin men'i[568] davası düzenlenmiştir. Bu dava haksız rekabetin var olduğu veya haksız rekabetin devam ettiği ya da her an tekrarlanma tehlikesinin bulunduğu durumlarda açılmaktadır[569]. Öğretide davacının açacağı haksız rekabetin men'i davasında hem devam etmekte olan haksız rekabet fiilinin sona erdirilmesi hem de haksız rekabetin gerçekleşme tehlikesi var ise önlenmesi talebinin bulunduğu savunulmaktadır[570]. Davacının zarar görme tehlikesi var ise haksız rekabetin tespiti davası yerine haksız rekabetin men'i davası açması daha isabetlidir[571]. Örneğin belirli bir güzergâhta beş ticari aracın taşımacılık yapabilmesi yönünde alınan belediye kararına aykırı davranan rakip işletmeye karşı haksız rekabetin önlenmesi davasının açılması durumunda hem haksız rekabetin tespiti hem de önleme kararı verilmesi usul ekonomisine daha uygun olur.

Haksız rekabet fiilinin devam etmekte olduğu durumlarda ise davacı fiilin sona erdirilmesi talepli dava açar. Talep mahkemece kabul edilirse haksız rekabetin sona erdirilmesi yönünde karar verilir. Örneğin yayınlanan bir reklamın haksız rekabet teşkil ettiğinin tespit edilmesi durumunda reklamın yayınlanmasının sona erdirilmesi kararı verilebilir[572]. Haksız rekabet fiilinin henüz gerçekleşmediği ancak gerçekleşme ihtimalinin bulunduğu veya haksız rekabet fiili sona ermesine rağmen

---

[566] Erdil, s. 369.
[567] Erdil, s. 371.
[568] Men kelimesinin anlamı TDK sözlükte yasaklama ve engelleme anlamındadır. (Online: https://sozluk.gov.tr/ E.T.: 16.10.2021)
[569] Özdamar/Ermenek, s. 48; Oruç, s. 68; Arkan, Ticari İşletme, s. 364; Örs, s. 86; Karayalçın, s. 469.
[570] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 605; yazara göre men davası TMK md.24 ilk halinde kişilik haklarının ihlali durumunda davacının tecavüzün durdurulması için açabileceği bir dava olarak düzenlenmişti. Yeni TMK ve TBK'da men davası yerine kişilik haklarına saldırı tehlikesinde "önleme", sürmekte olan saldırıya "son verilmesi, hukuka aykırılık varsa "tespiti" talep edilebilmektedir (TMK md.25). Yine 6369 sayılı kanun md.149'da aynı yöndedir. Bu bağlamda kanun metninde "sona erdirme" ve "önleme" terimlerine yer verilmesi gerekirdi.; Teoman (Ülgen, Ticari İşletme Hukuku), N. 1315.
[571] Karayalçın, s. 469.
[572] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 605.

tekrar tehlikesi var ise önleme talepli dava açılmalıdır. Bu hallerde de mahkemece davranışın yasaklanmasına karar verilir[573]. Haksız rekabet fiilinin önlenmesi ya da sona erdirilmesi davalarında failin kusurunun bulunması gerekmez[574]. Ayrıca fiil nedeniyle zararın doğmuş olması da aranmamaktadır. Davacının zarar tehlikesi altında olduğunu ispatlaması yeterlidir.

Dava sonucunda verilen hüküm ile belirli davranışlarda bulunma ya da bulunmama kararı verilir. Bu yönüyle davada verilecek hüküm önleme karakterli bir dava olduğundan uyuşmazlığı ileriye yönelik olarak çözer[575]. Yoksa genel bir davranış yasağı getirilmesi söz konusu olamaz.

TTK md.55/1-b kapsamında açılan haksız rekabetin önlenmesi davası ile TBK md.57 'de *"Gerçek olmayan haberlerin yayılması veya bu tür ilanların yapılması ya da dürüstlük kurallarına aykırı diğer davranışlarda bulunulması yüzünden müşterileri azalan veya onları kaybetme tehlikesiyle karşılaşan kişi, bu davranışlara son verilmesini ve kusurun varlığı hâlinde zararının giderilmesini isteyebilir."* şeklinde düzenlenen haksız rekabetin önlenmesi davasından bazı yönleri bakımından farklılıklar bulunmaktadır. Zira TBK bağlamında düzenlenen haksız rekabetin önlenmesi davasında doğrudan haksız rekabetin varlığı aranmaktadır. Bir başka deyişle, haksız rekabet fiili sona ermiş ancak tekrarlama ihtimalinin bulunduğu halde ya da haksız fiilin oluşma tehlikesinin bulunduğu durumlarda TBK md.57 uyarınca haksız rekabete ilişkin önleme davası açılması olanaksızdır. Mahkemece TBK md.57 kapsamında verilen hüküm ile haksız rekabet fiili olduğu yerde durdurulur. TTK md.55/1-b kapsamında verilen önleme kararı gibi ileriye yönelik etki söz konusu olmaz[576].

Haksız rekabetin men'i davasında haksız rekabeti oluşturan fiilin varlığını devam ettirmesi halinde ya da fiilin tekrarlanma tehlikesi boyunca zamanaşımı işlemeye başlamaz[577]. Fiilin devam ettiği zaman aralığı boyunca haksız rekabetin

[573] Nomer Ertan, Haksız Rekabet, s. 412; Erem, s. 207; yazar mahkemece sona erdirme kararı olarak iltibasa neden olan ticaret unvanının veya markanın kullanılmasının engellenmesine hükmedilebileceğini belirtmiştir.
[574] Hirş, s. 172; Örs, s. 87; Erdil, s. 373; Eryürek, s. 47.
[575] Özdamar/Ermenek, s. 49.
[576] Örs, s. 89.
[577] Dinç, s. 122; Özdamar/Ermenek, s. 48; İnal, s. 546.

men'i davası açılabilir. Fiilin son bulması halinde ise dava açma hakkı da sona erer[578].

Haksız rekabetin meni talepli davada mahkemece somut uyuşmazlıkta verilecek karar doğrudan haksız fiile yönelik olmalıdır. Yoksa failin tüm ekonomik faaliyetini durdurmaya yönelik verilen karar doğru değildir[579].

Haksız rekabetin men'i davasında verilen hükümler yapmama eylemi içerdiğinden İİK md.30/III[580] uyarınca infaz olunmaktadır. İlam hükmüne aykırı davranılması durumunda ise İİK md.343'teki ceza tatbik olunacaktır.

C. Eski Hale Getirme Davası (TTK md.56/1-c)

TTK md.56/1-c uyarınca açılacak dava ile davacı haksız rekabet sonucunda oluşan maddi durumun ortadan kaldırılmasını, haksız rekabet yanlış ve yanıltıcı beyanlar ile yapılmış ise düzeltilmesini ya da tecavüzün önlenmesinde kaçınılmaz ise haksız rekabetin işlenmesinde etkili olan araç ve malların imhasını talep edilebilir[581]. eTTK md.58/1-c uyarınca açılan haksız rekabetin ortadan kaldırılması davasında ise

[578] İmregün, s. 120; Karahan, s. 211.
[579] Oruç, s. 69; Erdil, s. 375.
[580] İİK md.30/3 hükmü uyarınca *"İlam, bir işin yapılmamasına mütedair olduğu takdirde icra dairesi tarafından ilamın hükmü borçluya aynı müddetli bir emirle tebliğ olunur. Bu emirde ilam hükmüne muhalefetin 343'üncü maddedeki cezayı müstelzim olduğu yazılır."* İİK md.343 uyarınca *"Yalnız kendisi tarafından yapılacak olan bir işin yapılması veya bir işin yapılmaması yahut bir irtifak hakkının tesisi veya kaldırılması hakkındaki ilâm hükümlerine makbul mazerete müstenit olmayarak muhalefet eden borçluların, lehine hüküm verilmiş kimsenin şikâyeti üzerine, üç aya kadar tazyik hapsine karar verilir. Hapsin tatbikine başlandıktan sonra ilâmın gereği yerine getirilirse, borçlu tahliye edilir."*
[581] 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu ile Sınai Mülkiyet Kanunu'nda da imhaya ilişkin benzer hükümler öngörülmüştür. FSEK md.68/2 uyarınca *"İzinsiz çoğaltılan kopyalar satışa çıkarılmamışsa hak sahibi çoğaltılmış kopyaların, çoğaltmaya yarayan film, kalıp ve benzeri araçların imhasını veya üretim maliyet fiyatını geçmeyecek uygun bir bedel karşılığında kendisine verilmesini ya da sözleşme olması durumunda isteyebileceği miktarın üç kat fazlasını talep edebilir. Bu husus, izinsiz çoğaltanın hukuki sorumluluğunu ortadan kaldırmaz. İzinsiz çoğaltılan kopyalar satışa çıkarılmamışsa hak sahibi çoğaltılmış kopyaların, çoğaltmaya yarayan film, kalıp ve benzeri araçların imhasını veya üretim maliyet fiyatını geçmeyecek uygun bir bedel karşılığında kendisine verilmesini ya da sözleşme olması durumunda isteyebileceği miktarın üç kat fazlasını talep edebilir. Bu husus, izinsiz çoğaltanın hukuki sorumluluğunu ortadan kaldırmaz."* SMK md.149/1-f uyarınca *"(1) Sınai mülkiyet hakkı tecavüze uğrayan hak sahibi, mahkemeden aşağıdaki taleplerde bulunabilir: ... f) Tecavüzün devamını önlemek üzere tedbirlerin alınması, özellikle masraflar tecavüz edene ait olmak üzere (d) bendine göre el konulan ürünler ile cihaz ve makine gibi araçların şekillerinin değiştirilmesi, üzerlerindeki markaların silinmesi veya sınai mülkiyet haklarına tecavüzün önlenmesi için kaçınılmaz ise imhası."*

imhaya yer verilmemekteydi. Ancak imha hususunda da uygulamada bu madde kapsamında karar verilmekteydi[582].

Öğretide haksız rekabetin men'i davası birçok farklı isimli anılmaktadır. Bu davaya izale davası, düzeltme davası, ref ve tahsis davası, haksız rekabet sonucunda oluşan maddi durumun ortadan kaldırılması davası gibi farklı isimler verilmiştir[583].

TTK md.56/1-c kapsamında açılacak eski hale getirme davası ile haksız rekabet fiili sonucunda ortaya çıkan maddi durumun eski hale getirilmesi talep edilmektedir[584]. Belirtilen dava sonucunda verilen hüküm ile hukuka aykırılık durumu ortadan kaldırılarak maddi durum eski hale getirilecek ve en azından hukuka aykırılık giderilmiş olacaktır[585]. İltibasa neden olan markayla birlikte piyasaya arz edilmiş ürünler üzerinde yer alan markaların sökülmesi[586], işaret ya da markanın mallardan ayrılamaması durumunda malların piyasadan tamamen toplanması ya da imhası[587], haksız rekabet teşkil eden internet adının sistemden çıkartılması[588] gibi durumlar haksız rekabet fiilinin maddi sonuçlarının eski hale getirilmesine örnek olarak verilebilir.

Haksız rekabet sonucunda oluşan durumun eski hale getirilmesi davası (Rekabetin ref'i) ile haksız rekabetin önlenmesi davası (rekabetin men'i) birbirinden farklıdır. Haksız rekabet fiili nedeniyle zarar gören ya da zarar görme tehlikesi altında bulunan kimsenin TTK md.55/1-c uyarınca açacağı haksız rekabetin ref'i davasında devam etmekte olan haksız rekabet fiilinin sonuçlarının ortadan kaldırılması amaçlanırken TTK md.55/1-b uyarınca açılacak haksız rekabetin men'i davasında tecavüzün henüz gerçekleşmediği ancak gerçekleşme tehlikesinin olduğu durumların engellenmesi amaçlanmaktadır[589]. Ancak hemen belirtelim ki haksız rekabet fiilinin ortadan kaldırılması davası haksız rekabetin önlenmesi davasının

[582] Erdil, s. 379.
[583] Çınar, s. 159; Oruç, s. 70; Özdamar/Ermenek, s. 50.
[584] Teoman (Ülgen, Ticari İşletme Hukuku), N. 1317; Karahan, s. 211; Dinç, s. 124.
[585] İnal, s. 547.
[586] İmregün, s. 120; Erem, s. 207.
[587] Karayalçın, s. 469; Karahan, s. 211.
[588] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 606.
[589] Erdil, s. 372; Çınar, s. 161; yazar vermiş olduğu örnekte haksız olarak bir başkasının markasını kullanan failin bu haksız fiilinin yalnızca menedilmesi değil ayrıca fiilin maddi sonuçlarının eski hale getirilmesi de talep edilmelidir.; Domaniç/Ulusoy, s. 279.

tamamlayıcısı niteliğindedir[590]. Zira çoğu durumda haksız rekabetin önlenmesi davası ile eski hale iade davası birlikte açılmaktadır[591].

Uygulamada bazen haksız rekabetin tüm sonuçlarının ortadan kaldırılabilmesi zor olabilmektedir. Örneğin iltibas nedeniyle zeytin yağı şişesi üzerindeki etiketin çıkartılıp imha edilebildiği halde basın yolu ile işlenen bir haksız rekabet fiilinde ise durumun ilan ya da benzeri bir yayın ile duyurulması gerekebilmektedir[592].

Haksız rekabette eski hale getirme davasının açılabilmesi için haksız rekabet failinin kusurunun bulunması aranmaz[593]. Ayrıca davacının zarar görmüş olması da gerekmemektedir. Yalnızca haksız rekabet fiili neticesinde zarar görme tehdidi altında olan kimsenin TTK md.56/1-c kapsamında bu davayı açması mümkündür[594].

TTK md.56/1-c'de değinilen haksız rekabetin işlenmesinde etkili olan araç ve malların imhası[595] durumunda mahkemece TTK md.56/4 uyarınca fail aleyhine verilecek hüküm haksız rekabete konu malları, doğrudan veya dolaylı bir şekilde ondan ticari amaçla elde etmiş olan kişiler hakkında da icra olunacağından haksız rekabet fiilinin tarafı olmayan üçüncü kişi işletmeler yönünden haksız ve istenmeyen sonuçlara neden olabilir. Bu nedenle öğretide araç ve malların imhası yaptırımının en son çare olarak uygulanması gerektiği kabul edilmektedir[596]. *Bizde bu düşünceye katılmaktayız*. Gerçekten de hâkimin önüne gelen uyuşmazlıkta araç ve malların imhası talebi var ise mümkün olduğunca diğer tedbirlerle uyuşmazlığı gidermeye çalışması menfaat dengesi ve hakkaniyetin sağlanması noktasında daha yerinde olacaktır.

Haksız rekabetin maddi sonuçlarının eski hale getirilmesi davası niteliği itibari ile inşai davadır. Zira bu dava ile haksız rekabet fiili sonucunda oluşan maddi durum bertaraf edilmeye çalışılmaktadır[597]. Ayrıca haksız rekabet sonucu oluşan maddi durumun eski haline iadesi davasının tazmin karakteri bulunmaz[598]. Haksız

---

[590] İnal, s. 547.
[591] Erdil, s. 379; Örs, 91.
[592] Teoman (Ülgen, Ticari İşletme Hukuku), N. 1317.
[593] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 606; Eryürek, s. 48; Erdil, s. 380.
[594] Çınar, s. 160; Oruç, s. 71.
[595] TTK md.56/2 uyarınca *"Ekonomik çıkarları zarar gören veya böyle bir tehlikeyle karşılaşabilecek müşteriler de birinci fıkradaki davaları açabilirler, ancak araçların ve malların imhasını isteyemezler."*
[596] Arkan, Ticari İşletme, s. 364; Çınar, s. 160; Nomer, s. 415; Nomer Ertan ve diğerleri, s. 607; Bozer/Göle, s. 247.
[597] Örs, s. 93.
[598] Örs, s. 91.

rekabet fiili sonucunda zarar gören kişi, zararının tazminini de talep etmekte ise ayrıca tazminat davası da ikame etmek zorundadır[599].

Haksız rekabetin ref'i davasında zamanaşımı süresi bulunmaz. Ancak haksız rekabet fiilinin üzerinden uzunca bir zaman geçmesinden sonra açılan haksız rekabetin ref'i davasının dinlenmesine olanak bulunmaz. Zira uzunca bir zaman sonra açılan böyle bir dava TMK md.2 uyarınca hakkın kötüye kullanılması olarak nitelendirilir[600].

D. Tazminat Davaları

1. Maddi Tazminat Davası (TTK md.56/1-d)

TTK md.56/1-d'de haksız rekabet fiilinin varlığı halinde diğer davaların yanında zarar gören davacının ortaya çıkan zarar ve ziyanının tazmini için maddi tazminat davası açabileceği hüküm altına alınmıştır. Haksız rekabet nedeniyle açılacak tazminat davalarında haksız fiile ilişkin hükümler uygulanmaktadır. Bu yönüyle, haksız rekabetin tespiti, men'i ve eski hale getirme davalarının aksine maddi tazminat davasının açılabilmesi için davalının kusurunun[601] bulunması zorunludur[602]. Bir başka anlatımla, haksız rekabet fiilini meydana getiren failin kusurlu hareketi ile mağdurun bir zararının doğması ve bu zarar ile failin eylemi arasında uygun illiyet bağının bulunması gerekir[603]. Ayrıca maddi tazminat davası açılmadan önce davacı tarafından TTK md.5/A hükmü ve 6325 sayılı Hukuk Uyuşmazlıklarında Arabuluculuk Kanunu md.18/A-2 hükmü uyarınca arabulucuya

---

[599] Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 386.

[600] Erdil, s. 390.

[601] Çınar, s. 163; kusur kasıtlı ya da ihmali şekilde ortaya çıkabilir. Kusurun ağırlığı yalnızca hükmedilecek tazminat miktarının tayininde önem taşımaktadır.; Kayar, s. 297; yazara göre kusurun ispatı noktasında haksız rekabet faili davalının bilerek ve kasten bu şekilde davrandığı ileri sürülebileceği gibi davalının tacir olmasına rağmen basiretli bir tacir gibi davranmayarak ihmali sonucunda haksız rekabet fiilini işlediği ileri sürülebilir.

[602] İmregün, s. 121; Hirş, s. 173; Erdil, s. 393; Nomer Ertan ve diğerleri, s. 607; Arkan, Ticari İşletme, s. 364; Oruç, s. 82; yazara göre haksız rekabet fiilinin tüzel kişilerin organları tarafından işlenmesi durumunda da organların sorumluluğu gündeme gelecektir (TMK md.50/I-II)., TTK md.56/1-d uyarınca *"Haksız rekabet sebebiyle müşterileri, kredisi, meslekî itibarı, ticari faaliyetleri veya diğer ekonomik menfaatleri zarar gören veya böyle bir tehlikeyle karşılaşabilecek olan kimse; ... d) Kusur varsa zarar ve ziyanın tazminini isteyebilir."*

[603] Karayalçın, s. 469; Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 386; Domaniç/Ulusoy, s. 279; Erem, s. 207; Erdil, s. 391; Özdamar/Ermenek, s. 52; Çınar, s. 162; Eryürek, s. 48; Poroy/Yasaman, s. 446.

başvurulması zorunludur. Zira ticari davalardan konusu bir miktar paranın ödenmesi olan alacak ve tazminat talepleri hakkında arabuluculuğa başvuru dava şartı olup değinilen kanun maddeleri uyarınca zorunlu tutulmuştur.

Davacı açacağı davada haksız rekabet fiili nedeniyle oluşan zararını ve zararın miktarını ispatlaması gerekir (TBK md.50)[604]. Ancak TTK md.56/1-d kapsamında açılan maddi tazminat davalarında davacının zararının miktarını ispat etmesi zordur. Zararın tespit edilemediği durumlarda hâkim tarafından TBK md.50/II kapsamında uygulama yapılarak hakkaniyete uygun tazminat miktarı takdir edildiği hallerde de tatminkâr sonuçlar vermediği ve failin haksız rekabet fiili neticesinde zararı aşan miktarda yarar sağlaması sakıncalı bulunmuştur[605]. Bu durumun farkında olan kanun koyucu TTK md.56/1 uyarınca maddi tazminat davalarında hâkimin, haksız rekabet sonucunda davalının elde etmesi mümkün görülen menfaatin karşılığına da karar verebileceğini hüküm altına almıştır[606]. Hâkim önüne gelen uyuşmazlıkta davacının failin elde ettiği menfaatin davalıdan tahsili yönünde talebi olmaması durumunda kendiliğinden bu fıkra uyarınca uygulama yapamaz. Bir başka anlatımla mağdur var olan ve fiilen kanıtlamış olduğu zararını talep etmiş ise artık failin elde etmesi mümkün görülen menfaatin davalıdan tahsili şeklinde karar veremez. Zira davacının bu hususta seçimlik hakkı bulunmaktadır[607]. TTK md.56/1-son cümlede belirtilen hâkimin failin elde etmesi mümkün görülen menfaatin karşılığı olan miktara hükmedebilmesi yetkisi, davacının haksız rekabet fiili neticesinde satamadığı toplam mal miktarı üzerinden davalının belirtilen tutarda mal satması sonucunda elde edeceği menfaate hükmedilmesi olarak anlaşılmalıdır. Yoksa davalının haksız rekabetin var olduğu dönemde sattığı tüm mallardan elde ettiği menfaat anlaşılmaz[608]. Belirtilen düzenleme ile davacı, failin elde etmesi muhtemel

[604] Erdil, s. 398; Oruç, s. 84; Çınar, s. 163.
[605] Arkan, s. 365; bkz. eTTK Adliye Encümeni Mazbatası, s. 365.
[606] Karayalçın, ss. 470-471; yazara göre komisyon tarafından bu şekilde bir fıkra konulması yerindedir. Zira failin ödeyeceği tazminat kimi durumunda haksız rekabet fiili nedeniyle elde ettiği menfaatten düşük olacaktır. Bu gibi durumlarda yalnızca mağdurun zarar ve ziyanının dikkate alınması doğru olmaz. Ayrıca failin haksız rekabet fiili nedeniyle elde ettiği menfaatte dikkate alınmalıdır. Bu şekilde parazit rekabetin önüne geçilmesi de sağlanabilir.; Özdamar/Ermenek, s.52; Poroy/Yasaman, s.447; yazara göre davacı zarar etmese hatta haksız rekabet fiili meydana geldiği dönemde kar elde etmiş olsa dahi davalının elde etmiş olduğu gelir talep edebilir. Davacı bu konuda açacağı belirsiz alacak davası ile davalının defterlerine dayanarak davalının elde ettiği miktarı ispat edebilir.
[607] Teoman (Ülgen, Ticari İşletme Hukuku), N. 1320; Arkan, Ticari İşletme, s. 365; Dinç, s. 134; Nomer Ertan, Haksız Rekabet, s. 429; İsmail Kayar, **Ticari İşletme Hukuku**, 11. Baskı, Seçkin Kitapevi, Ankara, Eylül 2018, s. 298.
[608] Karahan, s. 212; Şener, s. 646.

menfaatin kendisine ödenmesini talep etmekte ise zararının miktarını ispatlaması gerekmez[609]. Sadece dava konusu haksız rekabet fiili neticesinde bir zararının meydana geldiğini ispatlaması yeterlidir[610].

TTK md.56/1-son cümlede yer alan hüküm öğretide tazminat hesaplama biçimi olarak kabul edilmemektedir. Haksız rekabet sebebiyle elde edilen menfaatin devrine ilişkin davalarda TBK md.530'da yer alan gerçek olmayan vekâletsiz iş görmeye ilişkin hükümler uygulanır[611].

Haksız rekabet sonucu elde edilen menfaatin devrinin talep edildiği davalarda failin kusurlu olmasının gerekmesine karşın zararın doğmuş olması gerekmez[612].

Uğranılan zararın miktarı tam olarak ispat edilemiyorsa hâkime olayların olağan akışını ve zarar görenin aldığı önlemleri göz önünde tutarak, zararın miktarını hakkaniyete uygun olarak belirlemesi görevi yüklemiştir (TBK md.50/2). Yargıtay'ın uygulaması da aynı yöndedir[613].

Haksız rekabet nedeniyle açılan maddi tazminat davasında zarar; müşterileri, kredisi, meslekî itibarı, ticari faaliyetleri veya diğer ekonomik menfaatleri zarar gören bir kimsenin mal varlığının mevcut hali ile haksız rekabet fiili meydana gelmemiş olsaydı arz edeceği hali arasındaki fark olarak tanımlanır[614]. Kanun metninde tazminat miktarının nasıl hesaplanacağına ilişkin bir açıklama bulunmamaktadır. Maddi tazminat davasında zararın miktarının hesaplanması hususunda hâkim TBK md.51 vd. hükümleri uyarınca tazminat miktarını belirleyecektir[615]. Ancak TTK md.56/1-son cümle uyarınca failin haksız rekabet fiili neticesinde elde etmesi muhtemel menfaatin davalıdan tahsili yönünde kararda verilebilir[616]. Ayrıca davacı açacağı maddi tazminat davasında fiili zararını talep

---

[609] Aksi yönde Domaniç/Ulusoy, s. 280; yazara göre davacının davalının elde etmesi muhtemel karını talep edebilmesi için az çok bir maddi zarara uğramış olduğunu (tam zarar miktarını değil) ve davalının haksız rekabet fiili nedeniyle karının bulunabileceğini ispat etmesi gerekir.

[610] Çınar, s. 164.

[611] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 609; Bozkurt, s. 384; Nomer, Haksız Rekabet, s.424

[612] Nomer ve diğerleri, s. 610.

[613] Erdil s. 399; bkz. Yarg. 11. HD. 06.02.2012 T., 2010/9780 E. ve 2012/1361 K. sayılı ilamı; Yarg. 11. HD. 31.05.1999 T., 1992/2716 E. ve 1999/4582 K. sayılı ilamı (Online: https://www.kazanci.com.tr/ E.T.: 31.10.2021)

[614] Erdil, s. 403; Çınar, s. 166; yazara göre tazminat miktarının belirlenmesi oldukça güçtür. Bu nedenle tespit yapılırken davalının haksız rekabet gerçekleşmeden önceki kazancı ile haksız rekabet fiilinden sonraki kazancı arasındaki fark hesaplanmalı ve buna göre malvarlığında haksız rekabet sonucu bir artış olup olmadığı tespit edilmelidir.

[615] İnal, s. 547.

[616] Özdamar/Ermenek, s. 54.

edebileceği gibi yoksun kalınan karını da talep edebilir[617]. Fiili zarar bir kimsenin iradesi dışında malvarlığının aktifinde eksilme ya da pasifinde artma şeklinde tanımlanır[618]. Örneğin malvarlığında yer alan bir malın yok olması ya da bir hakkın kaybı fiili zararı oluşturur. Öte yandan yoksun kalınan kar ise gerçekleştirilen hukuka aykırı fiil nedeniyle mağdurun malvarlığında ileride gerçekleşecek artışın kısmen ya da tamamen engellenmesi halidir[619]. Örneğin adam öldürülmesi sonucu maktulün yakınlarının faile karşı destekten yoksun kalma tazminatı talep etmesi yoksun kalınan kara ilişkin zarardır.

Maddi tazminat davası sonucunda davalıdan tahsiline karar verilecek olan tazminat elde ettiği net menfaat kadar olmalıdır. Net menfaat ise davacının ticari defterleri incelenerek hesaplanır. Bu bakımdan, tazminat miktarına esas alınan dönemde davalı tarafından ödenen vergilerin elde edilen kazanç miktarından indirilerek hesap yapılması gerekir[620].

2. Manevi Tazminat Davası (TTK md.56/1-e)

TTK md.56/1-e hükmü uyarınca haksız rekabet sebebiyle müşterileri, kredisi, meslekî itibarı, ticari faaliyetleri veya diğer ekonomik menfaatleri zarar gören veya böyle bir tehlikeyle karşılaşabilecek olan kimse TBK'nun 58. maddesinde öngörülen şartların varlığında manevi tazminat verilmesini isteyebilir[621]. Bu madde uyarınca haksız rekabet fiili nedeniyle zarara uğrayan davacı haksız rekabet fiilini, bu rekabet fiili neticesinde meydana gelen manevi zararını, failin kusurunu ve zarar ile fiil arasındaki uygun illiyet bağını ispatlamakla yükümlüdür[622]. Manevi tazminat ile davacının malvarlığında meydana gelen eksilmenin tazmini yerine onun haksız rekabet fiili neticesinde çektiği acı, elem, keder ve ıstırabın karşılığı talep edilir[623].

Haksız rekabet fiili nedeniyle davacının kişilik haklarının ihlal edilmesi durumunda manevi tazminat davası açılabilir. Zira TTK md.56/1-e uyarınca ancak

[617] Poroy/Yasaman, s. 446; Şener, s. 645.
[618] Fikret Eren, **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 16. Baskı, Yetkin yayınevi, Ankara 2014 (Genel Hükümler), s. 526.
[619] Eren, Genel Hükümler, s. 527.
[620] Arkan, Ticari İşletme, s. 365; Yargıtay 11. HD. 07.03.1991 T., E. 771, K. 1570 (İKİD, 1991, S. 368, s.8176)
[621] Karayalçın, s. 471; İmregün, s. 121; Domaniç/Ulusoy, s. 280; Erem, s. 208; Arkan, s. 366.
[622] Özdamar/Ermenek, s. 55; Bozkurt, s. 384; Dinç, s. 138.
[623] Örs, s. 95.

TBK md.58'de belirtilen koşulların varlığı halinde bu davanın açılabileceği belirtilmiştir[624]. Kişilik hakları ise namus, haysiyet, şeref gibi ahlaki haklara ilişkindir[625]. Bu yönüyle, TTK md.56/1-e hükmü uyarınca açılan manevi tazminat talebi, TTK md.56'da düzenlenen diğer davalara oranla daha geniş bir içeriği sahip olup şahsi menfaatin ihlali esasına dayanır. Haksız rekabet fiili neticesinde menfaatin zarara uğratılmasında objektif kıstas ele alınmalıdır. Objektif kıstas ise dava konusu eylem neticesinde davacının iktisadi menfaatinde bir elem ya da acının oluştuğunun mutlak surette tespitidir[626]. Ayrıca manevi zarar miktarının tespiti sırasında haksız rekabet fiilini işleyen kimsenin kusurunun ağırlık derecesi de dikkate alınır[627]. *Çınar*'a göre TTK md.55/1-a.1, TTK md.55/1-a.2, TTK md.55/1-a.4, TTK md.55/1-b.3, TTK md.1-c.1, TTK md.1-c.2, TTK md.55/1-c.3 ile TTK md.55/1-d'de belirtilen haksız rekabet hallerinde manevi tazminata hükmetmek gerekir[628].

Manevi tazminat davasında yargılamayı yürüten hâkim tazminat miktarını belirlerken takdir yetkisini kullanır. Ancak bu takdir yetkisinin sınırsız olduğu düşünülemez. Zira hâkim belirli kıstas ölçütlere bağlı olarak miktarı tayin etmelidir. Bu kıstas ölçütler bir Yargıtay kararında tazminat isteyen tarafın aşırı zenginleşmemesi, tazminata mahkûm edilen tarafın ekonomik yönden mahvına neden olunmaması, eylemin özel niteliği, kişisel hakları ihlal olunan kişi üzerinde yarattığı etki ve tarafların sosyal ekonomik durumları olarak belirlenmiştir[629].

Haksız rekabet nedeniyle açılacak manevi tazminat davasında davalının kusurlu olması gerekir. Tazminat davalarında failin kusurunun bulunmadığı hallerde bu davaların dinlenmesine olanak bulunmaz[630]. Zira davacının açacağı davada davalının kusurlu hareketi nedeniyle kişilik haklarının ihlal edildiğini ispat etmesi gerekir. Anılan kusurun ağırlığı önemsizdir. Davalının kusuru ister ihmal düzeyinde olsun isterse kast düzeyinde olsun davacı manevi tazminat davasını açabilir[631]. Ayrıca davalının haksız rekabet oluşturan davranışı ile davacının rekabet hakkına

[624] Karahan, s. 212; eBK md.49'da manevi tazminat verilebilmesi için "hatanın hususi ağırlığı" madde metninden çıkartılmış olup somut olayda manevi tazminata hükmedilip hükmedilmeyeceği hâkimin takdirinde bırakılmıştır.
[625] Dinç, s. 137.
[626] İnal, s. 548.
[627] Şener, s. 649.
[628] Çınar, s. 169.
[629] Yarg. 11.HD. 07.07.1998 T. 5217/5233 sayılı karar (Moroğlu/Kendigelen, s.109; Batider 1998, C. XIX, S.4, s. 280-281).
[630] Teoman (Ülgen, Ticari İşletme Hukuku), N. 1322.
[631] Oruç, s. 73.

verilen zarar arasında uygun illiyet bağının bulunması gerektiği gözden uzak tutulmamalıdır[632].

Manevi tazminat davasında hâkim bu tazminatın ödenmesi yerine, diğer bir giderim biçimi kararlaştırabilir veya bu tazminata ekleyebilir; özellikle saldırıyı kınayan bir karar verebilir ve bu kararın yayımlanmasına hükmedebilir (TBK md.58/2).

Manevi tazminat davasında davacının yalnızca gerçek kişiler olması gerekmez. Tüzel kişilerde TTK md.56/1-e'de düzenlenen manevi tazminat davalarını açabilir. Zira haksız rekabet eylemi nedeniyle tüzel kişinin yöneticilerinin şeref ve haysiyetine de saldırıda bulunulmaktadır[633].

Manevi tazminat davaları haksız fiile dayalı alacak davası olduğundan haksız fiilin işlendiği tarihten itibaren faize hükmedilir (TBK md.117/II). Ayrıca haksız rekabet ticari dava olduğundan (TTK md.4/1-a) mahkemece verilecek hükümde temerrüt faizi uygulanır (TTK md.3)[634].

II. Davanın Tarafları

A. Davacılar

TTK md.56'da haksız rekabet nedeniyle dava açabilecek kimseler belirtilmiştir. Bu maddeye göre haksız rekabet sonucunda zarar gören ya da zarar görme tehlikesi altında olan kimseler (TTK md.56/1), müşteriler (TTK md.56/2) ile mesleki ve ekonomik birlikler (TTK md.56/3) haksız rekabete ilişkin davaları açabilir. Belirtilen gruplar kanunda sınırlı şekilde sayılmıştır[635].

Tarafların dava açma hakkı değerlendirilirken haksız rekabet hukukunun TTK md.54'te ortaya konulan amaç ve ilkesi de göz ardı edilemez. Zira dava açan kişinin ekonomik menfaati zarar görmüş olmalı ya da en azından zarar görme tehlikesi altında olmalıdır[636].

---

[632] Oruç, s. 73.
[633] Örs, s. 97; Karahan, s. 212; Teoman (Ülgen, Ticari İşletme Hukuku), N. 1322; İmregün, s. 121; Kayar, s. 268; Şener, s. 648; Oruç, s. 73; Ayhan/ Çağlar/ Özdamar, s. 387.
[634] Şener, s. 649.
[635] Çınar, s. 144; Şener, s. 653; Ayhan/ Çağlar/ Özdamar, s. 387.
[636] Dinç, s. 145.

1. Haksız Rekabet Sonucunda Zarar Gören ya da Zarar Görme Tehlikesi ile Karşılaşan Kişiler

TTK md.56/1 uyarınca haksız rekabet sebebiyle müşterileri, kredisi, meslekî itibarı, ticari faaliyetleri veya diğer ekonomik menfaatleri zarar gören veya böyle bir tehlikeyle karşılaşabilecek olan kimse[637] haksız rekabet nedeniyle kanunda belirtilen davaları açabilir. Öğretide haksız rekabete ilişkin davaları açma hakkına "rakiplerin" sahip olduğuna işaret edilmiştir[638]. Daha önce de belirtildiği üzere haksız rekabet hukukunda TTK kapsamındaki davaların açılabilmesi için fail ile haksız rekabet fiili mağduru arasında rekabet ilişkisinin bulunması gerekmez[639]. Somut uyuşmazlıkta haksız rekabetin amaç ve ilkesini ortaya koyan TTK md.54 uyarınca değerlendirme yapılacaktır. Bu değerlendirme sonucunda davalının haksız rekabet oluşturan davranışı davacının iktisadi menfaatine zarar vermekte ya da zarar verme tehlikesi oluşturmakta ise TTK md.56 kapsamında haksız rekabete ilişkin davalar açılabilir[640]. Bu yönüyle, yalnızca rakipler arasında haksız rekabet davalarının açılabileceği şeklindeki düşünce modern haksız rekabet hukukunda terk edilmiştir. Kanun koyucu da haksız rekabet hukukunun tüm katılanların menfaatini esas alan modern yaklaşımı karşısında TTK md.54/2'de "tedarik edenlerle müşteriler arasındaki ilişkileri etkileyen aldatıcı veya dürüstlük kuralına diğer şekillerdeki aykırı davranışlar ile ticari uygulamaları"nda haksız rekabet kapsamında olduğunu hükme bağlamıştır[641]. Gerçekten de ödül almış bir filme karşı ağır ve gereksiz yere incitici eleştiri yapan sinema eleştirmenine karşı da haksız rekabete ilişkin davaların açılabilmesi

[637] TBK md.57/1 kapsamında haksız rekabet davasını ancak müşterileri azalan veya onları kaybetme tehlikesiyle karşılaşan kişiler açabilir.
[638] İmregün, s. 122; Erem, s. 204; Karahan, s. 212; Karayalçın, s. 472.
[639] Oruç, s. 128; Aslan/Ergün, s. 118; yazarlar, kanun metninde belirtilen *kimselerin* rakip ya da rakip olmayan tacirler olabileceğine işaret etmiştir. Nomer Ertan ve diğerleri, s. 611; Çınar, s. 144; Poroy/Yasaman, s. 435; yazarın örnek olarak verdiği Yargıtay kararında İstanbul Ekmek Üreticileri ve Yardımlaşma ve Dayanışma Derneğinin ruhsatsız ekmek üreten firmaya karşı dava açabileceği kabul edilmiştir (Yarg. 11.HD. 26.06.2013 T., 2012/15770 E. ve 2013/13387 K.); Bozkurt, s. 385.
[640] Teoman (Ülgen, Ticari İşletme Hukuku), N. 1281; yazar, modern haksız rekabet hukukunda haksız rekabet failine doğrudan çıkar sağlamasa dahi haksız rekabetin oluşabileceğini (parazit rekabet) ve bu rekabetin hukuka aykırı olduğuna değinmiştir.
[641] Özdamar/Ermenek, s. 63; yazarın vermiş olduğu bir örnekte bir tacirin kendisine ait markasını alarak tamamen farklı bir alanda kullanan diğer tacirin haksız rekabet fiili içerisinde olduğunu, bu bağlamda, aralarında rekabet ilişkisi olmasa da haksız rekabet fiili nedeniyle zarar gören tacirin diğerine haksız rekabete ilişkin davaları açabileceğini belirtmiştir.

olanaklıdır[642]. Sinema eleştirmeni ile film yönetmeninin birbirinin rakibi olduğu söylenemez. Verilen örnekten de anlaşılacağı üzere *kanaatimizce,* davaları açabilecek kimselerin belirtilirken rakip ifadesinin kullanılması yerinde değildir. Zira kanun koyucu da bilinçli olarak "rakip" terimini kullanmaktan kaçınmış; haksız rekabete ilişkin dava açma hakkını "…zarar gören veya böyle bir tehlikeyle karşılaşabilecek olan kimse…"ye vermiştir (TTK md.56/1).

5718 sayılı MÖHUK[643] uyarınca da haksız rekabete ilişkin özel bir düzenleme getirilmiştir. MÖHUK md.37/1 uyarınca "Haksız rekabetten doğan talepler, haksız rekabet sebebiyle piyasası doğrudan etkilenen ülke hukukuna tâbidir." Yine md.37/2 uyarınca "Haksız rekabet sonucunda zarar görenin münhasıran işletmesine ilişkin menfaatleri ihlâl edilmişse, söz konusu işletmenin işyerinin bulunduğu ülke hukuku uygulanır."

Haksız rekabet fiili nedeniyle tüzel bir kişilik zarar görmüş ya da zarar görme tehlikesi altında bırakılmış ise tüzel kişiliğin yönetim kurulu üyeleri ya da ortakları dava açamaz. Onun yerine tüzel kişiliğin kendisinin dava açması gerekir[644]. Örneğin haksız rekabet fiili nedeniyle zarar gören bir anonim şirkette pay sahibi olarak bulunan kimselerin TTK md.56'da belirtilen davaları açması mümkün değildir[645]. Aynı şekilde haksız rekabet fiili nedeniyle işletmenin zarara uğraması durumunda işçiler dava açamaz[646]. Tüzel kişi tek ortaklı dahi olsa tek ortak aleyhine dava açılamaz[647].

Hemen belirtelim ki, haksız rekabet sebebiyle müşterileri, kredisi, meslekî itibarı, ticari faaliyetleri veya diğer ekonomik menfaatleri etkilenen kimselerin (TTK md.56/1) tazminat davaları dışındaki davalarda failin davranışı neticesinde zarar tehlikesi içerisinde bulunmalarını kanıtlamaları yeterli kabul edilmiş iken tazminat davalarında ise zarara uğradıklarını kanıtlamaları gerektiği kabul edilmiştir[648].

---

[642] Teoman (Ülgen, Ticari İşletme Hukuku), N. 1329.
[643] 27.11.2007 kabul tarihi, 26728 sayılı resmî gazete yayınlanma tarihi 12.12.2007 (online: https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6102.pdf E.T: 17.10.2021)
[644] Özdamar/Ermenek, s. 63.
[645] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 611.
[646] Arkan, Ticari İşletme, s. 367.
[647] Şener, s. 653.
[648] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 611; Bahtiyar, s. 185.

2. Müşteriler

TTK md.56/2 "Ekonomik çıkarları zarar gören veya böyle bir tehlikeyle karşılaşabilecek müşteriler de birinci fıkradaki davaları açabilirler, ancak araçların ve malların imhasını isteyemezler." şeklindedir. Öğretide kanun metninde geçen "müşteriler" teriminin geniş yorumlanması gerektiği ve tüm tüketicilerin anlaşılması gerektiğine işaret edilmiştir[649]. Ancak hemen belirtilmelidir ki, TTK'da belirtilen müşteri kavramı ile TKHK'da değinilen tüketici[650] kavramı her zaman örtüşmez. Zira her tüketici aynı zamanda müşteri olabilir iken her müşteri aynı zamanda tüketici değildir[651].

eTTK md.58/2 ise "Haksız rekabet yüzünden iktisadi menfaatleri haleldar olan müşteriler de birinci fıkrada yazılı davaları açabilirler." şeklindeydi. Yapılan değişiklikten de anlaşılacağı üzere eTTK zamanında müşterilerin haksız rekabete ilişkin davalarda ayrıca ve açıkça zarara uğradıklarını kanıtlamaları gerektiği kabul edilmişti. 6102 sayılı yeni TTK md.56/2 uyarınca bu hususta değişiklik yapılmış ve müşterilerin failin haksız rekabet fiili neticesinde yalnızca zarar tehlikesi altında olduklarını kanıtlamaları yeterli kabul edilmiştir. Kanun koyucu bu değişiklik ile müşteriler tarafından haksız rekabete ilişkin davaların açılma alanını genişletmek istemiştir[652]. Örneğin bir şampuanın kutusunun taklit edildiği bir haksız rekabet hali örneğinde bu şampuanı satın alan bir müşteri de zarar gördüğünü kanıtlayabilir ise TTK md.56'da değinilen davaları açabilir[653]. Öğretide yer alan bir görüşe göre müşterilere failin davranışı neticesinde zarar tehlikesi altında oldukları durumda da dava açma hakkı tanınması özellikle rakip konumundaki işletmelerin birbirine karşı

---

[649] Özdamar/Ermenek, s. 64; Şener, s. 654; Teoman (Ülgen, Ticari İşletme Hukuku), N. 1331; yazara göre kanunda bir kısıtlama bulunmadığından ister toptancı bir tacir olsun ister tüketici olsun herkes müşteri olarak haksız rekabete ilişkin davaları açabilmelidir. Oruç s.130; yazara göre müşteri kavramının içine bireysel müşterilerin yanında perakende alıcılarda girer. Ancak perakende alıcılar TTK md.3-e kapsamında tüketici olarak sayılmadığından yalnızca TTK md.56'daki haksız rekabete ilişkin davaları açabilirler.; Sabih Arkan, S. A., **Haksız Rekabet- Gelişmeler- Sorunlar,** *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, Cilt: 22, Sayı: 4, Aralık 2004, ss. 5-20 (Gelişmeler- Sorunlar), s. 8, https://jurix.com.tr/article/5894, (15.12.2021).

[650] TKHK md.3/1-k'da tüketici kavramı *"Ticari veya mesleki olmayan amaçlarla hareket eden gerçek veya tüzel kişiyi"* ifade etmektedir.

[651] Bahtiyar, s. 186.

[652] Arkan, Ticari İşletme, s. 367; değişiklikte 1988 yılında yürürlüğe giren yeni İsviçre Kanunu'nun 10/1. Maddesinden esinlenilmiştir.

[653] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 611; Arkan, Haksız Rekabet, s. 9; müşterilere dava açma hakkının genişletilmesi, tüketici ve borçlar hukuku hükümlerinin varlığı karşısında eleştirilmiştir.

müşteri görünümü altında kötü niyetli taleplerde bulunmalarının önünü açabilir[654]. Ancak diğer bir görüş uyarınca müşterilerin dava açmaya teşvik edilmesinin yerinde olduğu ve hükmün isabetli olduğu savunulmuştur[655]. Biz ikinci görüşe katılıyoruz. Gerçekten de haksız rekabet fiillerine karşı müşterilerin dava açma alanının genişletilmesi yalnızca tüketici haklarının korunması değil aynı zamanda dürüst ve bozulmamış rekabet ortamının da korunmasına daha iyi hizmet edeceği ve işletmeleri caydırıcı bir etkiye sahip olacağını düşünmekteyiz.

TTK md 56/2-son cümle uyarınca müşteriler açacakları haksız rekabet davasında araçların ve malların imhasını isteyemez.

Uygulamada müşterilerin haksız rekabete ilişkin dava açmalarına nadir olarak karşılaşılmaktadır[656]. Bunun nedeni olarak öğretide TTK md.56/3 kapsamında tüketicilerin ekonomik çıkarlarını koruyan kuruluşlar ile mesleki ve ekonomik birliklere de dava açma hakkı tanınması olarak gösterilmektedir[657]. Ayrıca tüketiciler TTK kapsamında haksız rekabet davaları açmak yerine TKHK kapsamında dava açmayı tercih edebilir[658]. Zira TKHK md.73/2 kapsamında tüketicilerin tüketici mahkemelerinde açacakları davalar için harç alınmaz[659].

Müşteriler ancak failin haksız rekabet fiili nedeniyle zarara uğramış ise tazminat davalarını açabilirler. Tazminat dışındaki diğer davaları ise zarar tehlikesi altında bulunmaları koşuyla açabilirler[660].

3. Mesleki ve Ekonomik Birlikler

TTK md.56/3'te mesleki ve ekonomik birliklerinde dava açma hakkı düzenlenmiştir. Bu madde uyarınca *"Ticaret ve sanayi odaları, esnaf odaları, borsalar ve tüzüklerine göre üyelerinin ekonomik menfaatlerini korumaya yetkili bulunan diğer meslekî ve ekonomik birlikler ile tüzüklerine göre tüketicilerin ekonomik menfaatlerini koruyan sivil toplum kuruluşlarıyla kamusal nitelikteki*

[654] Bahtiyar, s. 186.
[655] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 612.
[656] Karayalçın, s. 472; Teoman (Ülgen, Ticari İşletme Hukuku), N. 1331.
[657] Arkan, s. 367.
[658] Karahan, s. 213.
[659] Çınar, s. 146; Oruç, s. 130.
[660] Bozkurt, s. 386.

kurumlar da birinci fıkranın (a), (b) ve (c) bentlerinde yazılı davaları açabilir"[661]. eTTK md.58/3'ten farklı olarak 6102 sayılı TTK md.56/3'te mesleki ve ekonomik birliklerin dava açma hakkı şubelerinin ya da azalarının dava açma hakkı ile sınırlandırılmamıştır[662]. Tüzüklerine göre tüketicilerin ekonomik menfaatlerini koruyan sivil toplum kuruluşları dernek ya da vakıf olabilir[663]. Sayılan mesleki ve ekonomik birlikler ancak haksız rekabetin tespiti, men'i ve eski hale getirme davalarını açabilir[664]. Maddi tazminat davasını açamazlar[665]. Bunun nedeni belirtilen kurumların doğrudan zarar görmemesi ancak üyelerinin zarar ya da zarar tehlikesi ile karşılaşmasıdır[666]. Belirtilen hükmün getirilmesinin nedeni haksız rekabetin yalnızca rakipler arasındaki ilişkileri değil tüketicilerin, meslek kuruluşlarının hatta tüm iktisadi rekabet düzeni menfaatinin etkilendiği düşüncesidir[667]. Mesleki ve ekonomik birliklerin failin davranışları neticesinde zarar görme tehlikesi altında bulunması davaların açılabilmesi için yeterli kabul edilmektedir[668].

Ticaret ve sanayi odaları, esnaf dernekleri ve borsaların dava açma ehliyetlerinde herhangi bir sınırlama bulunmaz. Ancak kanunda sayılan diğer mesleki ve ekonomik birliklerin tüzükleri uyarınca üyelerinin ekonomik çıkarlarını korumaya yetkili olması gerekir[669].

---

[661] 5411 sayılı Bankacılık kanunu birliklerin görev ve yetkilini düzenleyen md.80/1-e'de *"Üyeleri arasında haksız rekabeti önlemek amacıyla gerekli her türlü tedbiri almak ve uygulamak"* kuruluşun görevi arasında sayılmıştır. Bu yönüyle, Türkiye Bankalar Birliği ile Türkiye Katılım Bakanları Birliği 'de TTK md.56/3 kapsamında belirtilen davaları açabilir. 5684 sayılı Sigortacılık kanunu md.24/9-d'de de Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği'nin görevleri arasında *"Uyulması zorunlu meslek kurallarını belirlemek, üyelerinin mesleğin gerektirdiği disiplin içinde ekonominin ihtiyaçlarına uygun olarak çalışmalarını sağlamak, üyeleri arasındaki haksız rekabeti önlemek amacıyla gerekli her türlü tedbiri almak ve uygulamak."* sayılmıştır. Aynı şekilde, 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu md.74/2-c'de Türkiye Sermaye Piyasaları Birliğinin görevleri arasında *"Haksız rekabeti önlemek amacıyla gerekli tedbirleri almak"* sayılmıştır.

[662] Arkan, Ticari İşletme, s. 368; TTK md.56 gerekçesinde *"Maddede, 6762 sayılı Kanunun 58 inci maddesi bazı değişikliklerle korunmuştur. Kaynakta da bu maddede esasa ilişkin bir değişiklik yapılmamıştır. Bazı sözcüklerin yenilenmesi dışında vurgulanması gereken değişiklik üçüncü fıkrada yapılmıştır. 6762 sayılı Kanunda yer alan, bir anlamı ve anılmaya değer yararı olmayan, "kendilerinin veya şubelerinin azaları bir ve ikinci fıkralar gereğince dava açma hakkını haiz oldukları takdirde" cümlesi Tasarıya alınmamış buna karşılık tüketicilerin iktisadî menfaatlerini koruyan örgütlere dava açma hakkı tanınmıştır."* şeklinde belirtilmiştir.

[663] Arkan, Ticari İşletme, s. 368.

[664] Dinç, s. 154; Poyraz, s. 192; yazara göre kanun metninde "imha" talebi ayrıca belirtilmediğinden mesleki ve ekonomik birliklerin açacağı haksız rekabet davalarında imha talebinde bulunması mümkündür.

[665] Erem, s. 205.

[666] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 612; Teoman (Ülgen, Ticari İşletme Hukuku), N. 1332.

[667] Özdamar/Ermenek, s. 65; Arkan, Gelişmeler- Sorunlar, s. 11.

[668] Arkan, Gelişmeler- Sorunlar, s. 12.

[669] İmregün, s. 123; Karayalçın, s. 473; Arkan, Haksız Rekabet, s. 18.

B. Davalılar

Haksız rekabete ilişkin dava doğrudan haksız rekabet fiilini meydana getiren faile açılır. Ancak belirli şartlar altında adam çalıştırana (TTK md.57) karşı ya da basın, yayın, iletişim ve bilişim kuruluşlarında çalışan kişilere karşı da (TTK md.58) açılabilir.

1. Haksız Rekabeti Gerçekleştiren Kişi

Haksız rekabet fiilini gerçekleştiren faile karşı doğrudan haksız rekabete ilişkin davalar açılabilir. Davanın açılabilmesi için fail ile mağdur arasında "rakiplik" ilişkisinin bulunması gerekmez[670]. Tekstil sektöründe faaliyet gösteren bir işletme, gıda ürünleri üreten bir işletmeyi kötülerse, fail ile mağdurun arasında rekabet ilişkisi bulunmasa da haksız rekabete ilişkin davalar açılabilir[671]. Ayrıca failin kendisi tacir olabileceği gibi ona bağımlı ya da bağımsız tacir yardımcısı da olabilir[672]. Belirtilen durumda fail aleyhine haksız rekabete ilişkin tüm davalar açılabilir. Ancak tazminat davalarının açılabilmesi için davalının kusurlu olması gerekir[673].

Üçüncü kişiler aleyhine de haksız rekabete ilişkin davalar açılabilir. Örneğin bir işletmeye ait olan markayı iltibasa meydan verecek şekilde kullanan failin ürününü durumu bilmeyerek her ne sebeple elinde bulunduran kimseye karşı da haksız rekabete ilişkin davaların açılması mümkündür[674].

Tüzel kişi tacirlerin temsile yetkili yönetim kurulu üyeleri tarafından haksız rekabet fiili işlenirse tüzel kişiliğin iradesi kendi organları tarafından açıklandığı[675] için TTK md.56'da yer alan haksız rekabete ilişkin davalar tüzel kişiliğin kendisine karşı açılabilir[676]. Hemen belirtilmelidir ki iç ilişkide tüzel kişi tacirin sorumlu olan ortağa rücu etmesine engel bir durum bulunmamaktadır[677]. Ancak tüzel kişiliği

---

[670] Özdamar/Ermenek, s. 66; Örs, s. 80; İmregün, s. 123; Poroy/Yasaman, s. 438; Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 388.
[671] Oruç, s. 131.
[672] Karayalçın, s. 474.
[673] Şener, s. 657; Bozer/Göle, s. 248.
[674] İnal, s. 553.
[675] TMK md.50 hükmü uyarınca *"Tüzel kişinin iradesi, organları aracılığıyla açıklanır."*
[676] Teoman (Ülgen, Ticari İşletme Hukuku), N. 1335.
[677] Şener, s. 657.

olmayan işletmeye karşı (adi ortaklıklar) davanın birliğin ortaklarına karşı açılması gerekir[678].

2. Adam Çalıştıran

TTK md.57/1'de *"Haksız rekabet fiili, hizmetlerini veya işlerini gördükleri sırada çalışanlar veya işçiler tarafından işlenmiş olursa, 56'ncı maddenin birinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentlerinde yazılı davalar, çalıştıranlara karşı da açılabilir."* şeklinde düzenleme bulunmaktadır. Bu düzenleme uyarınca haksız rekabet fiilinin işletmenin çalışanı ya da işçisi tarafından işlenmiş olması durumunda mağdurun hem çalıştıran işletmeye karşı hem de işçiye karşı haksız rekabetin tespiti, men'i ya da eski hale getirme davalarını açılabileceği belirtilmiştir[679]. Belirtilen davaların işçiye karşı açılması durumunda çalıştıran kurtuluş kanıtı getiremez[680]. Yani çalıştıran, çalışanını seçerken, işiyle ilgili talimat verirken, gözetim ve denetimde bulunurken, zararın doğmasını engellemek için gerekli özeni gösterdiğini ispat ederse, sorumlu olmaz (TBK md.66/2). *Karayalçın*'a göre işverenin kurtuluş kanıtı getirememesinin iki sebebi bulunmaktadır. İlk sebep, haksız rekabete ilişkin tespit, men ve eski hale getirme davalarında kusursuz sorumluluk halinin geçerli olmasıdır. İkinci sebep ise kurtuluş kanıtı getirmenin kabul edilmesi durumunda haksız rekabete ilişkin hükümlerin üçüncü kişiler yönünden icrasının da olanaksız hale geleceğidir[681]. Ancak TTK md.57/2'de *"56'ncı maddenin birinci fıkrasının (d) ve (e) bentlerinde yazılı davalar hakkında Türk Borçlar Kanunu hükümleri uygulanır."* şeklinde belirtildiği üzere işçilere karşı açılacak maddi ve manevi tazminat davalarında çalıştıranın kurtuluş kanıtı getirerek sorumluluktan kurtulması mümkündür[682].

---

[678] Oruç, s. 132.
[679] Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 389; işçiler ve çalışanlar haksız rekabet fiilinin doğrudan doğruya faili olabilir.
[680] Teoman (Ülgen, Ticari İşletme Hukuku), N. 1336; Aslan/Ergün, s. 118; İnal, s. 552; Şener, s. 658.
[681] Karayalçın, s. 474.
[682] İmregün, s. 123; Erem, s. 207; Karahan, s. 215; Arkan, Ticari İşletme, s. 370; Çınar, s. 149; Nomer, Haksız Rekabet, s. 438.

TTK md.57/1 uyarınca haksız rekabetin tespiti, men'i ya da eski hale getirme davalarının açılabilmesi için işçi ya da işverenin kusurlu olması gerekmez[683].

3. Basın, Yayın, İletişim ve Bilişim Kuruluşları

TTK md.58'de haksız rekabet fiilinin basın, yayın, iletişim ve bilişim kuruluşları aracılığıyla işlenmesi halinde sorumluluk düzenlenmiştir. Bu maddeye göre haksız rekabet, her türlü basın, yayın, iletişim ve bilişim işletmeleriyle, ileride gerçekleşecek teknik gelişmeler sonucunda faaliyete geçecek kuruluşlar aracılığıyla işlenmişse, 56'ncı maddenin birinci fıkrasının (a), (b) ve (c) bentlerinde yazılı davalar, ancak, basında yayımlanan şeyin, programın; ekranda, bilişim aracında veya benzeri ortamlarda görüntülenenin; ses olarak yayımlananın veya herhangi bir şekilde *iletilenin sahipleri* ile *ilan veren kişiler* aleyhine açılabilir (TTK md.58/1).

Kanunda ayrıca haksız rekabette tespit, men ve eski hale getirme davaları yönünden belirli şartların gerçekleşmesi halinde dava açılabilecek kimseler genişletilmiştir. Buna göre;

a) Yazılı basında yayımlanan şey, program, içerik, görüntü, ses veya ileti, bunların sahiplerinin veya ilan verenin haberi olmaksızın ya da onayına aykırı olarak yayımlanmışsa,

b) Yazılı basında yayımlanan şeyin, programın, görüntünün, ses veya iletinin sahibinin veya ilan verenin kim olduğunun bildirilmesinden kaçınılırsa,

c) Başka sebepler dolayısıyla yazılı basında yayımlanan şeyin, programın, görüntünün, sesin, iletinin sahibinin veya ilan verenin meydana çıkarılması veya bunlara karşı bir Türk mahkemesinde dava açılması mümkün olmazsa,

Yukarıda anılan davalar, *yazı işleri müdürü, genel yayın yönetmeni, program yapımcısı, görüntüyü, sesi, iletiyi, yayın, iletişim ve bilişim aracına koyan veya koyduran kişi ve ilan servisi şefi;* bunlar gösterilemiyorsa, *işletme veya kuruluş sahibi* aleyhine açılabilir (TTK md.58/1). Öğretide istisna olarak belirtilen bu kişilere ancak kanunda belirtilen sıra izlenerek dava açılabileceğine işaret edilmiştir[684].

[683] Özdamar/Ermenek, s. 67; Nomer Ertan ve diğerleri, s. 613; İçtBGK 27.03.1957 tarih ve 1/3 sayılı kararı *"...eBK'nın 55. maddesi hükmünce adam kullananın tazminat ile mes'ul tutulabilmesi için kendisinin kusuru şart olmadığı gibi kullandığı adamın dahi kusurunun kanuni şartlardan bulunmadığına karar verildi..."* (Moroğlu/Kendigelen, s. 114)

[684] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 615; Erem, s. 206; Özdamar/Ermenek, s. 67.

Kusurun varlığı halinde belirtilen sıra izlenmeden kusurlu kişiye karşı dava açılabilir (TTK md.58/2)[685]. Ayrıca belirtilenlere karşı haksız rekabete ilişkin men, tespit ve eski hale getirme davalarının açılabilmesi için failin kusurlu olması gerekmez. Kusur maddi ve manevi tazminat davalarının açılması halinde aranır[686]. Zira TTK md.58/3 uyarınca maddi ve manevi tazminat davalarında TBK hükümleri uygulanacaktır. Kanunda belirtilen şahıslar ile iletilenin sahipleri ya da ilan verenler arasında müteselsil sorumluluk söz konusu olacaktır[687]. Ayrıca bu davalarda davalı kurtuluş kanıtı getirebilir[688].

Hizmet sağlayıcılarına karşı TTK md.56 kapsamında açılacak davalar bakımından özel hüküm getirilmiştir. Buna göre haksız rekabet fiilinin iletimini başlatmamış, iletimin alıcısını veya fiili oluşturan içeriği seçmemiş veya fiili gerçekleştirecek şekilde değiştirmemişse, bu maddenin birinci fıkrasındaki davalar hizmet sağlayıcısı aleyhine açılamaz; tedbir kararı verilemez (TTK md 58/4)[689]. Ancak kanun koyucu maddenin devamında istisna halini düzenlemiştir. Gerçekten de mahkeme haksız rekabet eyleminin olumsuz sonuçlarının *kapsamlı veya vereceği zararın büyük olacağı durumlarda* ilgili hizmet sağlayıcısını da *dinleyerek,* haksız rekabet fiilinin *sona erdirilmesini* veya *önlenmesine* ilişkin tedbir kararını hizmet sağlayıcı aleyhine de verebilir veya içeriğin geçici olarak kaldırılması dâhil somut olaya uyan uygulanabilir başka tedbirler alabilir (TTK md.58/4). Anlaşılacağı üzere belirtilen istisna hali ancak haksız rekabet fiilinin olumsuz sonuçlarının kapsamlı veya vereceği zararın büyük olacağı durumlarda söz konusu olabilir.

III. Haksız Rekabet Davalarında Usul

A. Haksız Rekabet Davasında İspat

Davada ispat, bir iddianın doğru ya da gerçek olup olmadığı noktasında hâkimde kanaat uyandırma faaliyetidir. İspat faaliyeti ile yargılamadan önce

[685] Aslan/Ergün, s. 119.
[686] İmregün, s. 124.
[687] Karayalçın, s. 475.
[688] Karahan, s. 215; Teoman (Ülgen, Ticari İşletme Hukuku), N. 1340.
[689] Biçer, s. 120; anılan hüküm TBMM'de bir soru önergesi sonucunda kanuna eklenmiştir. Arkan s. 370; anılan hüküm hizmet sağlayıcıların haksız rekabeti meydana getiren içerikle ilgili olmayacağı varsayımından hareketle getirilmiştir.

gerçekleşen vakıaların gerçekten var olup olmadığı konusunda hâkimde kanaat uyandırılmaya çalışılır[690].

Haksız rekabet özel bir haksız fiil türü olarak kabul edilir[691]. Bu nedenle haksız rekabetin ispatında haksız fiilin ispatına ilişkin kurallar geçerlidir. Davacı haksız rekabet nedeniyle açtığı tazminat davasında failin kusurlu olduğunu, dava konusu davranış nedeniyle zarara uğradığını ve davranış ile zarar arasında uygun illiyet bağının bulunduğunu ispatlamak zorundadır. Haksız rekabet nedeniyle açılacak tespit, men ve eski hale getirme davalarında ise davacı, davalının kusurlu olduğunu ve kendisinin zarar görmüş olduğunu ispat etmesi gerekmez. Davacının zarar tehlikesi altında olduğunu ispat etmesi yeterlidir[692]. Ayrıca haksız rekabet fiilinin kim tarafından, nasıl ve ne şekilde meydana geldiğinden ziyade yapılan eylem neticesinde davacının ticari faaliyetinin zarar uğrayıp uğramadığı ya da ekonomik rekabetin etkilenip etkilenmediği üzerinde durulmalıdır[693].

Haksız rekabet davaları TTK md.4/1-a uyarınca ticari dava olduğundan ve ticari davalarda da aynı kanun md.4/2 uyarınca 12.01.2021 tarihli ve 6100 sayılı HMK'nın ispat kuralları geçerli kabul edildiğinden haksız rekabete ilişkin davalarda da deliller ve ispat yükü bakımından HMK'nın genel ilkeleri geçerlidir. Bu yönüyle haksız rekabet davaları ile diğer hukuk davaları açısından ispat noktasında farklılık bulunmamaktadır[694]. Haksız fiilin var olduğunu veya bu fiil neticesinde zarara uğradığını ispatlamakla yükümlü olan davacıdır[695]. Zira TMK md.6 uyarınca taraflardan her biri, hakkını dayandırdığı olguların varlığını ispatlamakla yükümlüdür. HMK md.190'da aynı yöndedir. Haksız rekabet iddiasının ispatı her türlü delille sağlanabilir. Davacı tarafından tanık deliline dayanılmış ise tanıklar dinlenilmeli sonucuna göre bir karar verilmelidir[696].

---

[690] Hakan Pekcanıtez/ Oğuz Atalay/ Muhammet Özekes, **Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı**, 6. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2018, s. 316.
[691] Şener, s. 637; Oruç, s. 11; İmregün, s. 119; yazar haksız rekabet hükümlerinde yer alan boşlukların haksız fiil hükümleri ile doldurulabileceği kanaatindedir.
[692] Şener, s. 638.
[693] Erdil, s .453; Yarg. 11. HD. 09.11.2006 T., 2008/9072 E. ve 2006/11412 K. sayılı ilamı
[694] Erdil, s. 450.
[695] Erdil, s. 453.
[696] Yarg. 11. HD. 05.03.2012 T. 9717 E. ve 3234 K. sayılı ilamı (Eriş, s.1024); Şener, ss.636-637

B. Görevli ve Yetkili Mahkeme

TTK' da düzenlenen hususlara ilişkin davalar mutlak ticari dava olarak kabul edilmektedir (TTK md.4/1-a). Bu gibi durumlarda tarafların tacir olmasına ya da uyuşmazlığın ticari işletmeyi ilgilendirmesine veya uyuşmazlığın kaynağına bakılmaksızın doğrudan doğruya ticari dava nitelemesi yapılmaktadır[697]. Haksız rekabete ilişkin hukuki düzenlemeler ise TTK md.54-63 arasında olduğundan buna ilişkin davalar mutlak ticari dava sayılmaktadır[698]. Mutlak ticari davalar ise Asliye Ticaret Mahkemesinde görülmektedir. Asliye Ticaret Mahkemelerinin olmadığı yerlerde ise davalara Asliye Hukuk Mahkemeleri bakmaktadır[699].

5521 sayılı İş Mahkemeleri Kanunu md.1 uyarınca, İş Kanunu'na göre işçi sayılan kimselerle işveren veya işveren vekilleri arasında iş akdinden veya iş Kanununa dayanan her türlü hak iddialarından doğan hukuk uyuşmazlıkların çözülmesinde iş mahkemeleri görevli sayılmıştır. TTK md.56 kapsamında açılacak davalarda ise haksız rekabet failinin, haksız rekabet mağdurunun yanında hizmet (iş) akdi çerçevesinde çalışan bir işçi olması durumunda görevli mahkeme yine iş mahkemesi olacaktır[700]. Zira bu gibi durumlarda işçinin hizmet (iş) akdine aykırı davranarak işverene karşı sadakat yükümlülüğünü ihlal etmesinden söz edilir[701].

Tarafların FSEK ve SMK kapsamında özel olarak korunan fikri mülkiyet haklarını ileri sürülerek haksız rekabet iddiasında bulundukları durumda ise Fikri ve Sınai Haklar Mahkemesi görevlidir[702]. Zira belirtilen kanunlarda düzenlenen durumlarda FSEK md.76 ve SMK md.156 uyarınca görevli mahkemenin Fikri ve

---

[697] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 128.

[698] Yarg. 11. HD. 01.06.2015 T., 2015/1372 E. ve 2015/7393 K. sayılı ilamı *"…Taraflar arasındaki uyuşmazlık, haksız rekabet nedeniyle tazminat istemine ilişkin olup, haksız rekabet 6012 sayılı TTK'nın 54 ve devamı maddelerinde düzenlenmiştir. Yine TTK'nın 4. maddesinde, bu kanundan kaynaklanan uyuşmazlıkların tarafların tacir olup olmadıklarına bakılmaksızın ticari dava olduğu belirtilmiş; aynı yasanın 5. maddesinde ise aksine hüküm bulunmadıkça tüm ticari davalar ile ticari nitelikteki çekişmesiz yargı işlerinin Asliye Ticaret Mahkemesinde görüleceği öngörülmüştür. Bu durumda uyuşmazlığa konu davada Asliye Ticaret Mahkemesi görevli bulunmasına rağmen görevsizlik kararı verilmemesi doğru görülmemiş, hükmün res'en bozulması gerekmiştir…"* (online: https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/ E.T.: 07.11.2021).

[699] Nomer Ertan, Haksız Rekabet, s. 447; Çınar, s. 180; 6100 sayılı HMK yürürlüğe girmeden önce Asliye Ticaret Mahkemesi'nin bulunmadığı hallerde uyuşmazlığın davanın değerine bakılarak Asliye Hukuk mahkemesi ya da Sulh Hukuk mahkemesinde görüleceği belirlenmekte iken HMK md.2 uyarınca artık uyuşmazlık malvarlığına ilişkin ise davanın değerine bakılmaksızın Asliye Hukuk Mahkemeleri görevli olacaktır.

[700] Yarg. 11. HD. 21.04.2005 T., 14816 E. ve 4005 K. sayılı ilamı (Eriş, s. 1105)

[701] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 616.

[702] Poroy/Yasaman, s.451.

Sınai Haklar Mahkemesi olduğu belirtilmiştir. Örneğin davacının *tescilli* markasının davalı tarafından iltibasa neden olacak şekilde kullanılması durumunda açılacak davada görevli mahkeme Fikri ve Sınai Haklar mahkemesidir[703]. Öte yandan *tescilsiz* markanın aynı şekilde iltibasa meydan verecek şekilde kullanılması halinde ise Asliye Ticaret Mahkemesi görevli olacaktır[704].

Tüketicilerin haksız rekabete ilişkin olarak açtığı davalarda davalı ile arasında tüketici işlemi[705] ya da tüketiciye yönelik uygulama var ise Tüketici Mahkemeleri görevli kabul edilmelidir. Zira TKHK md.73 uyarınca *"Tüketici işlemleri ile tüketiciye yönelik uygulamalardan doğabilecek uyuşmazlıklara ilişkin davalarda tüketici mahkemeleri görevlidir."* şeklinde düzenleme bulunmaktadır. Örneğin tüketici ile satıcı arasındaki bir malın tanıtım kılavuzunun yanlış bilgi içermesi nedeniyle haksız rekabete ilişkin olarak açacağı davada görevli mahkeme Tüketici Mahkemesidir[706]. Öte yandan tüketicilerin açacağı haksız rekabet davalarında genel yetki kurallarının yanı sıra TKHK md.73/5 uyarınca *"Tüketici davaları, tüketicinin yerleşim yerinin bulunduğu yerdeki tüketici mahkemesinde de açılabilir."*

Haksız rekabete ilişkin davalarda davalı gerçek ya da tüzel kişinin davanın açıldığı tarihteki yerleşim yerinin genel yetkili mahkeme olmasının yanı sıra haksız fiilden kaynaklandığından[707] haksız fiilin işlendiği veya zararın meydana geldiği yahut gelme ihtimalinin bulunduğu yer ya da zarar görenin yerleşim yeri mahkemesi de yetkilidir (HMK md.6 ve16)[708]. Yine davalı birden fazla ise dava, bunlardan birinin yerleşim yeri mahkemesinde açılabilir. Ancak, dava sebebine göre kanunda, davalıların tamamı hakkında ortak yetkiyi taşıyan bir mahkeme belirtilmişse, davaya o yer mahkemesinde bakılır (HMK md.7)[709]. Ayrıca haksız rekabet fiilinin internet

[703] Çınar, s. 181.
[704] Pekhamarat, s. 88.
[705] TKHK md.3/l uyarınca tüketici işlemi *"Mal veya hizmet piyasalarında kamu tüzel kişileri de dâhil olmak üzere ticari veya mesleki amaçlarla hareket eden veya onun adına ya da hesabına hareket eden gerçek veya tüzel kişiler ile tüketiciler arasında kurulan, eser, taşıma, simsarlık, sigorta, vekâlet, bankacılık ve benzeri sözleşmeler de dâhil olmak üzere her türlü sözleşme ve hukuki işlemi"* olarak tanımlanmıştır.
[706] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 616.
[707] Karahan, s. 217; haksız rekabete ilişkin davaların temelinde haksız fiil yer almaktadır.
[708] Yarg. 11. HD. 24.11.2014 T., 16908 E. ve 18171 K. sayılı ilam (Eriş, s.1012); Çınar, s. 178.
[709] Dinç, s. 166.

aracılığıyla işlenmesi durumunda internetin ulaştığı her yerde haksız rekabete ilişkin davalar ikame edilebilir[710].

Haksız rekabet nedeniyle tespit, men ve eski hale getirme davaları maktu harca tabidir[711].

C. Zamanaşımı

Haksız rekabet davaları bakımından zamanaşımı süresi TTK md.60'ta düzenlenmiştir. Bu madde uyarınca haksız rekabete ilişkin davalar, davacı tarafından öğrenilmesinden itibaren 1 yıl veya her halde haksız rekabet fiilinin doğumu tarihinden itibaren 3 yıl geçmekle zamanaşımına uğrar. Ancak haksız rekabet fiili aynı zamanda 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu gereğince daha uzun dava zamanaşımı süresine tabi olan cezayı gerektiren bir fiil niteliğinde ise, bu süre hukuk davaları için de geçerli kabul edilmiştir (TTK md.60). Görüleceği üzere haksız rekabete ilişkin davaların bir an önce açılması hem taraflar hem de mahkeme için yararlı olacağından kanun koyucu tarafından haksız fiile ilişkin zaman aşımı süresinden daha kısa bir süre öngörülmüştür[712]. Kanunda belirtilen bir yıllık nispi zaman aşımı süresi haksız rekabet mağdurunun faili ve zararı öğrenmesinden itibaren başlar. Öte yandan zararın öğrenilmesi zamanaşımının başlaması için yeterli kabul edilmekte olup ayrıca zarar miktarının öğrenilmesi gerekmez[713]. Üç yıllık mutlak zamanaşımı süresi ise haksız rekabet fiilinin meydana geldiği tarihten itibaren işlemeye başlar[714].

Daha önce de belirtildiği üzere haksız rekabetin men'i davasında ise zamanaşımı süresi işlemez[715]. Zira haksız rekabet fiili ya da tehlikesi devam ettiği süre boyunca davacı tarafından önleme ya da sona erdirme davası açılması

---

[710] Poroy/Yasaman, s. 453; Yarg. 11. HD. 19.11.2007 T., 2006/11815 E. ve 2007/14483 K. sayılı ilamı.
[711] Teoman (Ülgen, Ticari İşletme Hukuku), N. 1347.
[712] Karayalçın, s. 476; Biçer, s. 120.
[713] Yarg. HGK 11.12.2002 T., 2002/13-1011 E. ve 2002/1047 K. *"...Yargıtay'ın istikrar kazanmış kararlarında, böyle durumlarda, zarar görenin salt zararın varlığını öğrenmesi yeterli kabul edilmekte; ayrıca zararın kapsam ve miktarının da öğrenilmiş olması, zamanaşımı süresinin başlaması yönünden bir koşul olarak aranmamaktadır..."* (Çınar, s. 184)
[714] Oruç, s. 152.
[715] Örs, s. 114.

mümkündür[716]. Örneğin iltibasa neden olacak bir ticaret unvanının kullanılmaya devam etmesi durumunda her gün yeni bir fiil meydana geldiğinden zamanaşımı süresinden bahsetmek mümkün olmaz[717].

Haksız rekabet fiilinin üzerinden uzun zaman geçmesinden sonra açılan dava somut olayın özelliğine TMK md.2'de düzenlenen dürüstlük kurallarına aykırı olarak kabul edilebilir ve dava sırf bu sebeple reddedilebilir[718].

D. Mahkeme Hükmü

1. Mahkeme Kararlarının Üçüncü Kişilere Etkisi

Haksız rekabetin men'i (önlenmesi- sona erdirilmesi) ve eski hale getirme davalarında mahkeme tarafından verilen hüküm haksız rekabete konu malları doğrudan veya dolaylı bir şekilde failden ticari amaçla elde etmiş kişiler aleyhine de uygulanır (TTK md.56/4)[719]. Öğretide bu hükmün kesinleşen bir mahkeme kararının taraf olmayan kişiler yönünden uygulanamayacağı şeklinde düzenlenen usul ve icra hukuku ilkesinin istisnası olduğuna değinilmiştir[720]. Örneğin fail hakkında haksız rekabete ilişkin verilen eski hale getirme kararı, iltibasa neden olan malları ticari amaçla kasasında muhafaza eden toptancı hakkında da icra olunabilir[721]. Bu halde üçüncü kişinin iyi niyetli olup olmaması önem taşımaz[722].

Haksız rekabetin meni ve eski hale getirmeye ilişkin açılan bir davada verilen kesin hüküm TTK md.56/4'te belirtildiği üzere yalnızca haksız rekabete konu olan

---

[716] Ayhan/Çağlar/Özdamar, s. 390; Arkan, Ticari İşletme, s. 371; İmregün, s. 126.

[717] Özdamar/Ermenek, s. 61; Karahan, s. 216; Teoman (Ülgen, Ticari İşletme Hukuk), N. 1343; Çınar, s. 184; Yarg. 11. HD. 25.06.1992 T. 91-993/7969 sayılı kararı *"Haksız rekabete yol açan unvanın kullanılmaya devam edilmesi halinde zamanaşımı söz konusu olmaz."* (Moroğlu/Kendigelen s.117; Batider 1992, C.XVI, S.4, s.122)

[718] Sami Karahan, S. K., **Gerçek Kişi Unvanlarının Korunması ve Sessiz Kalma Nedeniyle Hakkın Kaybı İlkesi,** *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi,* Cilt: 21, Sayı: 1, Haziran 2001, ss. 271-285 (Sessiz Kalma), s. 280 vd. https://jurix.com.tr/article/6013, (19.10.2021); somut olayda yazar tarafından iltibasa neden olan unvan hakkında 15 yıl geçtikten sonra dava açılmasının TMK md.2 kapsamında sessiz kalma sebebiyle hakkın kaybına neden olacağı, yerel mahkemece davanın reddedilmesi gerekirken kabul edilmesi ve Yargıtay tarafından bu kararın onanması eleştirilmiştir (eleştirilen karar için bkz. Yarg. 11. HD. 15.06.2000 T., 2287 E. 5550 K.).; aynı doğrultuda Yarg. 11. HD. 09.10.2014 T., 9619 E. ve 15317 K. sayılı ilamı (Eriş, s. 1014)

[719] Karayalçın, s. 476; belirtilen bu hüküm ancak istisna olarak ve iyi niyetli üçüncü şahsın zarar ve ziyanının giderilmesi halinde uygulanmalıdır.

[720] İmregün, s. 125.

[721] Arkan, Ticari İşletme, s. 371.

[722] Teoman (Ülgen, Ticari İşletme Hukuku), N. 1325.

malı ticari amaçla elinde bulunduran üçüncü kişiye karşı icra olunabilir. Bu nedenle haksız rekabete konu malları kişisel ihtiyaçları için elinde bulunduran üçüncü kişiler aleyhine kararın icrasını talep etmek mümkün değildir[723]. *Poroy/Yasaman'a* göre haksız rekabet konusu malları satın alan ve ticari amaçla satan, kiraya veren, depolayan, teşhir eden veya ihraç eden kişi ticari amaç ile hareket etmektedir. Ancak haksız rekabete konu malı satmak için değil de ticaretinde ve üretiminde araç olarak kullanmak için aldıysa haksız rekabetin oluştuğundan bahsedilemez. Örneğin ev hanımının sahte bir dikiş makinasını evde kullanması kişisel kullanıma girer ve TTK md.56/4 hükmünün uygulanması söz konusu olmaz. Ayrıca bu sahte dikiş makinasının tekstil işletmesinde başka ürünlerin üretilmesinde kullanılması durumunda da haksız rekabet oluşmayacağından makinaların piyasadan toplatılması mümkün değildir[724]. *Domaniç/Ulusoy'a* göre ise TTK md.56/4 hükmü adil olmayan ve tehlikeli bir hüküm olarak kabul edilmiştir. Zira yazara göre belirtilen bu hüküm ile haksız rekabetin ağır yaptırımlara bağlanarak iktisadi rekabetin tesisi sağlanmaya çalışılsa da bazı durumlarda iyi niyetli birçok müşteri de tehlikeye düşmektedir. Örneğin bir binanın dış cephe kaplamasının haksız rekabetin konusu olduğu bir durumda her ne kadar binanın sahibi kendi kişisel ihtiyacı için binasını o şekilde bulundursa dahi bu durum eğer mağdur işletmenin ticari itibarını olumsuz etkileyip zarar ya da zarar tehlikesine sebebiyet veriyorsa haksız rekabete ilişkin hükümler bina sahibi hakkında da uygulanabilir[725].

Belirtilen hükmün getirilmesinin altında yatan amaç mahkeme tarafından verilen haksız rekabette men ya da eski hale getirme kararının uygulanması sırasında yaşanan güçlüklerdir[726]. Bir başka deyişle hüküm, haksız rekabet fiili nedeniyle mağdur duruma düşen üçüncü kişinin haklarının daha etkin olarak korunması için getirilmiştir[727].

eTTK md.57/b.5'te "…iltibasa meydan veren malları, durumu bilerek veya bilmeyerek, satışa arz etmek veya şahsi ihtiyaçtan başka her ne sebeple olursa olsun elinde bulundurmak…" şeklinde yer alan haksız rekabet hali 6102 sayılı TTK 'da düzenlenmemiştir. Ancak TTK md.56/4 uyarınca haksız rekabete ilişkin verilecek

[723] Çınar, s. 182.
[724] Poroy/Yasaman, s. 450.
[725] Domaniç/Ulusoy, ss. 281-282.
[726] Teoman (Ülgen, Ticari İşletme Hukuku), N. 1324.
[727] Özdamar/Ermenek, s. 68.

hükmün haksız rekabete konu malı ticari amaçla elinde bulunduran üçüncü kişilere karşı da icra edileceği hükmü karşısında bu haksız rekabet halinin kanundan çıkartılması bir eksiklik olarak kabul edilemez[728].

2. Hükmün İlanı

Haksız rekabet fiili neticesinde rakiplerin yanı sıra tüm piyasa katılanlarının ve ekonomik toplumun menfaatleri ihlal edilir. Bu açıdan mahkeme tarafından verilen bir hükmün tüm piyasayı ilgilendirdiği ve tüm piyasa katılanlarının mahkemenin kararı hakkında bilgilendirilmesinin gerekeceği düşünülebilir[729]. İşte belirtilen nedenle kanun koyucu tarafından TTK md.59'da hükmün ilanı düzenlenmiştir. Bu madde uyarınca talebin olması şartıyla ve gideri haksız çıkan taraftan alınmak üzere mahkeme kararının kesinleşmesinin ardından ilanı mümkündür. İlanın şeklini ve kapsamını mahkeme belirler. Ayrıca hükmün ilanının talep edilebilmesi ancak davanın açılması halinde mümkündür[730].

E. İhtiyati Tedbir

HMK md.389 uyarınca mevcut durumda meydana gelebilecek bir değişme nedeniyle hakkın elde edilmesinin önemli ölçüde zorlaşacağından ya da tamamen imkânsız hâle geleceğinden veya gecikme sebebiyle bir sakıncanın yahut ciddi bir zararın doğacağından endişe edilmesi hâllerinde, uyuşmazlık konusu hakkında ihtiyati tedbir kararı verilebilir. Madde metninden anlaşılacağı üzere bir uyuşmazlık hakkında ihtiyati tedbire karar verilebilmesi için *uyuşmazlık konusu üzerinde* ihtiyati tedbire esas *bir hakkın bulunması*, bu hakkın ihlal edilmesi durumunda hakkın elde edilmesinin önemli ölçüde *güçleşeceği,* tamamen *imkânsız hale geleceği* veya gecikme sebebiyle bir *sakıncanın* ya da *ciddi bir zararın* oluşmasından endişe

[728] Biçer, s. 118.
[729] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 617.
[730] Arkan, Ticari İşletme, s. 366; Bozer/Göle, s. 251.

edilmesi gerekir[731]. İhtiyati tedbire karar verilirken davacı belirtilen sebeplerin gerçekleşeceğini yaklaşık olarak ispat etmesi yeterlidir (HMK md.390/3).

Geçici hukuki tedbirlere hükmedilirken usul hukukunun en önemli prensiplerinden olan asıl uyuşmazlığı çözecek nitelikte ihtiyati tedbire karar verilemez[732]. Ancak TTK md.61 maddesinde ise bu kurula istisna getirildiği görülmektedir[733]. Bu madde uyarınca dava açma hakkını haiz bulunan kimsenin talebi üzerine mahkeme, mevcut durumun olduğu gibi korunmasına, 56'ncı maddenin birinci fıkrasının (b) ve (c) bentlerinde öngörüldüğü gibi haksız rekabet sonucu oluşan *maddi durumun ortadan kaldırılmasına*, haksız rekabetin *önlenmesine* ve yanlış veya yanıltıcı beyanların *düzeltilmesine* ve diğer tedbirlere, Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun ihtiyati tedbir hakkındaki hükümlerine göre karar verebilir. Görüldüğü üzere her ne kadar mevcut durumun olduğu gibi korunması, maddi durumun ortadan kaldırılması, haksız rekabetin önlenmesi ile yanlış ve yanıltıcı beyanların düzeltilmesi talepleri mahkeme tarafından esas davada çözüme kavuşturulacak ise de[734] haksız rekabet fiili nedeniyle müşterilerin, tüketicilerin ve diğer tüm piyasa katılımcılarının menfaatleri doğrudan etkileneceğinden kanun koyucu tarafından ihtiyati tedbir kararı verilmesinin şartları hafifletilmiştir[735].

Öte yandan hak sahibinin yetkilerine tecavüz halinde cezayı gerektiren haksız rekabet konusu mallara, ithalat veya ihracat sırasında hak sahibinin talebi üzerine, gümrük idareleri tarafından ihtiyati tedbir niteliğinde el konulabilir (TTK md.61/2). Gümrük idarelerindeki tedbir veya el koyma kararının tebliğinden itibaren on gün içinde, esas hakkında ilgili mahkemede dava açılmaz veya mahkemeden tedbir niteliğinde karar alınmazsa idarenin el koyma kararı ortadan kalkar (TTK md.61/4).

---

[731] Pekcanıtez ve diğerleri, ss. 559-561; Baki Kuru, **Medeni Usul Hukuku El Kitabı Cilt 2**, Yetkin Yayınları, Ankara 2020, (Medeni Usul Hukuku Cilt 2), s. 1267.

[732] Nomer Ertan ve diğerleri, s. 620.

[733] Çınar, s. 172; Ayhan/ Çağlar/ Özdamar, s. 383, dpn.584; Yarg. 11. HD. 25.02.2013 T., 2013/1854 E. ve 2013/3274 K. sayılı ilamı *" Somut uyuşmazlıkta karşı tarafın ihtiyati tedbir isteyen aleyhine yanlış veya yanıltıcı yayınlar yaptığı ileri sürüldüğüne ve bu hususta bir kısım deliller ibraz edildiğine göre mahkemece HMK'nın 389. vd. maddeleri uyarınca ihtiyati tedbir kararı verilmesi gerekirken yargılamayı gerektirmenin ve sonradan tazminat talep edebilecek olmanın ihtiyati tedbir talebinin reddine gerekçe olamayacağı, yargılamayı gerektirir hallerde ihtiyati tedbir istenebilecek olması hususu gözden kaçırılarak yerinde bulunmayan gerekçelerle talebin reddine karar verilmesi doğru olmamış, kararın bu nedenle ihtiyati tedbir isteyen yararına bozulması gerekmiştir."* (Online: https://kararara ma.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/pf/sorgula.xhtml E.T.: 07.11.2021)

[734] Kuru, Medeni Usul Hukuku Cilt 2, s. 1271

[735] Erdil, s. 444.

SONUÇ

İş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet halini incelediğimiz işbu çalışmamızda, öncelikle haksız rekabetin ve diğer haksız rekabet hallerinin incelemesi yapıldıktan sonra iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet halinin tanımı ve kapsamı üzerinde durulmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda çeşitli öğreti ve Yargıtay kararları ışığında iş şartı içeren düzenlemelere değinilmiştir. Son olarak, iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet hali sonucunda açılabilecek davalar, tarafları ve usul hükümleri incelenmiştir. İş şartlarına aykırılık halinin doğru anlaşılabilmesi için öncelikle iş şartı kavramı ve haksız rekabete ilişkin düzenlemelerin iyi bilinmesi gerekir.

Türk ekonomi sistemi liberal sistem üzerine inşa edilmiştir. Bu liberal ekonomik sistemde bireylerin ve işletmelerin birbirleri ile rekabet içerisinde olması olağandır. Zira Ay. md.48 uyarınca her birey serbest ticaret hakkına ve rekabet özgürlüğüne sahiptir. Ancak rekabet hakkı TMK md.2'de anlamını bulan dürüstlük kurallarına aykırı olarak kullanılamaz. Bir başka deyişle, rekabet hakkının kötüye kullanılması her hakkın kötüye kullanılmasında olduğu gibi hukuk düzenince korunmaz ve Ay. md.13 uyarınca rekabet hakkının özüne dokunulmamak kaydıyla bu hakkın sınırlandırılması gerekir.

Dürüstlük kurallarına aykırı davranılması sonucunda ekonomik düzeni olumsuz etkileyen her türlü davranış ve fiil haksız rekabet olarak nitelendirilmelidir. Bu tanımdan hareketle şüphesiz TMK md.2 uyarınca dürüstlük kuralları haksız rekabeti oluşturan fiillerin tespitinde ve yorumlanmasında dikkate alınacaktır. Bu tespit neticesinde dürüstlük kurallarına aykırı fiil ayrıca iktisadi rekabeti de olumsuz etkilemekte ise haksız rekabeti oluşturur.

Rekabet hakkının korunması farklı şekillerde sağlanabilir. Haksız rekabete ilişkin düzenlemeler olmasa dahi ilk olarak bu hak Ay. md.48'de kişiliğe bağlı bir hak olarak nitelendirildiğinden TMK md.23 ile md.24 hükümleri uyarınca korunabilir. İkinci olarak haksız rekabet özel bir haksız fiil türü olarak nitelendirilebileceğinden TBK md.49/2 kapsamında korunabilir. Hukukumuzda ise TTK md.54 ile md.63 arasında haksız rekabete ilişkin düzenlemeler bulunmaktadır. Öte yandan TKHK md.62 ile tüketicilere yönelik haksız ticari uygulamalarda, TBK

md.57 hükmü ile adi işlerde, İthHRÖHK hükümleri ile de ithalatta gerçekleşen sübvansiyon ve dampinge karşı haksız rekabetin korunmasına ilişkin hükümler kabul edilmiştir.

TBK md.57 hükmü ile adi işlere yönelik haksız rekabet düzenlenmiştir. Maddenin ikinci fıkrası uyarınca ise ticari işlere yönelik haksız rekabet hallerinde TTK hükümlerinin saklı olduğu belirtilmiştir. Ancak Yargıtay'ın son verdiği kararlar ve öğretideki baskın görüş uyarınca TBK md.57 hükmünün uygulanma alanı kalmamıştır. Zaten eBK md.48'in mehazı olan İsviçre Borçlar Kanunu md.48 hükmü yürürlükten kaldırılmış onun yerine 1943 tarihli İsviçre Haksız Rekabete ilişkin Federal Kanun kabul edilmişti. Haksız rekabete ilişkin hukuki düzenlemeler bu kanun ile tek bir çatı altında birleştirilmiştir. Bu yönüyle, kanaatimizce de TTK md.54 vd. hükümleri ticari olsun ya da olmasın her türlü haksız rekabet ilişkisine uygulanması gereken hükümlerdir. Ayrıca TBK md.57 hükmü yalnızca rakipleri koruyucu niteliktedir. Belirtilen nedenlerle İsviçre hukukunda olduğu gibi Türk hukukunda da haksız rekabete ilişkin düzenlemelerin tek bir kanunda toplanması kanun yapma sistematiği bakımından daha doğru olacaktır.

Kanun koyucu tarafından TTK md.54 hükmü ile haksız rekabet hükümlerinin amacı ve ilkesi ortaya konmuş, TTK md.55 hükümleri ile de haksız rekabete ilişkin 6 kategori halinde sınırlayıcı olmayan örneklere yer verilmiştir. Bu örnekler arasında yer alan ve TTK md.55/1-e'de düzenlenen haksız rekabet hali ise iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet halidir. Bu rekabet hali ile aynı meslek dalında faaliyette olan rakiplerin uymakla yükümlü olduğu kanun ya da sözleşme hükümleri ile düzenlenmiş ya da ticari örf ve âdet kurallarıyla belirlenmiş olan "iş şartı" koşullarına uygun davranılmaması haksız rekabet hali olarak kabul edilmiş olup belirlenen iş şartlarına uygun davranılmaması sonucu iktisadi rekabette avantaj sağlanmasının önüne geçilmek istenmiştir.

İş şartı, genel anlamıyla, bir iş sektöründe kanuni düzenleme veya taraflar arasında akdedilen bir sözleşme hükmü ile öngörülmüş ya da mesleki ve mahalli adet ile uygulanagelmiş, ilgili sektörde faaliyet gösterenler tarafından uyulmaması durumunda dürüst ve bozulmamış rekabetin etkileneceğinin varsayıldığı hukuki düzenlemeler bütünüdür. İsviçre hukukunun aksine Türk hukukunda iş şartı kavramı

geniş olarak yorumlanmakta olup iktisadi rekabeti etkileme potansiyeli olan çevre, iş, sağlık ve vergi mevzuatına ilişkin her hüküm iş şartı olarak kabul edilmiştir.

TTK md.54'te düzenlenen genel haksız rekabet hükmü ve TTK md.55'te düzenlenen özel haksız rekabet halleri uyarınca haksız rekabet hükümlerinin asıl amacı rakiplerin yanı sıra müşteriler, tüketiciler, tüketici toplulukları ve meslek kuruluşlarının yani piyasanın tüm katılanlarının menfaatlerini korumaktır. Bu yönüyle haksız rekabet hükümleri ile serbest piyasa düzeninin korunması *doğrudan ve birincil amaç* olarak kabul edilmiştir. Oysaki TTK md.55/1-e uyarınca iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet halinde ise kanunda "…rakiplere de yüklenmiş olan…" denilmek suretiyle doğrudan ve birincil olarak rakiplerin menfaatlerinin korunduğuna işaret edilmiştir. Bir başka deyişle TTK md.55/1-e bendinin ilk amacı rakipleri korumak, ikincil amacı ise serbest piyasa düzenini korumaktır.

TTK md.55/1-e çerçeve bir bent niteliğindedir. TTK md.55'in diğer bentleri arasında yer alan haksız rekabet hallerine girmeyen durumlarda davranış iş şartları içeren hukuki bir düzenlemeye aykırılık teşkil etmekte ise dürüstlük kurallarına aykırı olarak kabul edilmiştir. Bu yönüyle iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet hali modern hukuk sisteminin getirmiş olduğu ve kapsamı son derece geniş bir haksız rekabet hali olarak kabul edilebilir.

Haksız rekabete ilişkin davranışların tespitinde hâkim önüne gelen uyuşmazlıkta ilk olarak davranışın TTK md.55'te düzenlenen haksız rekabet hallerine girip girmediğine bakmalı, bu haksız rekabet hallerine giriyor ise artık TTK md.54'te düzenlenen amaç ve ilke hükmü uyarınca değerlendirme yapmadan, bir başka deyişle, doğrudan davranışın haksız rekabeti oluşturduğu sonucuna varmalıdır. Ancak TTK md.55/1-e hükmü diğer özel haksız rekabet hallerinden bu yönde ayrılmaktadır. Zira iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet halinde öncelikle TTK md.54/1 ve md.54/2 hükümleri uyarınca dava konusu olan somut normun "iş şartı" olup olmadığı değerlendirilmelidir. Bu doğrultuda hâkim rakibin somut norma aykırı davranışının dürüstlük kurallarına aykırı olup olmadığı ve iktisadi rekabeti etkileyip etkilemediğini irdelemelidir. Aksi halin kabulü durumunda yani TTK md.55/1-e hükmünün doğrudan uygulanması halinde bendin kapsamı çok fazla genişletilmiş olur ki bu durum rekabet hakkının özüne dokunur şekilde sınırlandırılmasına sebebiyet verebilir. Hâkim somut bir kurala aykırılığın TTK

md.55/1-e hükmünde anlamını bulan iş şartlarına aykırılık olup olmadığını değerlendirirken ticaret ve sanayi odalarına soru sorabilir.

İthalatta Haksız Rekabetin Önlenmesi Hakkındaki Kanun ile sübvansiyon ve damping nedeniyle bir üretim dalının korunması amacıyla alınacak önlemler düzenlenmiştir. Belirtilen kanunda sübvansiyon ya da damping neticesinde ortaya çıkan zararın bu malları Türkiye'ye ithal eden kişilerden vergi alınması yoluyla giderilmesi gerektiği ilkesinin kabul edildiği görülmektedir. Oysaki soruşturmanın açılması öncesi ya da sonrasında sübvansiyona ya da dampinge konu mal neticesinde zarara uğrayan işletmeler de olabilir. Kanaatimizce, İthHRÖHK'nun amacı dikkate alındığında failin, kanunun 3. maddesinde öngörülen önlem alınmasını gerektiren davranışlarda bulunması halinde bu hükmün rakipler yönünden cari kanuni bir düzenleme olması nedeniyle rakip işletmelerin TTK md.55/1-e bendi kapsamında faile karşı haksız rekabete ilişkin davaları açabilmesi gerekir. Gerçekten de belirli bir malın üretimi için devlet tarafından yapılan sübvansiyonun iktisadi rekabeti olumsuz etkilediği ve haksız rekabeti oluşturduğu İthalatta Haksız Rekabeti Önleme Kurul'u tarafından yapılan soruşturma neticesinde tespit edilebilirse bu durumdan zarar gören ya da zarar görme tehlikesi altında olan rakip işletmeler iş şartlarına aykırı davranıldığı iddiası ile faile karşı TTK md.56'da düzenlenen haksız rekabete ilişkin davaları açabilir.

Öğretide yer alan bir görüşe göre belirli bir iş kolunda rakipler yönünden cari olan iş şartına aykırı davranılması sonucunda bu kuralların ilgili oldukları mevzuat uyarınca yaptırıma bağlanmış olmaları durumunda TTK md.55/1-e uyarınca haksız rekabet hali oluşmaz. Örneğin sigortasız işçi çalıştırmak ve vergi vermemek bu görüşe göre iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet değildir. Kanaatimizce, iş şartını düzenleyen hükme aykırı bir davranışın ilgili mevzuat uyarınca yaptırıma bağlanmış olması halinde (vergi verilmemesi ve sigortasız işçi çalıştırılması halleri gibi…) ilgili hükümlerin haksız rekabet sayılamayacağı şeklindeki görüş doğru değildir. Zira az yukarıda da değinildiği üzere Türkiye'de vergi vermeyerek ticari faaliyet gösteren failin rakipleri karşısında avantajlı konuma geçeceği tartışmadan uzaktır. İlgili vergi mevzuatı uyarınca faile vergi cezası kesilmesi sonucunda devlet tarafından yaptırım uygulanmış olsa dahi sonuçta bu husus ihlalin kamu hukuku tarafını ilgilendirmektedir. Verilen ceza failin rakipleri karşısındaki avantajlı

durumunu tam olarak ortadan kaldırmayabilir. Gerçekten de vergi vermeyen fail, ceza olarak ödediği paradan çok daha fazlasını kazanmış olabilir. Ayrıca vergi vermeme durumu idari merciler tarafından tespit edilene kadar belli bir zaman da geçebilir. Bu yönüyle, bir davranışın ilgili mevzuat uyarınca idari yaptırıma bağlanmış olması halinde mağdurun TTK md.55/1-e kapsamında haksız rekabete ilişkin davaları açamayacağını söylemek doğru olmaz. Böyle bir durumun haksız rekabetin dürüst ve bozulmamış rekabet ortamını sağlama amacına da hizmet etmediğini düşünmekteyiz.

RKHK hükümlerine aykırı davranılması durumunda TTK md.55/1-e uyarınca haksız rekabet halinin oluştuğu kabul edilmelidir. Bu bakımdan, RKHK md.4 ya da md.6'ya aykırılık sonucunda zarar görenler ancak TTK md.56'da yer alan *haksız rekabetin tespiti, men'i, eski hale getirme davalarını* açabilirler. Fakat haksız rekabet mağduru *maddi ya da manevi tazminat davası* açmak istiyorsa artık RKHK md.57 uyarınca tazminat davası açmalıdır. Zira RKHK md.57'de kanun kapsamındaki eylemler neticesinde mağdurun zararının tazmin yükümlülüğü ayrıca ve açıkça bu kanunda düzenlenmiş olmakla işbu hükmün sonuçları genel haksız rekabet davalarına göre daha ağırdır. Belirtilen nedenle rekabet ihlali nedeniyle aynı zamanda haksız rekabetin oluşması durumunda Rekabet Kurulu tarafından idari para cezası verilen faile karşı artık TTK md.56/1-d uyarınca tazminat davasının açılamayacağı düşüncesindeyiz.

Haksız rekabetin oluşması için taraflar arasında rekabet ilişkisinin olmasının gerekmediğine değinmiştik. Ancak iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet halinde "…rakiplere de yüklenmiş olan…" denilmek suretiyle taraflar arasında rekabet ilişkisinin olması gerektiği vurgulanmıştır. Öğretide rakiplik ilişkisinin yorumu bakımından farklı görüşler bulunmaktadır. Kanaatimizce, iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet halinin oluşabilmesi için tarafların aynı sektörde faaliyette bulunmaları gerekli değildir. Farklı sektörde faaliyette bulunsalar dahi iş şartı olarak düzenlenen bir hükme aykırı davranılması sonucunda diğer taraf zarar görüyor ya da zarar görme tehlikesi altında kalıyorsa TTK md.55/1-e kapsamında haksız rekabetin oluştuğu sonucuna varılmalıdır. Atık cam şişelerinin tekrar toplanarak piyasaya arz edilme eylemini konu edinen Yargıtay kararında da

gerçekten cam şişeleri toplayarak piyasaya arz eden fail ile cam şişelerin sahibi olan işletme arasında dar anlamda rekabetin bulunduğundan söz edilemez.

Öğretide bir görüş uyarınca genel haksız rekabet halinde failin avantaj elde etmesi ya da bir zararın doğması gerekmediği şeklindeki ilkenin iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet halinde uygulanmasının mümkün olmadığı ileri sürülmüş ve aksi halin kabulü durumunda ise her iş şartı hükmüne aykırılığın haksız rekabet olarak değerlendirileceği bu durumunda TTK md.55/1-e bendinin kapsamını çok fazla genişleteceği ifade edilmiştir. *Biz bu görüşe katılmıyoruz.* Belirli bir sektörde yer alan ve iş şartı içeren düzenlemeye aykırı davranarak dürüstlük kurallarına riayet etmeyen rakibin bu fiili neticesinde zarar görme tehlikesi içerisinde olan kimseler dahi TTK md.56'da belirtilen davaları açabilir. Zira iş şartlarına aykırılık halini düzenleyen bentte zarar görmüş olma durumundan bahsedilmemiştir. Bir yönüyle düşünüldüğünde, zaten iş şartı içeren düzenlemeye aykırı davranılması sonucunda bu davranışı gerçekleştiren failin TTK md.55/1-e bendi kapsamında doğrudan avantajlı hale geleceği, yani mağdurun zaten zarar görme tehlikesi içerisinde olacağının kabul edilmesi gerekir.

TTK md.21/1'de düzenlenen fatura düzenlenmesi şeklindeki hüküm ile TTK md.64/1'de yer alan defter tutma hükümlerine aykırı davranılması durumunda TTK md.55/1-e uyarınca haksız rekabet hali oluşur. Ancak yine de tacirlerin defter tutma ve fatura düzenlenmesi gerektiği şeklinde karşımıza çıkan bu iş şartlarının *iktisadi rekabeti bozucu nitelikte olup olmadığı*, bir başka deyişle, failin davranışı sonucunda vergi kaçırılıp kaçırılmadığının tespit edilmesi gerekmektedir.

İşçilerin çalışma sürelerine ve şekillerine ilişkin düzenlemeler rakipler yönünden de cari olan düzenleme niteliğindedir. Türkiye'de faaliyette bulunan her işletme işçilerini çalıştırırken bu sürelere riayet etmek zorunda olup aksi halde fazladan yapılan çalışma nedeniyle işçilerine kanunda belirlenen şekilde ücret ödemek zorundadır. Şüphesiz belirtilen iş şartı hükümlerine dürüstlük kurallarına riayet etmeyerek aykırı davranan işletmeler, *maliyetlerini düşürerek diğerleri aleyhine haksız kazanç elde etmiş olacaktır.* Bu nedenle işçilerini fazla çalıştırmasına rağmen ücretlerini ödemeyen işletmeye karşı menfaati zarar gören ya da görme tehlikesinde olan rakip işletmeler haksız rekabete ilişkin davaları açabilir.

Tek satıcılık sözleşmesi uyarınca tek satıcı belirli bir bölgede bedeli karşılığında üretici ya da yapımcıdan satın aldığı ürünleri sürekli olarak kendi nam ve hesabı adı altında satma ve bu ürünlerin sürümlerini iyileştirme taahhüdü altına girerken üretici ya da yapımcı da söz konusu ürünleri belirlenen bölgede satması karşılığında tek satıcıya gönderir. Tek satıcılık sözleşmesinde yer alan bazı hükümlerin ihlali neticesinde TTK md.55/1-e uyarınca haksız rekabet oluşabilir. Zira üretici çerçeve sözleşmeye koyacağı *kuvvetlendirilmiş satış tekeli* klozu ile farklı bölgelerde yer alan tek satıcılarına, bir diğerinin bölgesinde satış yapmasının yasak olduğu şeklinde hükümler koyabilir. Kanaatimizce, bu hükme aykırı hareket eden tek satıcının aynı üreticinin diğer bölgedeki tek satıcısının faaliyette olduğunu bildiği durumda anılan klozun TTK md.55/1-e uyarınca rakipler hakkında da cari iş şartı içeren sözleşme hükmü olarak kabulü gerekir.

TTK md.104 uyarınca acente belirli bir yer ya da bölgede aynı faaliyet alanı içerisinde birbiriyle rekabet halinde bulunan birden çok işletme hesabına acentelik yapamaz. Müvekkilde acentesini yetkilendirdiği yer ya da bölge içerisinde aynı faaliyet alanında başka bir acente ile acentelik sözleşmesi yapamaz. Bu yönüyle kanaatimizce bir tacirin yetkilendirdiği münhasır acentesinin diğerinin bölgesinde faaliyette bulunması durumunda mağdur acente diğerine karşı haksız rekabete ilişkin davaları açabilmelidir. Zira bu halde TTK md.55/1-e uyarınca rakipler yönünden de cari iş şartı düzenlemesi içeren sözleşme hükmüne aykırılık söz konusudur.

Franchise sözleşmesi, franchise verenin kendisine ait ticaret unvanı, işletme adı, marka, işaret, amblem ve sembolünü franchise alana devretmeyi taahhüt ettiği; franchise alanında belirli bir malın, ürünün ya da hizmetin sunumunu veya satımını franchise verenden devraldığı ticaret unvanı, işletme adı, marka, işaret, amblem ve sembolü altında gerçekleştirdiği ve bunun karşılığında franchise alana belirli bir bedel ödediği, tam iki tarafa borç yükleyen, rızai, sürekli borç doğuran, isimsiz ve ivazlı bir sözleşmedir. Franchising sözleşmesi uyarınca franchise alanın bedeli ödeme, sözleşmede kararlaştırılan mal ya da ürünün sürümünü artırma, franchise verenin devrettiği marka, unvan, know-how gibi unsurları kullanma ve geliştirme, ürün ve hizmetleri yalnızca franchise verenden sağlama, franchise veren tarafından mal, ürün ya da hizmetler için belirlenen fiyatı kabul etme ve sadakat borcu bulunmaktadır. Franchising sözleşmesinin belirtilen hükümleri "sözleşmeyle

rakiplere de yüklenmiş olan iş şartı" olmaları nedeniyle ihlal edilmesi durumunda TTK md.55/1-e maddesi uyarınca haksız rekabete vücut verebilir. Ayrıca franchise veren, franchise alana münhasıran belirli bir bölgede faaliyette bulunma taahhüdü altına girmesine (alan garantisi) rağmen bu taahhüde aykırı olarak aynı bölge içerisinde bir başka işletmeye de franchise verirse kanaatimizce, ilk franchise alan diğerine karşı sözleşme ile rakipler yönünden de cari olan iş şartına aykırı davranması nedeniyle haksız rekabete ilişkin davaları açabilmelidir.

Esnaf odaları tarafından belirlenen fiyat tarifeleri, TTK md.55/1-e'de "…bir meslek dalında veya çevrede olağan olan iş şartlarına aykırılık…" şeklinde belirtilen belirli bir ticari çevrede geçerli örf ve âdet kurallarına örnek verilebilir. Yargıtay uygulaması yönünden de fiyat tarifleri, iş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet (TTK md.55/1-e) ve tedarik fiyatının altında satış suretiyle haksız rekabet (TTK md.55/1-a.6) kapsamında değerlendirilmektedir. Yargıtay bazı kararlarında, esnaf odalarınca çıkartılan fiyat tarifelerini ticari hayatta tüm rakipler yönünden cari iş şartı olarak kabul etmesi nedeniyle bu tarifelere aykırılıkları doğrudan TTK md.55/1-e kapsamında değerlendirmiş ve haksız rekabet olarak nitelendirmiştir. Azami fiyat tarifelerinin yürürlükte olduğu durumlarda ise belirlenen azami fiyatın altında ancak maliyet fiyatının üstünde ürün satılması halinde ürünlerin fiyatının ya da hizmetin ücretinin, fiyat tarifesinde belirtilen ücret ya da fiyatın anormal derecede altında olmaması veya yarısından az olmaması halinde hukuka uygun kabul edilmiş ve haksız rekabetin oluşmayacağına hükmedilmiştir. Öte yandan azami fiyat tarifelerinin altında ve ayrıca tedarik fiyatının da altında ekmek satılması TTK md.55/1-a-6 ya da TTK md.55/1-e kapsamında haksız rekabet olarak değerlendirilmiştir. Kanaatimizce, fiyat tarifelerinde belirlenen miktar, azami haddi gösterdiğinden bu haddin altında satış yapılması durumunda ve tedarik fiyatının altında satış yapılmadığı sürece haksız rekabetin oluşmayacağının kabulü gerekir. Zira bu halde davalı tarafından uyulması gereken bir kurala aykırı davranıldığından bahsedilmesi zaten mümkün değildir ve TTK md.55/1-e uyarınca haksız rekabet hali oluşmaz. Ayrıca özgür rekabet sistemi içerisinde işletmeler sattıkları malın kalitesinden ödün vermedikleri sürece satış fiyatını düşürebilmelidir. Sonucunda bu durumdan tüketiciler de yararlanır ve haksız rekabete ilişkin hükümlerin amacı tam anlamıyla yerine getirilebilmiş olur.

İş şartlarına aykırılık suretiyle haksız rekabet meydana getiren rakip aleyhine diğer rakipler tarafından TTK md.56'da değinilen haksız rekabetin tespiti, men'i, haksız rekabet nedeniyle oluşan durumun eski haline iadesi (eski hale getirme davası), maddi ve manevi tazminat davaları açılabilir. Haksız rekabetin tespiti, men'i ve eski hale getirme davalarında rakibin kusurunun bulunup bulunmamasının önemi yoktur. Ayrıca rakip işletmelerin failin "…özellikle kanun veya sözleşmeyle, rakiplere de yüklenmiş olan veya bir meslek dalında veya çevrede olağan olan iş şartlarına uymama…" şeklinde gerçekleşen davranışı neticesinde bir zarara uğramış olmaları gerekmez. Öte yandan TTK md.56 uyarınca açılacak maddi ve manevi tazminat davalarında ise failin kusurlu davrandığının ve bu kusur neticesinde bir zararın oluştuğunun davacı tarafından ispat edilmesi gerekir. Ancak TTK md.56/1-d kapsamında açılan maddi tazminat davalarında davacının zararının miktarını ispat etmesi zordur. Zararın tespit edilemediği durumlarda hâkim tarafından TBK md.50/II uyarınca uygulama yapılarak hakkaniyete uygun tazminat miktarı takdir edildiği hallerin de tatminkâr sonuçlar vermediği ve failin haksız rekabet fiili neticesinde zararı aşan miktarda yarar sağlaması sakıncalı bulunmuştur. Bu durumun farkında olan kanun koyucu, TTK md.56/1 uyarınca maddi tazminat davalarında hâkimin, haksız rekabet sonucunda davalının elde etmesi mümkün görülen menfaatin karşılığına da karar verebileceğini hüküm altına almıştır. Belirtilen düzenleme ile davacı, failin elde etmesi muhtemel menfaatin kendisine ödenmesini talep etmekte ise zararının miktarını ispatlaması gerekmez. Sadece dava konusu haksız rekabet fiili neticesinde bir zararının meydana geldiğini ispatlaması yeterlidir. Uğranılan zararın miktarı tam olarak ispat edilemiyorsa hâkime, olayların olağan akışını ve zarar görenin aldığı önlemleri göz önünde tutarak, zararın miktarını hakkaniyete uygun olarak belirlemesi görevi yüklemiştir.

KAYNAKÇA

Antalya, O. Gökhan ve Mehmet Topuz. **Medeni Hukuk Giriş Temel Kavramlar Başlangıç Hükümleri**, Cilt 1, 4. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2021.

Arkan, Sabih. **Ticari İşletme Hukuku**, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 27. Baskı, Ankara, 2021.

Arkan, Sabih. **Haksız Rekabet ve Rekabetin Korunması Hakkında Kanun Hükümleri Arasındaki İlişki,** *Prof. Dr. Turgut Kalpsüz'e Armağan,* Ankara, 2003, (Haksız Rekabet), ss. 3-12.

Arkan, Sabih. **Haksız Rekabet- Gelişmeler- Sorunlar,** *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi,* Cilt:22, Sayı:4, Aralık 2004, (Gelişmeler- Sorunlar), ss. 5-20, https://jurix.com.tr/article/5894, (15.12.2021).

Aslan, Yılmaz ve Mevci Ergün. **Ticaret Hukuku,** 5. Baskı, Ekin Yayınevi, İstanbul, 2010.

Aslan, İsmail Yılmaz. **Rekabet Hukuku**, 5. Baskı, Ekin Yayınevi, İstanbul, 2017.

Aslan, Ramazan. **Medeni Usul Hukukunda Dürüstlük Kuralı**, Ankara, 1989.

Aslan, İsmail Yılmaz. **Rekabet Hukuku Dersleri**, 7. Baskı, Ekin Kitapevi, Mart, 2020, (Rekabet Hukuku Dersleri).

Ayhan, Rıza, Hayrettin Çağlar ve Mehmet Özdamar. **Ticari İşletme Hukuku Genel Esaslar**, 13. Baskı, Yetkin Basımevi, Ankara, 2020.

Bahtiyar, Mehmet. **Ticari İşletme Hukuku**, 20. Baskı, Beta Yayınları, Eylül, 2019.

Bektaş, İbrahim. **Haksız Rekabet Hukukunda Dürüst ve Bozulmamış Rekabeti Sağlama Amacı (TTK m. 54) ve 'İşleyen Rekabet' Ölçütü**, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 34(3), ss. 277-310, https://jurix.com.tr/article/18842, (27.12.2021).

Biçer Levent. **6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Haksız Rekabet** (TTK 54- 63), *Maltepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 11(1), ss. 101-123, https://jurix.com.tr/article/3777#:~:text=Levent%20Bi%C3%A7er&text=TTK%2054%20ve%2056'ya,zarar%20g%C3%B6rme%20tehlikesinin%20ortaya%20%C3%A7%C4%B1kmas%C4%B1, (15.10.2021).

Bilgili, Fatih ve Ertan Demirkapı. **Ticari İşletme Hukuku**, 6. Baskı, Dora Yayınları, Eylül, 2016.

Bozer, Ali ve Celal Göle. **Ticari İşletme Hukuku**, 6. Baskı, Ankara, 2020.

Can, Mustafa. **Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Haksız Rekabet**, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 20(69), ss. 151-175, http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2007-69-303, (11.11.2021).

Demirci, Yusuf. **Tek Satıcılık Sözleşmesi,** Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 2003.

Dinç, Serhan. **Türk Ticaret Kanunu'na göre Haksız Rekabet Halleri ve Buna İlişkin Davalar**, 2. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2020.

Dirikkan, Hanife. **Karşılaştırmalı Hukuk Açısında Damping ve Anti Damping Önlenmesi,** İzmir, 1996.

Domaniç, Hayri ve Erol Ulusoy. **Ticaret Hukukunun Genel Esasları**, 5. Baskı, İstanbul, 2007.

Düztepe, Şerafettin. **Dış Ticarette Haksız Rekabet ve Haksız Rekabete Karşı Korunma**, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa, 1993.

Erem, Turgut S. **Ticaret Hukuku Prensipleri-Ticari İşletme**, Cilt 1, 4. Baskı, İstanbul, 1971.

Eren, Fikret. **Borçlar Hukuku Özel Hükümler**, 7. Baskı, Yetkin Basımevi, Ankara, 2019, (Özel Hükümler).

Eren, Fikret. **Sorumluluk Hukuku Bakımından Uygun İlliyet Bağı Teorisi**, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, (Uygun illiyet), 1975, https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/handle/20.500.12575/11673, (05.01.2022).

Eren, Fikret. **Borçlar Hukuku Genel Hükümler**, 16. Baskı, Yetkin yayınevi, Ankara, 2014, (Genel Hükümler).

Erdil, Engin. **Haksız Rekabet Hukuku**, 2. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2020.

Erdem, Ercüment. **Rekabet Hukuku ve Haksız Rekabet İlişkisi,** *Rekabet Hukuku ile İlgili Makaleler*, 1. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, 2007, ss.141-156.

Eroğlu, Muzaffer. **Uber Uygulaması ve Sorunları,** Uluslararası Ticaret ve Tahkim Hukuku Dergisi, Cilt:8, Sayı:2, 2019, ss. 371-440. https://legal.com.tr/Book/qh9XKZQkO0WVF0eDr6_uTw/a20adf0cbab240ce913a2d7b64ebc428, (02.10.2021).

Eryürek, Güzel. **Fiyat Üzerinden Haksız Rekabet, Seçkin Yayınevi**, Ankara, 2021.

Göksoy, Yaşar Can. **Yeni Alman Haksız Rekabet Kanunu ve Haksız Rekabet Alanında Getirdiği Yenilikler**, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,* Cilt:9, Sayı:2, 2007, ss. 143-174, https://dergipark.org.tr/tr/pub/deuhfd/issue/46845/587423, (27.10.2021).

Gönen, Eriş. **Açıklamalı- İçtihatlı- 6335- 6552- 6728 Sayılı Kanunlarla Güncellenmiş TTK Hükümlerine Göre Ticari İşletme ve Şirketler**, 3. Baskı, Seçkin Kitapevi, Ankara, 2017.

Güneş, İlhami. **Uygulamada Fikri ve Sınai Mülkiyet Hakları ve Haksız Rekabet Davaları,** 6. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2020, https://ws1.turcademy.com/ww/webviewer.php?doc=85162, (30.11.2021).

Güven, Şirin. **Haksız Rekabet Hukukunun Amacı ve Koruduğu Menfaatler,** Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 2011, https://dspace.ankara.edu.tr/xmlui/bitstream/handle/20.500.12575/34016/%25C5%259Firin_g%25C3%25BCven_tez.pdf?sequence=1&isAllowed=y, (19.11.2021).

Hirş, Ernst. **Ticaret Hukuku Dersleri**, 3. Baskı, İsmail Akgün Matbaası, İstanbul, 1948.

Hüseyin, Ülgen, Mehmet Helvacı, Arslan Kaya ve N. Füsun Nomer Ertan. **Ticari İşletme Hukuku**, 6. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2019, (Nomer Ertan ve diğerleri).

İmregün, Oğuz. **Ticaret Hukukunun Genel İlkeleri**, Yasa Yayınları, İstanbul, 1989.

İnal, Tamer. **Ticari İşletme Hukuku**, 2. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2015.

İnan, Nurkut. **Tek Satıcılık Sözleşmesi ve Üçüncü Kişiler,** *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi,* Cilt:17, Sayı:2, Aralık 1993, ss. 55-77.

İşgüzar, Hasan. **Tek Satıcılık Sözleşmesi,** Ankara, 1989.

Karakılıç, Hasan. **Piyasa Ekonomisi Açısından Rekabet ve Haksız Rekabet Hukuku İlişkisi,** *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, Cilt: 32, Sayı: 3, Eylül 2016, ss.107-151, https://www.jurix.com.tr/article/5165, (19.03.2022).

Karayalçın, Yaşar. **Ticaret Hukuku I. Giriş- Ticari İşletme**, 3. Baskı, Ankara, 1968.

Karahan, Sami. **Ticari İşletme Hukuku**, 15. Baskı, Ekim, 2007.

Karahan, Sami. **Gerçek Kişi Unvanlarının Korunması ve Sessiz Kalma Nedeniyle Hakkın Kaybı İlkesi,** *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi,* Cilt:21, Sayı:1, Haziran 2001, (Sessiz Kalma), ss. 271-285, https://jurix.com.tr/article/6013, (19.10.2021).

Kaya, Mustafa İsmail ve Burçak Tatlı. **Ticaret Hukuku -I (Ticari İşletme ve Ortaklar Hukuku)**, 3. Baskı, Seçkin Kitapevi, Ankara, Eylül, 2020.

Kayar, İsmail. **Ticari İşletme Hukuku**, 11. Baskı, Seçkin Kitapevi, Ankara, Eylül 2018.

Kayıhan, Şaban. **Ticari İşletme Hukuku**, 6. Baskı, Seçkin Kitapevi, Ağustos, 2019.

Kayıhan, Şaban ve Mustafa Ünlütepe. **Medeni Hukuk Bilgisi**, 4. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2017.

Kırca, Çiğdem. **Franchise Sözleşmesi,** Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1997.

Kubilay, Huriye, Yaşar Can Göksoy, Özge Ayan ve Ali Haydar Yıldırım. **Türk Ticaret Kanunu Ticari İşletme Md.1-135 İçtihatlar ve İsviçre Federal Mahkemesi Kararları,** Cilt:1, Beta Yayınları, Eylül 2004, İstanbul.

Kubilay, Huriye. **Ticari İşlemlerde Rüşvet ve Yolsuzluk – Haksız Rekabet**, *Prof. Dr. Seyfullah Edis'e Armağan*, İzmir, 2000, ss. 543-561, https://hukuk.deu.edu.tr/wp-content/uploads/2020/01/H.Kubilay2.pdf, (29.10.2021).

Kuru, Baki. **Medeni Usul Hukuku El Kitabı Cilt 1**, Yetkin Yayınları, Ankara, 2020, (Medeni Usul Hukuku Cilt 1).

Kuru, Baki. **Medeni Usul Hukuku El Kitabı Cilt 2**, Yetkin Yayınları, Ankara 2020, (Medeni Usul Hukuku Cilt 2).

Nomer Ertan, Füsun. **Haksız Rekabet Hukuku**, İstanbul, 2016, (Haksız Rekabet).

Moroğlu, Erdoğan ve Abuzer Kendigelen. **İçtihatlı- Notlu Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat**, 10. Baskı, XII Levha Yayınları, Ocak, 2014.

Oruç, Murat. **Haksız Rekabette Maddi Tazminat Davası**, XII Levha Yayıncılık, İstanbul, 2009.

Örs, Fahri Halil. **Türk Hususi Hukukunda Haksız Rekabet (Hukuki Mahiyeti ve Rekabet Hakkının Himayesi)**, Ankara, 1958.

Özdamar, Mehmet ve İbrahim Ermenek. **Haksız Rekabet Davaları ve Korunan Menfaat, Haksız Rekabet Davaları ve Korunan Menfaat**, *Ankara Barosu Dergisi*, FMR, Cilt:7, Sayı:3, 2007, ss. 43-71,

http://www.ankarabarosu.org.tr/siteler/ankarabarosu/frmmakale/2007-3/2.pdf, (01.12.2021).

Özdemir, Gökçe Türkoğlu. **Roma Haksız Rekabet Hukukuna İlişkin Olarak Actıo Servı Corruptı**, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 54(4), ss. 213-233, https://www.jurix.com.tr/article/13452, (27.10.2021).

Özel, Çağlar ve Sırrı Özdemir. **Türk Hukukunda Haksız Rekabete İlişkin Düzenlemeler,** *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Prof. Dr. Şeref Ertaş'a Armağan*, Cilt:19, Özel sayı, 2017, ss. 189-206, (https://hukuk.deu.edu.tr/wp-content/uploads/2017/11/6-CAGLAR-OZEL-SEMIH-SIRRI-OZDEMIR.pdf), (17.11.2021).

Özkan, Ahmet Fatih. **İş Şartlarına Uymama Nedeniyle Haksız Rekabet Hali Olarak Fiyat Tarifelerine Aykırılık**, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, (37), ss. 133-180, https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/980690, (19.12.2021).

Öner, Erdoğan. **Vergi Hukuku**, 12. Baskı, Seçkin Kitabevi, Ankara, 2020.

Pekcanıtez, Hakan, Oğuz Atalay ve Muhammet Özekes. **Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı**, 6. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2018.

Pekdinçer, Ramiz. **Haksız Rekabet Davalarında Davacı Sıfatının Belirlenmesi Açısından "Zarar" Kavramının Değerlendirilmesi** (Yargıtay 11.HD. 23.01.2012 Tarih ve 2010/8615 E. 2012/611 K. Sayılı Kararı Çerçevesinde), *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi,* Cilt:15, Sayı:2, Temmuz, 2016, ss. 451-466, https://jurix.com.tr/article/5628, (11.12.2021).

Pekhamarat Saraç, Büşra. **Haksız Rekabet Halleri ve Sonuçları**, Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Antalya, 2018.

Pınar, Hamdi. **Rekabet Hukuku ile Haksız Rekabet Hukuku İlişkisi,** *Rekabet Kurumu Dergisi*, 15(2), ss. 59-87, online: https://www.jurix.com.tr/article/8190, (02.10.2021).

Poroy, Reha ve Hamdi Yasaman. **Ticari İşletme Hukuku**, 17. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2018.

Poroy, Reha ve Hamdi Yasaman. **Ticari İşletme Hukuku**, 12. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2007.

Poyraz, Zeynelabidin. **İş Şartlarına Uymamak Suretiyle Haksız Rekabet Hali**, Legal Kitapevi, Ağustos, 2011.

Şener, Oruç Hami. **Ticari İşletme Hukuku**, Seçkin Yayınevi, 2. Baskı, Ankara, 2020.

Şenocak, Kemal. **Haksız Rekabet Açısından Boykot**, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 25(1), ss. 67-95, https://jurix.com.tr/article/6479, (17.12.2021).

Süzek, Sarper. **İş Hukuku**, 12. Baskı, Beta Yayınları, İstanbul, Eylül, 2016.

Tandoğan, Haluk. **Tek Satıcılık Sözleşmesi,** *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, 11(4), ss. 1-36.

Teoman, Ömer. **Tek Satıcılık Hakkının Üçüncü Kişiler Tarafından İhlali Durumunda Haksız Rekabete İlişkin Kuralların Uygulanma Olanağı**, Ticaret Hukuku ve Yargıtay Kararları Sempozyumu, X. (1993).

Teoman, Ülgen, Hüseyin Ülgen, Mehmet Helvacı, Abuzer Kendigelen, Arslan Kaya ve N. Füsun Nomer Ertan. **Ticari İşletme Hukuku**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2006.

Yasaman Hamdi, **6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun Haksız Rekabet ile İlgili Getirdiği Yenilikler**, *Haksız Rekabet ve Rekabet Yasağı*, 2. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2021, (Yenilikler), ss. 77-106.

Yasaman, Hamdi. **Haksız Rekabet ve Rekabet Yasağı- Makaleler-Hukuki Mütalaalar-Bilirkişi Raporları,** 2. Baskı, Seçkin Yayınları, Ankara, 2021, (Hukuki Mütalaalar).

Yasaman, Hamdi. **Haksız Rekabet Hukukunun Amacı ve Kapsamı,** Haksız Rekabet ve Rekabet Yasağı, 2. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2021, (Haksız Rekabet Hukukunun Amacı), ss.13-76.

Yeniocak, Umut. **Franchise Sözleşmesi**, Seçkin Yayınevi, 1. Baskı, Nisan, 2016.

Yörük, Pelin Atilla. **Reklamların Haksız Rekabet Boyutu Karşısında Tüketicilerin Korunması, Savaş Yayınevi,** 1. Baskı, Kasım, 2020.